

Riksdagens protokoll

2013/14:75

Torsdagen den 27 februari

Kl. 12.00 – 21.14

Protokoll
2013/14:75

1 § Justering av protokoll

Protokollet för den 21 februari justerades.

2 § Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Montaser Eneim som suppleant i konstitutionsutskottet under Kajsa Lunderquists ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 27 februari–29 september* till

suppleant i konstitutionsutskottet
Montaser Eneim (M)

3 § Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2013/14:22 för tisdagen den 25 februari i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från miljö- och jordbruksutskottet.

4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2013/14:303

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:303 Arbetsmiljön på landets arbetsförmedlingar

av Ann-Christin Ahlberg (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 18 mars.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och resor som inte kan ändras.

Prot. 2013/14:75
27 februari

Stockholm den 25 februari 2014
Arbetsmarknadsdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Monica Rodrigo
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:305

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:305 Arbetslösheten
av Patrik Björck (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 18 mars.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och resor som inte kan ändras.

Stockholm den 25 februari 2014
Arbetsmarknadsdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Monica Rodrigo
Expeditions- och rättschef

Interpellation 2013/14:309

Till riksdagen

Interpellation 2013/14:309 Regeringens ambitioner för de långtidsarbetslösa i sysselsättningsfasen
av Johan Andersson (S)

Interpellationen kommer att besvaras den 18 mars.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang och resor som inte kan ändras.

Stockholm den 25 februari 2014
Arbetsmarknadsdepartementet
Elisabeth Svantesson (M)
Enligt uppdrag
Monica Rodrigo
Expeditions- och rättschef

5 § Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2013/14:FPM56 Ett ramverk för klimat och energi för perioden från 2020 till 2030 *KOM(2014) 15*, *KOM(2014) 20* till näringsutskottet

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2013/14:107 till finansutskottet

2013/14:120 och 121 till justitieutskottet

2013/14:142 till civilutskottet

2013/14:146 till justitieutskottet

Skrivelser

2013/14:88 till skatteutskottet

2013/14:91 till socialutskottet

Redogörelser

2013/14:RS2 och RS6 till konstitutionsutskottet

7 § Ungdomars väg till arbete

*Ungdomars väg till
arbete*

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2013/14:AU3

Ungdomars väg till arbete (skr. 2013/14:35)
föredrogs.

Anf. 1 KERSTIN NILSSON (S):

Herr talman! Vi ska i dag diskutera betänkandet *Ungdomars väg till arbete*, som grundar sig på Riksrevisionens rapport. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 1.

Jag vill också passa på att välkomna Arbetsförmedlingens nye generaldirektör Mikael Sjöberg. Han kommer att få ett spännande jobb, och han kommer att få väldigt många utmaningar. Lycka till, vi håller tummarna!

I sin rapport riktar Riksrevisionen bland annat kritik mot regeringen när det gäller Arbetsförmedlingens arbete för att nå unga, tidpunkten för insatser, det stöd som Arbetsförmedlingen ger och en otydlig arbetsfördelning mellan kommuner och lokala arbetsförmedlingar. Riksrevisionen anser att statens stöd för ungdomars etablering på arbetsmarknaden kan förbättras och att Arbetsförmedlingens arbete med ungdomar kan bli effektivare.

Vi socialdemokrater välkomnar Riksrevisionens rapport som till stora delar tar upp kritik som vi både delar och har politiska lösningar på. Från socialdemokratiskt håll har vi alltsedan regeringen tillträdde varnat för att den förda arbetsmarknadspolitikerna inte kommer att leda till önskat resultat. Med facit i hand kan vi konstatera att de farhågor och varningar som vi hade var befogade.

Extra allvarligt är det med den höga ungdomsarbetslösheten. Vi vet, och många experter säger detsamma, att det sätter spår långt senare i livet att vara långtidsarbetslös när man är ung och ska in på arbetsmarknaden. Studier visar att ungdomar som blir arbetslösa direkt efter gymnasiet löper en stor risk att vara arbetslösa under de följande tio åren. Det är inte ovanligt att arbetssökande, speciellt långtidsarbetslösa, får en allt sämre hälsa och sämre självförtroende. Det gör ju inte situationen bättre, tvär-

tom. Detta är allvarligt. Är det något som de unga behöver är det jobb och framtidstro. De behöver jobb som ger en inkomst när de träder in i vuxenvärlden, kanske tar körkort, flyttar från föräldrahemmet och skaffar eget boende med allt vad det innebär. Ja, det är mycket som står på önskelistan. Det handlar om att förverkliga drömmar.

Med jobb kommer också känslan av att man betyder något, gör nytta och får känna stolthet och tillfredställelse över utfört arbete. Det handlar om självförtroende. Och tänk, den där första riktiga semesterledigheten! Det handlar om framtidstro.

Herr talman! Vi konstaterar att regeringens politik mot arbetslöshet inte har fungerat. Breda skattesänkningar har inte gett fler nyanställningar. Sänkningen av arbetsgivaravgifter för unga har dömts ut av flera experter och, hör och häpna, även av regeringens egna. Åtgärden har varit ineffektiv, för den har riktats mot de ungdomar som redan har jobb och inte mot dem som saknar det, alltså de som behöver det mest.

Att Arbetsförmedlingen också har ålagts ett stramt och osmidigt regelverk utan utrymme för flexibilitet, ett regelverk som motverkar individuellt bemötande och professionella bedömningar, är förödande för unga arbetslösa. Ingenting tyder på att ungdomsarbetslösheten, med nuvarande politik, inom en överskådlig framtid kommer att sjunka till de nivåer som rådde när regeringen tillträdde för snart åtta år sedan.

Vi socialdemokrater anser att ungdomsarbetslösheten ska bekämpas genom att ungdomars kompetens ökar och att steget mellan utbildning och arbete minskar. Det behövs en aktiv näringspolitik som stimulerar framväxten av nya jobb. Vår utgångspunkt är att människor ska jobba eller studera och inte vara långtidsarbetslösa. Ingen ung ska vara arbetslös. Om de behöver stöd redan från första dagen ska de få det. Med bättre studievägledning, en förstärkt och förbättrad arbetsförmedling, utbyggd gymnasial och eftergymnasial utbildning, stöd till anställningar genom yrkesintroduktionsavtal och ett brett engagemang från alla offentliga arbetsgivare är det möjligt att sätta stopp för ungdomsarbetslösheten.

Vi socialdemokrater har föreslagit en ungdomsgaranti. Den som är ung och utan arbete ska senast efter 90 dagar erbjudas ett riktigt jobb, en utbildning som leder till jobb eller en kombination av utbildning och praktik. Men vi utfärdar inga kravlösa garantier. Den som är arbetslös ska delta i den utbildning, den praktik eller det arbete som anvisas. Den som inte tar erbjudandet har inte heller rätt till ersättning.

Vi socialdemokrater vill utveckla och göra om Arbetsförmedlingen till en matchningsspecialist som samverkar med andra aktörer. Arbetsmarknadspolitiken och Arbetsförmedlingens arbete måste förändras så att fokus blir på jobb. De arbetssökande ska kunna förvänta sig professionellt stöd och engagemang som ska syfta till egen försörjning genom arbete. Kartläggning, praktikplats, validering, utbildning och coachning ska leda till jobb. De ska inte vara satta att hålla den som är arbetslös sysselsatt.

En del arbetssökande står nära arbetsmarknaden och behöver begränsat eller inget stöd från Arbetsförmedlingen. Men tyvärr står allt fler arbetslösa långt från arbetsmarknaden och kan behöva en kedja av olika insatser.

Liksom Riksrevisionen tror vi att bedömningsstödet kan utvecklas, men vi vill framför allt lyfta fram att Arbetsförmedlingens över 1 200 medarbetare måste ha möjlighet att utöva sin profession på ett annat sätt än i dag. De måste tillsammans med de arbetsökande planera och verkställa åtgärder, åtgärder som de facto ger jobb. Det ska inte vara åtgärder för åtgärdernas skull eller för att uppfylla vissa kvoter.

De sökande måste också få vara delaktiga under resans gång. Varje människa är unik, och varje situation är unik. Det är bättre för varje individ att kunna skraddarsy olika åtgärder som leder till kompetens som ger jobb. Det måste också vara bättre med några bra, långa möten som ger resultat än flera korta möten bara för att fylla på en pinnstatistik. Pinnstatistikmötena är slöseri med resurser, från alla parter sida.

Vi måste tro på handläggarnas kompetens och vilja att på bästa sätt hjälpa en arbetslös på vägen till arbete. Regeringens detaljstyrning, som faktiskt snarare är ett hinder, gör att det finns mindre utrymme för att göra professionella bedömningar, att verkligen stötta den sökande och verkställa de åtgärder som behövs. Dessutom är förmedlarnas dialog och nära kontakt med arbetsgivare ett mycket viktigt inslag. Det har minskat när det borde ha ökat.

Arbetsgivarna bör kunna förvänta sig att Arbetsförmedlingen har både tid och resurser att hjälpa till att hitta personal med rätt kompetens. Här finns det stora brister. Det har medverkat till en situation där arbetslösheten är enormt hög samtidigt som företag har svårt att hitta personal med rätt kompetens. Det verkar snurrtigt.

Arbetsförmedlingen är en central aktör på svensk arbetsmarknad. Då är det allvarligt att Arbetsförmedlingen har så lågt förtroende hos såväl arbetsgivare som arbetslösa ungdomar men även hos sina egna anställda. Regeringen, som med sin politik har gjort Arbetsförmedlingen till en kontrollmyndighet snarare än jobbförmedlare, har en stor del i detta.

Förtroendetappet kan vara ett skäl till att unga avstår från att anmäla sig hos Arbetsförmedlingen. Därför håller vi med Riksrevisionen när de rekommenderar att Arbetsförmedlingen utvecklar sitt arbete på lokal nivå för att nå ungdomar som är i behov av myndighetens stöd men som inte är inskrivna på Arbetsförmedlingen.

Vi socialdemokrater har föreslagit att Arbetsförmedlingen och kommunerna tecknar strategiska samverkansavtal för ungdomsanställningar och praktikplatser. Några kommuner arbetar redan på det sättet och då oftast gentemot unga som har det särskilt svårt. Detta arbetssätt måste utvärderas så att vi lär oss av de goda exemplen.

Arbetsförmedlingen ska åläggas att träffa avtal med alla kommuner, enskilt eller i samverkan, för att säkerställa fler praktikplatser till unga långtidsarbetslösa eller ungdomar som i dag har försörjningsstöd.

Vi socialdemokrater vill också arbeta för att sociala krav införs i offentliga upphandlingar. Det skulle ge Arbetsförmedlingen möjlighet att erbjuda ungdomar praktikplatser eller ungdomsanställningar i verksamheter som utförs i eller är finansierade av kommuner, landsting och statliga myndigheter.

Vi tycker också att det bör tas initiativ till att förmå statliga bolag att teckna avtal med Arbetsförmedlingen för att erbjuda praktikplatser eller anställningar för unga.

Avslutningsvis, när det gäller att få unga i arbete kan vi inte, som nuvarande regering, slå oss till ro och säga att det görs tillräckligt. Ungdomsarbetslösheten är inte ett tillfälligt problem nu i dag. Det är en stor utmaning även inför morgondagen. Det handlar inte bara om ungdomarnas framtid. Det handlar faktiskt om hela Sveriges framtid.
(Applåder)

Anf. 2 ESABELLE DINGIZIAN (MP):

Herr talman! Det finns mycket att säga om Riksrevisionens granskning och den kritik som Arbetsförmedlingen har fått, men jag tänker bara fokusera på några punkter i dag.

Inledningsvis vill jag vända mig till våra åhörare på läktarna, hemma framför tv:n och på webben, speciellt till våra ungdomar. Jag vill säga att problemet med Arbetsförmedlingen är att regeringen inte ger dem de förutsättningar som behövs för att kunna ge ett bra och individanpassat stöd.

Regeringen säger att Arbetsförmedlingen ska ge ett individanpassat stöd, men det regelverk som finns och den budget de har fått går inte ihop. Jag vill illustrera detta med att någon säger till er att ni ska hålla en fest för 50 personer. Ni får 2 000 kronor för det. Ni måste också förhålla er till vissa regler som vi tycker ska gälla. Dessutom måste ni övervaka era gäster. Det säger sig självt att det inte riktigt går ihop.

Jag har under de tre senaste åren som ungdomspolitisk talesperson för Miljöpartiet och mamma till fyra ungdomar träffat flera hundra ungdomar. Jag har också varit i kontakt med och träffat väldigt många eldsjälur som jobbar med eller för ungdomar. De har verkat som livs levande revisorer för mig. Deras berättelser har fått mig att förstå hur verkligheten ser ut.

Det går bra för de allra flesta ungdomar. De som har utbildning och bra kontaktnät behöver inte ens besöka Arbetsförmedlingen. De som har gymnasieutbildning men kanske inte kontaktnät behöver oftast bara en puff, och sedan åker de ut och in på olika arbeten. Och till sist fungerar det. Men de ungdomar som inte har komplett gymnasieutbildning, som har något funktionshinder eller som är nya i Sverige får inte den hjälp de behöver på Arbetsförmedlingen.

När Riksrevisionen kom med sin kritik var det alltså ingen överraskning för mig. Det var precis den bilden jag hade av situationen.

Herr talman! Granskningen visar att Arbetsförmedlingens insatser är mer inriktade på stora volymer av arbetsökande ungdomar och mindre på individuellt anpassade. Den visar också att regelverket är hindrande.

Så ser verkligheten ut. De jobbar utifrån de förutsättningar de får.

Jag har träffat många arbetsförmedlare som jobbar med ungdomar. De är förfärade över situationen.

Jag tänkte att jag skulle gå och sätta mig på Arbetsförmedlingen ännu en gång och gjorde det förra veckan, någonstans här i Storstockholm. De hade öppet hus i två timmar, och jag satt där med handläggaren när ungdomarna kom in. Det var inte en trevlig upplevelse. Mellan 10 och 15 minuter fick varje ungdom, och det skulle gå ganska snabbt. Det var det sättet som handläggaren kunde fördela sin tid på. Det blir inte lätt att prioritera när man på sin lista har 150 unga att hålla reda på varav 40 är i behov av flera instanser.

Då blir det ganska lustigt när regeringen ändock skriver att insatserna ska anpassas efter individens behov. Det går inte att trollo! Finns det inte handläggare som kan träffa ungdomarna finns det inte. Att stå här i dag och förmodligen få höra att stödet ska vara individanpassat kommer inte att hjälpa sanningen. Jag är rätt övertygad om att Alliansens företrädare har varit på många arbetsförmedlingar, men jag undrar var det är ni går och sätter er och vem det är ni talar med.

Herr talman! I granskningen framgår också att samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna behöver utvecklas. Kommunerna gör ganska mycket insatser, men Arbetsförmedlingens intresse av att jobba med kommunerna är bristfälligt. Det är inte så konstigt att Riksrevisionen lyfter fram 50 000 unga som varken jobbar eller studerar; det är ungdomar som oftast inte går till Arbetsförmedlingen och som bollas mellan olika instanser. Som jag till exempel fick veta är väldigt många unga i behov av psykiatrin.

Det är klart; vad ska en arbetsförmedlare göra när den känner att ungdomen den talar med kanske inte ens har uppfattat det den säger? Hade de haft en bättre samverkan och hade man vetat hur det ska fungera, genom att kunna skicka ungdomarna till olika instanser, hade det nog gått mycket bättre. Det finns siffror som visar att 77 000 unga mellan 16 och 29 varken har jobbat eller studerat på tre år – 77 000 unga!

Herr talman! Regeringen säger att man har vidtagit omfattande åtgärder för att öka sysselsättningen bland unga. Ja, det har man. Jag har bett riksdagens utredningstjänst att plocka fram alla åtgärder som görs – och effekterna av åtgärderna. Det är klart att alliansregeringen har en massa åtgärder, men vad är effekterna? Jag har pm:et här, och jag kan skicka det till er om ni vill. Det är bara att skicka ett mejl till mig så får ni se hur effekterna är. De är nämligen väldigt begränsade. De kommer inte de ungdomar som verkligen behöver dem till del.

Vad vill då Miljöpartiet, herr talman? Vi vill öka kommunernas ansvar för unga mellan 16 och 25. Vi vill också att informationsansvaret ska övergå och bli ett aktivitetsansvar. Det gäller alltså ungdomar som inte har en komplett gymnasieutbildning och som varken jobbar eller studerar. Vi vill också ge kommunerna de ekonomiska förutsättningarna för att klara av det här.

Miljöpartiet vill naturligtvis att stödet ska utgå från individens behov. För att det ska fungera måste samverkan finnas mellan kommunerna, Arbetsförmedlingen, psykiatrin och Försäkringskassan. Vi vill därför ge Arbetsförmedlingen uppdraget att ta kommunernas utsträckta hand och skriva lokala samverkansavtal. Jag var i Norrköping för två veckor sedan, där man har börjat skriva ett lokalt samverkansavtal mellan Arbetsförmedlingen och kommunen. Det verkar som att man börjar nysta upp det här och få någon ordning på det. Jag har också fått veta att man i Södertälje har startat Ung i Tälje, och det är precis det Miljöpartiet vill. Vi kallar det startcentraler, och vi vill att det ska finnas en sådan i varje kommun.

Avslutningsvis, herr talman, räcker inte det här. Vi har i våra motioner också skrivit att utbildningsmöjligheterna måste utökas. De ungdomar som inte har en avslutad gymnasieutbildning eller behöver komplettera måste få de förutsättningarna. Det är inte så i dag. Det är väldigt många som vittnar om att de inte får gå någon utbildning. Vi vill utöka komvux-

platserna och yrkesvuxplatserna samt skapa nya folkhögskoleplatser. Vi behöver också nya folkhögskolor, bland annat i förtens miljonprogramområden. Vi behöver utöka yrkeshögskolan och mycket mer när det gäller utbildning via Arbetsförmedlingen.

Med det yrkar jag bifall till vår reservation, reservation nr 2.

Anf. 3 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Sverigedemokraternas reservation, reservation nr 3.

Vi diskuterar i dag arbetsmarknadsutskottets betänkande 3. Det är baserat på Riksrevisionens rapport om ungdomars väg till arbete, och regeringens svar på denna. Riksrevisionen har granskat om statens insatser genom Arbetsförmedlingen för att stödja ungdomars etablering på arbetsmarknaden är effektiva.

Resultatet tyder på betydande brister vad gäller stöd till ungdomars arbetsmarknadsetablering. Det visar bland annat på att Arbetsförmedlingen behöver arbeta mer metodiskt för att nå arbetslösa ungdomar som inte är inskrivna och att otillräcklig tid till arbetsgivarkontakter, till exempel genom stöd från Arbetsförmedlingen, ger bristande förutsättningar för matchning mellan praktik och arbete. Regeringens styrning har även inriktats på jobbgarantin för ungdomar och lämnat andra insatser därhän, med mera.

Att få en klar bild av ungdomsarbetslöshetens omfattning är inte alldeles enkelt. Det finns många sätt att räkna, och en uppsjö olika siffror florerar i debatten. Enligt Riksrevisionen uppgår ungdomsarbetslösheten till 24 procent eller 152 000 individer. År 2008 var samma siffra 128 000. Den höga siffran brukar bortförklaras med att en stor andel av de ungdomar som räknas in är studerande som bara söker extraknäck och sommarjobb. Värt att veta i sammanhanget är dock att ca 20 procent av de arbetslösa ungdomarna uppger att de har påbörjat eller förlängt studier på grund av att de inte har kunnat finna något arbete. Sammanhangen och förklaringarna är alltså inte fullt så enkla som de först kan verka.

En annan indikator av intresse är storleken på den grupp unga som varken arbetar, studerar eller söker jobb. Enligt Riksrevisionen uppgår denna grupp till 53 000 personer. Ytterligare en intressant siffra i sammanhanget är andelen unga som är beroende av ekonomiskt bistånd – enligt en rapport från Ungdomsstyrelsen förra året uppgick denna grupp till ca 8 procent i åldrarna 19–25, och bland utlandsfödda var bidragsberoendet hela tre gånger större än bland inrikesfödda. Utrikesfödda ungdomar tillsammans med ungdomar i glesbygd tycks också vara de grupper där problemen med ungdomsarbetslöshet är som störst.

Oavsett hur man räknar och oavsett vilka siffror man väljer att beakta finns det ett par saker man ganska säkert konstatera: Arbetslösheten bland unga är betydligt högre än bland andra grupper, och regeringen har trots tidigare löften om motsatsen inte lyckats bryta den långsiktigt negativa trenden beträffande ungdomsarbetslösheten och utanförskapet bland unga.

Herr talman! ”Ungdomsarbetslösheten beror inte – om någon nu trodde det – på att unga inte behövs eller inte duger till. Den beror i stället på systemfel som byggts upp under lång tid. Och systemfel går att rätta till. --- Men det kommer att krävas politiskt mod för att göra det. ---

Vägra vänja dig vid hög ungdomsarbetslöshet! Låt oss skapa en mer hållbar arbetsmarknad! – – – För varje dag som går utan kraftfulla åtgärder växer de långsiktiga konsekvenserna av ungdomsarbetslösheten.”

De här träffande och välformulerade orden är inte mina. Det jag läste upp var ett citat från en några år gammal centerpartistisk rapport om ungdomsarbetslöshet, undertecknad av näringsminister Annie Lööf. Det är vackra och allvarsamma ord, men med tanke på att väldigt lite har hänt sedan dess och att väldigt lite ser ut att hända framöver kan jag inte låta bli att fråga mig själv – och framför allt fråga regeringen: Vad hände med kampen mot systemfelen? Vad hände med det politiska modet?

Att arbetsmarknadsministern planerar att lägga fram noll propositioner under ett valår säger ganska mycket. Den sista meningen i Annie Lööfs brandtal tål att upprepas: ”För varje dag som går utan kraftfulla åtgärder växer de långsiktiga konsekvenserna av ungdomsarbetslösheten.”

Riksrevisionens synpunkter på hur Arbetsförmedlingens arbete ska kunna förbättras är välkomna. Jag hoppas att regeringen tar till sig av kritiken, även om tonen i regeringens skrivelse ger upphov till en viss oro i det här avseendet. Att både Riksrevisionen och betänkandet lyfter fram de kommunala arbetsmarknadsinsatserna och behovet av samordning är välkommet. Från Sverigedemokraternas sida har vi tidigare pekat på problemet med bristande dokumentation inom de kommunala arbetsmarknadsprojekten och den effektivitetsförlust som detta riskerar att medföra. Vi har även föreslagit lösningar på detta.

Vår bedömning är dock att varken Arbetsförmedlingen eller de kommunala arbetsmarknadsprojekten har kapacitet att på ett djupgående plan komma till rätta med ungdomsarbetslösheten. Det finns inga enkla lösningar i den här komplexa frågan. Men från Sverigedemokraternas sida har vi identifierat fem områden där vi vill se satsningar och förbättringar som enligt vår bedömning skulle kunna ge en substantiell och positiv inverkan på sysselsättningen bland unga.

Först och främst vill vi öka mängden riktiga jobb, förbättra företagsklimatet och öka företagets anställningsbenägenhet. Det vill vi göra genom att bland annat sänka lönekostnaderna, i synnerhet för små och medelstora företag, slopa småföretagens sjuklöneansvar och sänka åldersgränsen och förlänga stödperioden inom starta-eget-bidraget. Vi vill också göra marknadsanpassade infrastruktursatsningar, ge betydande stimulanser till besöksnäringen och de gröna näringarna för att skapa jobb på landsbygden och i glesbygden, där problemen med ungdomsarbetslösheten är som störst, samt göra det mer lönsamt för landsbygdens befolkning att ta jobb på annan ort genom att sänka kostnaderna för arbetspendling.

För det andra vill vi sänka trösklarna in på arbetsmarknaden för landets ungdomar genom att bland annat införa lärlingsjobb som en särskild anställningsform, där företagen helt slipper arbetsgivaravgiften. Vi vill också utöka antalet undantag i turordningsreglerna i lagen om anställningsskydd.

För det tredje vill vi bryta med regeringens extrema utbudspolitik, som i hög grad bidrar till att tränga undan unga på arbetsmarknaden. Villkoren i a-kassan måste förbättras, asyl- och anhöriginvandringen måste minskas till våra grannländers nivåer och arbetskraftsinvandringen måste återigen bli behovsprövad. Att ha en i det närmaste fri arbetskrafts-

invandring från hela världen och att fortsätta att ta in tiotusentals nya arbetslösa varje år i ett läge där man står helt utan trovärdiga lösningar på hur man ska komma till rätta med den massarbetslöshet som redan råder i landet är enligt vår mening en djupt oansvarig politik.

För det fjärde vill vi försöka råda bot på matchningsproblematiken, bland annat genom betydande resursförstärkningar inom gymnasieskolan, komvux, högskolan och yrkeshögskolan. Hur regeringens aviserade sänkning av studiebidraget ska kunna bidra till en förbättrad matchning och öka anställbarheten för landets unga har jag i sammanhanget svårt att förstå.

För det femte vill vi vid sidan av en återinförd värnplikt, som skulle sysselsätta många ungdomar och återge oss en del av vår förlorade försvarsförmåga, se satsningar på nyanställningar inom den offentliga sektorn, i synnerhet inom vården och äldreomsorgen, där underbemanningen på många platser är ohållbar och leder till försämrad vårdkvalitet, stress, uppsägningar och sjukskrivningar.

Som sagt: Låt oss skapa en mer hållbar arbetsmarknad! För varje dag som går utan kraftfulla åtgärder växer de långsiktiga konsekvenserna av ungdomsarbetslösheten.

Anf. 4 JENNY PETERSSON (M):

Herr talman! Det märks att valåret är i gång. Det är ett högt tonläge från oppositionspartierna, åtminstone nu när vi har haft tre av fyra uppe i debatten. Det målas upp en bild av Sverige och Arbetsförmedlingen i nattsvarva nyanser. Det är en verklighetsbeskrivning som jag inte håller med om. Över 200 000 fler har ett jobb att gå till i dag jämfört med 2006, och det är inget som kommer av sig självt. Det är ingen tillfällighet, så att säga.

Vår gemensamma välfärd byggs inte av politisk retorik och tomma ord, utan av företagsamma människor och arbetade timmar. För mig som moderat kommer jobben att vara en av de viktigaste frågorna i valet. Det kommer att vara huvudfrågan, tror jag. En stark ekonomi i Sverige, även i kommuner och landsting runt om i landet, tillsammans med entreprenörer och företagare är det som har gett jobb. En stark och växande ekonomi betyder mer resurser till vår gemensamma välfärd. Allt hänger samman.

I det här betänkandet behandlar arbetsmarknadsutskottet regeringens skrivelse *Riksrevisionens rapport om ungdomars väg till arbete*. Det har väckts tre följdmotioner. Jag vill börja med att yrka avslag på motionerna och bifall till förslaget i betänkandet, innebärande att skrivelsen läggs till handlingarna.

Det är rapporten *Ungdomars väg till arbete* som lägger grunden för denna debatt. Riksrevisionen har mycket riktigt granskat om regeringens insatser genom Arbetsförmedlingen för att stödja ungdomars etablering på arbetsmarknaden är effektiva.

Herr talman! Sverige har tagit sig igenom en finanskris – något som saknades i tidigare talares anföranden – med en alliansregering som sett till att det varit ordning och reda i de offentliga finanserna och som dessutom betalat av på statsskulden. Den politiken måste fortsätta. Vi kan se att det ljusnar. Utvecklingen är försiktigt positiv på arbetsmarknaden.

Det finns stora utmaningar på arbetsmarknaden, inte minst bland unga. Arbetslösheten bland unga är ingen ny företeelse. Det finns dock en stor skillnad. År 2006 hade vi högkonjunktur. Nu har vi en lågkonjunktur som jag hoppas att vi snart passerar. Oavsett konjunkturläge ska jag säga att unga har fått betala ett högt pris genom att stå utanför.

Herr talman! Att få bukt med arbetslösheten och ungdomsarbetslösheten är en prioriterad fråga för Alliansen. Orsakerna till arbetslöshet bland unga är många. Det finns inte *en* lösning på denna utmaning.

Gemensamt för dem som har svårast att få arbete är en svag utbildningsbakgrund. Det gäller till exempel ungdomar som saknar fullständiga gymnasiebetyg eller betyg från grundskolan. Skolan är helt avgörande för ungas start på livet och möjlighet att få ett jobb. Sedan 2006 har Alliansen reformerat den svenska skolan från grunden genom alltifrån skärpta kunskapskrav till åtgärder för att höja lärarnas kompetens och status. Samtidigt måste vi rusta inför nya utmaningar på detta område.

Herr talman! Tidigare talare har talat om effekterna av att det saknas insatser. Men för den som inte har fullständiga gymnasiebetyg finns det till exempel en studiemotiverande folkhögskolekurs. Den studiemotiverande folkhögskolekursen är en arbetsmarknadspolitisk insats som genomförs av folkhögskolorna i nära samverkan med Arbetsförmedlingen. Det är tre månader långa kurser som ska motivera unga att fortsätta med studier. Målgruppen är arbetssökande som saknar slutbetyg från grundskolan eller gymnasieskolan. I år finns det 8 000 platser på kurser på 121 platser runt om i vårt land.

I mitten av februari kom det en rapport som finns på Arbetsförmedlingens hemsida. Rapporten visar att hälften av deltagarna antingen studerar eller arbetar ett år efter avslutad kurs. Nio av tio som har gått en studiemotiverande kurs vid en folkhögskola skulle kunna rekommendera den till andra.

Det nämndes att det är många unga som står utanför. Det är en oro som jag delar. Arbetsförmedlingen arbetar till exempel med projektet Unga in på olika platser runt om i landet. Unga in är ett projekt som vänder sig till unga mellan 16 och 24 år som står utanför våra trygghetsystem. Det är ungdomar som varken går i skolan, jobbar, är inskrivna på Arbetsförmedlingen eller får försörjningsstöd från kommunen. Målet är att nå dessa ungdomar och få deras närvaro att öka på samhällets olika arenor, så att de kan känna sig inkluderade.

Herr talman! Riksrevisionen bedömer att statens stöd för ungdomars etablering på arbetsmarknaden kan förbättras och att Arbetsförmedlingens arbete med ungdomar kan bli effektivare. Det håller alliansföreträdarna i utskottet med om. Det är en ständig process; det går aldrig att luta sig tillbaka och vara nöjd.

Regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att förnya sitt arbetssätt, och de förändringar som infördes 2012 innebär bland annat att ungdomar kan få individanpassat stöd tidigt i arbetslösheten. Regeringen har även gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att följa upp det nya arbetssättet och se till att det följs.

Centralt i arbetssättet är som sagt att Arbetsförmedlingen identifierar och ger en ökad grad av stöd till den grupp ungdomar som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet eller inte ta sig in på arbetsmarknaden.

Alliansen förstärkte Arbetsförmedlingens resurser med 46 miljoner kronor för 2013–2015 med inriktning på just ungdomar för att möjliggöra mer vägledning och matchningsinsatser tidigt i arbetslösheten. För 2014 har regeringen tillfört ytterligare 50 miljoner kronor för att Arbetsförmedlingen ska kunna anvisa förmedlare att jobba särskilt med ungdomar.

Regeringen kommer under 2014 också att presentera en ungdomspolitisk proposition. I propositionsarbetet bereds för närvarande förslag som syftar till att förbättra register, statistik och uppföljning av det kommunala informationsansvaret för ungdomar som inte fyllt 20 år och som inte har genomfört eller fullföljt en gymnasieutbildning.

Dessutom finns i budgetpropositionen för 2014 ett gemensamt uppdrag till Socialstyrelsen och Arbetsförmedlingen om hur samverkan mellan socialtjänsten och Arbetsförmedlingen kan utformas bättre.

Ungdomsarbetslösheten är oroande. Jag vill dock lyfta fram i denna debatt att de allra flesta ungdomar är i arbetslöshet relativt korta perioder och att det är en övergående del av etableringsprocessen på arbetsmarknaden. Därför är det så viktigt att nå de ungdomar som riskerar att hamna i ett långvarigt utanförskap.

Utöver Arbetsförmedlingens arbete och förmedlingsstöd vill jag belysa de reformer som regeringen har genomfört och som har påverkat ungas etablering på arbetsmarknaden. Sänkta kostnader för att anställa unga, till exempel den lägre arbetsgivaravgiften, har varit av stor betydelse. Den lägre momsén för restaurang- och cateringtjänster har också påverkat. Många unga får sitt första jobb i denna bransch och får in en fot på arbetsmarknaden. Det är en bransch som sysselsätter många ungdomar.

Yrkesintroduktionsanställningar, så kallade YA-jobb, är ytterligare en väg in för unga i arbete.

Herr talman! Tonläget från oppositionen är högt. Det är kanske inte fel på ambitionsnivån, men politiken matchar inte retoriken. Det vittnar skiljelinjerna i svensk politik om. I Sveriges riksdag finns det de som accepterar ett samhälle där många människor står utanför, antingen för att de inte vill att vissa människor ska vara här i Sverige eller för att de företräder en politik där stora grupper hamnar utanför arbetslivet utan hjälp tillbaka – en politik som vi har prövat.

Låt mig påminna om att Moderaterna och Alliansen för en ansvarsfull politik för Sverige. Vi vill fortsätta att skapa bättre förutsättningar och fler vägar till arbete för dagens unga. Vi har inte råd att låta någon som kan och vill arbeta stå utanför arbetsmarknaden. Alla behövs.

(Applåder)

Anf. 5 KERSTIN NILSSON (S) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om att ungdomsarbetslösheten och arbetslösheten är allvarlig, Jenny. Det har säkert gjorts en hel del, men har det gjorts rätt?

Sverige är ett bra land, men något håller på att gå snett. Arbetslösheten och främst ungdomsarbetslösheten är en katastrof. Du säger att jobben är ett prioriterat område, Jenny, men varför har ni då en politik som inte fungerar? Varför gömmer du dig bakom sådant som att breda skattesänkningar har gett fler nyanställningar och att sänkningen av arbets-

givaravgifter för unga fungerar? Det har ju dömts ut av flera experter.
Lyssnar ni inte på experterna, eller har ni en egen agenda som är sann?

Prot. 2013/14:75
27 februari

Under era år vid makten har Arbetsförmedlingen fått allt sämre rykte. Ni har inte utvecklat Arbetsförmedlingen och inte haft tilltro till Arbetsförmedlingen. Ni har bara lagt nya kontrolluppgifter och pinnstatistik på dem så att de dignar under arbetsbördan. De har ett stramt regelverk och ett kontrollarbete. Det sjunkande förtroendet för Arbetsförmedlingen måste skyllas på er politik. Varför ser ni inte resultatet av de åtgärder ni har vidtagit på Arbetsförmedlingen och tillskjuter mer resurser? Tydligt har ju de resurser ni gett inte gett något bra resultat.

Anf. 6 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Det enda jag och Kerstin Nilsson delar är oron för arbetslös ungdom.

Kerstin Nilsson nämnde jobbskatteavdraget i sitt anförande. Det har gett effekt för individen som har fått mer pengar i plånboken. För många människor i vårt land har det betytt en extra månadslön. De har egna pengar och kan klara sig själva.

Det finns olika uppfattningar om jobbskatteavdraget. Bland annat Konjunkturinstitutet och IFAU säger att jobbskatteavdraget har sysselsättningseffekt. Jobbskatteavdrag finns dessutom i flera länder i vår omgivning.

Det blir nästan lite paradoxalt när Kerstin Nilsson säger att jobbskatteavdraget inte har gett effekt. Jag hävdar att det har det; jag står bakom det. Samtidigt har ni accepterat samtliga fem jobbskatteavdrag. Det blir alltså lite humor i Sveriges riksdags kammare.

Jag har förtroende för Arbetsförmedlingen. Antalet företagskontakter ökar, och jag litar på att Arbetsförmedlingen utför sitt uppdrag. Kerstin Nilsson nämnde att vi har tillfört resurser till Arbetsförmedlingen för att man ska kunna anvisa förmedlare att jobba med just ungdomar, och för 2014 tillförs ytterligare 50 miljoner kronor.

Anf. 7 KERSTIN NILSSON (S) replik:

Herr talman! Skattesänkningarna har gett mer pengar i plånboken. Men har de gett fler jobb? De pengar man har fått hade behövts till annat under de här åren – saker som har blivit sämre.

Vi har accepterat jobbskatteavdraget här i riksdagen. Det betyder inte att vi gillar det. Men vi kom till denna slutsats: Om man redan har försatt människor i en situation där de har en viss inkomst och har inrättat sitt liv och boende efter den kan vi inte dra undan mattan under fötterna på dem nu.

Slutligen, Jenny: Ja, det är högt i tak. Det är valår. Men jag tycker att vi har haft högt i tak hela tiden. Vi har drivit på i samma fråga hela tiden. Jag står inte här i dag och hittar på något nytt. Vi är fortfarande ense om att det inte har vidtagits tillräckliga åtgärder för att lösa arbetslösheten och för att skapa fler jobb.

Anf. 8 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Det stämmer att det har varit högt i tak, men det märks ändå att valåret är i gång. Det är positivt, för det visar ytterligare på skilljelinjen mellan de politiska alternativen. Så ska det också vara.

Jag nämnde i mitt anförande att välfärden inte byggs på politisk retorik och tomma ord, utan den byggs på en stark ekonomi. Den byggs på företagsamma människor. Den byggs på att vi har företag som vill jobba och etablera sig i Sverige. Detta gör att man får en starkare ekonomi, vilket i sin tur lägger grunden till vår gemensamma välfärd. Allt detta hänger samman.

Det är inte bara jag som granskar, utan också Dagens Industri har skrivit om detta. Om man tror på att allt hänger samman och att det är företagen som skapar jobb är näringspolitiken viktig på detta område. Jag läser i den tidning jag visar här att er politik drabbar företagen runt om i Sverige hårt.

Jag är överens med Kerstin Nilsson om att arbetslösheten bland unga kan få långsiktigt negativa effekter för den enskilde individen och samhällsekonomin. Det är just därför vi inte kan luta oss tillbaka i Alliansen och säga att vi är färdiga med det arbete som Arbetsförmedlingen har. Vi måste hela tiden hitta nya vägar. Arbetsmarknaden är i ständig utveckling, och nya utmaningar kommer hela tiden upp. Det går inte att luta sig tillbaka.

Anf. 9 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Jenny Petersson säger att vi beskriver nattsvarta nyanser. Det är ganska svart för ungdomar som inte får hjälp.

Jenny Petersson talar om de insatser som regeringen gör. Jag låter åhörarna här få tänka och bestämma om det är ansvarsfullt att lägga ned 1–1,6 miljoner per jobb vad gäller halveringen av arbetsgivaravgiften. IFAU skriver att det handlar om 6 000–10 000 nya arbetstillfällen. Varje arbetstillfälle har kostat mellan 1 och 1,6 miljoner kronor. Jag låter åhörarna få tänka efter: Tycker ni att det är en ansvarsfull politik? Insatsen kostar flera miljarder kronor.

Jenny Petersson tar upp folkhögskolornas motivationskurser. Vi tycker att det är jättebra. Det är bara det att enligt riksdagens utredningstjänst var det bara 4 252 unga som fick ta del av kurserna. Tycker Jenny Petersson att det är en ansvarsfull politik att lägga miljarder på sänkningarna av ungdomarnas arbetsgivaravgift och låta endast 4 252 unga ta del av motivationskurser på folkhögskolorna?

Anf. 10 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ansvarsfullt att hitta fler vägar för unga till arbete. Här har vi många olika områden att jobba med. Det handlar dels om skolan och att rusta rätt från början, dels om en näringspolitik som sänker trösklar för företagare att blomstra i Sverige.

Vi talar om effekterna. Jag tycker att folkhögskolesatsningen, som jag inte lyfte upp, är ansvarsfull. Den förberedande eller studiemotiverande folkhögskolekursen är en väg för några ungdomar att komma tillbaka till studier, få fullständiga betyg och sedan gå vidare till arbete eller fortsatta studier. I år finns det 8 000 platser på kurserna på 121 stycken folkhögskolor runt om i landet.

Här finns en utmaning. Precis som Esabelle har jag träffat arbetsförmedlare och fått höra att det är svårt att få ungdomar som inte är studiemotiverade att bli studiemotiverade. Men denna åtgärd ska givetvis fin-

nas, och det är glädjande att Esabelle delar uppfattningen att det här är en viktig satsning.

Jag nämnde även Unga in i mitt anförande, vilket också Esabelle gjorde. Det är jätte viktigt att hitta de ungdomar som inte finns i några av våra system och få dem in på samhällets olika arenor.

Jag är alltså inte nöjd. Men det görs olika insatser dels via Arbetsförmedlingen när det gäller att vara en länk för ungdomarna till arbete, dels via näringspolitiken, skolan, skattepolitiken, jobbskatteavdraget och så vidare. Det har effekter. Helheten är viktig, och allting hänger samman, som jag nämnde i mitt anförande.

Anf. 11 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Om det nu är så jättebra med Unga in, Jenny Petersson, vilket jag har stått här i talarstolen och sagt i två år till ministrarna – hur kommer det sig då att ni inte permanentar det? Hur kommer det sig att ni drar tillbaka Unga in och att det bara får vara kvar under detta år – valåret? Hur kommer det sig att ni har stoppat Garageprojektet i Tensta?

Det räcker inte att bara stå här och säga: Vi vill det och det. Gå ned och titta hur verkligheten ser ut! Det blir inte som ni säger, för ni ger inte tillräckligt med resurser till saker och ting. Ni ger inte de rätta instruktionerna. Ni vägrar att säga till Arbetsförmedlingen att den ska ta den utsträckta handen från kommunerna. Se till att göra de projekt som finns runt om i landet permanenta! Det är det man gör i Norrköping, och det är det man gör i Södertälje. De gör det inte för att ni säger det, tyvärr, utan därför att de själva anser att det är den enda lösningen när det gäller att komma till rätta med dessa ungdomar, som det är så svårt att få tag på.

Anf. 12 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Projekt är just projekt till och med det datum då de avslutas. Då utvärderas de, och sedan blir de permanenta om effekterna har blivit dem man önskade. Både jag och Esabelle vet att så är fallet. Unga in är som sagt ett projekt som inte är slutfört i dagsläget.

Det förekommer samarbete med kommuner runt om i landet, och det är någonting som vi tycker är fantastiskt bra. Esabelle efterfrågar politik på detta område. Som jag nämnde i anförandet kommer det en ungdoms-politisk proposition under detta år. Där kommer förslag som syftar just till att förbättra register och statistik och uppföljning av det kommunala informationsansvaret för ungdomar som inte har fyllt 20 år och ungdomar som inte har genomfört en gymnasieutbildning. Det är jätte viktigt, och det är just därför vi går fram med de olika åtgärderna.

Om jag går tillbaka till frågan om Arbetsförmedlingen delar jag Esabelles syn att arbetsförmedlare gör sitt bästa för att få in ungdomar på arbetsmarknaden. Därför är det nya arbetssättet så centralt, där Arbetsförmedlingen tidigt identifierar de människor som har stor risk att hamna i utanförskap eller långtidsarbetslöshet.

I Riksrevisionens rapport står det att om man sätter in för tidiga insatser kan det ha motsatt effekt, så att ungdomar hålls borta från arbetsmarknaden. Jag litar fullständigt på deras kompetens.

Anf. 13 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Alliansregeringen sysslar inte med tom retorik, säger Jenny Petersson, direkt efter att hon har upprepat propagandafrasen om att 200 000 fler människor har ett jobb att gå till nu jämfört med 2006. Den siffran kan förvisso ha visst intresse. Men hur har befolkningsutvecklingen sett ut under samma period? Det är också intressant att sätta in i sammanhanget.

Vi vet att alliansregeringen under samma period till exempel har beviljat hundratusentals nya permanenta uppehållstillstånd. Sysselsättningsgraden är det som är det mest centrala i sammanhanget, och där har det i princip inte hänt någonting. Ni har misslyckats med jobben – det finns inget sätt att komma runt det.

Jenny Petersson säger också att hon vill få bukt med arbetslösheten, att det är en prioriterad fråga och att det inte går att luta sig tillbaka och vara nöjd. Men utifrån vad jag kan se är det precis det regeringen gör.

Eller vad är era nya, genomgripande åtgärder för att komma till rätta med massarbetslösheten, inte minst bland ungdomar? Var är kampen mot systemfelen, och var är det politiska mod som Annie Lööf pratade om för några år sedan?

Handlar det om den kommande ungdomspropositionen, där ni vill förbättra register och statistik? Är det det som ska lösa ungdomsarbetslösheten? Eller är det att sänka studiebidragen? Hur ska det bidra till ökad matchning och minskad ungdomsarbetslöshet?

Anf. 14 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tänkte börja med detta att 200 000 fler har ett jobb att gå till i dag jämfört med 2006 och att det inte är en tillfällighet.

Jämför vi med till exempel 90-talskrisen ser vi att det då försvann arbeten från Sverige. Samtidigt ökade den svenska befolkningen i antal. Kollar vi på den finanskris som har varit nu har befolkningen ökat under den tiden, men det har inte försvunnit några jobb, som under 90-talskrisen. Det är två olika kriser, och man kan jämföra hur utvecklingen har sett ut.

Jag har ett pm för det också från riksdagens utredningstjänst, som har använts i debatten. Jag kan skicka över det till Mattias, så får han se att jobben inte växer till per automatik med ökad befolkning.

Det handlar om, som jag var inne på, att vi har jobbat med flera olika politikområden. Det kommer vi att fortsätta med. Dels handlar det om, som jag sade tidigare, att rusta nyanlända ungdomar i den svenska skolan för att ge dem samma möjligheter att utvecklas och sedan gå vidare till arbete. Dels handlar det om en näringspolitik, som jag inte hörde Mattias nämna i sitt anförande, även om han nämnde LAS och så vidare. Det handlar om att sänka skatter, införa RUT och ROT och sänka restaurangmomsen.

När det gäller Arbetsförmedlingen handlar det om att ge resurser.

Anf. 15 MATTIAS KARLSSON (SD) replik:

Herr talman! Oavsett hur många pm du har, Jenny, går det inte att komma runt det faktum att ni har misslyckats med jobben. Sysselsättningsgraden har inte ökat. Om ni ska tala om hur många fler som har ett jobb måste ni också tala om antalet människor som är arbetslösa. När det

gäller massarbetslösheten har ni inte på något substantiellt sätt lyckats åtgärda den.

Jag hörde ingenting från dig nu heller om vad ni ska göra framöver. Ni har gjort saker, men effektivitetsgraden av det har varit väldigt låg. Om det stämmer, som du säger, att ni inte är nöjda och inte lutar er tillbaka måste ni ha nya förslag för att komma till rätta med den problematik som vi ser nu. Men jag ser inga sådana förslag över huvud taget.

Skattesänkning och näringspolitik pratar du om, men ni vill ju inte sänka skatterna utan höja skatterna nu. Det är det nya budet. Ni vill dessutom göra det dyrare att studera. På vilket sätt kommer det att hjälpa matchningsproblematiken och åtgärda ungdomsarbetslösheten om det blir dyrare att studera?

Det jag ser framför mig är en trött och idélös regering som borde abdikera eller presentera nya, konkreta förslag.

Anf. 16 JENNY PETERSSON (M) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att höjda skatter på jobb och för företagare inte är något förslag som alliansregeringen driver. Vi är fortfarande för jobbskatteavdrag. Vi är fortfarande för den sänkta restaurangmomsen. Vi är fortfarande för RUT och ROT. Det är totalt fel tolkning av Mattias Karlsson att vi skulle vara för höjda skatter på jobb och företagande.

Tittar vi på statistiken ser vi att arbetslösheten är hög. Vi har varit inne i en lågkonjunktur. År 2006 var det en högkonjunktur. Jag hörde inte Mattias ens nämna det vare sig i sitt anförande eller i replikerna.

Tittar vi på siffrorna kan vi se att sysselsättningen ökar. Vi kan se att fler har ett arbete att gå till. Det ljusnar på arbetsmarknaden. Men jag är inte nöjd, absolut inte. Statistiken är från SCB, AKU, som kommer med jämna mellanrum.

Mattias frågar om vi fortfarande står fast vid vår politik. Ja, vi prioriterar jobben och företagandet i stället för att bygga ut transfereringssystemen och bidragssystemen. Vi vill inte finansiera det med höjda skatter på jobben eller företagandet. Det ger inte fler jobb. Det var dåligt då, och det är dåligt nu.

När det gäller nya saker kommer de hela tiden. Det är inte så att jag har fått ett kort från regeringen som jag ska dra upp och tala om vad som kommer. YA-jobben är ett exempel på en sak som nyligen infördes. Det kommer förslag hela tiden – tro mig, Mattias Karlsson!

Anf. 17 CHRISTER NYLANDER (FP):

Herr talman! Det tar fem, sex och ibland sju år för en nyanställd att fullt ut klara av att hantera alla maskinerna här. Ett par av dem kanske man kan lära sig i skolan, men de allra flesta finns bara just här, eller i alla fall på väldigt få ställen i Sverige.

Så sade ägaren till en mekanisk verkstad jag besökte i Gävle i går.

Det tar fem till sju år innan man blir fullt produktiv på arbetsplatsen. Man måste först lära sig en mängd olika maskiner innan man kan bidra fullt ut till arbetet och arbeta ensam där.

Det ger lite perspektiv på detta med att etablera sig på arbetsplatserna när en ägare sedan många år tillbaka berättar hur han rekryterar människor till sitt företag. För honom var det ganska naturligt att ta in lärlingar. Han menade att det var ett bra sätt både för honom och för de nya att lära sig ett nytt jobb. De hade grundkunskaperna med sig från gymnasiet, men detta att lära sig alla dessa maskiner som krävdes på arbetsplatsen var någonting de måste lära sig där.

Man får lite lägre lön i början när man fortfarande lär sig. Man får successivt mer lön ju mer man kan och ju mer man bidrar till produktionen. När man sedan väl har fått erfarenheten har man bra lön, i relation till många andra.

Jag tror att det är viktigt att komma ihåg att etableringen på arbetsmarknaden ser väldigt olika ut. Bilden från Gävle är en. Det finns några människor som kommer till arbetsmarknaden från universitetsstudier, det finns några andra som kommer från andra länder och det finns några tredje som knappt kommer in på arbetsmarknaden alls.

Det är viktigt att komma ihåg detta, för det finns inte en enda lösning för hur man ska underlätta människors etablering och nyetablering på arbetsmarknaden. Människor är olika; det är individer vi ser på arbetsmarknaden, och det är olika företag och olika arbetsplatser som ska ta emot dem. Då krävs det också ganska många olika vägar in på arbetsmarknaden. Det viktigaste är att det skapas nya jobb och att vi har ett dynamiskt näringsliv i Sverige som gör att företag växer och nyanställer.

Herr talman! Vi har under väldigt många år haft bekymmer i Sverige med ungdomsarbetslöshet. Grundproblemet ligger väl någonstans i att många har lämnat gymnasiet utan fullständiga betyg. Vi har en arbetsrätt som delvis stänger ute unga människor och nyanlända. Vi har relativt sett ganska höga ingångslöner. Allt detta gör det svårt att etablera sig för dem som inte redan har visat att de kan.

Det är dock viktigt att säga att statistiken kan användas på många olika sätt. Man kan hävda att det är runt 25 procent som är arbetslösa bland ungdomar, men man kan också säga att det är 8 procent. Det beror lite grann på hur man räknar och vilken statistik man vill använda men också vilket man tror är det viktigaste problemet.

Den lägre siffran är det stora sociala problemet, nämligen de ungdomar som inte kommer in alls, de som har svårt att etablera sig, de som inte klarade gymnasiet, de som inte kan försörja sig, de som kanske sitter fast i beroende av socialbidrag och som därför har väldigt svårt att försörja sig själva och få ett första jobb.

Den högre siffran handlar också om de ungdomar som pluggar men samtidigt vill ha ett arbete för att dryga ut sin försörjning. Det är viktigt att försöka se till att även de kan få ett jobb, för den anknytning som därmed sker till arbetsmarknaden är ganska viktig. De får de första nätverken och erfarenheten, och de får visa att de faktiskt kan göra någonting på arbetsmarknaden.

Siffrorna visar olika saker. Det finns anledning att vara ganska ödmjuk när man studerar dem och även att se att de visar olika problem. Det stora sociala problemet med ungdomsarbetslösheten är de människor som står långt utanför.

Den omläggning vi nu gör av gymnasieskolan, där fler får chans att lyckas, är kanske den allra viktigaste åtgärden på lång sikt för att få ned ungdomsarbetslösheten. Vi har haft den här problematiken under flera decennier. Genom att nu se till att fler lyckas i gymnasieskolan kan vi kanske komma åt den.

Likadant är det med de satsningar vi gör på lärlingssystem och på att göra det mer naturligt i Sverige att vara lärling. Vi gör det till exempel genom gymnasielärlingar och genom lärlingssystem inom yrkesvux. Vi gör det genom YA-jobben, som också de är en sorts lärlingsanställningar, och vi gör det genom att ganska snart här i kammaren diskutera en ny anställningsform, nämligen lärlingsanställning.

Men återigen, det behövs säkert fler åtgärder för att underlätta etableringen eftersom den ser så olika ut. Det är olika människor som är på väg in på arbetsmarknaden, och det är olika arbetsplatser som ska ta emot dem. Här krävs det kreativitet men också ett dynamiskt näringsliv.

Herr talman! Det är bra att Riksrevisionen har gjort den här granskningen. Det är bra att man granskar de insatser regeringen gör för att fler unga ska få jobb.

Jag tycker också att det i rapporten som vi nu diskuterar finns flera viktiga synpunkter och aspekter på hur man kan göra förbättringar. Man pekar på en del problem, inte minst när det gäller Arbetsförmedlingens kontakter med andra parter och sätt att arbeta.

Många av de problem som lyfts fram – man ska komma ihåg att studien gjordes för ett tag sedan – har regeringen redan vidtagit åtgärder mot, och regeringen fortsätter att vidta åtgärder mot just de här punkterna. Men det är ändå bra att det lyfts fram i ljuset och att vi successivt lär oss hur vi kan bli ännu bättre på att underlätta för unga att få jobb.

Arbetsförmedlingen har fått inte bara en ny generaldirektör utan också nya möjligheter för att möta ungdomsarbetslösheten. Vi kommer att fortsätta fundera i den riktningen. Mer behöver nämligen göras.

Det är dock svårt, herr talman, att se hur de åtgärder oppositionen lyfter fram i sina reservationer skulle kunna bidra till att underlätta för unga att få jobb.

Socialdemokraterna vill krångla till det för lärlingar.

Sverigedemokraterna vill att färre ska söka jobb – de vill höja akassan för att minska arbetskraftsutbudet. Jag skulle gärna se att de förklarade hur de egentligen tänkte när de kom fram till det förslaget.

Miljöpartiet vill att kommunerna ska ta över ansvaret trots att det inte finns någon erfarenhet som tyder på att det skulle bli mycket bättre eller enklare för ungdomar. Det är nämligen väldigt varierande kvalitet på de insatser som görs i de olika kommunerna runt om i Sverige.

Vänsterpartiet vill som vanligt expandera den offentliga sektorn och på så sätt lösa allting med pengar som inte finns.

Herr talman! Det är nu nästan exakt tio år sedan jag för första gången hade en debatt om ungdomsarbetslösheten här i kammaren. Då hette arbetsmarknadsministern Hans Karlsson. Jag har blivit något äldre och kanske något klokare, men det som framför allt har hänt är att vi har fått en regering som faktiskt ändrar politiken, som underlättar för unga att klara gymnasiet, som sänker trösklarna till arbetsmarknaden.

Jag tror att vi kommer att få se effekter av detta. Trots den tuffa arbetsmarknad vi har just nu kommer vi att få se hur de verktyg som nu finns på arbetsmarknaden underlättar för unga att få jobb.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Prot. 2013/14:75
27 februari

*Ungdomars väg till
arbete*

Anf. 18 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till dig, Christer Nylander.

Jag tycker att det är väldigt bra att du tar upp att vi lägger fram förslag om att kommunerna ska få större ansvar. Min fråga till dig är: Kommunicerar ni inte med regeringen? Det var inte många dagar sedan den folkpartistiska arbetsmarknadsministern gick ut och sade att regeringen tar initiativ för ett tydligt kommunalt aktivitetsansvar för unga som inte arbetar eller studerar.

Kommunens skyldighet att erbjuda lämpligt och individuellt riktat stöd – det är ju det vi föreslår. Och så står du här och säger någonting helt annat. Kommunicerar ni inte med varandra?

Anf. 19 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Herr talman! Jo, vi kommunicerar med varandra. Därför finns det en hel del åtgärder för att underlätta för inte minst det som Esabelle tog upp tidigare: att Arbetsförmedlingen ska samarbeta mer med kommunerna.

Det finns inget som helst hinder för att kommuner och arbetsförmedlingar runt om i landet inleder samarbeten som kan underlätta. Men det Miljöpartiet driver är att man ska föra över huvudansvaret för ungas etablering från Arbetsförmedlingen till kommunerna. Det finns trots allt ganska få saker som tyder på att det skulle bli bättre.

Vi ser gärna ett tydligare aktivitetskrav på kommunerna och ett tydligare uppdrag för kommunerna att ha aktivitetsansvar. Men aktivitetsansvaret är inte samma sak som att föra över Arbetsförmedlingens hela ansvar för unga arbetslösa till kommunerna, vilket Miljöpartiet faktiskt driver.

Det finns väldigt bra exempel på kommunala insatser för att minska ungdomsarbetslösheten. Inte minst här i Stockholm tror jag att det fungerar ganska bra. Men det finns också ganska många dåliga exempel på hur det kan se ut, där insatserna framför allt handlar om att flytta unga människor från en kategori av bidrag till en annan i stället för att fundera på hur man får in dem på arbetsmarknaden.

Jag tror, precis som Långtidsutredningen visade för något år sedan, att det är viktigt att man kvalitetssäkrar detta och ser till att ungdomar flyttas från socialbidrag till Arbetsförmedlingens ansvarsområde.

Anf. 20 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik:

Herr talman! Det blev nästan lustigt – Folkpartiet och Christer Nylander kan Miljöpartiets politik bättre än vi själva! Är det något annat du vet som vi inte vet om oss själva?

Det är ju precis det här vi säger, men det är inte det ni kritiserar. Ni måste ju kritisera någonting, så det är det ni kritiserar i betänkandet.

Jag vill övergå till min andra fråga. Riksdagens utredningstjänst skriver om de tidiga insatserna som Arbetsförmedlingen gör. I oktober 2013 fick 69 procent av de arbetslösa som bedömdes ha behov av tidiga insat-

ser någon insats inom tre månader. Det var alltså bara 69 procent. Först bedöms det att de behöver en tidig insats. Därefter är det bara 69 procent av dem som får insatsen inom tre månader. Är det ett tecken på bra kvalitet, Christer Nylander?

Anf. 21 CHRISTER NYLANDER (FP) replik:

Herr talman! Som Esabelle Dingizian säger är det viktigt att framhålla att det som man under lång tid har sagt, att man inte får lov att ge tidiga insatser till ungdomar, inte stämmer. När man gör bedömningen att det finns risk för långtidsarbetslöshet har man alla möjligheter att snabbt införa verkningsfulla åtgärder för att få ned arbetslösheten och se till att man rustar unga människor.

Nej, det är inte okej – om man gör bedömningen att de här människorna verkligen behöver mycket insatser från Arbetsförmedlingen så tidigt som möjligt är det inte okej att inte alla får det. Därför har regeringen under de senaste åren tillfört nya resurser till Arbetsförmedlingen just i detta syfte.

Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (C):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag och avslag på reservationerna.

Det vi diskuterar just nu är ett betänkande som bygger på regeringens skrivelse, som i sin tur bygger på Riksrevisionens rapport om ungdomars väg till arbete. Ibland är det viktigt att sätta in saker i deras sammanhang, för det är lätt att fara i väg och prata om väldigt mycket som är kopplat till rubriken på betänkandet, alltså *Ungdomars väg till arbete*.

För att sätta betänkandet i ett större sammanhang kan man säga att en viktig del i ungdomars väg till arbete är utbildningsdelen, som Christer var inne på. Vad har våra ungdomar med sig när de tar de första stapplande stegen ut på arbetsmarknaden? Men än viktigare är att belysa att man har ett eget ansvar. De ungdomar som kommer från gymnasieskolan eller kanske har slutat skolan tidigare har ett eget ansvar och ett eget driv i att ta sig in på arbetsmarknaden.

En annan del som är helt avgörande är att det finns någon som är beredd att anställa. Då är företagens villkor viktiga. Antingen man talar om små företag, stora företag eller om offentlig sektor är det svårt för ungdomar, oavsett driv, att ta sig in på arbetsmarknaden om det inte finns någon som efterfrågar ung arbetskraft och är beredd att satsa. Förutsättningar för fler jobb och sänkta trösklar är viktiga delar i detta.

Riksrevisionens rapport bygger på att man har studerat hur Arbetsförmedlingens arbete fungerar. Man har pekat på ett antal saker som man menar att Arbetsförmedlingen skulle kunna göra bättre. Regeringen har sagt att man håller med, och utskottet säger: Ja, det tycker vi också! Vi är överens om att det finns en förbättringspotential.

De saker som man särskilt tydligt har pekat på från Riksrevisionens och regeringens sida är att den strategiska styrningen måste bli bättre, att man måste samordna arbetet mellan Arbetsförmedlingen och kommunen på ett bättre sätt och att matchningen måste fungera bättre.

I det svar som regeringen har kommit med när det gäller vad som har hänt det senaste året och vad de jobbar med nu kan man se att de jobbar med att vara tydligare med att individualisera för de ungdomar som

kommer in på Arbetsförmedlingen och behöver stöd och hjälp. Av dem som har bedömts vara i behov av insatser är det ungefär sju av tio som har fått sådana, precis som Esabelle Dingizian nämnde. Där har man från Arbetsförmedlingen sagt att man har klarat av första steget, att identifiera dem, men man säger att man inte är i mål än och faktiskt kan erbjuda detta. Man har sagt att man måste bli ännu bättre. Precis som regeringen och utskottet säger ska alla ha rätt och möjlighet att få insatser om de har bedömts behöva dem.

Nästa steg handlar om den ungdomspolitiska propositionen, som vi har fått veta är på ingång. I det arbetet, som bereds för närvarande, säger man att det ska finnas förslag som syftar till att förbättra register, statistik och uppföljning av det kommunala ansvaret för ungdomar som inte har fyllt 20 år. I dag har Arbetsförmedlingen ansvar för dem som räcker upp handen och kommer dit. Ungdomar upp till 20 år som inte har anmält sig där är kommunernas ansvar, och de är självklart även föräldrarnas ansvar. Där behöver vi bli bättre på att fånga upp varandras arbete.

Det pågår också ett samarbete mellan Socialstyrelsen och Arbetsförmedlingen. Man ska få ett gemensamt uppdrag att ta fram förslag på modeller för hur en mer formaliserad och strukturerad samverkan mellan socialtjänsten och Arbetsförmedlingen kan utformas. Där är det, precis som många av mina kolleger redan har beskrivit, många kommuner som går före och har ett bra arbete på det här området, samtidigt som det på andra ställen haltar och inte fungerar fullt ut. Där finns en utvecklingspotential, och mycket är på gång.

Jag var för inte så länge sedan på besök i Alingsås, min egen hemkommun, och fick höra om deras samarbete, som jag skulle vilja påstå är ett av de bättre. Man har gått igenom ungdomarna och kunnat se var på skalan de finns: Har de kanske inte ens tagit första steget och talat om att de står till arbetsmarknadens förfogande, eller har de tagit ett steg ut på arbetsmarknaden men behöver ytterligare kompetens för att vara redo? Eller är det kanske bara den första raden i ens cv som behövs för att ta fart på arbetsmarknaden? På ett och ett halvt år har man förflyttat oerhört många personer i steg i sidled men också ut på arbetsmarknaden. Det som är lite speciellt med deras arbete är att det är processinriktat, där man hela tiden förflyttar steg för steg. Man finns också med när det är dags att ta steget ut på arbetsmarknaden, och man finns med som stöd ända tills personen får rejält fäste där. Den arbetsmetoden tror jag kan vara en modell för hur man kan jobba runt om i landet.

Det är strukturella problem. Det är inget nytt fenomen, tyvärr. Det hade varit skönt om det var det, för då hade vi kunnat peka på någon lite enklare åtgärd, men det går inte när det är strukturella problem.

Vi har gått igenom detta när det gäller både utbildningar och att försöka minska diket mellan utbildningar och arbetslivet. Vi måste också se till att ungdomar när de väl kommer ut på arbetsmarknaden får konkurrera på lite bättre villkor än de gjort hittills. Då är kostnaden för att anställa en viktig del.

Från regeringen och Alliansen föreslår vi många olika saker. Vi tittar både på lärlingsanställningar och på yrkesintroduktionsanställningar, som Centerpartiet har varit drivande för i snart ett decennium. Vi har sett svartmålande beskrivningar av det vi föreslår, men nu finns det faktiskt

en enighet i kammaren om att ställa sig bakom det. Det handlar om en anställningsform, inte om anställningar i sig.

Nu är uppdraget och utmaningen att se till att detta används, så att det blir många ungdomar som tack vare detta får jobb. Det är nästa steg i arbetet. Det pågår mycket informationsarbete nu, men det kommer att behövas ytterligare arbete för att det också ska bli verklighet.

(Applåder)

Anf. 23 KERSTIN NILSSON (S) replik:

Herr talman! Annika, jag har tittat på ditt partis hemsida. Där står bland annat att Arbetsförmedlingen inte klarar av sin viktigaste uppgift, nämligen att förmedla jobb. Centerpartiet vill införa en fri etableringsrätt för arbetsförmedlare, och det ska finnas fler förmedlare med olika kunskaper och branschriktningar.

Då undrar jag: Har ni inte varit med om att radera den kunskap och branschriktning som fanns på Arbetsförmedlingen och som var under uppbyggnad? När man träffar arbetsförmedlare säger de att branschkunskaperna har plattats ut och försvunnit. Kan det vara så att ni tycker att det är okej att då öppna för fler så kallade privata förmedlingar?

Jag läser också om att det ska bli lättare för unga att starta eget företag och att driva eget företag. Jag vill minnas att jag den senaste tiden i flera omgångar har fått höra motstridiga besked om just starta-eget-bidraget: Pengarna kommer, och pengarna är slut. Sedan kommer det lite nya, och så är de slut igen. Hur tänker ni i Centerpartiet se till att ni kan uppfylla er tanke med ett starta-eget-bidrag?

Anf. 24 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Det är roligt att Kerstin har läst på vår hemsida. Där finns ytterligare några förslag, men det är intressant att du lyfter upp två oerhört viktiga reformer som vi jobbar för. Vi jobbar för att det också ska bli verklighet.

När det gäller Arbetsförmedlingen vet jag inte riktigt om Kerstin kommer ihåg förtroendedelen kopplad till Arbetsförmedlingen under tidigare regeringar. Är det någonting som har funnits över tid så är det ett lågt förtroende för just Arbetsförmedlingen. Det kan ha att göra med att man sitter på dubbla uppdrag. Man är en myndighet som ska stötta och hjälpa, men man är också polisen som ska skicka vidare anmälningar ifall människor inte uppfyller de krav som ställs för att de ska få a-kassa.

Detta är ett av de bekymmer som vi har noterat och som gör att vi tycker att det skulle vara bättre att dela upp rollerna på ett annat sätt. Vi har tittat på Australien, som en förebild, där man har sett att det har vuxit fram flera olika aktörer som har utvecklat sin verksamhet. Man har också sänkt arbetslösheten kraftigt. Många grupper som har stått långt ifrån arbetsmarknaden har fått ett helt annat stöd och en helt annan hjälp. När det gäller den reformen jobbar vi vidare.

Vi har precis tillsatt en utredning – det gjorde vi för bara några veckor sedan – som kommer att utreda och se över Arbetsförmedlingens nuvarande uppdrag, möjligheten att ha fler kompletterande aktörer och på vilket sätt vi ska få in ytterligare drivkrafter i det. Det jobbar vi vidare med.

När det gäller att starta eget har man inom Arbetsförmedlingen gett direktiv till sina lokala kontor om att det bara är de som står längst ifrån arbetsmarknaden som ska få del av det här. Vi tycker att det är en olycklig utveckling. Vi skulle hellre se att man får del av det här tidigare, då det är större möjlighet att få ett lyckosamt utfall, och att det blir fler som får del av det här. Den här utvecklingen tycker vi är olycklig.

Anf. 25 KERSTIN NILSSON (S) replik:

Herr talman! Ja, det är ett lågt förtroende för Arbetsförmedlingen. Jag håller med om att det inte var det bästa tidigare. Men har er politik gjort någonting för att förbättra det? Jag vill påstå att det i dag är värre än någonsin, även bland personalen själv på Arbetsförmedlingen.

En annan fråga är: Hur mycket vill ni sänka för arbetsgivarna för att det ska anställas fler? Var går er nedre gräns?

Anf. 26 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tror att det finns både de som upplever att de får ett väldigt bra stöd hos Arbetsförmedlingen och de som upplever att de inte får något stöd hos Arbetsförmedlingen. Jag möter båda sidor, arbetsgivare och arbetssökande, som beskriver båda verkligheterna.

Det ska inte bero på vem man möter eller när man möter någon, utan det här ska vara en service och en tjänst som den som behöver den ska ha tillgång till. Och i det finns det alltid en utvecklingspotential.

Jag skulle vilja påstå att de som verkar inom Arbetsförmedlingen runt om i landet för det mesta sliter häcken av sig för att kunna vara till stöd och hjälp. De känner många gånger en frustration över att inte rätta till.

Jag tror att det emellanåt finns en förväntan hos dem som söker sig till Arbetsförmedlingen som inte möts på ett korrekt sätt. Företagarna och Arbetsförmedlingen har gjort ett gemensamt projekt där man har gått igenom och tittat på detta utifrån småföretagarnas villkor. Man landar i en rapport och i ett antal förslag på hur man skulle kunna förbättra verksamheten. Jag tror att det runt om i landet pågår en utvecklingsverksamhet för att man ska möta behoven och bli bättre.

Jag tror på den modell som Centerpartiet står för. Jag tror att vi behöver förändra i stort. Jag tror inte att en mastodontmyndighet är svaret på de utmaningar som arbetsmarknaden i 2000-talet står inför. Jag tror att det är viktigt att ha med sig det när vi tittar vidare på nästa steg.

Det var en fråga till – jag kommer inte ihåg den.

Anf. 27 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Det betänkande som vi behandlar i dag är formellt sett ganska snävt. Det handlar om en regeringsskrivelse med anledning av en granskningsrapport från Riksrevisionen. Från Vänsterpartiet har vi ingen motion och därför inget yrkande – det förklarar också min placering på talarlistan. Vi har beskrivit vår syn i ett särskilt yttrande som finns i betänkandet.

Men när det gäller det som har föranlett granskningen, nämligen den mycket höga ungdomsarbetslösheten och bristerna i åtgärderna för att möta den, finns det desto mer att säga. Ungdomsarbetslösheten i Sverige är ett allvarligt problem. Det är ett problem som har vuxit under åren med högerregeringen, från 20 procent i januari 2007 till nästan 24 pro-

cent i januari 2014. Ännu mer oroande är det att långtidsarbetslösheten i ungdomsgruppen har ökat från 13,6 procent till 17,8 procent under samma period. Problemen har med andra ord både vuxit och fördjupats.

Vi vet också att det finns stora problem med dåliga arbetsvillkor för alltför många unga. Det är ungdomar som ändå upp i 30-årsåldern varvar perioder av arbetslöshet med ottrygga anställningar. Då tappar man inte bara inkomster, självförtroende och frihet där och då. Då får man också betala med sämre pension och sämre anknytning till de sociala trygghets-systemen, med risk för sämre fysisk och psykisk hälsa.

Herr talman! Det stora problemet är naturligtvis att arbetslösheten i Sverige generellt är alldeles för hög för alla åldersgrupper. Det problemet kan inte på ett grundläggande sätt lösas genom arbetsmarknadspolitiken, alltså hur man utformar åtgärder av olika slag. Det är den ekonomiska politiken som måste vara inriktad på att skapa full sysselsättning, och någon sådan ekonomisk politik förs inte av regeringen Reinfeldt.

Det har varit väldigt frustrerande och samtidigt fascinerande att höra hur regeringens retorik om arbetslösheten har ändrats över tid. Jag tror att vi alla här inne är tillräckligt gamla för att minnas att högerpartiernas företrädare, till exempel Anders Borg, talade om att vi hade en massarbetslöshet i Sverige före valet 2006. I dag är arbetslösheten högre än när Anders Borg tog över som finansminister. Vad säger han då? Jo, den som lyssnade på *Ekots* lördagsintervju nyligen kunde höra finansministern säga att politiken ska läggas om för att vara bättre anpassad till goda tider.

Herr talman och alla som eventuellt lyssnar på den här debatten för att höra mer om partiernas syn på ungdomsarbetslösheten! Finansministern, som har ansvaret för den ekonomiska politiken i regeringen, pratar om att det är goda tider i Sverige i ett läge med skyhögt ungdomsarbetslöshet.

Ja, retoriken har ändrats, men politiken ligger fast. Hur har regeringen angripit problemet med ungdomsarbetslösheten? Det är närmast en överflödiga fråga. Naturligtvis har man gjort det på samma sätt som när det gäller i princip varje annat reellt eller upplevt samhällsproblem. Man har gjort det genom att sänka skatten och berika dem som redan har det bäst ställt.

Resultatet av de generella skattesänkningarna har blivit generellt större klyftor i Sverige men inte lägre arbetslöshet. Resultatet av sänkningen av arbetsgivaravgifter för unga, som har getts oavsett om de har varit arbetslösa eller inte, har blivit ett dyrt fiasko som har dömts ut till och med av regeringens egna utvärderingsexperten. Då menar jag alltså inte cheferna på McDonalds och Max.

Man skulle kunna göra så att man tog ett steg tillbaka och omprövade kombinationen av överföringar till dem som har pengar och mer kontroll av dem som saknar arbete. Men i stället har regeringens svar varit att börja fippla med den exakta åldersgränsen för subventionerna till arbetsgivare. Det är en politik som andas förvirring och desperation.

Herr talman! Även om det är den ekonomiska politiken som måste bidra till lägre arbetslöshet generellt spelar det naturligtvis roll med utformningen och förmedlingen av åtgärder.

Regeringens så kallade jobbgaranti för unga har inneburit en garanti om att de först ska bli förbisedda och därefter hänvisade till många gånger ganska meningslösa insatser. Vi ska fortfarande komma ihåg att tusentals ungdomar har hamnat i fas 3, något som egentligen inte skulle hända.

I Riksrevisionens rapport, som vi diskuterar, framkommer dessutom någonting som tydligt belyser problemen med regeringens grepp om läget. Nästan hälften av de arbetsförmedlare som jobbar med ungdomar säger att de inte anser den tid de lägger ned på arbetsgivarkontakter vara tillräcklig. Skälet till det är att andra uppgifter tar för mycket tid. Runt hälften menar att arbetsbördan inte låter dem ha tillräckliga kontakter med ungdomarna för att de ska kunna bedöma deras individuella behov. Samtidigt har Arbetsförmedlingen skickat tillbaka stora summor i outnyttjade resurser till statskassan.

Detta är verkligen ett misslyckande för regeringen. Verksamheten detaljregleras och överkontrolleras, men samtidigt har man saknat en fungerande övergripande förståelse och styrning. Riksrevisionen pekar å ena sidan på hur kraven på återrapportering har blivit mer omfattande och tidskrävande med tiden, och å andra sidan har regeringen först i dag efter ett halvårs velande tillsatt en ny generaldirektör för Arbetsförmedlingen. Vi får hoppas att han med sin jobbcoach, eller vem det nu kan vara, har haft möjlighet att titta på det Youtubeklipp där statsministern talar om hur fruktansvärt det var tidigare med att ha socialdemokrater som generaldirektörer för Arbetsförmedlingen och att det skulle bli ändring. Det är säkert motiverande, en kickstart.

Herr talman! Sveriges unga arbetslösa förtjänar bättre än det här. Sverige förtjänar bättre än det här. Det behövs en ekonomisk politik för fler jobb. Det behövs en politik för ökad anställningstrygghet, inte minst därför att det är ett allvarligt problem, avgörande, för många ungdomar. Man kommer in och ut. Man får kortvariga jobb, men de jobben är osäkra, och man får inte möjligheten, som vi hörde här tidigare, att få kompetensutveckling på jobbet.

Det behövs också en aktiv utbildnings- och arbetsmarknadspolitik som rustar arbetslösa ungdomar för framtiden och som erbjuder en väg in i arbetslivet. Det samhället måste göra är att investera i de ungdomar som i dag står utanför arbetsmarknaden och i verktygen för att ge dem en möjlighet att gå från arbetslöshet till arbete eller studier.

Vänsterpartiet har i sin budgetmotion presenterat och finansierat ett paket med just den typen av åtgärder. Unga ska få tidiga och individuellt anpassade insatser hos Arbetsförmedlingen. Inom 90 dagar ska unga arbetssökande garanteras en sådan åtgärd. I det paket som vi har presenterat ingår det lärlingsanställningar inom hantverksyrken, traineeplatser för arbetslösa akademiker på våra myndigheter och utbildningsvikariat inom vård och omsorg, där behoven är enorma. Vi föreslår vidare en kraftig satsning på såväl generell utbildning inom komvux som riktade arbetsmarknadsutbildningar.

Det här är exempel på hur några av de miljarder som regeringen har plöjt ned i skattesänkningar skulle kunna användas aktivt. Christer Nylander pratade tidigare om pengar som inte finns. Man kan fråga dem som har fått de stora överföringarna i form av skattesänkningar om de

pengarna finns eller inte. Frågan för riksdagen måste vara: Hade vi kunnat använda en del av det utrymmet på ett bättre sätt?

Avslutningsvis: Många ungdomars väg till arbete går, som det ser ut i dag, inte genom Arbetsförmedlingen, och det är ett problem. Vi får se till att den vägen går genom morgondagens skifte av regering och politik.

Anf. 28 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Vi debatterar i dag Riksrevisionens rapport om ungdomars väg till arbete. Det är viktigt att vi tar de rekommendationer och bedömningar som Riksrevisionen har gjort på allvar.

Låt mig börja mitt inlägg i en annan ände. Kerstin Nilsson från Socialdemokraterna sade att det behövs en aktiv näringspolitik för att fler jobb ska skapas. Jag håller verkligen med Kerstin Nilsson och Socialdemokraterna om att det behövs en politik som skapar förutsättningar för att fler jobb skapas i Sverige. Det är viktigt med ett företagsklimat där det är enkelt och lönsamt att starta och driva företag. Fyra av fem jobb skapas i små företag. En politik för företagande, en aktiv näringslivspolitik, är en politik för att jobb ska kunna skapas.

Samtidigt kunde vi i går läsa i Dagens Industri att det bakom Kerstin Nilssons och andra socialdemokraters tal finns 4 miljarder i satsningar i aktiv näringspolitik och 25 miljarder i höjda skatter på företagande. Min fråga är då till Socialdemokraterna: Hur ska en skattechock för svenska företag vara i enlighet med en politik som gör det lättare för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden?

När det gäller tidiga insatser för ungdomar, herr talman, som Riksrevisionen har granskat är det centralt att Arbetsförmedlingen tidigt identifierar och ger hjälp till de unga som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet. Riksrevisionen lyfter fram detta, och regeringen arbetar med fokus på att de unga som står längst från arbetsmarknaden ska få hjälp tidigt och få jobb. För att på ett effektivt sätt kunna avgöra vilka dessa personer är har Arbetsförmedlingen tagit fram ett bedömningsstöd. Verkttyget ska stödja arbetsförmedlare när de bedömer vilka insatser den enskilda ungdomen ska få.

Sedan 2012 finns möjlighet till tidiga programinsatser för ungdomar som står långt från arbetsmarknaden, redan innan de kommit in i jobbgarantin. Det är viktigt, herr talman, att de som behöver tidiga insatser också får det och att Arbetsförmedlingen använder den här möjligheten på ett effektivt sätt. I juli förra året fick Arbetsförmedlingen ett förtydligat uppdrag att skyndsamt säkerställa att detta följs. Arbetsförmedlingen ska även stärka uppföljningen av genomförandet av de tidiga insatserna.

Riksrevisionen tar vidare upp den grupp unga som varken studerar eller arbetar. Antalet – det gäller åldrarna 16–24 år – kan enligt Riksrevisionen uppskattas till mellan 35 000 och 50 000 under de senaste åren. Riksrevisionen bedömer att Arbetsförmedlingens arbete för att nå dessa ungdomar kan både utökas och göras mer strukturerat. Regeringens tillsatta utredning om unga som varken arbetar eller studerar kom nyligen med sitt slutbetänkande.

Ansvarsfördelningen mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna uppfattas som otydlig. Det är viktigt att förslagen från utredningen, tillsammans med den breda översyn som ska göras av Arbetsförmedlingen, gör att insatserna blir mer effektiva så att varje enskild ung person som

behöver stöd ska få det och inte riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet, ännu längre.

Riksrevisionen har också gått igenom Arbetsförmedlingens matchning och arbetsgivarkontakter, som har varit uppe i debatten tidigare. Regeringen har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att öka arbetsgivarkontakterna, och antalet kontakter har ökat med 100 000, enligt Arbetsförmedlingens egna siffror, på ett år.

När det gäller matchningsproblematiken har Alliansen genomfört reformer på utbildningsområdet. Alliansen arbetar aktivt med de frågor som Riksrevisionen lyft fram. Men det är förstås viktigt att fortsätta att se hur man kan förbättra matchningen för ungdomarna för att de ska komma in på arbetsmarknaden. Trots en svagt positiv utveckling på den svenska arbetsmarknaden ser vi att ungdomsarbetslösheten ligger kvar på en alltför hög nivå. Det finns mer att göra.

Vi kristdemokrater tycker att det är positivt att regeringen nu tillsatt en utredning med uppdraget att göra en bred översyn av Arbetsförmedlingen. Vi tycker att arbetsförmedlandet måste effektiviseras och reformeras. Större fokus behöver vara på varje enskild person som är arbetssökande.

Många ungdomar får sitt första jobb via personliga kontakter, vilket visar på också de personliga relationernas, ett nätverks och familjens betydelse för etableringen på arbetsmarknaden. De ungdomar som saknar detta kontaktnät söker i allmänhet hjälp av Arbetsförmedlingen. Det är av största vikt att tidigt hjälpa dessa ungdomar och särskilt dem som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet.

Därför har vi kristdemokrater lagt fram ett förslag på en reformerad arbetsförmedling. Vårt förslag bygger på att den arbetssökande får en jobbpeng, vars storlek avgörs av personens risk att bli arbetslös. Arbetsförmedlarna ska ersättas för varje förmedlat jobb, och ersättningen ska betalas ut först när den enskilda personen har varit i arbete i mellan sex och tolv månader.

Vi tror att en väg framåt är att lära sig av länder som har reformerat sin arbetsförmedling, och det är någonting som utredningen bör jobba vidare med.

Till sist: På matchningssidan tycker vi också att det är viktigt att man arbetar mer med yrkesprogrammen i gymnasieskolan för att stärka dem ytterligare. Vi ser positivt på de steg som regeringen nu tar för att bygga ut en lärlingsanställningsform även i Sverige.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

*Statsministerns
frågestund*

8 § Statsministerns frågestund

Anf. 29 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Vi övergår nu till statsministerns frågestund. Jag vill hälsa statsministern välkommen.

Arbetslösheten

Anf. 30 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! I går blev den höga arbetslösheten lite extra påtaglig i Sveriges huvudstad. Arbetsförmedlingen hade av misstag kallat 61 000 arbetslösa till ett möte i Stockholm. Det blev långa köer, och det blev till och med så mycket kaos att polispatruller kallades till platsen. Sällan har väl arbetslösheten blivit så tydlig vid ett och samma tillfälle som i just de bilder som vi såg därifrån.

Min fråga handlar om arbetslösheten. Den verkar inte bekymra statsministern och regeringen lika mycket som den har gjort tidigare. Efter sju eller sju och ett halvt år, i högkonjunktur och i lågkonjunktur, har Moderaterna sagt att det mest effektiva sättet att skapa fler jobb i Sverige är att sänka skatterna. Det gjorde man 2007 med jobbskatteavdrag 1, under lågkonjunkturen kom jobbskatteavdrag 2, 3 och 4, och nu kommer jobbskatteavdrag 5. Men det har inte löst problemen. Arbetslösheten har bitit sig fast.

Jag vill be statsministern förklara varför regeringen överger sin egen jobbpolitik i ett läge när 400 000 människor går arbetslösa.

Anf. 31 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Bilden av vad som sker i Stockholm är intressant, eftersom sysselsättningen växer över hela landet men framför allt och tydligast i just den här regionen.

Det är viktigt att påpeka att vi har markerat ett omslag i svensk ekonomi. När vi nu förbereder budgeten för 2015, som vi ämnar lägga på riksdagens bord till hösten, är det tydligt att svensk ekonomi tar bättre egen fart, mycket tack vare de stimulanser som vi har använt för att hålla uppe efterfrågan i svensk ekonomi. Vi balanserar den svagare exportefterfrågan som vi fortfarande känner av.

Det är väldigt jobbskapande att ha en konkurrenskraftig ekonomi med ordning i de offentliga finanserna. Det måste ibland överordnas vad man har råd att göra, för oordning är inte grunden för att få fram fler jobb.

Vi är till och med beredda att öka några skatter för att ytterligare stärka arbetskraften när det gäller viktiga utbildningsreformer. Men vi kan inte acceptera att göra det på det sätt som Socialdemokraterna gör, nämligen genom att göra det dyrare att anställa eller lägga ökad skatt på arbete.

Anf. 32 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag konstaterar att statsministern för det här året har lagt 20 gånger mer på ofinansierade skattesänkningar än på skolan. Jag tror att svenska folket tycker att det var fel prioritering.

Det svar jag får från statsministern är att det inte behövs några insatser nu för att bekämpa arbetslösheten. Den insats som statsministern själv har sagt är den mest verkningsfulla för att skapa fler jobb är jobbskatteavdraget. Jag delar inte bilden att jobbskatteavdraget är så jobbskapande som statsministern har sagt, men du har ju sagt att det är den mest effektiva åtgärd som regeringen har använt under de senaste åren för att skapa nya jobb.

Nu gör regeringen ett temporärt jobbskattesänkingsstopp på två år. Betyder det att de 400 000 arbetslösa får gå och vänta, att regeringen har haft fel politik? Förklara, statsministern! Har du verkligen lagt 130 miljarder kronor på något som du inte längre tror på?

Anf. 33 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Vi har som sagt haft en växande sysselsättning. Det är över 200 000 fler som är sysselsatta. Vi har ett sjunkande ohälsotal och ett minskat utanförskap på över 200 000 individer. Många av dem som stod närmare arbetsmarknaden har nu fått jobb. Många av dem som med den politik som fördes under Göran Perssons år och socialdemokratins tid vid makten skulle ha blivit förtidspensionerade finns nu i stället i arbetskraften och möter ansträngningar för att få arbete.

Det är lite svårt att förstå vad Mikael Damberg får efter. Menar Mikael Damberg att det är önskvärt att driva en ekonomi ned i diket, med en okontrollerad utveckling av de offentliga finanserna, och tro att det är jobbskapande? I stället borde Mikael Damberg bejaka att vi säger att vi följer hur svensk ekonomi utvecklas, att det nu sker ett omslag och att vi tar ansvar för det. Då får vi hålla tillbaka. Då får vi vara mer måttfulla och ansvarsfulla. Vi finansierar de ytterligare satsningar som vi vill göra för att stärka arbetskraften.

Det är olyckligt att Mikael Damberg, när jag markerar vilja att göra mer kring svensk utbildning, inte erkänner att det är jobbskapande. Det är min uppfattning att det är, och det hoppas jag att också Socialdemokraterna tycker.

Studenternas ekonomi

Anf. 34 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Jag har en fråga om 300 spänn.

Bara sju veckor efter det att Alliansen sänkte skatten – som vanligt mest för dem som tjänar mest, totalt flera tusen i månaden för dem som tjänar 50 000 i månaden – säger ni att ni ska sänka studieersättningen för studenter med 300 spänn, alltså sänka ersättningen för dem som har de lägsta inkomsterna och de minsta marginalerna och som slåss mot ockerhöga hyror på en krisande bostadsmarknad.

Dagen innan ni föreslog detta kritiserade ni oss för att vi sade att de som tjänar mest, som tjänar 50 000 kronor i månaden, borde bidra med 300 spänn mer till skolan. Vi ser att studenter behöver en trygg ekonomi så att de kan fokusera på sina studier – inte mer lån.

Det lämnar en fråga hängande i luften: Hur kommer det sig att Moderaterna har räknat fram att de som tjänar 50 000 kronor inte har råd att bidra med 300 spänn mer till skolan, medan studenter ska klara sig med 300 spänn mindre i månaden?

Anf. 35 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det förslag vi har indikerat är att öka studiemedlen från 9 800 kronor upp till 10 800 kronor i månaden genom att helt enkelt ge möjlighet att låna något mer. Det tycker vi är en riktig inriktning. Det förbättrar möjligheterna för studenter att ha mer pengar. Det är också en viktig investering för unga att utbilda sig via högskoleutbildning och universitetsutbildning. Det är också viktigt att reflektera över att detta många gånger är morgondagens höginkomsttagare, som har bättre möjligheter än dem som inte har högskolestudier att återbetala.

Vår avsikt med den finansiering som vi får fram på det här sättet är att återinvestera pengarna i det svenska utbildningssystemet.

Sedan vill jag påpeka att profilen på hur vi har sett till att folk får mer kvar av lönen är att det entydigt har varit låg- och normalinkomsttagare som har fått störst förbättring, en hel månadslön mer för busschaufförer, metallarbetare och undersköterskor. Det har varit en viktig profil att det är just den typen av grupper som har förstärkts via vår politik.

Anf. 36 GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Morgondagens höginkomsttagare säger statsministern till de studenter som nu ska få 300 spänn mindre i månaden för att klara hyran och annat under månaden på för att fokusera på studierna. Säger du det till dem som studerar till att bli lärare, till dem som studerar till att bli bibliotekarier och till dem som studerar till att bli sjuksköterskor? Sanningen är att detta hårdast drabbar de yrken där många kvinnor jobbar i dag.

Efter åtta år då inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor har ökat slår ni direkt mot jämställdheten på svensk arbetsmarknad. Det är fel politik. Studenter ska få ekonomi så att de kan fokusera på sina studier – inte sänkta studieersättningar.

Det är inget svar att säga till den generation som är på väg att bli den mest skuldsatta i svensk politisk historia att de ska skuldsätta sig ännu lite mer. Vi pratar om människor som kommer att behöva skuldsätta sig upp över öronen för att alls få någonstans att bo.

Det är fel politik. Ni slår mot dem med de minsta inkomsterna och de minsta marginalerna. Jag tror i stället att den som tjänar 50 000 kan och vill bidra med 300 spänn mer för att skolan ska kunna bli bättre.

Anf. 37 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det vore intressant att få ett besked från de rödgröna partierna om vad som gäller beträffande inkomstskatter. Här pratar Gustav Fridolin om nivåer över 40 000 kronor. Socialdemokraterna har en annan nivå. Det vore intressant att få ett gemensamt besked. I avvaktan på det vet inte folk, och jag tror egentligen inte att någon förstår var en eventuell rödgrön politik landar.

Sedan vill jag påpeka att om man ökar studiemedlen från 9 700 kronor upp till 10 700 kronor är det mer pengar – inte mindre pengar. Ska

man föra den typ av resonemang som Gustav Fridolin för bör man verka för att ta bort lånemöjligheterna helt och bidragsfinansiera studierna helt. Men Miljöpartiet har inte något sådant förslag.

Jag vill också påpeka att vi förmodligen har något av världens mest generösa studiemedelssystem totalt sett. Det är ett faktum att vi har högskolestudier utan avgifter och har generösa studiemedel när vi jämför med andra länder, och det har i grunden fungerat. Vi har en hög och växande andel yngre som söker sig till högskoleutbildningen. Det tycker jag är rätt och riktigt.

Folkomröstning om begränsning av invandringen

Anf. 38 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Den 9 februari röstade en majoritet av schweizarna ja till att begränsa invandringen från EU. Reaktionerna från EU mot att schweizarna i det kanske mest demokratiska som finns, nämligen en folkomröstning, valde att säga sin mening om invandring lät dock inte vänta på sig. I likhet med hur man behandlade Österrike för 14 år sedan, när ”fel” parti valde att bilda regering, visar man nu sitt rätta ansikte och det förakt för enskilda länders demokratiskt fattade beslut som tyvärr genomsyrar unionen.

EU har svarat med att frysa avtal med Schweiz, och de ekonomiska följderna kan bli att Schweiz går miste om mångmiljardbelopp om man inte ändrar sina demokratiskt fattade beslut, detta för att få till stånd en förändring av beslutet.

Nu öppnar också de schweiziska socialdemokraterna för ännu en folkomröstning för att människor ska rösta rätt denna gång.

Min fråga till statsministern blir hur han ställer sig till att en liknande folkomröstning genomförs i Sverige och att man låter svenska folket säga sitt om den ansvarlösa massinvandringspolitik som i dag bedrivs här.

Anf. 39 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Vi har val den 14 september, och väljarna kan då ta ställning till politiska partier som tycker olika. Här i riksdagen finns många partier företrädna som tror på mänsklig rörlighet och att den ska kunna vara fri och öppen över gränser. Här finns också Sverigedemokraterna som inte tror på den typen av rörlighet. På det sättet har man demokratiska möjligheter att påverka.

Jag tycker att det är viktigt att påpeka att vi hade en folkomröstning om huruvida vi skulle träda in i Europeiska unionen eller inte. Det var tydligt för svenska folket att friheter som upprätthålls inom EU är bland annat den fria rörligheten för människor och individer. Jag tror att det i grunden är bra för hela världen och för Europa att vi har den typen av fri rörlighet.

Jag ser en särskilt glädjande utveckling när många kommer till Sverige och bidrar till att vår sysselsättning växer. Den växer nu mycket brett och framför allt i grupper av utrikes födda som har kommit hit via arbetskraftsinvandring eller via den fria rörlighet som finns inom EU. De hjälper till att bygga Sveriges välfärd och välstånd för framtida generationer. De balanserar det faktum att vi har allt fler äldre som lever allt

längre, vilket är en glädjande utveckling. Då kan vi med hjälp av många fler som kommer hit och arbetar säkra att de får en bra ålderdom.

Anf. 40 BJÖRN SÖDER (SD):

Fru talman! Man ska komma ihåg att det EU som svenska folket röstade om när vi gick med i EU inte är det EU som vi har i dag. Statsministern har tidigare avvisat möjligheterna till en ny folkomröstning om det nuvarande EU.

I valet den 14 september röstar man inte bara om enskilda frågor, utan man röstar om väldigt många frågor. Det kan vara andra frågor som är de som väger tyngst. Men varför ska frågan om invandring vara undantagen för svenska folket att bestämma om?

Man kan säga att invandringspolitiken och den invandring som har skett till Sverige har förändrat det svenska samhället i dess grundvalar. Inte ens när man 1975 tog beslut om att omdana det svenska samhället och frånga assimileringens principen och bilda det mångkulturella samhället fick svenska folket säga sitt.

Statsministern har också enligt medierna och i likhet med europeiska kolleger uttalat att Schweiz inte ska få plocka russen ur kakan genom att säga nej till invandring. Då undrar jag vad statsministern menar med russen och kakan. Menar statsministern att russen är minskad invandring? I så fall undrar jag om statsministern kan fortsätta bedriva denna ansvarslösa invandringspolitiken i Sverige. Varför vill statsministern undanhålla det svenska folket russen i kakan?

Anf. 41 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag vill påpeka att det var fullständigt klart för svenska folket att det som tidigare var EG och som sedan blev EU visst byggde på principen om fri rörlighet för människor. Sedan har samarbetet absolut utvecklats, men denna del var inte okänd för svenska folket.

Låt mig återigen säga att det är ganska tydligt att det finns åsiktsskillnader här. Det finns många partier i denna riksdag som företräder uppfattningen att världen blir bättre när människor får större möjligheter att röra sig fritt över gränser och att vi förstärker vår ekonomi genom att möjliggöra för människor att söka jobb i andra länder. Det kanske inte finns möjligheter till arbete i det egna landet, men då kan det finnas i ett annat land.

Det finns också de som tror på stängda gränser: De som hade lyckan att födas i ett visst land ska få vara där, och de ska helst stanna kvar där, och ingen ska få röra sig över till något annat land. Jag tror att det då blir en intolerant och farlig värld, där vi odlar vanföreställningar om varandra på olika sidor om murar och aldrig lär känna varandra och aldrig har tillräcklig kontakt. Vi vet var denna typ av utveckling landar. Den vägen ska Sverige inte anträda.

Det privata vinstintresset i skolan

Anf. 42 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Skolan är i kris. Resultaten faller, och skolan blir alltmer ojämlig. Vi har en politik för att vända denna utveckling. Vi vill ta bort

det vinstintresse som utarmar skolan, och vi vill satsa på de mest utsatta skolorna. Vänsterpartiet vill ha fler lärare och speciallärare, och vi vill att staten ska ta ett ansvar för skolan.

Det vi nu ser är resultatet av sju år av moderat skolpolitik. Vi är bekymrade för vad som händer om detta får fortsätta. Ska ännu fler elever lämna skolan utan att ha klarat de grundläggande kraven?

Nu har ni moderater utmanat oss i Vänsterpartiet på skoldebatter. Det uppskattar vi, och vi antar gärna den utmaningen. Vi hoppas att du, Fredrik Reinfeldt, är beredd att möta mig i dessa debatter också – partiledare emellan.

En sak har ni börjat ompröva. Ni uttalar er allt oftare kritiskt om vinstintresset som lett till skolkonkurser och till att pengar försvinner. Men ni gör ingenting för att ta bort det privata vinstintresset i skolan. Kommer ni att fortsätta låta Academedia och de andra riskkapitalbolagen plocka ut hundratals miljoner avsedda för skoleleverna och låta dem gå till privata vinster i stället?

Anf. 43 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jonas Sjöstedt vet att det finns en flerpartiöverenskommelse om att möjligheterna att strama upp reglerna kring detta ska ses över.

Jag vill bara invända mot den bild som Jonas Sjöstedt försöker ge av vad PISA-undersökningen och utvärderingarna av svensk skola har visat. De har absolut visat att resultatet faller. Men det sägs att det i mycket stor utsträckning beror på att kunskapssynen i Sverige har varit att unga ska få ta hand om mycket av sin egen kunskapsutveckling och att det har blivit för lite lärarledd undervisning och för lite stöd för enskilda, framför allt för dem som har inlärningsproblem. Dessutom påpekas att förväntningarna på vad vi vill att unga ska lära sig är för låga i Sverige och att ungdomarna själva fäster för liten vikt vid sin egen insats i relation till hur andra ska förhålla sig.

Där tror jag att vi har svaret. Låt oss då lösa det som har påpekats vara problemen. Vad gör man då? Man har mer undervisningstid, och man har fler speciallärare – där är vi överens. Vi förlänger grundskolan så att den blir tioårig, och vi satsar särskilt på de första åren i skolan, för att bara nämna några insatser. Lös de problem som har beskrivits och inte andra!

Anf. 44 JONAS SJÖSTEDT (V):

Fru talman! Det finns flera orsaker till att den svenska skolan utvecklas så illa. En av dem är att skolan har blivit så ojämlig. Det beror på vilken skola man går i om man får en bra utbildning i dag. Att återupprätta en utbildning som är bra för alla barn är helt grundläggande. Men det står i motsatsställning till att ha en marknadsstyrd skola, alltså det som kännetecknar Moderaternas skolpolitik.

Ja, vi behöver fler lärare. Vi behöver fler speciallärare och vi behöver hjälp till läxläsning i varje skola så att varje elev har möjlighet att få det. Det föreslår vi, medan ni prioriterar att sänka skatterna i stället.

Statsministern valde att glida undan från det som var min huvudfråga, och det är det faktum att skolor går i konkurs. Det handlar om hundratals miljoner kronor i skolpeng som var avsedda för att ge eleverna just

*Statsministerns
frågestund*

mindre klasser, fler speciallärare och det som saknas hos de privata vinstdrivna skolorna. De har mycket lägre lärartäthet och färre speciallärare.

Hur kan ni försvara att ni i ena stunden säger att vi behöver fler lärare och i nästa stund låter pengarna som skulle ha gått till lärare i stället gå rakt ned i fickorna på riskkapitalister?

Anf. 45 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag tror helt enkelt inte att detta beskriver den utmaning som svensk skola står inför och inte heller det som PISA-undersökningen har visat. Den visar återigen inte heller att det är det fria skolvalet som är problemet. Vi har för låga förväntningar, det finns hos många unga en felaktig bild av vilken egen arbetsinsats som de behöver göra, och det är för lite individuellt inlärningsstöd för elever som har inlärningsproblem. Låt oss åtgärda problemen så som de ser ut.

Vi har till och med sagt att vi är beredda att höja skatten, Jonas Sjöstedt – stor glädje i Vänsterpartiet! Vi är beredda att höja skatten för att finansiera riktiga och bra utbildningsinvesteringar. Vi ska återkomma till hur vi vill använda dessa resurser. Men det handlar bland annat om det som Jonas Sjöstedt så klokt har talat om här, nämligen speciallärare, mer av inlärningsstöd, fler lärare, större satsningar tidigt och en förlängning av grundskolan så att den blir tioårig. Då får vi ett fyraårigt lågstadium, och då får vi ett år extra på oss att se till att barn och unga har instrumenten på plats för att kunna möta ett alltmer komplicerat samhälle och ett alltmer komplicerat arbetsliv när de blir äldre. Det är den väg som vi ska gå.

Den svenska ekonomin

Anf. 46 HENRIK VON SYDOW (M):

Fru talman! Jag har en fråga till statsministern mot bakgrund av att vi ser ett omslag, en ny fas, i svensk ekonomi. Sverige och Europa är efter de tunga ekonomiska kriserna nu i början av en återhämtning. Vi rör oss gradvis mot en bättre konjunktur som kommer att leda till att vi 2018 får överskott i de offentliga finanserna.

Samtidigt vet vi att det är när ekonomin vänder som ansvarstagandet prövas i den ekonomiska politiken och också i skattepolitiken. Det påminner inte minst förre finansministern Kjell-Olof Feldt om i sin bok *Alla dessa dagar*. Nu måste finansieringen av reformerna säkerställas krona för krona samtidigt som vi undviker yviga löften, stora finansieringsgap och kraftigt höjda skatter på arbete.

Vilken bedömning gör statsministern av konjunkturläget i Sverige, reformutrymmet, och kopplat till det den framtida skattepolitiken?

Anf. 47 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Vi går från ett läge där tillväxten föregående år låg strax under procenten, inte alls illa i ett Europa som i övrigt i flera hänseenden låg i recession eller där ekonomin låg stilla. Men i år pekar de flesta bedömare på att det sker en uppväxling till 2 ½ procent och kanske till och

med till 3 ½ procent för 2015. Hjulen i Sverige kommer att rulla allt bättre av sig själva.

I ett sådant läge menar vi att det är rätt att notera ett omslag, att gå från att ha varit med att stimulera svensk ekonomi och svensk konsumtion för att inte se jobb gå förlorade till att i stället återföra svensk ekonomi till balans och överskott när det gäller offentliga finanser. Varför? Jo, därför att vi måste ha uthållighet inför nästa lågkonjunktur och finansskris. Och tro mig: Sådana kommer att återkomma och återuppstå.

Vi vill inte försätta Sverige i ett sådant läge som andra länder befunnit sig i, att man börjar bromsa mitt under en lågkonjunktur. Därför måste vi som sagt samla i ladorna. Det kommer att få som konsekvens precis det som Henrik von Sydow tar upp, en krona-för-krona-princip. Det vi vill göra – och det finns saker vi vill göra – måste vi finansiera krona för krona på ett ansvarsfullt vis. Det gäller för oss men också för alla andra partier, menar jag, i denna riksdag.

Den svenska industrin

Anf. 48 CARL B HAMILTON (FP):

Fru talman! Jag har tagit med mig Dagens Industri för i går och i dag. Det är en tidning som, kan man säga, rätt mycket återspeglar det producerande Sveriges intressen och problem. I går presenterade tidningen en genomgång av Socialdemokraternas politik och konsekvenserna av den och i dag av Miljöpartiets.

En intressant observation som tidningen efter sina genomgångar gör är att Socialdemokraternas åtgärder – skattehöjningar, avgiftshöjningar och olika regeländringar – främst är riktade mot tjänstesektorn och tjänstejobben medan Miljöpartiets, visar analysen, framför allt är riktade mot industrin. 19 miljarder ska de pungslå industrin. Här har vi det producerande Sverige mot det konsumerande Sverige med mer åt allt och alla.

Vi får en bild där de ledande oppositionspartierna valt att dela upp näringslivet i två delar. Det blir en huggsexa. Den ena tar den ena delen och den andra den andra delen.

Hur ska vi, herr statsminister, skydda det producerande Sverige i denna valrörelse?

Anf. 49 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Vi har en mycket tydlig delning i svensk ekonomi med bättre efterfrågeläge när det gäller inhemsk tjänstesektor, med mycket jobbskapande, medan det fortfarande är en svagare efterfrågan i den svenska basnäringen, industrin, exportnäringarna. Det är dels en följd av att efterfrågan från omvärlden är lägre, dels en följd av att den svenska kronan är historiskt stark, vilket påverkar i sammanhanget.

Vad ska man göra kring detta? Till att börja med är det viktigt att påpeka att vi har en bra energiöverenskommelse inom Alliansen som möjliggör säkrare energiförsörjning, vilket är viktigt för svensk basindustri. Vi har gjort stora investeringar i forskning, och vi har gjort innovationsinsatser. Det är viktigt för svenskt näringsliv, inte minst för den tunga industrin när det gäller att ligga i framkant.

Vi är pådrivande för att vi ska ha bra förutsättningar för handel. Även i vår tid finns många handelshinder kvar, och då menar jag inte den typ

av handelsförhandlingar vi har med USA – de är förstås välkomna – utan handelshinder också inom Europa. Det är några av de saker vi behöver göra något åt för att balansera de efterfrågeproblem som vi ser för svensk industri.

Produktionen av livsmedel i Sverige

Anf. 50 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Statsministern! Den primärproduktion vi har inom svenskt jordbruk och som sedan vidareförädlas till livsmedel, industriråvara och energi är en stor näring. Jag hävdar – och jag tror att statsministern delar den bilden – att den bidrar till tillväxt i alla delar av vårt land och till att landskapet hålls öppet. Med denna primärproduktion som ett slags ekonomisk ryggrad växer även andra näringar över hela landet och på svensk landsbygd, besöksnäringen och så vidare.

Jag skulle vilja fråga statsministern hur han ser på primärproduktionen av livsmedel i vårt land.

Anf. 51 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Den är naturligtvis mycket viktig för många människor i Sverige. Det finns en växande vilja och ett intresse av det närodlade, av det som kommer från bygden där man är uppväxt, men också att få handla svenskt. Det är mycket en konsumentfråga och därmed upp till var och en. Det står och väger mellan det som är importerat och någon gång billigare och det som är inhemskt och ofta dyrare eftersom vi inhemskt har en lång rad krav som är högre än de krav som gäller i vår omvärld. Det är viktigt att konsumentmakten bejaktar det. Vi har sagt att det är av stort värde att djur i det sammanhanget blir bättre behandlade i Sverige.

Jag vill instämma i att primärproduktionen naturligtvis är grundläggande och viktig. Men den är svår att styra över just för att det är fråga om konsumentmakt. Då handlar det inte bara om hur vi importerar. Jag noterar att vi när det till exempel gäller griskött påverkas starkt av att Ryssland stängt för import av svenskt griskött, vilket innebär bortfall av en viktig marknad. Även här blir vi påmind om vikten av att hålla handelshinder borta och om vikten av att marknader inte stängs.

Mänskliga rättigheter i Uganda

Anf. 52 ANNIKA ECLUND (KD):

Fru talman! Jag har en fråga som gäller situationen i Uganda. År 2006 hade jag förmånen att besöka Uganda. Sedan dess har utvecklingen i landet gått framåt på många områden. Fattigdomen minskar, aids epidemin bekämpas och ekonomin stärks.

Det finns ett område som har försämrats i Uganda, och det är respekten för människovärdet. Den lag som nyligen godkänts innebär att homosexuella hotas av fängelse, och det blir olagligt att inte polisanmäla en person som man misstänker är homosexuell. Lagstiftningen kränker människovärdet. Men människan har samma absoluta och okränkbara värde oavsett sexuell identitet.

Utifrån att Ugandas nya lag står i konflikt med just människovärdet och diskriminerar hbt-personer vill jag fråga statsministern hur Sverige kan påverka situationen i Uganda vad gäller mänskliga rättigheter.

Prot. 2013/14:75
27 februari

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 53 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! När presidenten undertecknade lagen var finansminister Anders Borg i landet och markerade då mycket tydligt att det är en för oss förkastlig lagstiftning. Vi har meddelat att vi nu ämnar se över det bistånd som Sverige ger till Uganda, som för 2013 var 250 miljoner kronor – detta i akt och mening att utöva påtryckningar på Uganda när det gäller den nya lagstiftningen.

Jag använder uttrycket ”se över”, för jag tycker att vi ska ta oss tid att gå igenom vad som är ändamålsenligt. Mycket av biståndet är behjälpligt vid utvecklingsarbetet, såsom möjligheter till skolgång och stöd till demokratiutveckling av olika slag. Stödet måste tjäna sitt syfte. Samtidigt vill vi vara tydliga med att markera på det sätt vi kan. Sedan framför vi naturligtvis i olika sammanhang kritik mot lagstiftningen.

Vi ämnar återkomma när vi gjort genomgången, och givetvis fortsätter vi att rikta kritik mot lagstiftningen.

Vägtransporterna

Anf. 54 MONICA GREEN (S):

Fru talman! En viktig jobb- och tillväxtfråga är ordning och reda på jobben och på våra vägar.

Alliansen har valt att höja banavgifterna, vilket medfört att alltmer tungt gods nu går på våra vägar. EU-reglerna säger att man kan ha cabotageregler och köra i inrikestrafik, men sedan ska man lämna landet och köra hem till sitt eget land. Ni har valt att vara passiva när det gäller det förhållandet. Det har medfört att det nu finns en oseriös transportnäring. Den seriösa näringen håller på att slås ut, och ni står passiva.

Ett enligt trafikutskottet krävde redan för två år sedan att vi måste få ordning och reda på våra vägar. Men ni är nöjda med sakernas tillstånd, och propositionsförteckningen visar att ni inte kommer att lägga fram några andra förslag. Ni är nöjda med slaveriliknande förhållanden på våra vägar. Eller är ni inte det, statsministern?

Anf. 55 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Vi tycker att det är viktigt att vi har sjysta villkor på den svenska arbetsmarknaden men att vi också har öppna gränser mot vår omvärld och att vi inte agerar med protektionism i tron att det ska lägga en bättre grund i Sverige eller i kontakt med andra länder. Om det förekommer felaktig lönesättning eller att man inte respekterar regler på arbetsmarknaden ska det naturligtvis kontrolleras och rättas till.

Nu har Socialdemokraterna föreslagit en kilometerskatt som de egentligen inte har föreslagit, för den finns så att säga inte annat än nämnd i någon mening här och där. Den är inte utformad, så vi vet de facto inte hur det är tänkt att den ska se ut. Vi förstår att den ska ge väldigt stora inkomster, och det som ger stora inkomster måste ju någon betala. Effekterna av förslaget är högst oklara.

Jag tror att det är fel signal att göra det dyrare med alla typer av transporter i Sverige, eftersom de är väldigt viktiga för exportindustrin och jobben, inte minst i de mer glest befolkade delarna av landet.

Den privata skuldsättningen

Anf. 56 SVEN-ERIK BUCHT (S):

Fru talman! Riksbanken har vid ett flertal tillfällen varnat för hög privat skuldsättning i vårt land.

Vi kan nu notera att alliansregeringen lägger fram ett förslag om att minska studiestödet med 300 kronor och i stället stimulera studenterna till att ta lån. Det innebär att många kommer att skuldsätta sig betydligt hårdare.

En tidigare statsminister myntade uttrycket: Den som är satt i skuld är icke fri.

Min fråga till statsministern är: Ser statsministern något samband mellan frihetsbegreppet och hög skuldsättning? Och anser statsministern att Riksbanken har fel när man säger att den privata skuldsättningen i landet är hög?

Anf. 57 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Riksbanken i Sverige är oberoende och fri att göra sina bedömningar på vilka de sedan baserar räntesättning. Det är inte bara Riksbanken utan också internationella bedömare som talare om en hög skuldsättningsnivå när det gäller svenska hushåll. Oron gäller lån som tas för att betala dyra bostäder. Det finns en interaktion mellan ökade lån och prisbildningsmekanismerna för bostadsrätter och villor, framför allt i våra större städer. Det är den spiralen man är orolig för, inte det faktum att vi har ett system för studerandefinansiering i Sverige som är mer generöst än i övriga delar av världen. Vi får hålla isär vad det finns en oro för och vad det inte finns en oro för.

Vissa åtgärder har satts in, bland annat ett bolånetak. Men som alltid när man sätter in den typen av åtgärder möter det en annan typ av kritik. Det är att unga inte utan större kapitalinsatser kan komma in på bostadsmarknaden, det vill säga varje åtgärd för att dämpa det ena problemet tenderar att skapa andra problem. Det tycker jag att man ska ta med i beräkningen när man för den här debatten.

Restaurangmomsen och anställning av unga

Anf. 58 MONTASER ENEIM (M):

Fru talman! Jobben är den absolut viktigaste frågan för att få välfärd. Det är min bestämda uppfattning. Ju fler som jobbar och bidrar, desto starkare blir våra offentliga finanser.

Regeringen har genom sina reformer underlättat för arbetsgivare att våga anställa unga genom sänkt arbetsgivaravgift och inte minst sänkt restaurangmoms.

Jag har fått min fråga från oroliga arbetsgivare och restaurangägare hos vilka många unga får sitt första jobb. Oron handlar om höjda avgifter och fördubbling av restaurangmomsen om de rödgröna får som de vill.

Min fråga till statsministern lyder: På vilket sätt kommer deras förslag att slå mot jobben, och hur kommer det att påverka Sveriges skattekraft?

Prot. 2013/14:75
27 februari

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 59 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag tror att vi ska vara medvetna om att trösklarna in till den svenska arbetsmarknaden hela tiden stiger och att det är en svårighet framför allt för dem som inte tidigare har haft arbete, väldigt ofta våra unga. Då är det särskilt viktigt att titta på branscher som går lite mot den trenden, som fungerar som dörröppnare när andra dörrar inte är lika öppna. En av dem är mycket tydligt restaurangbranschen.

Det intressanta när Arbetsförmedlingen presenterar prognoser över var det är bäst drag på den svenska arbetsmarknaden är att den pil som står rakt upp är just efterfrågan på personal i restaurang- och hotellnäringsen. Det är läget just nu.

Det verkar väldigt märkligt att i det läget föreslå en fördubbling av momsen på dessa tjänster. Från den 1 juli i sommar går vi ned till 10 procents arbetsgivaravgift för personer under 23 år. Att då i realiteten föreslå en tredubbling av arbetsgivaravgifterna, som slår dubbelt mot den sektor som just nu alltså skapar väldigt många jobb för unga, är för mig svårt att förklara. Det är naturligtvis en av valrörelsens absolut viktigaste frågor hur man kan föreslå detta.

(Applåder)

Sveriges internationella klimatarbete

Anf. 60 HELENA LEANDER (MP):

Fru talman! När statsministern avfärdar alla våra förslag till hur vi ska få ett mer klimatsmart Sverige brukar vi få höra att vi ska arbeta internationellt i stället. Nu har vi chansen att göra det och påverka EU:s klimatmål till 2030.

En rad länder krävde tidigt att kommissionen skulle lägga fram tre bindande mål för minskade utsläpp, förnybar energi och energieffektivisering, något som enligt kommissionens förslag skulle ha fördelar inte bara för klimatet utan också för jobben och hälsan jämfört med bara ett utsläppsmål.

I Sverige har företrädare för såväl näringsliv som miljöorganisationer krävt att Sverige ska göra detsamma, men regeringen har hittills varit knäpptyst. Först nu, dagar innan EU:s ministrar ska diskutera frågan, har man bestämt sig, och då för bara ett mål.

Även om man försöker blanda bort korten genom att räkna in utsläppsminskningar utanför EU kvarstår faktum att regeringens linje är mindre ambitiös än EU-parlamentets. Är det så Sverige ska driva på internationellt för klimatet?

Anf. 61 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Jag vill bara påpeka att Sverige är ett av de första länder som över huvud taget har tagit ställning till de kommissionsförslag som har kommit fram, och när vi har tagit ställning har vi tagit precis den ställning som andra länder har tagit. Det är ingen som har en avvikande

uppfattning, vad jag har noterat än så länge, men alla länder har förvisso inte tagit ställning ännu.

Det som vi tycker är överordnat är själva utsläppsreduktionen, och vi bejakar att det ska finnas ett mål på 40 procent som är fördelat inom EU efter en bördefördelning. Då vill jag påpeka att denna bördefördelningsdiskussion är mycket svår. Det spelar väldigt stor roll om man väljer att göra bördefördelningen med kostnadseffektivitet eller bnp-fördelad. Jag var med om den förhandlingen förra gången, och det var en av de svåraste förhandlingar jag har varit med om. Det spelar väldigt stor roll hur man väljer.

Till detta har vi sagt att vi kan bejaka att kommissionen föreslår en höjning av målet för förnybar energi till 27 procent, men vi tycker att det är rätt att de inte önskar bördefördela den. Och vi tycker att energieffektiviseringsmålet, som finns sedan tidigare, gott kan analyseras innan man bestämmer sig för ett nytt.

Det viktigaste är det som har störst klimatpåverkan, nämligen utsläppsreduktionerna. Där har vi föreslagit att vi ska biträda det som kommissionen har föreslagit men med tillägget att vi ska lägga på 10 procent för internationella krediter, vilket är mycket resurseffektivt.

Välfärdens framtida finansiering

Anf. 62 GUSTAV NILSSON (M):

Fru talman, statsministern! Min fråga handlar om välfärdens framtida finansiering.

Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, redovisade för några dagar sedan en rapport som visade att vård, skola och omsorg får mer resurser än någonsin. Alliansregeringens politik ger resultat.

Samtidigt ser vi ett behov av ökade resurser i framtiden. Vi har en åldrande befolkning, en befolkning som kommer att ställa högre krav på välfärdstjänsterna.

På ett övergripande plan är utgångsläget i Sverige mycket bättre än i många andra länder. Vi har en väl utvecklad välfärd och en stark ekonomi att bygga vidare på för att klara framtida utmaningar. Men vi vet att behoven, kraven och förväntningarna kommer att öka, och det kräver en ekonomi som växer.

Hur ser statsministern på frågan om välfärdens finansiering i framtiden?

Anf. 63 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Vi kan se i internationella jämförelser att svensk ekonomi växer snabbare än andra utvecklade länders ekonomier. Eftersom vi har en bevarad utgiftskvot, alltså andelen offentliga utgifter av vår samlade ekonomi 2006–2014, innebär det att med en växande ekonomi har tillskotten till skattefinansierade verksamheter blivit rätt betydande. Det syns särskilt tydligt när det gäller förskola och äldreomsorg, men vi har också fattat aktiva budgetbeslut om att tillföra drygt 5 ½ miljard till den svenska skolan.

Det har varit rätt och riktigt, därför att det säkrar att vi kan ha en fortsatt bra kvalitet. Det möter det faktum att vi får både fler äldre och glädjande nog också fler yngre till följd av ökat barnafödande.

Jag tror att den fortsatta nyckeln är god tillväxt byggd på en arbetslinje, att fler jobbar. Men jag tror också att vi måste föra en diskussion om att det blir mer naturligt att uppmuntra äldre att vara kvar i arbetskraften och få ett längre arbetsliv. Det är en naturlig konsekvens av att vi lever allt längre. Då kan vi också säkra välfärden.

De arbetslösas ekonomiska situation

Anf. 64 PETER PERSSON (S):

Fru talman! Massarbetslösheten är regeringens ansvar och regeringens stora misslyckande. Antalet arbetslösa har sedan regeringsskiftet 2006 ökat med nära 200 000.

Vi administrerar i dag en arbetslöshet på drygt 400 000. Er strategi för att få till stånd flera jobb var skattesänkningar som nu betalas av den svenska välfärden och försämringar av sociala ersättningar, arbetslöshetsförsäkring och sjukersättning.

I dag kan vi läsa i medier att andelen fattiga bland de arbetslösa uppgår till 30 procent. Det är en dramatisk andel av dem som är arbetslösa som också är ekonomiskt fattiga.

På vilket sätt, statsministern, får människor bättre förutsättning att komma tillbaka till arbetsmarknaden om de också görs ekonomiskt fattiga?

Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Sysselsättningen har vuxit med över 200 000. Ohälsotalen och det faktum att utanförskapet har minskat påverkar också bilden. Vi har ungefär 180 000 färre förtidspensionärer jämfört med när vi tillträdde. Det var förtidspension som var den socialdemokratiska huvudmetoden för att dölja arbetslösheten. Många av dem som stod nära arbetsmarknaden har nu fått jobb.

Många av dem som under era år vid makten hamnade i förtidspension försöker nu få arbete. Det förändrar vilka det är som ännu inte har fått jobb. Det gör att vi behöver ha en bättre verktygslåda och mer aktiva insatser, eftersom många nu står längre från arbetsmarknaden än vad som gällde tidigare. Det är vad som har skett. Vi fortsätter naturligtvis med vår arbetslinje och att uppmuntra att fler ska kunna få jobb.

Sedan jobbar vi med två olika mått. Den absoluta fattigdomen trycks tillbaka i Sverige trots lågkonjunktur. Det är bland annat till följd av att vi har riktat åtgärder till familjer med svag ekonomi. Det faktum att det lönar sig bättre att arbeta, att den som har haft jobb och en bra löneutveckling har fått det bättre, framställs som att den relativa fattigdomen växer. Jag tycker att det är ett otillräckligt och delvis felaktigt mått att hänvisa till.

Ett framtida EU-medlemskap för Ukraina

Anf. 66 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! År 2014 är också Europavalåret, statsministern. Vi kan se lite olika tendenser. Vi hör inskränkthetens röster i den europeiska debat-

ten där man bär skyltar som har orden Go Home! och där man på olika sätt sprider rädslans budskap.

Vi ser också andra länder utanför EU28-kretsen – till exempel Ukraina, som är i mångas hjärta dagar som dessa – där den europeiska symbolen är en frihetssymbol. Det är en symbol för demokrati, öppenhet och antikorrup­tion.

Därför är min fråga till statsministern om Sverige långsiktigt i den europeiska familjen – med de övriga 27 medlemsstaterna, där vi är den 28:e – kommer att verka för att Ukraina, om dess medborgare så önskar och om landet uppfyller de grundläggande villkoren, ska ha en möjlighet att en dag kunna bli medlem i vår gemenskap och union.

Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M):

Fru talman! Det enkla svaret på den frågan är ja. Jag tror att det finns ett väldigt brett stöd för detta i Sveriges riksdag. Det är dock inte allas uppfattning inom Europeiska unionen att vi på det sättet ska signalera medlemskap ens i en mer avlägsen framtid. Det finns en väldig skepsis mot ytterligare utvidgning av Europeiska unionen.

Vi har mer haft uppfattningen att följer man bara de regler och kriterier som finns ska dörren stå öppen för alla som har kvalificerat sig. Det är mer rätt och riktigt. Dessutom är det ett sätt att säkerställa att man reformerar i en riktning där man når de gemensamma europeiska värden som handlar om marknadsekonomi, demokrati, rättsstat och att vara på alla sätt välfungerande och trycka tillbaka korrup­tion. De andra vägvalen som erbjuds är ofta så mycket värre.

Detta är mycket viktigare i ett Europa där väldigt många av de sjukdomar som alltid har drabbat denna kontinent – revanschism, hat mellan olika etniska grupper, alltför extrem nationalism – återigen hörs och syns runt om i Europa. Detta måste vara vårt fortsatta motmedel.

Anf. 68 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed tackar jag statsministern och deltagarna i denna frågestund.

Kommunala frågor

9 § Kommunala frågor

Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU26
Kommunala frågor
föredrogs.

Anf. 69 PIA NILSSON (S):

Fru talman! Sverige är ett fantastiskt land att leva i. Men någonting håller på att hända när vi når av allt fler larmrapporter om våra skolelevers kunskapsstapp, allt fler larmrapporter om vanvård av våra gamla och allt fler larmrapporter om överbeläggningar på våra sjukhus. Någonting håller på att gå sönder!

För i takt med de sjunkande skolresultaten och de ökade överbeläggningarna slår de privata välfärdsbolagen nya vinstrekord. Under de senaste fyra åren har de tio största bolagen gjort en vinst på närmare 10 miljarder, enligt Statistiska centralbyrån.

Det är 10 miljarder kronor i vinst. För riskkapitalisterna har svensk välfärd blivit ett guldrushens Klondike. Var det den här utvecklingen som Carl Bildt såg framför sig när han som nyvald statsminister 1991 deklarerade att Sverige skulle skapa Europas bästa skola där alla ges rätt att fritt välja med hjälp av en styrande elevpeng?

Nej, jag tror inte att någon ansvarig politiker på 90-talet kunde förutse en utveckling av det här slaget. Tanken var nog snarare att bana väg för fler idéburna aktörer. Men det mesta talar i dag för att friskolor som drivs av ideella organisationer, kooperativ eller stiftelser inte går någon ljus framtid till mötes.

I stället vallfärdar flera av världens största riskkapitalbolag till Sverige och till svensk skola inte för att höja kunskapsnivåerna, utan för att skära guld med täljkniv. För riskkapitalisterna har svenska skolan blivit synonymt med snabba klipp.

Fru talman! Vart tar då vinsten vägen? Sveriges största friskoleföretag Academedia gjorde en vinst 2011 på 208 miljoner, vilket motsvarar ungefär 400 nya lärare. Men några fler lärare anställdes inte, utan pengarna lades i stället på hög.

Riskkapitalbolagens affärsidé är inte att plocka ut höga vinster varje år utan att få företagen att öka i värde för att sedan säljas med rejäl vinst efter några år. Investeringarna väntar sig en avkastning på i princip 25 procent varje år. När Academedia ska säljas efter låt säga fem år måste värdet på bolaget ha ökat med miljardbelopp för att investeringarna ska vara nöjda.

Dessa miljardbelopp är ingenting annat än rena och skära skattemedel, miljarder som skulle ha gått till att anställa fler lärare, miljarder som skulle ha fått fler elever att nå kunskapsmålen, miljarder som skulle ha gjort skillnad i skolan.

Fru talman! Den här utvecklingen måste hejdas för att skydda elever och lärare men också de seriösa friskolor som berikar skolvärlden med många nya spännande pedagogiska inriktningar, och där vinsten de facto återinvesteras.

Skolan ska handla om elever, rätten till en bra utbildning och goda kunskapsresultat – inte om snabba cash! Därför föreslår vi socialdemokrater nationella kvalitetslagar för ordning och reda i välfärden.

Genom att ställa tuffare och tydligare krav på bland annat bemanning kan kvaliteten förbättras och privata vinster avsevärt begränsas, samtidigt som mångfald och valfrihet garanteras.

Vi vill också ställa hårdare krav på vilka som får driva välfärdstjänster. Kompetens, seriositet och långsiktigt ägande är krav som måste ställas. Varje skolenhet, varje äldreboende och varje vårdcentral ska dessutom öppet kunna redovisa sin ekonomi, så att vi kan se hur våra skattepengar används.

Det är inte rimligt att låta friskolor ha 20 procent färre lärare jämfört med de kommunala skolorna eller att låta bemanningen på privata äldreboenden vara betydligt lägre än i de kommunala.

Fru talman! Jag yrkar därmed bifall till reservation 1.

Plötsligt har verkligheten även kommit i kapp vissa partier i Alliansen som insett att all privatisering trots allt inte alltid är god privatisering och att något mer kanske måste göras. En ägarprövningsutredning tillsattes för drygt ett år sedan för att utreda om det finns ytterligare krav som kan

ställas på dem som äger och driver välfärdsföretag. Uppdraget skulle egentligen ha redovisats i morgon, men tiden har förlängts till den 1 november. Regeringen vill nämligen, och lyssna nu, att utredningen även ska belysa frågan om det är lämpligt att kräva av ett aktiebolag som bedriver friskola att utbildningen ska vara av god kvalitet. Om kravet, fru talman, på utbildning av god kvalitet inte rättsligt passar in i bolagsordningar ska väl heller inte aktiebolag bedriva skolverksamhet över huvud taget? Det är en given logik för mig och för många andra att kvalitet går före vinst och snabba klipp.

På tal om snabba klipp, fru talman, såldes för sex år sedan vårdcentralen Serafen i Stockholm till en grupp läkare för 700 000 kronor. Lokaler, utrustning, kundkrets och personal ingick i köpet. Fyra år senare sålde läkarna Serafen vidare till ett riskkapitalbolag för 20 miljoner. 19 miljoner gick rätt ned i fickorna på de läkare som köpte den här vårdcentralen för 700 000 kronor. Vilket klipp!

Försäljningen av Serafen är bara ett i raden av exempel på hur ideologisk förblindelse driver igenom de mest usla affärer för skattebetalarna. Kritiken mot Serafen blev till slut så massiv att regeringen gav Statskontoret i uppdrag att ta fram principer för prissättning vid sådan här så kallad avknoppning. Man slog fast att kommunal egendom som är till salu ska säljas till marknadspris, att kundkrets och personalkompetens ska ingå i värderingen och att anställda inte får särbehandlas som anbudsgivare. Även Nutek och Sveriges Kommuner och Landsting landade i samma slutsats: Tillgångar får inte överlåtas till underpris.

Tre utredningar med likalydande slutsatser borde ha satt avtryck, fru talman, men icke. Bara ett år senare seglade ännu en uppseendeväckande affär upp, nämligen avknoppningen av Vantörs hemtjänst i Stockholms stad. Den såldes till två chefer för 69 500 kronor men hade på en öppen marknad kostat runt 25 miljoner. Den här avknoppningen var olaglig, enligt beslut i Regeringsrätten, eftersom man sålt till underpris, men ansvariga politiker tyckte inte att man hade gjort något uppsåtligt utan avfärdade affären som en liten miss i arbetet.

För en spottstyver vid samma tid såldes Kulturkrabaten Förskolor till en förskolechef som efter bara ett och ett halvt år plockade ut 9,4 miljoner ur bolaget. Inspektioner visade sedan att bristerna i verksamheten var enorma. Bemanningen var för låg, lokalerna var för dåliga och det fanns för lite pengar att köpa leksaker för till barnen.

Fru talman! Finansutskottets majoritet ansåg så sent som förra året att det är tydligt vad som gäller vid avknoppning av kommunal verksamhet. Även Friskolekommittén har landat i slutsatsen att rättsläget är klart. Ändå händer det om och om igen. Men nu har till och med Stockholms starke man, det moderata finansborgarrådet Sten Nordin, sagt att det får vara nog. Den här modellen fungerar inte, sade han i en intervju i *Ekot* i somras, och tillstod att man nog sålt verksamheter till personalen för billigt. Det tog ansvariga politiker i Stockholm fem år efter att utförsäljningarna förklarats olagliga att stoppa ytterligare försäljningar.

Men, fru talman, hur är det då möjligt att försäljning av kommunal verksamhet fortfarande sker till underpris om nu regelverken och rättsläget är så tydligt? Det beror sannolikt på att regelverken inte alls är tydliga, snarare tvärtom. Otydligheten skapar möjligheter till godtyckliga värderingar, och det underlättar för politiska majoriteter som vill sälja så

mycket som möjligt, så fort som möjligt och så billigt som möjligt. Vi socialdemokrater vill därför införa en lag om investeringskydd så att skattefinansierad verksamhet inte kan säljas ut till privata ägare till underpris och att ansvar måste utkrävas. Därför yrkar jag bifall till reservation 4.

Fru talman! En vårdcentral säljs för 700 000 kronor men är värd 20 miljoner. En upparbetad hemtjänst säljs för 69 500 kronor men är värd runt 25 miljoner. Förskolor säljs för en spottstyver till en förskolechef som ett och ett halvt år senare plockar ut drygt 9 miljoner ur bolaget i stället för att anställa personal och köpa leksaker till barnen.

Det här är upprörande exempel på hur offentlig verksamhet som byggts upp av skattemedel slumpas bort till vrakpriser. Vad är det som håller på att hända? Vår gemensamma välfärd, vårt stolta flaggskepp, håller på att förvandlas till de snabba klippens arena. Hit vallfärdar världens största riskkapitalbolag för att tälja guld med träkniv genom att äga och driva skolor och äldreboenden samtidigt som kunskapsnivåerna sjunker och antalet larmrapporter om vanvård ökar.

Fru talman! Visst är Sverige ett fantastiskt land att leva i, men någonting håller på att gå sönder.

(Applåder)

Anf. 70 MATS PERTOFT (MP):

Fru talman! För tids vinnande vill jag yrka bifall till reservation nr 2 från Miljöpartiet om vinstsyfte. Vi står naturligtvis bakom våra övriga reservationer, men vi behöver inte votera om allting.

När det gäller den kommunala ekonomin måste jag som gammalt kommunalråd påpeka att det faktiskt inte är i riksdagens kammare som välfärden skapas, utan det är ute i kommunerna. Det är där som ansvaret finns – ansvaret för äldreomsorgen, ansvaret för skolan och ansvaret för det sociala trygghetssystemet, alltså det som är närmast människors vardag. Det är allvarligt att det är kommunerna som egentligen får betala priset för den skattesänkarpolitik som Alliansen har fört ända sedan man fick makten.

I min hemkommun Södertälje har socialbidragskostnaderna stigit till skyhöga nivåer när man har skurit ned i det statliga trygghetssystemet. Det är kommunen som måste ta ansvaret och ta hand om dem som alliansregeringen har lämnat i sticket. Det är i kommunerna som man måste klara ut skolpolitiken när vi har en skolminister som inte klarar av att få skolorna att fungera. Det är i kommunerna som man måste se till att få fram sjuksköterskor, lärare och kompetent personal när man får ta hand om de utgifter som regeringen inte längre vill befatta sig med.

Då är det viktigt att vi också tar ansvar för detta. Det är därför som Miljöpartiet i sin budget lägger resurser på kommunerna. Vi överför resurser för lärare, för utbildning av sjuksköterskor och för att skapa den trygghet som vi behöver i Sverige. Det är det som fortsättningsvis måste ske i stället för att kostnaderna dumpas och pengarna räknas hem i den statliga budgeten, vilket har skett under de sista mandatperioderna.

Det är viktigt att vi visar att vi tror på den svenska skolan, att vi ger kommunerna resurser att bygga den skolan igen och att vi ger resurser till att säkra välfärden i stället för att urholka den. Men det ser vi ingenting av i regeringens budget. Vi ser inte att man tar dessa frågor på allvar.

Regeringen kan säga vad de vill om att det går bättre och allt sådant, men det som väljarna upplever – våra medborgare som har gett oss här i kammaren sitt förtroende – är egentligen det som sker i kommunerna. Och det är där man kämpar med att få ihop välfärden trots att man inte får resurserna. Man måste spara och ta hand om hela den biten som den här regeringen bara skär i.

Det är viktigt att vi här i kammaren står upp för kommunerna. Jag skulle önska att det fanns ett absolut måste som innebar att man inte fick bli riksdagsledamot förrän man hade varit kommunpolitiker. Det skulle vara lämpligt. Det skulle vara en bra skola för alla riksdagsledamöter. Men det är en önskedröm från min sida.

Problemet är hur vi sköter välfärden i kommunerna och när vi tittar på de bolagen. Förra året satt jag själv med i Friskolekommittén. Vi fick ändå ihop en hyfsat bra överenskommelse mellan åtta partier. Nej förlåt, sex partier var det. Det är ganska unikt. Jag tror att det är den enda sexpartiöverenskommelsen som Alliansen orkat med denna mandatperiod.

Det fanns dock en sak som Alliansen inte orkade med. Det är att ställa krav på varför man bedriver verksamhet inom välfärden. Varför finns det privata verksamheter inom välfärden?

Miljöpartiet kallar det för att arbeta med syftet. Vi och Socialdemokraterna var överens om att om man vill bedriva privat verksamhet inom offentlig sektor ska syftet vara ett annat än att generera vinst. Syftet ska vara att generera optimal välfärd i stället för att sko sig. Sedan kan man säga: Ja, vilken företagare gör inte det? Men vi har sett ett antal exempel i Sverige som leder till att det måste tydliggöras.

Det som förvånade mig mest var dock att Alliansen inte är intresserad av detta. Det fanns ingen annan fråga som var så svår att förhandla om. Det gick inte ens att prata om detta. Till slut kom vi överens om att frågan bör utredas. Det var Alliansen i alla fall beredd att göra, men man var inte beredd att ens i ord säga att alla företag som bedriver verksamhet inom skola, vård och omsorg måste ha ett annat syfte än vinst. Det var ni inte beredda till. Ni var inte beredda att ens skriva ned detta, vilket förvånar mig en del.

Det är väl inte för mycket begärt att säga att vinsten inte ska vara huvudsyftet när man bedriver verksamhet inom skola, vård eller omsorg? Det var ett mycket märkligt beteende, måste jag säga. Tyvärr har det inte uppmärksammats helt och hållet. Men det är i alla fall på det sättet.

Socialdemokraterna och Miljöpartiet skrev tillsammans ett särskilt yttrande på slutet om detta. Vi avser att driva frågan vidare, men jag är förvånad över att allianspartierna inte klarar av att ens sätta på prant att det ska vara ett annat motiv än vinst när man bedriver verksamhet inom välfärdssektorn.

Det är just därför jag yrkar bifall till vår reservation i den frågan.

Fru talman! Jag vill lyfta upp en annan sak också. För att välfärden ska fungera behöver vi fler jobb. Där är de små företagen viktiga, på sikt kanske också viktigast.

Miljöpartiet tycker att det är viktigt att dessa småföretag också får en chans att verka.

Jag har själv varit småföretagare i 15 år. Jag har sysslat ganska mycket med upphandling eftersom jag drev ett vårdföretag. Och ordet regelkrångel är väl i så fall förnamnet på vad man upplever i de fallen.

Vi har en överenskommelse med regeringen om att minska regelkrånglet med 25 procent. Det verkar vara väldigt svårt att minska krånglet. För framtiden i Sverige och för att skapa möjligheter för små företag att växa och bli stora och skapa de jobb som vi så innerligt väl behöver i ett land med 8 procents arbetslöshet är det viktigt att minska på krånglet. Det är också viktigt att regeringen går vidare med frågan och inte bara pratar utan att det blir verklighet.

Titta till exempel på det här med att låta Konkurrensverket stötta i upphandlingsfrågor. Det är något som kommunerna inte alls vill. SKL erbjuder sig i stället. Jag tror att SKL skulle kunna göra en bra insats där, men regeringen verkar inte ens kunna svara på det erbjudandet. Jag skulle önska att de kunde svara och att SKL kunde få ett ja i frågan.

Anf. 71 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 5. Reservationen handlar om det som kommit att kallas för avknoppningar inom den offentliga sektorn där kommunen oftast har överlåtit en verksamhet – inte sällan en skola – till ett pris långt under marknadspris. Ibland har rektorn kunnat ta över verksamheten tillsammans med delar av personalen och bedrivit i stort sett samma verksamhet som tidigare, fast i privat regi.

Sverigedemokraterna är positiva till driftsformer som gör personalen mer engagerad och involverad. Involverad och engagerad personal som upplever ett stort inflytande över sin egen arbetsmiljö borgar i förlängningen för nöjdare elever, brukare, kunder och så vidare.

Sverigedemokraterna är också positiva till valfrihet och konkurrens.

Det här handlar dock inte om en principiell fråga kring vem som bör vara utövare av en verksamhet inom välfärden, om det bör vara en privat eller offentlig aktör. För oss handlar frågan enbart om det faktum att verksamheten inte överlåts till marknadspris.

Pia Nilsson redovisade tidigare ett exempel. En vårdcentral säljs för knappt 700 000 kronor. Några år senare är den värd 20 miljoner, utan att man kan se några konkreta saker i verksamheten som skulle kunna påverka denna enorma värdestegring när det gäller omsättning och lönsamhet. Man kan rätt enkelt konstatera att de lokala borgerliga politikerna har sålt ut det till ett alldeles för lågt pris. Det handlar inte om något annat.

Vi sverigedemokrater tycker inte att det går att försvara. Den typen av missbruk vid avknoppningar måste stävjas och förbjudas.

Fru talman! Betänkandet berör även vinster i välfärden. Jag vill särskilt betona Sverigedemokraternas pragmatiska inställning till just vinster i välfärden.

Kommunerna bör tillåta privata alternativ, men de ska samtidigt ha möjlighet att sätta stopp för överetablering.

Utdelning av vinster inom välfärden ska inte kunna skapas genom försämrade kvalitet i verksamheten, genom sortering av elever – vilket i sig är horribelt – sortering av patienter eller brukare. Det får naturligtvis inte vara på det sättet. Vinster får inte heller skapas genom försämrade arbetsvillkor för personalen.

Genom skärpta kvalitetskrav ska vi begränsa de orimligt höga vinstuttagen, men vi ska inte förbjuda privata alternativ – absolut inte.

Jag känner mig i dag ganska trygg med Socialdemokraternas hållning i frågan – jag måste tillstå att det inte händer alltför ofta. De har trots allt en rätt pragmatisk hållning, ungefär lik vår. Det som däremot gör mig oroad är den likaledes dogmatiska inställning som VPK har. Ja, jag säger VPK i det här fallet eftersom de gamla trumvirvlarna känns igen. Det totala föraktet mot allt som inte drivs under politikens inflytande och kontroll blir tydligt på ett ytterst flagrant sätt i Vänsterpartiets förslag. Varje spår av konkurrens ska utraderas, och varje begynnelse till affärsidé ska avkommersialiseras. Även den som utför viktiga uppgifter i privat regi och sliter för att få den egna ekonomin att gå ihop ska miss-tänkliggöras och likställas med giriga och oempatiska riskkapitalister.

Verkligheten är givetvis mer nyanserad än så, och därför bekymrar det mig att en eventuellt tilltänkt rödgrön regering inte kan nå konsensus i den här frågan – eller jag kanske ska säga *inte ens* i den här frågan.

Det anmärkningsvärda i detta kompakta motstånd mot så gott som alla privata utövare och alla privata driftsformer inom välfärdens områden – skola, sjukvård, hemtjänst, äldreomsorg och så vidare – är att det aldrig tycks omfatta den mycket snabbt växande asylindustrin. Jag har aldrig hört någon från vare sig Vänsterpartiet eller Socialdemokraterna över huvud taget nämna detta.

Vi har ett antal entreprenörer i asylindustrin. Före detta eller nuvarande skivbolagsdirektörer och före detta riksdagsledamöter från olika partier är involverade i styrelser i dessa bolag, som gör enorma vinster och i vissa fall nästan får riskkapitalisterna i sjukvården att likna duvungar. Inte minst nu, med den hastigt ökade asylmottagningen på enligt Migrationsverkets prognoser 30–50 procent och med ytterligare 19 miljarder till migration och integration i regeringens aviserade utgiftshöjningar, ser vi att man hyr in sig i herrgårdar, på campingplatser och i andra boendeformer till extremt höga prisnivåer.

Det här får fortgå utan att någon säger någonting om det. Det finns inga synpunkter på detta. Det handlar även om att företag köper upp stora anläggningar för att sedan hyra ut dem till Migrationsverket för skandalöst mycket pengar. Hyckla inte! Det här är också en del av välfärden, och är ni emot vinster i välfärden måste ni även vara emot oskäligen vinster i den här industrin.

I övrigt vill jag säga att vi sverigedemokrater står upp för privata alternativ i välfärden. Men det ska vara till sjysta villkor, och vi ska inte ha avknoppningar i kommunerna som innebär att skattebetalarnas tillgångar försnillas och säljs ut till alldeles för låga priser.

Anf. 72 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Det är rätt spännande att Sverigedemokraterna känner ett förakt för åtta av tio svenska medborgare. Så många är det nämligen som delar Vänsterpartiets uppfattning om privatiseringarna i välfärden och vinstuttagen.

Privatiseringarna i välfärden handlar om vilket samhälle vi vill ha, vilken tillit vi ska kunna känna till välfärdssamhället och hur vi ser på människans värde. I borgerlighetens Sverige ser vi hur människan och hennes behov alltmer reduceras till en vara med en prislapp på ryggen. Vi vill i stället ha ett samhälle att lita på och där människovärdet och inte

vinstintresset står i centrum för politiken. Vi vill helt enkelt ha en välfärd att lita på.

Vänsterpartiet har motionerat om att vinstdrivande bolag inte ska tillåtas bedriva välfärdsverksamhet. Det handlar alltså inte om att vi vill att bolag ska gå med förlust utan om att vinstdrivande bolag med det överordnade intresset att göra vinst inte har någonting i vård, skola och omsorg att göra. Med vårt förslag kan vi ha en mångfald av aktörer där pengarna går dit de är avsedda – det vill säga inte till vinstdrivande bolag utan till sådana som är där för verksamhetens egen skull.

Vi vill ha en lagstiftning där de som vill vara kvar i välfärden tvingas ombilda sig till ett så kallat SVB-bolag, alltså ett företag med särskild vinstutdelningsbegränsning. Det innebär att man tvingas återinvestera alla pengar i verksamheten. Inga pengar kan användas till dyra styrelsearvoden eller föras över till andra bolag, och bolaget kan inte säljas till något annat bolag än just ett SVB-bolag.

Annars får man vara en kooperativ förening eller en stiftelse. Så får vi på allvar bort vinstintresset i välfärden. Det är faktiskt rätt sorgligt att konstatera att alla övriga partier i kammaren vill att vinstintresset ska vara kvar i välfärden.

Fru talman! Låt mig motivera varför vi har lagt fram vårt förslag: Välfärden är ingen marknad, och vissa delar av samhället passar inte till att vara marknadsstyrda. En sådan del är vård, skola och omsorg. De verksamheterna ska i stället styras av behov och utifrån demokratiska rättigheter – vi ska vara medborgare i välfärden, inte kunder.

En allt större andel av vår gemensamma välfärd drivs av vinstdrivande bolag. Det är oftast riskkapitalbolag utan insyn och utan möjlighet till meddelarfrihet och yttrandefrihet för de anställda. När bolag genom lagstiftning får fri etableringsrätt, vilket högern har sett till att de har i dag, får de också fri dragningsrätt på våra skattepengar, och vi får allt svårare att styra välfärden dit behoven finns och är som störst. Var de lönsammaste människorna bor blir i stället styrande för investeringarna, och då vet vi inte längre vad vi betalar skatt till, vem som får ta del av pengarna och hur stor andel som går till det pengarna är avsedda för.

Journalisten Kent Werne har visat att 23 av 25 uppköpta bolag under ett år har slutat betala skatt efter att de har bytt ägare. De lever på våra skattepengar men vägrar själva att bidra. Det har gått så långt att Skolverket uppmanar föräldrar och elever att läsa bokslut innan de väljer skola. Vi som har försökt vet hur enkelt det är. Det är till och med så att många av bolagen inte ens redovisar sin verksamhet i Sverige. Friskolornas riksförbund kom med vad de tyckte var ett utmärkt förslag, nämligen att friskolorna skulle försäkra sig mot skolnedläggningar och konkurser. Det visade sig dock att det skulle bli så dyrt att de inte hade råd.

Då, om inte förr, borde väl de allra flesta ha nyktrat till, men inte – vinstintresset försvaras in absurdom av övriga politiska partier i olika hög grad.

Borgerligheten brukar försvara privatiseringarna med att det är viktigt med valfrihet. De ser gärna bort från att den så kallade valfriheten framför allt består av att välja mellan olika riskkapitalbolag. Nio av de tio största aktörerna inom välfärden är just riskkapitalbolag som är till hundra procent beroende av skattemedel för sin verksamhet, och i äldreomsorgen har det nu gått så långt att vi har låtit USA hamna i bakvattnet.

Här hemma har nämligen två riskkapitalbolag över 50 procent av den privata äldreomsorgen. I USA har de 14 största bolagen tillsammans 10 procent av den så kallade äldreomsorgsmarknaden. I handikappomsorgen är fem av de största aktörerna alla ägda av riskkapitalbolag.

Det är väl klart att de vill vara i vår gemensamma välfärd. Produktion, konsumtion, löner, vinster och uppköp – allt betalas av en frånvarande part, nämligen du och jag. Det är vi skattebetalare som betalar. Institutet för Näringslivsforskning kallar det en kvasimarknad, så de privata företagen inom vård, skola och omsorg gnuggar händer av förtjusning. De privata skattefinansierade företagen hade under 2011 en avkastning på eget kapital som var 50 procent högre än i övrig privat finansierad tjänsteverksamhet. Välfärden genererade alltså 50 procent högre lönsamhet. Det är inte undra på att de vill vara där.

Vinsterna beräknas till 9 miljarder för 2011. Det motsvarar lönerna för 24 000 undersköterskor, något vi har betalat skatt för men alltså inte har fått tillbaka. I dagens Sverige är det tre gånger så hög avkastning på eget insatt kapital i äldreomsorgen än i finanssektorn. Bankerna strävar efter 15 procent, vilket i sig är vansinnigt, men äldreomsorgen har ungefär 38 ½ procent. Det är alltså ungefär två och en halv gång högre avkastning. Då ska vi ändå veta att bolagen gör de stora klippen vid själva försäljningen, då avkastning på 350–450 procent förekommer.

Att försvara rätten att ta ut privata vinster ur välfärden har blivit borgerlighetens signum. Genom politiska beslut och lagändringar tvingar de fram privatiseringar. De betalar dessutom kommunerna flera hundra miljoner per år för att privatisera. Till att privatisera finns det tydligen alltid pengar.

Anders Borg sade i en tidigare debatt att ”riskkapitalbolagens val av investeringsobjekt genom riskkapitalfonder görs för att uppnå bästa möjliga avkastning på det av investerarna satsade kapitalet”. Då blir det ganska klart att kvalitet inte precis står i centrum.

Ett flertal rapporter visar att privatiseringarna inte har lett till vare sig bättre kvalitet eller effektiviseringar. De visar i stället att bemanningen är lägre, visstidsanställningar och deltider fler och utbildningsnivån lägre i den privat drivna välfärden. Alla de faktorer som enligt forskningen är centrala för kvaliteten är alltså lägre eller sämre i den privatiserade välfärden.

Såväl Konkurrensverket som Studieförbundet Näringsliv och Samhälle menar att det enbart handlar om ideologi när man privatiserar. Det finns helt enkelt inga ekonomiska argument. Tidigare argumenterade högern ofta utifrån att det skulle bli mer effektivt och lönsamt och att kvaliteten skulle bli bättre. När det visade sig inte stämma bytte de argumentation, och nu hävdar de att det är viktigt att få välja. De säger aldrig att det är viktigt att få välja mellan olika aktiebolag eller riskkapitalbolag, vilket det egentligen handlar om.

De idéburna verksamheterna, kooperativen och stiftelserna står och stampar på ungefär samma nivå i dag som för 20 år sedan. I äldreomsorgen utgör de ungefär 2 procent. Resten är vinstdrivande bolag. De ideella har dessutom fått svårare att verka, och flera tvingas ge upp. De slås ut av de stora. De små bolagen blir uppköpta enligt kapitalismens logik. Det blir alltmer en enfald av privata vinstdrivande bolag i den privata välfärden, där nio av tio av de största är riskkapitalbolag.

Fru talman! Jag har under alla mina praktikdagar och studiebesök i äldreomsorgen aldrig mött en äldre människa som har uttryckt önskemål om att välja mellan olika vinstdrivande bolag. Däremot vill de kunna påverka innehållet i insatserna, och de vill att personalen ska ha mer tid. De vill ha egna fria timmar att helt bestämma över vad de vill göra, och de vill att personalen inte ska behöva stressa så mycket. Det är också Vänsterpartiets förslag och politik, som vi har finansierat. Vi vill ha öronmärkta statsbidrag till fler anställda i äldreomsorgen, och vi vill ha fria timmar för de äldre att bestämma över.

Fru talman! Konjunkturinstitutet har slagit fast att en stor majoritet av de äldre som tillfrågas om kvaliteten i äldreomsorgen inte kan svara på dessa enkäter eftersom de är så svåra att förstå. Ändå menar de borgerliga att de ska välja mellan hundratals olika bolag som alla lovar guld och gröna skogar.

Det är inte lätt att välja. De flesta bolag börjar på A, för då kommer de först i broschyren. Många bolag har dessutom samma ägare trots att de står som olika bolag. Många av bolagen fuskar med pensionsinbetalningar, moms och skatter, och en majoritet har inte kollektivavtal.

Bara på Kungsholmen i Stockholm fanns 2012 ca 100 privata bolag att välja mellan och *ett* kommunalt alternativ. Det var nästan 20 fler bolag än året innan, men samtidigt hade drygt 30 bolag försvunnit det senaste året. Den vanligaste anledningen till att äldre byter utförare är alltså att bolagen försvinner. Den experimentverkstaden borde inte äldre människor behöva utsättas för.

Ett annat argument som högern brukar lyfta fram är att om man inte är nöjd är det bara att byta skola eller äldreboende. Det visar tydligt på de värderingar högern har, hur de ser på människan. Det är liksom bara att rycka upp sin dotter ur skolan eller ta mormor från boendet ungefär som om det vore vilken vara som helst. Att ta mormor från ett äldreboende är inte samma sak som att gå och byta byxor. Att ta sitt barn ur en skola är inte samma sak som att gå och byta blomkålshuvud. Det handlar om en människa i ett sammansatt socialt sammanhang, som dessutom har farit illa.

Socialdemokraterna föreslår att det ska införas en massa kvalitetskriterier som ska styra. Det är ju bra att ha kvalitetskriterier; det ska man ha i alla verksamheter. Men hur sätter man sådana så att de täcker alla individers olika behov?

Kanada har ett sådant system. Sist jag kollade var de uppe i 450 olika kvalitetskriterier. Det visade sig ändå inte räcka, för man fick en epidemi på ett boende eftersom det inte ställts krav på att tandborstarna inte fick blandas ihop. Dessutom behöver man bygga upp en gigantisk kontrollapparat som kostar, och vinster kan fortsätta tas ut – vinster som görs på pengar som är avsedda för den äldres omsorg eller den unges utbildning. Det blir ett ineffektivt och dyrt system där vinstintresset fortfarande är styrande.

Miljöpartiet vill ha en syftesparagraf. Det har också Socialdemokraterna anslutit sig till. Den ska vara inskriven i bolagsordningen för de bolag som ska vara aktiva i till exempel skolan. Bara det säger ganska mycket. Bolagen utövar utbildning men är alltså inte där för det syftet utan för vinsten, och det vill Miljöpartiet komma åt med denna syftesparagraf.

Det märkliga med förslaget är att ägarna själva beslutar om de följer bolagsordningen eller inte. Vilka tror att ägarna kommer att besluta att de inte varit där för utbildningens skull och därmed inte kan ta ut vinst? Med detta förslag kommer alltså allt att fortsätta som i dag.

Sverigedemokraterna har i stort sett samma privatiseringspolitik som de andra högerpartierna, så det är väl inte mycket att orda om.

Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 73 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Fru talman! Vi har all anledning att vara stolta över den svenska välfärden. Verksamheterna i välfärdssektorn fungerar i huvudsak bra, och internationella mätningar visar att den svenska välfärden håller världsklass. Sverige toppar bland annat det globala välståndsindexet SPI, och enligt Svenskt Kvalitetsindex är myndigheter det område som ökar mest när det gäller hur nöjd befolkningen är.

Resurserna till välfärden har sedan 2006 ökat kraftigt, trots den globala finanskrisen och lågkonjunkturen. Att välfärden – vård, skola och omsorg – får mer resurser än någonsin kunde vi läsa i en artikel i Dagens Samhälle häromveckan under rubriken ”Rekordintäkter till välfärden”.

Skatteintäkterna ökade med en tredjedel mellan 2006 och 2013, från 450 miljarder till 600 miljarder. Det är långt mer än inflationen som var 13 procent för samma period.

I samma artikel kan vi läsa att resurserna för den kommunala välfärden sedan 1990 har vuxit mer än dubbelt så snabbt som demografins tryck.

Att stödja kommunerna i välfärdsuppdraget har varit centralt för Alliansen, bland annat genom att säkerställa hög kvalitet och god tillgänglighet i välfärden även under ekonomiskt svåra tider.

I kristider har kommunsektorn fått tillfälliga extra bidrag för att få bättre möjlighet att klara sitt viktiga uppdrag, men även det generella statsbidraget har höjts.

Även framöver ser det ekonomiska läget förhållandevis ljust ut. Prognoserna pekar på att skatteintäkterna fortsätter att öka under 2014. Det framgår exempelvis av artikeln i Dagens Samhälle som jag refererade till tidigare. Samma sak visar den prognos som Finansdepartementet presenterade i förra veckan. Skatteintäkterna i kommunsektorn fortsätter att öka.

När det gäller antalet anställda ser det också ljust ut. Totalt arbetar 20 000 fler inom den kommunalt finansierade välfärden i dag än 2006. Antalet anställda fortsätter också att utvecklas positivt. I december fanns 24 000 nyanmälda platser i kommunsektorn.

Fru talman! Det är kommuner och landsting som har huvudansvaret för att finansiera och tillhandahålla de offentliga välfärdstjänsterna, antingen själva eller via andra utförare.

Men skattepengar och den välfärd som kan finansieras med skattepengar uppstår inte ur tomma intet. Ekonomisk tillväxt som skapar välstånd för oss alla skapas genom att goda förutsättningar ges, och här har staten sin kanske viktigaste roll. Staten kan således bidra till att resurserna till vår gemensamma offentligfinansierade välfärd ökar genom att se till att drivkrafterna för jobb och tillväxt är goda. I Sverige har alliansregeringens politik lett till fler jobb.

Den arbetskraftsundersökning som kom nyligen visade att det i dag är 275 000 färre som befinner sig i utanförskap än det var 2006. Det betyder 275 000 fler personer som kan bidra till att skapa resurser för välfärden i stället för att exempelvis ta resurser i anspråk i andra delar av de offentliga systemen.

Det säger sig självt att detta är viktigt och att det är det enda sättet att långsiktigt säkerställa tillräckligt med resurser för välfärden.

Fru talman! Utöver att staten ska se till att det finns goda förutsättningar för jobb och tillväxt har den ytterligare några viktiga roller kopplade till välfärden. Det handlar till exempel om att sätta upp krav och riktlinjer för sådant som vi menar ska vara likvärdigt i landet. Vi ska ha ordning och reda i statens finanser, men vi ska också ha ordning och reda i välfärdssektorerna. Alliansen har därför genomfört, och håller på att genomföra, en lång rad åtgärder som ska säkerställa god kvalitet i välfärden. Jag ska bara nämna några stycken.

Regeringen har bland annat inrättat Inspektionen för vård och omsorg i syfte att utveckla och förstärka tillsynen inom exempelvis hälso- och sjukvård och socialtjänst. Regeringen har inrättat Skolinspektionen, som genom den nya skollagen har fått ökade möjligheter att agera. Inspektionen har också i budgeten för 2014 fått ökade resurser för att bland annat förstärka sin ekonomiska kompetens. Inom sjukvården finns en särskild kömiljard som används för att korta köerna och göra sjukvården mer tillgänglig, vilket också har fungerat. Samtliga landsting fick dela på dessa pengar 2013.

En ny patientlag baserad på Patientmaktsutredningen är aviserad och kommer att presenteras inom någon vecka. Sedan har vi förstås Ägarprövningsutredningen, som redan har nämnts här. Den ska utreda vilka möjliga krav, utöver de redan befintliga, som kan och bör ställas på dem som äger och driver företag i välfärdssektorerna. I tilläggsdirektiv som regeringen beslutade om för drygt en månad sedan anges att utredningen dessutom ska bedöma om det är rättsligt möjligt och lämpligt att införa kriterier för vad som ska betraktas som varaktigt ägande i friskolesektorn.

Utredningen ska på samma sätt bedöma om motsvarande kriterier även ska gälla andra offentligt finansierade välfärdstjänster. Eventuella förslag ska dock inte utformas på ett sätt så att de utesluter vissa ägarformer. Ägarformen i sig är nämligen inte det viktiga. Det viktiga är att god kvalitet kan upprätthållas samtidigt som medborgarnas rätt att välja också värnas.

Att slå undan fötterna för den valfrihet och de aktörer som i dag finns inom skola, sjukvård och omsorg vore ett allvarligt hot mot både kvalitet och tillgänglighet i skola, sjukvård och omsorg. Det vore dessutom ett dråpslag mot många människors sysselsättning.

Fler än 200 000 elever går i dag i en fristående skola. Fyra av tio patientbesök i primärvården görs hos en privat driven vårdcentral. Nästan 125 000 personer är anställda av privata företag enbart inom vård- och omsorgsbranschen. En undersökning från Vårdföretagarna häromåret visade att sju av tio svenskar tycker att det är viktigt, eller till och med mycket viktigt, med valfrihet inom vård och omsorg. Människors rätt att välja ska vi därför fortsätta att värna.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 74 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! I mitt anförande efterlyste jag kommunal politisk kompetens. Jag vill börja med att fråga Jonas Jacobsson Gjörtler hur det ser ut med den kommunala politiska kompetensen. Jag är intresserad av detta, för det är viktigt att man har denna kompetens. Det är i alla fall min erfarenhet. Det är viktigt att man vet hur försörjningsstödet ser ut när man bor i kommuner där detta växer och när man måste ta ansvar för människor som har utförsäkrats och som bor där det inte finns arbete. Det är i dessa kommuner man helt enkelt har det största ansvaret och det mänskliga ansvaret. Regeringen verkar vara expert på en sak: Om den för en gångs skull kommer med extra pengar, som förra mandatperioden för skolan, kommer pengarna för sent och är tidsbegränsade så att ingen kommun vågar anställa fler lärare eftersom de vet att de måste avskeda dem nästa år igen. Regeringen fattar helt enkelt inte hur kommuner fungerar, för att uttrycka det ganska enkelt.

Det är det som jag tycker är märkligt med regeringen. Den verkar inte förstå sig på hur verkligheten ser ut i kommuner som inte har det så bra som Danderyd och Täby. Det är det som ibland är det patetiska när man sitter här. Sverige går bra; det förstår man. Men det är inte hela Sverige som går bra. Vi har ansvar för hela Sverige, och hela Sverige ska växa och må bra.

Anf. 75 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Mats Pertoft efterlyste nu och tidigare i talarstolen behovet av kommunal kompetens hos riksdagsledamöterna. Jag tror att det kan ligga någonting i det. Själv tror jag att en bra mix av kompetens är vad som bör känneteckna kammaren. Många som är riksdagsledamöter har kommunal erfarenhet på olika nivåer. Jag har själv erfarenhet från kommunfullmäktige och från en rad nämnder, även om jag inte har varit kommunalråd.

Jag tror inte att det framför allt är den politiska kompetensen och erfarenheten som saknas hos ledamöterna här, utan jag tror att ett större problem är att det är alltför få som har erfarenhet av att driva företag, till exempel. Det är ju den del som bistår med att skapa de resurser som vi sedan ska använda i välfärden. Det gläder mig att höra att Mats Pertoft själv har denna erfarenhet. Jag tror att det är nyttigt, och det hade varit bra om ännu fler här inne hade haft sådan erfarenhet.

Jag tror visst att regeringen väl inser hur kommunerna fungerar och att det kan skilja sig mycket åt mellan olika kommuner. Det är inte så att allting alltid är perfekt överallt, utan det finns olika utmaningar på olika håll. Och så kommer det nog att fortsätta vara.

Visst gav regeringen och staten extra pengar under kristiden, men en viktig poäng i det som jag framförde i mitt anförande var också att även det generella statsbidraget höjdes. Kommunerna har alltså fått bättre förutsättningar. I grunden är dock detta ett kommunalt ansvar, och det mest positiva är att vi ser att de kommunala skatteintäkterna har ökat drastiskt, vilket jag också nämnde i mitt anförande. Det ger kommunerna möjlighet

att i stor utsträckning klara dessa frågor med egna medel och på egna ben, vilket jag tycker att Mats Pertoft i grunden borde tycka är bra om han värnar och uppskattar det kommunala självstyret.

Prot. 2013/14:75
27 februari

Kommunala frågor

Anf. 76 MATS PERTOFT (MP) replik:

Fru talman! Jag är lärare i botten. Jag lärde mig tidigt när jag arbetade i olika skolor att min huvuduppgift är att se till att alla elever klarar målen – *alla* elever. Det innebär naturligtvis att jag ibland hade lite dåligt samvete därför att jag inte ägnade tillräckligt mycket tid åt de bästa och duktigaste eleverna. Jag var tvingad att ägna väldigt mycket tid åt dem som hade de sämsta förutsättningarna. Det är just detta som regeringen inte gör i kommunsektorn.

Jag vill gå vidare till en annan fråga som jag tog upp. Det handlar om min erfarenhet från Friskolekommittén. Jag tycker att det är intressant att höra borgerliga ledamöter tala om detta. Jag skulle vilja veta vad det är som gör att allianspartierna menar att det främsta syftet för bolag inom välfärdssektorn ska vara vinst. Vad är det som gör att ni inte kan tänka er att ändra detta till att det främsta syftet ska vara att bedriva verksamheten med största möjliga nytta för medborgarna?

Enligt en journalist har en tjänsteman på Finansdepartementet uttalat sig om vårt krav på en syftesparagraf och sagt: Det vore förfärligt, för det skulle flytta makten från ägarna till verksamheten. Mitt svar är: Precis det vill vi! Men Alliansen verkar inte vara intresserad av att flytta makten från ägarna till verksamheten så att det hela kommer alla medborgare till del.

Vad är det som är så farligt för allianspartierna med att ha något annat syfte än vinst med offentligt finansierad välfärdsverksamhet?

Anf. 77 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Jag tror att det viktiga är att man fokuserar på rätt saker – på det som är väsentligt. Det som är viktigt i välfärden är kvaliteten. Därom trodde jag att vi skulle kunna vara överens. Det viktiga är inte vilken driftsform eller vilket syfte en verksamhet har.

När jag har sagt detta vill jag ändå säga att jag tror att det är både klokt och rimligt att göra det som just nu görs, nämligen att titta på frågan i Ägarprövningsutredningen. Vi ska se vilka krav vi ytterligare kan ställa för att säkerställa kvalitet i verksamheterna.

Jag tror att det är en bra ordning vi har i Sverige. Vi ändrar inte bara spelregler och sätt som vi arbetar på hur som helst. Om det handlar om en fråga där vi känner att det finns behov av att göra förändringar utreder vi den noggrant innan vi skyndar fram med några förändringar som vi kanske inte vet exakt vad de leder till. Jag menar att fokus i välfärden fortsatt ska vara på kvalitet. Då är de andra frågorna underordnade.

Anf. 78 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jonas Jacobsson Gjörtler nämnde ingenting om avknoppning, det vill säga försäljning av kommunal verksamhet, som jag använde en stor del av mitt anförande åt att kommentera och till och med tycka till om.

Därför undrar jag om Jonas Jacobsson Gjörtler tycker att det är rimligt att sälja skattebetalarnas vårdcentral Serafen för 700 000 medan den på marknaden är värd 20 miljoner.

Anser Jonas Jacobsson Gjörtler att det är marknadsmässigt riktigt att sälja kommunal hemtjänst för 69 500 medan den på marknaden är värd 25 miljoner?

Anser Jonas Jacobsson Gjörtler att det är en bra affär för skattebetalarna att 25 kommunala förskolor säljs för 3 miljoner medan de är värda upp till 40 miljoner per enhet?

Anser Jonas Jacobsson Gjörtler att det här är bra affärer för skattebetalarna? Anser han att regelverket är till fylllest?
(Applåder)

Anf. 79 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! När det gäller avknoppningar kan jag konstatera att jag inte tror att det är den väg som är mest fruktsam för att komma framåt och skapa fler alternativ inom välfärden. Det finns många andra sätt man kan göra detta på.

Det finns klara problem med avknoppningar, och ett är det som Pia Nilsson sätter fingret på. Det handlar om värderingen av dessa verksamheter om man ska sälja dem. Det finns säkert en lång rad exempel på att det inte har skötts på ett fullgott sätt.

Detta har man också tittat på, och man har konstaterat att det enligt den lagstiftning som gäller redan i dag inte är okej att göra på det viset. Lagstiftningen medger alltså inte att man säljer verksamheter utan att ha gjort en ordentlig värdering.

I grunden skulle jag säga att vi nog är helt överens om det. Min syn är att avknoppningar inte är det främsta sättet att skapa valfrihet. Om det ska göras någon gång är det oerhört viktigt att det görs en ordentlig värdering.

Jag måste ställa en liten fråga till Socialdemokraterna som handlar om antal arbetade timmar i välfärden. Socialdemokraterna brukar säga att det behövs fler arbetade timmar i Sverige. Samtidigt ser vi hur era tilltänkta samarbetspartier Vänsterpartiet och Miljöpartiet går fram med förslag om arbetstidsförkortning, som skulle slå stenhårt mot den offentliga välfärden. Om vi tittar på kommuner och landsting i sin helhet är det över 200 000 heltidstjänster som skulle försvinna om Vänsterpartiets förslag går igenom.

Hur hänger detta ihop med Socialdemokraternas prat om att det behövs fler arbetade timmar? Hur tänker ni att ni ska få ihop det här? Vilka konsekvenser får det för välfärden?

Anf. 80 PIA NILSSON (S) replik:

Fru talman! Jonas Jacobsson Gjörtler påstår att han och jag är väldigt överens när det gäller avknoppning. Han tror inte att det är en framkomlig väg, och han tror inte att det är fruktbart. Det har du rätt i, Jonas Jacobsson Gjörtler – det är inte en fruktbar eller framkomlig väg för oss.

Men vi är definitivt inte överens. I så fall skulle du också ha yrkat bifall till vår reservation om att införa ett investeringsskydd, att lagstifta om detta, för att verkligen få ett regelverk som tar dessa frågor på allvar och där det inte går att smita undan.

De exempel jag gav i anförandet, som jag är helt säker på att Jonas Jacobsson Gjörtler noterade, har kunnat bli verklighet just på grund av att detta regelverk inte är till fyllest. Det är därför vi säger att vi behöver skärpa lagstiftningen.

Men Moderaterna tycker: Ja, vi kanske också vill göra det, men vi tänker inte föreslå det.

Det vore bra om Jonas Jacobsson Gjörtler tog bladet från munnen och talade om: Vad är det egentligen ni vill göra för att undvika sådana här affärer i framtiden där man slumpar bort skattebetalarnas verksamheter – det är rena rama realisationen – för en spottstyver? Det här är fruktansvärt – det kan vi aldrig godta.

En helt annan fråga som du var inne på i ditt anförande gäller Ägarprövningsutredningen, som nu ska titta på om det finns ytterligare saker man behöver göra för att kontrollera de privata välfärdsbolagen. De ska titta på om det är möjligt att föra in begreppet ”god utbildning” i bolagsordningen. Är det så att detta inte spelar någon roll för Jonas Jacobsson Gjörtler? Han sade att det handlar om att inte försöka göra någonting åt ägarformerna, utan det är bra med mångfald. Men låt oss säga att de kommer fram till att det inte går att införa, vad händer då?

(Applåder)

Anf. 81 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Jag menar att detta regelverk redan finns, Pia Nilsson. Här radas det upp exempel, men specifika exempel är alltid svåra att diskutera. Ofta finns det mer än en sida av saken, och det är inte alldeles säkert att det är en helt objektiv sanning som presenteras. Det kan finnas andra faktorer som påverkar hur utvecklingen har varit och värdet på dessa företag.

Jag menar att regelverket är väldigt tydligt – det finns redan. Friskolekommittén tittade också på detta, såvitt jag förstår, och konstaterade just att det redan finns tydliga regler. Om man ska genomföra en avknoppning kan man inte göra det utan att göra en ordentlig, seriös värdering.

Syftet med Ägarprövningsutredningen är just att titta närmare på vilken typ av krav man kan ställa. Det är väl rimligt att göra det. Fokus är på kvaliteten, men det kan finnas flera sätt att säkerställa kvaliteten. Det är rimligt att göra det hyfsat brett och med öppna ögon.

Jag noterar bara att jag inte fick något svar från Socialdemokraterna om hur de tänker sig att få ihop de egna tankarna kring mer arbetade timmar med förslagen från Vänsterpartiet och Miljöpartiet där man vill ha arbetstidsförkortning. Men det får vi ta en annan gång.

Anf. 82 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Det är ganska märkligt när Jonas Jacobsson Gjörtler står här och pratar om vår politik med Socialdemokraterna.

Vi kan säga att 140 miljarder i skattesänkningar motsvarar ungefär 320 000 undersköterskelöner eller 280 000 lärarlöner. Det är så er politik har sett ut: 140 miljarder i skattesänkningar och 5 miljarder till vård, skola och omsorg. Det är alltså 27 gånger mer till skattesänkningar än till den gemensamma välfärden i kommuner och landsting. Det säger en hel del om era prioriteringar.

I den senaste budgeten lade ni 18 miljarder till skattesänkningar, mest för dem som redan har det bäst. Äldreomsorgen fick ungefär 100 miljoner i påslag, sjukvården 74 miljoner och skolan 600 miljoner – alltså inte ens 1 miljard tillsammans. Sjukvården var alltså 250 gånger mindre viktig än vad skattesänkningar var för er. Det kanske vi ska prata om, Jonas Jacobsson Gjörtler.

Men jag tänkte prata om någonting annat. Jag tänkte prata om privatiseringarna i äldreomsorgen.

I den privata äldreomsorgen i dag är det två riskkapitalbolag som dominerar helt. De har över 50 procent av marknaden. Avkastningen på eget insatt kapital i äldreomsorgen är 38 ½ procent. Över huvud taget har den privatiserade välfärden 50 procent högre avkastning än övrig tjänsteverksamhet.

I den privata äldreomsorgen är det 10 procent färre anställda. Det är fler visstider, fler deltider och lägre utbildningsnivå. Det betyder att allt som kännetecknar god kvalitet är av sämre kvalitet i den privata välfärden.

En professor i social omsorg har sagt: Multisjuka äldre får betala priset för privatiseringarna inom äldreomsorgen. Är det rimligt, skulle jag vilja fråga, att multisjuka äldre får avstå god omsorg för att vinster ska tas ut i den privatiserade välfärden? Eller vad har Moderaterna för svar till de multisjuka äldre?

Anf. 83 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Ulla Andersson gör medvetet det som ofta görs: Hon blandar ihop de olika korten. Låt oss skilja tydligt på vad som är ett statligt ansvar och vad som är ett kommunalt ansvar.

När vi diskuterar välfärdssektorerna är det faktiskt så att de huvudsakligen är ett kommunalt ansvar. Det är kommunerna, landstingen och regionerna som ansvarar för detta, och de tar själva in den absoluta merparten av de pengar som de behöver för att bedriva den verksamheten.

Detta är inte ett huvudansvar för staten. Därför är det inte relevant att jämföra med de siffror som Ulla Andersson försöker jämföra med. Då diskuterar man ett ansvar som ligger på en aktör med förändringar som görs av en annan aktör.

Det som *är* ett statligt ansvar är att se till att vi har goda förutsättningar för jobb och tillväxt. Det ska bli fler jobb och ökad tillväxt eftersom det i sin tur leder till att skatteintäkterna ökar, både för staten och för kommunsektorn som finansierar merparten av välfärdssektorerna. Så hänger det ihop.

Eftersom det är statens huvudansvar att säkerställa att vi får fler jobb är det där alliansregeringen har lagt sitt huvudfokus: på alla de åtgärder vi gjort under de här åren i syfte att skapa fler jobb och ökad tillväxt. Det har också lett till högre skatteintäkter och mer pengar till välfärden. Kommunsektorn har fått en ökning med en tredjedel av sina skatteintäkter under de här åren. Det visar att den här politiken fungerar trots allt – och trots vad Ulla Andersson kanske vill tro. Jobben har blivit fler och skatteintäkterna har ökat. Det är ett statligt ansvar.

Anf. 84 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Det är ganska roligt, det här. Först står Jonas Jacobsson Gjörtler och skryter om vad de har åstadkommit. Sedan, när jag petar håll på det, står han och skäller på mig för att jag vill prata om hur de har sänkt skatterna och jämföra det med vad de har lagt på vård, skola och omsorg.

Statsbidragen utgör ungefär 20 procent av kommunernas intäkter. Om inte kommunernas intäkter hade ökat hade det varit mycket märkligt. Då hade något unikt hänt i svensk ekonomi. Det är ju så att vi har blivit 440 000 fler under den här tiden – eller hur, Jonas Jacobsson Gjörtler?

Nu tänker jag prata om äldreomsorgen. Det är färre anställda i äldreomsorgen i dag än när ni tillträdde. Det är färre platser på särskilda boenden i dag än när ni tillträdde. Den privatiserade äldreomsorgen domineras av två riskkapitalbolag som har en egen avkastning på 38 ½ procent. Är det rimligt? Det skulle jag vilja veta.

Avkastningen i finanssektorn är 15 procent. I den privatiserade äldreomsorgen är den alltså 38 ½ procent. Det står du här och försvarar trots att du vet att detta är till priset av multisyjuka äldre som har trängts tillbaka. Deras omsorg får stå tillbaka. Det är en grupp som är väldigt utsatt.

Jag tror att vi alla vill veta att vi kan känna oss trygga i äldreomsorgen den dag vi kommer dit, och vi vill att mormor ska ha det väldigt bra. Vi ska inte behöva gå omkring med en klump i magen och fundera över om hon ska få den omsorg hon behöver när vi vet att mycket av de pengar vi lägger på äldreomsorg i stället går till privata vinster. Det sker till priset av färre anställda som inte hinner med mormor, anställda som sliter och släpar men ändå inte räcker till, anställda som har otrygga arbetsvillkor och låga löner medan det tas ut totalt 9 miljarder i privata vinster i den privatiserade välfärden.

9 miljarder motsvarar 24 000 undersköterskelöner. Jag skulle vilja säga att mormor hade haft mycket större nytta av 24 000 undersköterskor än av att 9 miljarder går till privata vinster.

Anf. 85 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik:

Fru talman! Ulla Andersson blir uppenbart irriterad när jag petar håll på de siffror hon presenterar och beskriver det orimliga i att jämföra det ansvar staten har med det kommunerna har. Det är inte samma sak.

Visst har befolkningen ökat, men den har inte ökat med 32 procent, vilket skatteintäkterna har gjort i kommunsektorn. Så nog är det någonting mer än befolkningsökningen som ligger bakom att skatteintäkterna till välfärden har ökat.

(ULLA ANDERSSON (V): Har lönerna ökat?)

Jag vidhåller att det statliga ansvaret i huvudsak handlar om att skapa förutsättningar för jobb och tillväxt. Det är på det sättet vi får mer pengar till välfärden. Kommunerna ansvarar för välfärdssektorn, och där har skatteintäkterna ökat högst dramatiskt.

Jag menar att det är kvalitet i de här verksamheterna vi ska fokusera på. Det är kvalitet som är det viktiga. Det är inte driftsform; det är inte huruvida man gör vinst i verksamheterna eller inte. På sätt och vis är det ju mycket bättre att företag går med vinst än att de går med förlust, även

om Ulla Andersson inte verkar tycka det. Det viktiga för dem som finns i verksamheterna skola, äldreomsorg och sjukvård är att det finns bra kvalitet.

En del av kvaliteten ligger rimligen i antalet arbetade timmar. Där föreslår Vänsterpartiet en arbetstidsförkortning. Ni vill ta bort 25 procent av arbetstiden. Om man genomför en sådan arbetstidsminskning försvinner det bara inom skolan och förskolan över 57 000 heltidstjänster. Totalt i kommuner och landsting är det över 200 000 heltidstjänster som försvinner. För mig är det en gåta hur detta skulle kunna innebära högre kvalitet i välfärden.

(forts. 11 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.55 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

10 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

AU3 Ungdomars väg till arbete

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (MP)

4. res. 3 (SD)

Förberedande votering 1:

22 för res. 2

19 för res. 3

254 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

92 för res. 1

22 för res. 2

181 avstod

54 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

146 för utskottet

92 för res. 1

57 avstod

54 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 17 FP, 19 C, 16 KD
För res. 1: 92 S
Avstod: 22 MP, 19 SD, 16 V
Frånvarande: 20 S, 13 M, 3 MP, 7 FP, 4 C, 1 SD, 3 V, 3 KD

Prot. 2013/14:75
27 februari

Kommunala frågor

11 § (forts. från 9 §) **Kommunala frågor** (forts. FiU26)

Anf. 86 GUNNAR ANDRÉN (FP):

Herr talman! Den här debatten handlar om kommunala frågor. När man läser betänkandet kommer man osökt att tänka på Gustaf Frödings dikt från 1881 som heter *Äktenskapsfrågan*.

Det finns ju två delar i detta. En del är frågan vem som ska samarbeta med vem – vem ska gifta sig med vem? Efter att ha hört Ulla Anderssons inlägg i debatten vet vi att vi alla tillhör högern och att Vänsterpartiet samarbetar med sig självt och är hela Vänstern över huvud taget. Det är en intressant upplysning för alla som vill veta vem som ska samarbeta med vem, åtminstone i kommunala frågor, efter valet.

Den andra delen i äktenskapsfrågan är när Erk och Maja frågar: ”Så ska vi ha’t! – – – Var ska vi ta’t?” Jag hade väntat mig att i detta betänkande, *Kommunala frågor*, äntligen få svaret på denna fråga från 1881, men tyvärr uteblir det.

När man ser på de kommunala frågorna måste man säga som många redan har sagt, nämligen att vi i Sverige har en ganska bra, fungerande kommunal sektor, och vi har många som är lidelsefullt engagerade på olika områden. Likväl kommer det, hur mycket man än gör, alltid att finnas brister som upplevs av enskilda människor. Så är det ostridigt.

Hur kom vi till att ha en god kommunal sektor? Om detta finns det inte ett ord i betänkandet, och kanske ska det inte finnas där heller. Men eftersom det är finansutskottet borde man fundera på hur vi skapar resurser så att vi får en välfärd värd namnet. Man kan gå tillbaka några år i tiden och komma ihåg att Östros och Sahlin efterlyste väldigt mycket mer pengar till den kommunala sektorn när det omkring 2009 var kris. Då fick vi gå in med statsbidrag, först 10 miljarder och sedan 7 miljarder för 2010.

Utan en fungerande ekonomi med fria företag som är framgångsrika på exportmarknaden blir det förskräckligt dålig välfärd i det här landet. Det vet inte minst Staffan Anger, som har varit så engagerad i exportsektorn. Det är de fria företagen som bär hela välfärden. Därför är den viktigaste frågan av alla att vi har hög sysselsättning i Sverige. På den punkten får man säga att en av anledningarna till att vi har kunnat bevara denna goda välfärd i Sverige och sluppit från de väldiga nedskärningar som var 1991–1994, då sysselsättningen sjönk dramatiskt, är att vi under den nuvarande finansiella krisen, som nu är inne på sitt femte eller sjätte år, trots allt har lyckats behålla den finansiella stabiliteten, och vi har hållit en hög sysselsättning. Det kunde alltid ha varit bättre.

Jämför man med hur det är i andra länder – det underlåter Socialdemokraterna i varje läge att göra – måste man ändå säga att vi har klarat oss bra. Det är själva förutsättningen för hög sysselsättning.

Det här betänkandet handlar om kommunala frågor. I hög utsträckning fokuserar det på om man ska få ta ut vinster i välfärden och på det

som framför allt Vänsterpartiet formulerar. Jag vill gärna säga att jag tycker att frågorna är rätt ställda. Jag förstår att många människor är bekymrade över de stora vinstuttag som vi har haft i den gemensamt finansierade sektorn. Det är därför som regeringen har tillsatt en del utredningar om detta – Ägarprövningsutredningen och andra.

Men om man formulerar rätt fråga – den appellerar säkert till många väljare – måste man också ha någon form av svar. Vänsterpartiets stora problem i det här sammanhanget är att det svar som partiet ger, nämligen att man ska förbjuda vinster i välfärden, inte är svaret. För om man gör på det sättet kommer man att snöpa initiativkraften och entreprenörsandan på hela välfärdsområdet, och man blir av med hela valfriheten. Man kommer helt enkelt att ha Henry Ford som föredöme: Ni får välja vad ni vill, men det blir ändå en svart bil. Det blir valfriheten i det som Vänsterpartiet presenterar. Det är inget svar. Svaret ligger i att vi måste se till att entreprenörskapet får möjligheter inom de ramar som den gemensamma finansieringen tillåter. Det är viktigt, för det ska vara en gemensam finansiering. Det är själva grunden för detta.

Men Vänsterpartiet vill inte ha någon valfrihet. Man vill inte ha någon valfrihet i äldreomsorgen. Det ska vara som på den tiden när Televerket fanns. Man fick välja vilken telefon man ville bara man valde just en sådan telefon som Televerket tillhandahöll. Man fick inte åka till Hongkong. Detta åkte Ulf Adelsohn fast för. Han förde en gång, herr talman, in en telefon från Hongkong och blev dömd för detta, vilket framstår som fullständigt löjväckande i dag.

Vi måste se till att det finns många utförare med en gemensam finansiering.

En del saker är inte bra inom välfärdssektorn. Vänsterpartiet säger föraktfullt till Socialdemokraterna: Ni föreslår massor med kvalitetskriterier. Ja, det är ju det viktigaste, precis som Socialdemokraterna säger, att man föreslår kvalitetskriterier för omsorgen och alla delar i den sociala sektorn. Det är kvalitetskriterier eftersom det är människor i yttersta ändan som tar emot detta. Det handlar inte bara om bolag och bolagisering.

Vänsterpartiet ställer rätt fråga men har absolut inga svar.

Herr talman! Det finns en del andra frågor i betänkandet. Det kommunala utjämnningssystemet tas upp. Det är ingen som har berört det, så jag ska avstå från att göra det. Jag vill ändå säga att jag tycker att det var ett klokt beslut som vi fattade den 27 november förra året på grundval av det betänkande som den utredning som jag satt i avgav.

Herr talman! Jag ska inte förlänga debatten, för jag har lagt märke till att det är många som vill tala i kammaren denna kväll. Därför säger jag att min talartid nu är ute.

Anf. 87 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Gunnar Andrén lyssnade på hela mitt anförande, men hade han gjort det hade han hört vad vårt förslag är. Det är SVB-bolag. Vill man vara i välfärden är man välkommen om man ombildar sig till ett särskilt vinstbegränsande bolag, det vill säga man får vara kvar, men man får inte plocka ut vinst, Gunnar Andrén. Det är det som är den stora skillnaden.

Pengarna stannar kvar och går till det som de är avsedda för. De kan inte bollas mellan olika bolag för att man ska undkomma skatt. De kan

inte tas ut i privata vinster i stället för att gå till löner till anställda. De kan liksom inte användas till något annat än bra kvalitet.

Alla kooperativ, alla ideella organisationer och så vidare blir kvar, så visst finns det valfrihet. Men man kommer inte att kunna välja riskkapitalbolag. Jag tycker att det är en bra kvalitetsfaktor att man inte kan göra det. Vad har riskkapitalbolagen i välfärden att göra, Gunnar Andrén? Varför vill Folkpartiet att riskkapitalbolag ska finnas i äldreomsorgen? Varför är det viktigt för er? Har de bidragit med bättre kvalitet? Har de bidragit till några effektiviseringar? Har de bidragit till fler anställda? Svaret på alla frågor är nej. Ändå ska de finnas där. Du försvarar dem gärna med näbbar och klor.

Varför ska 9 miljarder av pengar som vi alla som bor i det här landet har betalat gå till privata vinster? Varför ska privata bolag ha betalt av skattebetalarna för produktion, konsumtion, löner, vinster och uppköp? Varför är ni inte mer rädda om skattebetalarnas pengar än så, Gunnar Andrén?

Anf. 88 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Om Vänsterpartiet hade fått bestämma från början hade det här problemet aldrig någonsin uppstått. Valfrihetsproblemet för människor hade inte uppstått över huvud taget. Pysslingen hade inte kommit till.

Det är en absolut felaktig beskrivning att påstå att jag försvarar riskkapitalbolagen och deras stora vinster. De är i själva verket det största hotet mot valfriheten när de tar ut sådana här övervinster. Det är alldeles uppenbart att det är på det sättet. Jag förstår inte hur Ulla Andersson kan påstå det.

Vi tillsätter Ägarprövningsutredningen av just det här skälet. Man vill ha långsiktiga och varaktiga ägare. Men man kan inte förbjuda alla företag och säga: Nej, de enda som får finnas är de som finns nu på marknaden. Andra företag får inte komma in över huvud taget.

Men Ulla Andersson, jag och många andra tycker att mycket har gått fel när det har blivit sådana här stora riskkapitalbolag och internationella koncerner. Det är inte bra. Det håller jag med om, och jag förstår människor som tycker så. Men Ulla Andersson berör aldrig det grundläggande problemet. Varför uppstår dessa alternativ? Jo, det beror på att initiativkraften hos de anställda inte tas till vara i den offentliga sektorn.

Att det kan bli så stora vinster i till exempel skolsektorn beror på att det är svårt att utnyttja skaparkraften som finns hos människorna. Därför blir det väldiga övervinster – jag använder gärna ordet övervinster i detta sammanhang. Det är orimligt.

Sedan kan jag inte tycka att alla allmännyttiga bolag är bra. Det finns en del exempel på detta, Gavlegårdarna och många andra, som arbetar just under de här betingelserna. Och det är klart att miljonprogrammet inte har varit någon succé – det måste man ändå säga – i det avseendet när det gäller de allmännyttiga bolagen.

Anf. 89 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Herr talman! Pysslingen ägs i dag av ett riskkapitalbolag. Nio av de tio största aktörerna på den så kallade marknaden, kvasimarknaden, som Institutet för Näringslivsforskning säger, ägs av riskkapitalbolag. Så

fungerar kapitalismen. Det är inget konstigt i det. Så har den alltid fungerat och kommer alltid att fungera. Det märkliga med den här kapitalismen är att det är skattepengar som går till uppköpen och som gör att riskkapitalbolagen växer. De är till 100 procent försörjda med skattepengar.

Gunnar Andrén säger att det är övervinster. Då skulle jag vilja fråga Gunnar Andrén: Hur mycket avkastning är det rimligt att de ska ha? I dag har äldreomsorgen 38 ½ procent. Skolan och sjukvården ligger någonstans mellan 25 och 30. Vad är rimligt, Gunnar Andrén? Det skulle jag vilja ha ett svar på. Du måste ändå ha tänkt tanken när du står här och försvarar vinstintresset och säger: Jo, men det är bra. Vi kan fortsätta att ta ut vinster, bara inte riktigt i samma nivå som i dag.

Det är också så att vinstintresset leder fel. Man går bort från en behovsstyrd välfärd till en vinstdriven välfärd och bort från demokratiska principer. Besluten fattas i något styrelserum. De goda initiativ som tas kommer inte vidare, eftersom det är affärsidéer, och dem vill man behålla i sitt eget bolag. Antalet anställda skärs ned. Utbildningsnivån sjunker. Hur bra är det för entreprenörskapet? Det undrar jag. Och varför ska multisjuka äldre betala ett så högt pris för att ni ska ha privata vinstdrivande bolag i välfärden?

Nej, hade Vänsterpartiet fått bestämma hade vi haft ideella aktörer. Vi hade haft kooperativ. Vi hade haft människor i välfärden som hade drivit verksamheterna för verksamheternas egen skull, inte av vinstintresse. Vi vet hur kapitalismen fungerar – det är ingen överraskning för oss. Men det borde även en liberal veta, eller hur?

Anf. 90 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik:

Herr talman! Nu lyckas Ulla Andersson tala ytterligare två minuter utan att använda ordet valfrihet. Hon säger ingenting om detta, ingenting om människorna som står längst ned och tar emot detta. Det är ingenting om valfrihet. Det är bara bolagen och så vidare.

Jag förstår inte detta, men jag förstår varför Ulla Andersson skäller på kapitalismen. I ert tidigare partiprogram stod det nämligen att Sverige är ett litet men rovgirigt land. Det var er grundsyn. Det är klart att kapitalismen har detta. Då gäller det att tygla kapitalismen.

Det kan man skratta åt. Men jag menar att marknadsekonomin, som är en del av detta, har gjort att det skapats ett oerhört välstånd och att välståndet fördelats över hela landet. Ulla Andersson vill pådyvla mig att vilja ha si eller så många procents avkastning på kapital. Det kan man inte ha. Däremot kan man göra det som Ulla Andersson i sitt inledningsanförande så föraktfullt hånade Socialdemokraterna för, nämligen att ställa upp oerhört bestämda kriterier för vad som ska gälla till exempel äldreomsorgen, skolan och så vidare. Det kan man göra. Men håna oss inte för att vi vill göra det bra för människorna, för dem som ligger på långvården, dem som tas in på sjukhus och dem som vill ha god utbildning i skolan. Håna oss inte för att vi vill ställa upp hårda kvalitetsvillkor!

Anf. 91 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Herr talman! Inledningsvis kan vi säga att det i debatten om kommunala frågor bitvis låter som att den kommunala sektorn i Sverige är en

sektor med en enda lång rad av nedskärningar, eller har varit det de senaste åren. De faktiska siffrorna och fakta visar att det nästan är tvärtom.

Prot. 2013/14:75
27 februari

Trots en lång och djup kris har vi lyckats att värna den del av välfärdstjänster som utförs i våra kommuner och landsting. Enligt en uppskattning kommer kommuners resurser att öka framöver med 5 procent årligen för åren 2015–2017.

Sveriges kommuner och landsting har i dag betydligt mer resurser än vad de hade vid regeringsskiftet 2006. Det gäller oavsett om man räknar per huvud eller om man räknar efter inflationsmått. Man kan mer eller mindre räkna hur man vill. Det är mer pengar i den kommunala sektorn i dag.

Svaret på hur det kan vara så är givetvis att det är fler människor som jobbar. Det har aldrig varit så många sysselsatta i Sverige som det är i dag under en alliansregering. Där har vi den största anledningen till att Sveriges kommuner och landsting faktiskt har mer resurser till skolan och mer resurser till sjukvård och omsorg.

Herr talman! I tisdags rapporterade Dagens Nyheter om någonting som verkligen får betecknas som en nyhet. Det är att det för första gången på mycket länge är större inflyttning än utflyttning i Sveriges glesbygdskommuner. Det här är nog någonting som många upplever som en liten överraskning eller som en nyhet, givet den debatt som vi har och givet siffrorna på totalen. Det är fortfarande så att många landsbygdskommuner tappar i befolkning till följd av att födelsenettet är negativt. Men det här är en stor och viktig förändring. De som flyttar in till dessa glesbygdskommuner är i regel människor i arbetsför ålder. De startar företag, de jobbar och de bidrar till kommunkassan.

Jag nämner det här därför att det lätt blir så att man diskuterar totalen, Sverige som helhet, men bakom siffrorna finns det väldigt många olika verkligheter. Olika kommuner har olika förutsättningar, men gemensamt för alla kommuner är att ju fler som jobbar, desto mer pengar till den kommunala välfärden. Visst är det ett fantastiskt trendbrott. Många av de kommuner som vi på många sätt upplever är kommuner som har störst problem, gles- och landsbygdskommuner, har ett positivt inflöde av människor i arbetsför ålder.

Då kan man fundera över vad det beror på. Det finns tusentals olika anledningar. Varje människa som flyttar har givetvis sin anledning. I någon kommun är det en gruva, i någon kommun är det inflyttning från övriga Sverige från närliggande kommuner och i någon kommun är svaret invandring.

Jag tror att det här också är ett resultat av det enträgna arbetet de senaste åren, sedan Centerpartiet med sina allianskamrater kom till makten, för att underlätta för företagande i hela landet och prioritera infrastruktur, inte minst den digitala infrastrukturen, i hela landet. Stora delar av landsbygden ser i dag ut som ett bäverbo, för man gräver så mycket bredbandskablar. Det är naturligtvis positivt.

I dag på DN Debatt kommer nästa nyhet när det gäller det här området. Det är att regeringen öppnar 700-bandet för mobiltäckning. Det som i dag och fram till början av 2017 förser oss svenskar med digital-tv kommer i framtiden att förse oss med mobilt höghastighetsinternet. Det är nästa steg, ett av många, för att fortsätta den här trenden att skapa ett Sverige där det går att bo och driva företag var än man så önskar.

Gunnar Andrén nämnde, och jag nämner det, att till sin hjälp har de kommuner där trenden har vänt när det gäller in- och utflyttning ett nytt skatteutjämningsystem. Där står de allra flesta svenska landsbygdskommuner som rejäla vinnare och får betydligt mer pengar och betydligt större och bättre möjligheter att värna den välfärd som förhoppningsvis ska locka ytterligare inflyttare.

Herr talman! Det har talats en del om vinster i välfärden. Jag tänkte tala om ett liknande, angränsande, ämne. För mig handlar den här diskussionen främst om innovation, nytänkande och nyskapande. Det är egentligen detta vi pratar om. Ska vi tillåta sådana krafter i välfärdens verksamheter eller inte?

Vi står inför ett antal välfärdsutmaningar i Sverige. Vi har en åldrande befolkning, även om detta motverkas av invandring av människor i arbetsför ålder. Framför allt har vi ständigt större krav på den välfärd som erbjuds. När min farfarsfar en gång kom in på äldreboende tyckte han att han hade kommit till himmelriket. Han låg i en sovsal med tolv andra. I dag är det ingen som skulle acceptera något sådant och allra minst kalla det för någon form av himmelrike. Samma utveckling kommer att gälla kommande generationer när de blir äldre och är i behov av den delen av välfärdstjänsterna.

Det kommer att ställas högre krav, och vi kommer att behöva producera mer välfärd per arbetad timme, mer välfärd per krona. Det här är egentligen ingen nyhet. Det gäller alla branscher i de allra flesta länder, undantaget Nordkorea, Kuba och några till.

För att klara av detta måste ett antal grundläggande mekanismer vara på plats. Det måste vara möjligt för sjuksköterskan som har hittat ett nytt sätt att bedriva hemtjänst som hon bedömer smartare att starta en verksamhet och locka över brukare, kunder eller vad man nu kallar dem för. Det måste vara möjligt för mig som äldre eller för mig som förälder till ett skolbarn att välja mellan olika verksamheter och se vad som passar mig bäst.

När det gäller skolan ser vi att de kommuner som inte har några friskolor utan bara kommunala skolor är de som har sämst resultat. Debatten om valfrihet blir ofta en Stockholmsdebatt. Ulla Anderssons alla exempel kom från det vi ser här genom fönstret, Kungsholmen. Det var det som ligger allra närmast Helgeandsholmen i Stockholm. Men låt oss lyfta blicken lite, och då ser vi att det största problemet när det gäller valfriheten inte är att det är för mycket av valfrihet. Det är för lite. I samtliga kommuner i mitt hemlän, Västernorrland, utom två är det kommunala monopol som gäller inom äldreomsorg. Man får inte välja hemtjänst även om man så önskar.

I många av landets kommuner finns det inga friskolor att välja mellan. Som redan har konstaterats i den senaste PISA-rapporten har de kommunerna i snitt sämre resultat än de kommuner som har valfrihet. Alla tjänar helt enkelt på att valfrihet finns, inte bara de som väljer, och så ska det givetvis vara.

Jag noterar att min anmälda talartid är slut; tiden går fort när man har roligt. Det som är viktigt att tänka på i fortsättningen är det jag inledde med: antalet jobbade timmar i antalet företag. Vi är överens från höger till vänster om att det är antalet arbetade timmar som lägger grunden för välfärden. Vi vet också att de nya jobben kommer i små och växande

företag. Men någonstans där tar samsynen slut. En sida, vänsterpartierna i Sveriges riksdag, vill göra det dyrare och svårare att bedriva småföretagsamhet.

De vill göra det dyrare och svårare för dessa företag att utvecklas och anställa. Vi, Centerpartiet och våra kamrater, vill fortsätta på en bana där det blir billigare och enklare att driva företag. Däri ligger välfärdsutmaningen framöver, och det är bara att hoppas på för framtidens brukare av välfärd att det är rätt sida som vinner.

Anf. 92 ANDERS SELLSTRÖM (KD):

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Mångfalden ska drivas mot enfald. Det som har byggt Sverige framgångsrikt på välfärdens område ska nu brytas ned och slängas bort. Vänstervägen i svensk politik vill svepa över vårt land i enfaldens töcken. Det är samma princip som Sverigedemokraterna tillämpar på befolkningsammansättningens område.

Syftet med reservationerna i betänkandet från S, V, och MP är att återmonopolisera och att valfrihetsinskränka. De vill fokusera på driftsformer och skrämmas med företagarefrågor, politik och riskkapital.

För Kristdemokraterna är fokuset kvalitet i alla välfärdsdelar. Vi vill fortsätta att höja den kvaliteten. Det är det som vi ska fokusera på och vilka verktyg vi använder för att nå dit. Det är den frågan som jag tycker att den här debatten ska handla om.

Hur höjer vi den redan höga kvaliteten i sjukvården? Hur förbättrar vi ytterligare tillgängligheten till sjukvården? Sedan 2006 har ju tillgängligheten ökat dramatiskt. Hur ser vi till att våra äldre som är i behov av äldreomsorg upplever en omsorg som blir allt bättre dag för dag? Hur ser vi bäst till att kvalitetsutveckla välfärdens olika delar? Ja, det är Kristdemokraternas fokus när vi pratar om välfärdsfrågorna och ingenting annat.

Herr talman! Jag tror att det är dags att vända på vänsterretoriken. Vi borde prata betydligt mer om att förbjuda förluster i välfärden. Sedan en tid tillbaka har diskussionens vågor gått höga angående vinster i välfärden. Vänsterpartiet har gjort frågan till sin absolut viktigaste valfråga, och Socialdemokraterna vill se långtgående begränsningar och införa ett kommunalt veto mot bland annat friskolor. Grunden för detta är det ideologiska motståndet mot att det ska finnas andra utförare av skattefinansierade välfärdstjänster än de offentliga.

Det sätter strålkastarljuset på den känsliga frågan: Ska ett företag, en förening eller ett kooperativ få gå med vinst när man vårdar våra äldre, ger utbildning till våra barn eller bedriver sjukvård? Känslan hos många är naturligtvis att svara nej.

Men vad vi händer om vi vänder på frågan? Är det bättre att ett företag, en förening, ett kooperativ eller en kommun går med förlust när de vårdar våra äldre, ger utbildning till våra barn eller ställer diagnos på dina sjukdomar? Här svarar de flesta med självbevarelsedrift nej på den frågan.

Generellt gäller, oavsett om det är ett företag eller en kommun som bedriver verksamhet, att den som har kontroll på ekonomin och över de resurser som står till buds även har kontroll på sin kvalitet. Den kommun eller det företag som har dålig kontroll på ekonomin har också sämre

kvalitet, trots att de som överskrider sin budget bevisligen använder mer resurser än vad de har fått till sitt förfogande.

De mätningar som Sveriges Kommuner och Landsting gör med jämna mellanrum angående resultat och resurser inom exempelvis skolan pekar på samma generella slutsats: Stor resursanvändning och dålig ekonomisk kontroll är lika med sämre kvalitet på undervisningen. Effektivare resursanvändning och god ekonomisk kontroll är lika med bättre kvalitet på undervisningen, vilket ökar elevernas kunskapsnivåer.

Kommuner eller landsting som dras med underskott får lägga allt fokus på personalneddragningar, stängning av skolor eller andra kostnadsbesparande åtgärder. Politiker, personal, föräldrar och anhöriga lägger ned stor energi på kampen om var dessa neddragningar inte ska ske. Kvalitetsutveckling är i sådana situationer självklart inte det som står i första rummet.

Där man har överskott med en ekonomisk uppföljning är förhållandet ofta det precis motsatta. Då blir det enklare att fokusera på hur man blir ännu bättre och effektivare i bemötandet av de människor som man är till för. Man ska inte heller glömma det faktum att kommunallagen har tydliga skrivningar om vikten av överskott.

Att vi gemensamt betalar skatt för att kunna bedriva äldreomsorg, skola och sjukvård är odiskutabelt. Att alla ska ha så lika förutsättningar som möjligt i vårt land är också en självklarhet. Men att alla ska vara hänvisade till exakt samma vård och skola är direkt orättvist, då det inte tar hänsyn till människors olikheter och individuella önskemål.

Den som har behov av välfärdstjänster ska ha ett utrymme att välja vem som ska leverera dessa tjänster, oavsett om det gäller ens barns skolgång, val av läkarmottagning eller våra föräldrars val av hemtjänstleverantör. Förbud mot vinster inom välfärdens område är ett direkt hot mot kvalitetsutveckling. Självklart ska det offentliga ställa kvalitetskrav på alla leverantörer av välfärdstjänster, även på den egna bedrivna verksamheten. Sedan ska man följa upp dessa krav.

Men om inte fler aktörer än kommunen får vara med och lyfta upp den generella kvalitetsnivån i vår gemensamma välfärd, ja, då skjuter vi oss själva i foten.

Konkurrens leder till kreativitet, ökad effektivitet och ökad kvalitet. Varje äldre, varje elev och varje patient måste förtjänas varje dag för att de även i fortsättningen ska stå fast vid eller välja en specifik leverantör. Om kvalitet och personligt bemötande inte håller måttet kommer ingen att välja dessa leverantörer.

Det vore bättre om ropen skallade om ett förbud mot förluster i välfärden. Ständigt återkommande förluster vittnar om problem i hela organisationen, från ledning till bemötande av eleven eller brukaren på ett äldreboende. Kvalitet frodas i organisationer som visar svarta i stället för röda siffror.

Herr talman! Oppositionen verkar vilja ha ett annat fokus när man upphandlar, använder fritt vårdval eller när man arbetar enligt LOV. Man vill begränsa dessa möjligheter genom att ställa exakt samma krav som man har i den egna kommunalt drivna eller landstingsdrivna verksamheten. Men det driver ju inte på någon kvalitetsutveckling. Då finns det ingen anledning att upphandla, använda sig av LOV eller ha ett fritt vård-

val. Här finns stora skiljelinjer. Jag ska ta upp några exempel från den reservation som Socialdemokraterna har avgett till det här betänkandet.

Det är lite märkligt att man inleder med meningen ”Vi socialdemokrater anser att skattemedel ska användas effektivt” – som om ingen annan ansåg att de skulle användas effektivt. Det står till och med i kommunallagen att de ska användas effektivt. Men det är ju bra att man från Socialdemokraterna har den inställningen.

Längre ned i reservationen står det: ”En betydande andel av den offentligt finansierade välfärden bedrivs i dag av vinstdrivande företag.” Och vilket belägg har man för det? Sju av tio personer som besöker vårdcentraler gör det på landstingsdrivna vårdcentraler. Är det en betydande andel privata? Det är ju en betydande andel landstingsdrivna vårdcentraler. Fem av sex barn går i en förskola eller grundskola som kommunen driver. Är det en betydande andel som drivs privat? Fyra av fem platser på ett äldreboende finns i den kommunala verksamheten. Är det en betydande andel av den offentligt finansierade välfärden som då drivs av andra än de kommunalt drivna?

Jag vill påstå att det som skrivs i den här texten är en direkt lögn. Det ska bli intressant, Pia Nilsson, att höra hur du kan stå bakom en sådan skrivning i din reservation. Detta med en betydande andel stämmer ju inte.

Längst ned på den sidan finns det en annan skrivning: ”Genom att på detta sätt begränsa vinstuttag i privata företag kan kvaliteten höjas och en effektivare användning av skattemedel garanteras.” Men om det vore så, Pia Nilsson, skulle en redan betydande andel som bedrivs i kommunal verksamhet och landstingsverksamhet ha högre kvalitet än vad som finns i alternativa utförare driftsformer. Då skulle det redan vara ett faktum i dag – hör du mig, Pia Nilsson? Om detta faktum stämmer skulle det vara högre kvalitet i kommunalt drivet äldreboende, högre kvalitet i kommunalt driven hemtjänst, högre kvalitet i den landstingsdrivna vårdcentralen. Men det stämmer inte.

Det är bara att gå till Svenskt Kvalitetsindex, som gör sådana här mätningar kontinuerligt. I pressmeddelandet om den senaste mätningen år 2012 säger man: ”Nöjdheten med kommunal service är rekordhög.” Det är jättebra. Det är exempel på att man är väldigt nöjd med den kommunala servicen i allmänhet. Men sedan skriver man: ”Kvaliteten är hög i svensk sjukvård – oberoende av driftsform.” Man levererar alltså lika bra kvalitet, enligt Svenskt Kvalitetsindex. Sedan finns det mätningar som säger att personalen är mer nöjd hos andra utförare än kommuner och landsting. ”Nöjdheten inom äldreboende ... har aldrig varit så hög”, skriver man. Och till sist beträffande nöjdheten inom hemtjänsten: Den ökar kontinuerligt.

Om det som står i den socialdemokratiska reservationen eller om den retorik som Vänsterpartiet använder skulle stämman skulle nöjdheten sjunka. Kvaliteten borde då ha gått ned, men den ökar hela tiden. Jag vill påstå att det är tack vare att vi har fler utförare, fler som är med och hjälper till med att bedriva kvalitetsutveckling i välfärdens verksamheter.

Till sist, herr talman: Pia Nilsson avslutade med det av Sveavägen beordrade mantrat ”Något håller på att gå sönder”. Men det står i bjärt kontrast till allt vad jag nu har påstått och som går att läsa på Svenskt Kvalitetsindex hemsida: Nöjdheten ökar. Det har aldrig varit så många sjuksköterskor och

läkare anställda på våra sjukhus, det har aldrig varit så lätt att komma fram när det gäller tillgängligheten till våra sjukhus, och vi har en hög kvalitet i vår äldreomsorg och hemtjänst.

Jag tycker att man från socialdemokratisk sida borde utgå från verkligheten innan man börjar ge sig på verktygen. Jag vill avsluta med att säga till Pia Nilsson: Något har gått sönder i det socialdemokratiska partiet. (Applåder)

I detta anförande instämde Staffan Anger och Ann-Charlotte Hammar Johnsson (båda M).

Anf. 93 ULLA ANDERSSON (V):

Herr talman! Till Anders Sellström kunde jag ha kontrat med omslag, drivkrafter till arbete eller något annat. Men jag begärde ordet eftersom Moderaterna hoppade på mig i sin senaste replik och jag tänkte svara.

Det partiet har tillsammans med sina övriga borgerliga partikamrater sänkt skatterna för 140 miljarder. Det motsvarar lönerna för 280 000 lärare eller 350 000 undersköterskor. I den senaste budgeten valde man att lägga ett förslag med 18 miljarder i skattesänkningar. Det motsvarar löner för 36 000 lärare eller 45 000 undersköterskor. Totalt sett har man lagt 27 gånger mer på skattesänkningar än vad man har lagt på vård, skola och omsorg. I den senaste budgeten lade man 26 procent av inkomstförstärkningarna till de 10 procent rikaste. De 10 procent med lägst inkomster fick 1 procents ökning.

Att då komma att påstå att vi skulle göra en reform som skulle riskera 140 000 heltidsarbetande i välfärdssektorn är rent av löjeväckande. Vi är ett parti som värnar välfärden och ständigt vill utveckla den och förbättra kvaliteten. Vi är det parti som lägger mest på att öka personaltätheten, förbättra fortbildnings- och utbildningsmöjligheterna och öka inflytandet och anställningstryggheten.

Vi gör det därför att vi känner till välfärdens betydelse för jämlikheten, tryggheten, friheten och vet att ett starkt välfärdssamhälle är avgörande för ett lands utveckling och för kvinnors livsvillkor.

Vi vågar också ha visioner om att arbetstidsförkortning kan vara en del av vår framtid. Vi tror inte att vi alltid behöver jobba 40 timmar i veckan. När ekonomin växer och produktiviteten ökar kan det vara rimligt att vi tar ut en del av det i en arbetstidsförkortning.

Vi tror och hoppas på att vi kan få både ett rikare arbetsliv och en rikare fritid. Vi tror inte på att eviga skattesänkningar är vår gemensamma framtid.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

12 § Allmänna helgdagar m.m.

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU13
Allmänna helgdagar m.m.
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

*Regionalt utvecklings-
ansvar i Jönköpings,
Örebro och
Gävleborgs län*

13 § Regionalt utvecklingsansvar i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län

Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU30
Regionalt utvecklingsansvar i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län
(prop. 2013/14:46)
föredrogs.

Anf. 94 PER BILL (M):

Herr talman! Vi ska debattera regionalt utvecklingsansvar i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län. Må jag utbrista: Äntligen lite förvaltningspolitik!

Propositionen handlar om ändring av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. Vad är då det regionala utvecklingsansvaret? Ja, det handlar om tillväxtarbete och att upprätta och fastställa länsplaner för regional transportinfrastruktur. Ändringen av lagen innebär att Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län ska omfattas av lagen. Med andra ord kommer de att få ansvaret för en del av de statliga uppgifterna just med att främja utvecklingen i länet.

Herr talman! Det regionala utvecklingsansvaret är fördelat på olika sätt i olika län. Vi får gå tillbaka till 1996, när staten inledde försöksverksamhet genom att låta Kalmar, Gotlands och Skåne län göra ett försök. Senare tillkom Västra Götalands län, i samband med att det bildades. De försöken övergick sedan till att permanentas.

I dag ser det lokala utvecklingsansvaret ganska olika ut. Tre landsting och en kommun har hand om de uppgifter som vi i dag föreslår att ytterligare tre landsting ska ta hand om. I 13 län utförs samma uppgifter av samverkansorgan.

Vad är det då som behövs? Ja, man behöver ansöka hos staten, regeringen, om att få ta över det lokala och regionala ansvaret. Det ska naturligtvis finnas ett initiativ. Det ska också vara klart hur landstinget ser ut och att till exempel länsgränserna inte är under stor diskussion. Det ser stabilt ut när det gäller Jönköpings, Örebro och Gävleborgs landsting, och de har dessutom tagit alla de initiativ som behövs.

Vad tycker då oppositionen? De gillar propositionen och säger ja till den. Men de vill dessutom att regeringen ska återkomma till riksdagen med en proposition om att det regionala utvecklingsansvaret också i Västernorrlands och Norrbottens län ska gå över till landstingen samt att utvecklingsansvaret i Västmanlands län ska utredas vidare. Dessutom vill man hitta en helhetslösning för den regionala organisationen.

Herr talman! Det är viktigare att göra rätt än att göra fort. Vissa saker måste ta lite tid. I de län där vi ännu har ett oklart läge är det bättre att vänta. Det finns inte heller, efter de 10–15 åren, någon samlad bild av någon forskning eller större utvärdering som vi kan luta oss emot och säga att det i varje läge är bättre att landstingen tar hand om de här uppgifterna än att länsstyrelserna gör det eller att man har dem i någon typ av samordningsorgan.

Det innebär inte på något sätt att regeringen stänger dörren för Norrbotten, Västernorrland eller för den delen Västmanland, utan det kommer bara att ta lite mer tid. Vi i Alliansen är också väldigt pragmatiska: Det behöver inte se likadant ut.

Det är alltså fråga om en förvaltningspolitisk process snarare än ett binärt ja eller nej. Ett sätt att visa detta på är att regeringen i dag har beslutat om en proposition om regionalt utvecklingsansvar i Östergötlands, Kronobergs och Jämtlands län. Även dessa tre landsting får alltså ja till att ta hand om de regionala utvecklingsfrågorna, som i dag sköts av kommunala samverkansorgan i de tre länen.

Herr talman! Alliansen har ett pragmatiskt synsätt på det regionala utvecklingsansvaret. Det viktiga är att det sköts professionellt, ärligt och transparent. Vilken del av den offentliga sektorn som sköter denna administration är mindre viktigt.

Anf. 95 PER-INGVAR JOHANSSON (C):

Herr talman! Regeringen föreslår att landstingen i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län får ta över ansvaret för den regionala utvecklingen i dessa län från länsstyrelserna. Som decentralist och centerpartist välkomnar jag denna utveckling. Beslutet här i riksdagen kommer att innebära att det är företrädarna för länen egna invånare, landstingen, och inte statens företrädare på länsstyrelserna i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län, som ska göra prioriteringarna när det gäller bland annat utbyggnad av vägar och annan infrastruktur inom respektive län. Förändringen genomförs från och med den 1 januari 2015.

Som landstingspolitiker i Skåne fick jag redan för 15 år sedan vara med och genomföra motsvarande reformering av ansvarsfördelningen mellan staten och det som då blev Landstinget i Skåne, men som vi namnändrade till Region Skåne. Det nya namnet, Region Skåne, var en markering av att vi i Skåne tog över ansvaret från staten för den regionala utvecklingen i Skåne. Förändringen av ansvarsfördelningen var möjlig att genomföra på ett smidigt sätt genom att alla partierna i Skåne var positiva och pådrivande på regering och riksdag för att Region Skåne skulle få ta över detta ansvar från Länsstyrelsen i Skåne.

En sådan här organisatorisk reform löser inte problemen när det gäller regional utveckling, men den skapar förutsättningar för en aktivare politisk debatt inom regionerna om vad som är bäst för deras utveckling. Det är ett tydligt och demokratiskt ansvar som vi i Centerpartiet anser vara så viktigt.

Jag har förstått att regeringen fäster stor vikt vid att det i länen finns en stor enighet för att lämna över ansvaret för den regionala utvecklingen från staten och länsstyrelserna till landstingen. Det är min förhoppning att det snart kommer att finnas en sådan gemensam vilja, så att vi i landet

snart kommer till en situation där vi har en styrform för den regionala utvecklingen.

Som jag har sagt var det 15 år sedan försöksverksamheten med ett decentraliserat ansvar för regional utveckling började i Skåne. Därför är det tid att snart komma i mål med denna reform i hela landet.

Anf. 96 TUVE SKÅNBERG (KD):

Herr talman! Som tidigare talare har understrukit finns det olika sätt att organisera detta. Och tendensen är att det ena landstinget efter det andra i större utsträckning vill ta över de uppgifter som i dag ligger på länsstyrelsen.

Vi från Alliansen har ett par reservationer. Jag ska nämna någonting om dem. Det ser olika ut när det gäller det regionala utvecklingsansvaret mellan olika län i Sverige. Tre landsting, tretton samverkansorgan, fyra länsstyrelser och Gotlands kommun har ansvaret i respektive län. I Västmanlands, Västernorrlands och Norrbottens län är det länsstyrelserna som har det regionala utvecklingsansvaret. Det finns en tendens, en längtan och en önskan – mer eller mindre uttalade – också i dessa tre län att få ta över det regionala utvecklingsansvaret och bli regioner.

Vi anser att frågan om huruvida det regionala utvecklingsansvaret bör vara ett kommunalt åtagande redan är besvarad när det gäller de län där det regionala utvecklingsansvaret redan har överlåtits till ett landsting eller till ett samverkansorgan. Om det nu tas ett regionalt och lokalt initiativ i fråga om det regionala utvecklingsansvaret i något av de län som jag nämnde kan frågan om landstingen där ska omfattas av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län övervägas. Dithän går utvecklingen. Där är Alliansen pragmatisk. Från majoriteten kommer man att säga att det ska ske fort och nämna datumet den 1 januari 2015. Om detta har jag ingenting att invända. Det får gå så fort att alla är med på vagnen. När det är väl förankrat och väl berett är det en väg som vi håller öppen när omständigheterna tillåter det.

Herr talman! Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 97 PETER ERIKSSON (MP):

Herr talman! Vi diskuterar regionalt utvecklingsansvar, och vi diskuterar hur Sverige ska styras. En del av de föregående talarna var inne på att detta började för länge sedan. Men det kom också en statlig utredning för ett tiotal år sedan. Det var en riktigt stor utredning om hur Sverige borde styras i framtiden. Den visade bland annat att det var en salig röra när det gäller myndigheterna i Sverige som gjorde det svårt att styra myndigheterna på grund av att de hade organiserat sig på en mängd olika sätt. Detta komplicerade situationen för landstingen, regionerna, länsstyrelserna och staten som helhet.

Den möjlighet som det pekades på i denna utredning var att man skulle försöka få lite större regioner som tog ett större ansvar och hade en möjlighet att styra Sverige och ha en direktkontakt med myndigheterna som man försökte organisera om lite grann.

Nu har det gått ytterligare tio år, och man måste nog säga att röran blivit värre än någonsin. Vi har en regering som är lite grann som pastor Jansson – man vet inte om han har någon åsikt om någonting över huvud taget. Man är åtminstone mycket splittrad av stora inre konflikter, vilket

har lett till att man gör saker som verkar ganska obegripliga för medborgarna runt om i länet. I vissa fall låter man landsting ta över det regionala utvecklingsansvaret. I andra fall gör man det inte. Trots att regeringen har sagt och gett löften om att de som samlar sig och föreslår att de ska få ta över detta regionala utvecklingsansvar ska få göra det följer man inte sina egna ord, vilket skapar en viss frustration och problem ute i landet.

Nu försöker vi i konstitutionsutskottet efter bästa förmåga hantera denna situation. Regeringen föreslår att det regionala utvecklingsansvaret ska föras över till landstingen i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län. Vi säger också ja till motioner där det föreslås att det ska ske även i Västernorrland och Norrbotten. Det tycker jag är ganska rimligt. Nu har man gjort motsvarande i dessa län. Staten och regeringen har också utrett frågan. Det är då obegripligt varför man skulle neka dessa län att göra samma sak som de andra som har genomfört hela processen – utredningarna är färdiga.

Här i dag får vi inte heller någon förklaring till att det är på det sättet. Den enda förklaring som jag hör från borgerligheten och regeringspartierna är att man är pragmatisk från regeringspartierna. Vad betyder det? Det blir lite som det blir, verkar det som. Det är inte någon särskilt imponerande förklaring, får man lugnt säga.

Jag tycker att vi borde ta ett helhetsgrepp på frågan i Sverige igen och försöka se till att få en ordentlig och vettig organisation som är någorlunda lika över landet, se till att försöka styra de svenska myndigheterna på ett hyggligt sätt och få en mer enhetlig organisation när det gäller hur vi styr i regionerna och när det gäller det regionala utvecklingsansvaret.

Det kan i vissa partier finnas splittring kring de här frågorna, men det är ett dåligt skäl till att Sverige missköts och vi inte kan få någorlunda ordning på organiseringen av landet. Det är ett bevis på att regeringen är handlingsförlamad, vilket skadar Sverige. I stället borde regeringens handlande bidra till utveckling.

Konstitutionsutskottets majoritet föreslår bifall till Miljöpartiets motion om att låta landstingen i Västernorrland och Norrbotten ta över det regionala utvecklingsansvaret och att Västmanlands län får den utredning som krävs så att de så snart som möjligt också kan ta det steget. När det gäller Västernorrland och Norrbotten anser vi att det bör ske från den 1 januari 2015. Det är således bråttom, och därför bör regeringen snabbt fatta beslut även i de fallen.

Vi föreslår också bifall till en motion från Socialdemokraterna och Miljöpartiet om att det bör bli en helhetslösning vad gäller hanteringen av regionfrågorna framöver.

Anf. 98 PHIA ANDERSSON (S):

Herr talman! Hur ska Sverige styras och hur kan man ge medborgarna den allra bästa servicen där varje skattekrona används på bästa sätt? Det är vad hela regionfrågan egentligen handlar om, men ibland undrar jag om någon kommer ihåg det.

Är det någon som kommer ihåg att ansvaret för den regionala utvecklingen och pengarna för det, som skulle föras över från staten till folkvalda församlingar på regional nivå, var det så kallade smörjmedlet för att kommuner och landsting skulle påbörja samtal om regionbildning

med närliggande landsting för att skapa större och mer utvecklingsbara områden?

Syftet var att få en ny regional karta över hela landet. Man skulle samordna de statliga uppgifterna på den regionala nivån till likvärdiga områden för att ett tvärsektorielt arbetssätt mellan den statliga och kommunala nivån skulle underlättas. Är det någon som kommer ihåg det? Man undrar eftersom det som skulle bli en helt ny kostym nu bara blir en tummetott. Axel Oxenstierna ler nog i sin himmel; än lever den gamla länsindelningen nästan intakt.

I februari 2007 överlämnade Ansvarskommittén sitt slutbetänkande *Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft*. I betänkandet skriver kommittén att den regionala nivån till skillnad från den statliga och den lokala nivån är den i dag mest överskådliga. Den är splittrad i ett stort antal aktörer med oklara och ofta överlappande uppgifter och med en regionindelning som skiftar från sektor till sektor.

För att råda bot på dessa strukturella svagheter föreslog kommittén en ny regional samhällsorganisation med tydliga roller och ansvarsfördelning. En förutsättning för reformerna är en ny gemensam läns- och regionkommunindelning med väsentligt färre enheter än i dag. Det betänkandet bereds fortfarande i Regeringskansliet.

År 1999 startade två försök med regionbildning med regionalt utvecklingsansvar. Det var dels i Skåne, dels i Västra Götaland, där jag själv var verksam först i förberedelserna och sedan bland annat som ledamot av regionstyrelsen. Dessa två försök har vid ett flertal tillfällen förlängts, ända fram till 2010. Då föreslog regeringen att verksamheten skulle regleras i en ny lag om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. Det skulle omfatta Skåne och Västra Götaland, som då permanentades. Dessutom skulle det omfatta Gotland och Halland, som också de skulle få ta över det regionala utvecklingsansvaret.

I och med det ändrade man regiontanken till att handla om att det regionala utvecklingsansvaret skulle överföras till de län som kunde uppvisa ett lokalt och regionalt initiativ genom att ta över vissa statliga uppgifter och där inga oklarheter fanns kring den framtida landstingsindelningen. Precis där lade man ribban. De gamla landstingen kommer alltså att få utvecklingspengarna. Inom Alliansen ville inte alla partier samma sak, men på presskonferensen sade Reinfeldt att om tre vill så får den fjärde böja sig. Kanske var det just därför som ribban hamnade där den nu ligger.

Dessutom hade regeringen året innan tillsatt ytterligare en utredning. Syftet med den utredningen var att koordinera vissa statliga verksamheter med landstingsindelningen. Det gällde både i de fall landstingsindelningen var oförändrad och då en ny indelning hade övervägts. Vi vet alla vad som hände när Björklund åkte land och rike runt för att skapa regioner. Det var ett initiativ som senare avslogs. I december 2012 överlämnade utredningen sitt slutbetänkande *Statens regionala förvaltning, förslag till en angelägen reform*.

Hur angelägen reformen är kan man fråga sig då betänkandet fortfarande bereds i Regeringskansliet. Kanske beror det på att utredningen ansåg att dagens modell med tre olika organisationer som utövar det regionala utvecklingsansvaret leder till otydligheter. Utredningen föreslog att landstingen i samtliga aktuella län genom ett ansökningsförfä-

rande skulle ges möjlighet att ta över det regionala utvecklingsansvaret om det fanns stöd för detta bland länets kommuner.

Genom lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län har Skåne, Hallands och Västra Götalands län det regionala utvecklingsansvaret. I Gotlands län har Gotlands kommun utvecklingsansvaret. Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Värmlands, Örebro, Dalarnas, Gävleborgs, Jämtlands och Västerbottens län har i dag samverkansorgan vilka har till uppgift att svara för den regionala utvecklingen i länet. I Stockholms, Västmanlands, Västernorrlands och Norrbottens län har länsstyrelserna det regionala utvecklingsansvaret. Det är bakgrunden till att vi ber regeringen komma med en helhetslösning i frågan.

I betänkandet behandlas regeringens förslag att lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ändras så att den också omfattar Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län och även ska gälla landstingen i dessa län.

Den 4 mars 2014 skulle regeringen lämna en proposition om regionalt utvecklingsansvar i Östergötlands, Kronobergs och Jämtlands län. Regeringen avslag ansökningarna från landstingen i Västmanlands, Västernorrlands och Norrbottens län den 21 november 2013, detta trots att det finns en departementspromemoria som utrett förutsättningarna för Västernorrlands och Norrbottens län att omfattas av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

Herr talman! Det är därför utskottet föreslår att riksdagen ska tillkännage för regeringen dels att regeringen återkommer till riksdagen med en proposition om det regionala utvecklingsansvaret i Västernorrlands och Norrbottens län, dels att regeringen utreder frågan om det regionala utvecklingsansvaret i Västmanlands län vidare.

I Västmanland är samtliga tio kommuner och landstinget eniga om ansökan. En styrgrupp med representanter för kommuner och landsting har arbetat strategiskt med frågan, och samtliga partier har ställt sig bakom ansökan. Förhandskraven för att låta landstinget få överta utvecklingsansvaret är alltså uppfyllt.

Konstitutionsutskottet föreslår bifall till propositionen om regionalt utvecklingsansvar i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län. Dessutom föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen att regeringen ska återkomma med förslag till en helhetslösning för den regionala organisationen. Låt oss ta ansvar för denna fråga och bringa ordning i den nu regionala röran.

Jag vill med detta sagt yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 99 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Herr talman! Vi är alla här rörande överens – i alla fall är det vad vi säger – om att Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län ska omfattas av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län. Det är bra. Det kommer att underlätta det fortsatta arbetet i länen, och man kommer att kunna samordna sig bättre i en gemensam organisation. En viktig del i den här förändringen är också att det blir de lokala och regionala politiskt valda företrädarna som får överta det regionala utvecklingsansvaret. I stället för statens förlängda arm blir det folkvalda företrädare – mycket bra.

De här länen uppfyller det som har angetts i propositionen *Regionalt utvecklingsansvar i vissa län* från 2009/10, det vill säga att det finns

Regionalt utvecklingsansvar i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län

lokala och regionala initiativ och inga oklarheter om den framtida lands-
tingsindelningen. Det är åtminstone inte större oklarheter än någon ann-
anstans, och det är egentligen en fråga som vi inte kan säga något om.
Det hela är ganska enkelt och oproblematiskt.

Det märkliga och anmärkningsvärda gäller de län som inte finns med
i regeringens proposition. Utskottet föreslår därför riksdagen att tillkän-
nagage för regeringen att man ska återkomma så att även Västernorrlands
och Norrbottens län ska kunna överta regionalt utvecklingsansvar från
den 1 januari 2015, som flera redan talat om. Vidare anser utskottet att
det regionala utvecklingsansvaret för Västmanland ska utredas vidare.

Norrbottens läns landsting och Västernorrlands läns landsting har
lämnat in ansökningar till regeringen. Det finns en bred uppslutning från
kommunerna. Samtliga kommuner i Norrbotten har skickat in ytterligare
bilagor till ansökan där alla kommuner finns med. En departementspro-
memoria har upprättats med förslag om att lagen om regionalt utveck-
lingsansvar ska omfatta dessa båda län. Promemorian har remissbehand-
lats. Flera instanser har tillstyrkt och flera har haft invändningar, precis
som är fallet vad gäller övertagandet av utvecklingsansvaret i Jönkö-
pings, Örebro och Gävleborgs län och som regeringen ändå föreslår ska
få genomföras.

Att regeringen har avslagit ansökan från Västernorrland och Norrbot-
ten och anför nya och andra krav på förutsättningarna för att få överta
utvecklingsansvaret är mycket märkligt.

Ansökan från Västmanlands läns landsting har inte behandlats vidare
och inte behandlats i någon departementspromemoria, men den har av-
slagits med liknande argument som ansökningarna från Västernorrland
och Norrbotten.

Att under pågående process ändra förutsättningarna utan att något
verkligt har förändrats är en mycket märklig ordning. Det finns inget skäl
att inte gå vidare med Västernorrland och Norrbotten, och eftersom en
utredning redan har gjorts bör det inte vara några större svårigheter att
återkomma med ett beslut så att det blir möjligt för dessa landsting att ta
över ansvaret från januari 2015. Vad gäller Västmanland måste regering-
en förstås utreda frågan vidare.

Vi är överens om att det är viktigt att vi kommer vidare med en hel-
hetslösning. Vi tycker att det är bra att utskottet har bestämt sig för att gå
vidare med en sådan. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag till
beslut i dess helhet.

Anf. 100 KRISTER HAMMARBERGH (M):

Herr talman! Som norrbottning känner jag mig lite oroad just nu. I
mitt hemlän, Norrbotten, har länsstyrelsen alltid haft god tillgång till
regionala utvecklingsmedel av en historisk bakgrund. Det finns särskilda
skäl till det. Vi ser i dag också skäl till att staten har ett engagemang i
länet, inte minst med tanke på det som händer inom gruvindustrin, om-
placeringar av samhällen och liknande.

Norrbotten har alltid kunnat samla sig väl mellan de olika parterna
under länsstyrelsens ledning. Det har knappast varit så att vi haft en de-
batt i Norrbotten som har handlat om att vi skulle ha haft ett demokratiskt
underskott och att länsstyrelsen skulle vara ett problem. Parterna är alltid
nöjda under det regionala utvecklingsarbetet.

Däremot har det varit desto rörigare i landstinget. Det har varit svårt att ena länet. Det har varit svårt att driva sjukvårdsfrågorna och få en enighet om dem. Det har varit landstingsråd som har avgått. Det har varit den ena konflikten efter den andra.

Det är kanske lite grann där man ska se den långvariga debatten om just regionfrågan, därför att den har drivits med stark entusiasm av en handfull tjänstemän på landstinget och en handfull politiker inom landstinget. Där har debatten varit, medan motståndet hos befolkningen som sådan när det gäller regionfrågan har varit tämligen kompakt. Det är svårt att hitta någon entusiasm. Det är till och med så att något av partierna här i Sveriges riksdag har haft en syn på regionfrågan och fått backa från den lokalt i Norrbotten.

Under många omgångar har olika kommuner stretat emot. I dag ställer alla upp. Det beror väl kort och gott på att samtliga kommuner i dag styrs av Socialdemokraterna och att beslutet inte har fattats separat i varje kommun utan att det fattades på det socialdemokratiska distriktsmötet. Det kan väl möjligen ses som ett demokratiskt underskott, eftersom det inte har kommit resten av befolkningen till del.

Efter beslutet, vilket är ganska märkligt, har flera ledande politiker från Socialdemokraterna, också från mindre kommuner, bett mig att säga: Nu måste ni stoppa detta. Vi i de små kommunerna är oroliga för vad som händer. Länsstyrelsen tar ett ansvar för hela länet, men man känner en oro, kanske med tanke på att man känner sina partikamrater och vet vad som kommer att hända om landstinget tar över utvecklingsansvaret.

Jag vill åter repetera att samtliga parter i dag är nöjda med det arbete som har varit, och det är svårt att hitta någon kritik mot det.

Vad som bekymrar mig nu är att tillkännagivandet är utformat på ett sätt som innebär att man ska forcera arbetet. Ska det finnas någon realism i att regeringen ska komma tillbaka med ett lagförslag måste man antingen kapa remissförfarandet ordentligt eller slarva igenom lagstiftningen. Så brukar vi väl inte arbeta normalt i Sveriges riksdag, och det är inte säkert att norrbottningarna önskar få ett sådant hafsverk.

Vad innebär det för länsstyrelsen om detta tillkännagivande ska dras igenom? Ska länsstyrelsen nu säga upp sin personal? Det är nämligen bråttom om det här ska genomföras den 1 januari nästa år. Ja, det borde väl åtminstone komma någon typ av hänvisning vad gäller budget eller annat, därför att det handlar om många olika typer av tjänster. Det handlar också om väldigt kompetenta tjänster.

Jag tycker att det sätt på vilket tillkännagivandet är utformat – med respekt för att man kan ha en annan uppfattning än jag i regionfrågan – är oansvarigt. Det skapar mer röra än det faktiskt löser, inte minst inför förberedelserna inför nästa programperiod när det gäller olika typer av EU-fonder och inte minst mot bakgrund av den omställning som ska göras i Norrbotten.

Som norrbottning i första hand, herr talman, är jag orolig över konsekvenserna av dessa tillkännagivanden. Jag yrkar bifall till reservationerna.

Anf. 101 KARIN ÅSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att säga att föregående talare och jag – vi är båda norrbottningar – verkligen har olika verklighetsbilder av Norrbotten.

Kristdemokraten Skånberg påstår att Norrbotten och Västernorrland har bildat så kallade KSO, Kommunala samverkansorgan, som skulle hantera det regionala tillväxtansvaret. Det är felaktigt. Norrbotten och Västernorrland bildade aldrig KSO beroende på att de i samtal och diskussion med regeringen fick höra: Ni behöver inte göra det, för vi ska gå fram med en regional samverkanslösning för er.

Det är alltså en helt felaktig bild som har getts tidigare här.

Jag är alltså från Norrbotten, och vi har levt i flera år med denna fråga. Själv har jag levt med den sedan 1996.

Norrbotten är faktiskt ett stort län. Det utgör 25 procent av landets yta men endast ca 3 procent av landets totala befolkning. Vi har fem väl fungerande sjukhus för våra geografiskt spridda 14 kommuner som också är några av landets absolut minsta. Det är glädjande att vi nu ser ett trenderbrott. Utflyttningen verkar ha stannat av, och en viss inflyttning sker till vår region. Vi är det län som toppar tillväxtligan i Sverige just nu. Vad vi ser när det gäller utvecklingen i norr är en historisk händelse som sker i Sverige.

Herr talman! Med det sagt blir för mig den fråga vi debatterar i dag än mer svår att förstå. Det handlar om varför regeringen av alla nio inlämnade ansökningar från olika län om att få överta det regionala utvecklingsansvaret valde att endast sex av dessa skulle få det och därmed lämnade tre län utanför.

Det är många debattörer som har varit uppe i talarstolen och på ett förträffligt sätt beskrivit hur hela den processen har gått till. Jag tänker inte gå in på den. Jag kommer att tala mer utifrån ett norrbottniskt perspektiv.

Länet Norrbotten är väldigt långt framme i planeringsprocessen för det som vi är på väg att vilja göra. Det finns en oerhört stor och bred politisk enighet att vi i regionen ska bilda detta. Vi är helt beredda att göra det.

Regeringen har själv i samtal med länets regionala företrädare sagt att den regionala tillväxtpolitiken ska utgå från dem som har kännedom om regionen, det vill säga de folkvalda i de regionala församlingarna.

Regeringen har dessutom gett vissa förtroenden i det hänseendet. Man har skickat över ansvar till regionen när det gäller tågtrafiken, kollektivtrafiken och den så kallade kulturportföljen. Vet ni vad? – det fungerar alldeles utmärkt i Norrbottens län.

Varför nu detta misstroende? Varför skulle mitt hemlän och de två andra få avslag och inte få ta över detta? Vad är skillnaden jämfört med de sex län som beviljas? Jag tycker inte att jag har fått det svaret ännu. Själva hanteringen är obegriplig, och det är ett helt ologiskt resonemang.

Vad händer härnäst? Det kan man fundera på efter så lång tid av utredande och processer som har skett genom alla dessa år, när vi dessutom har en stor bred majoritet bakom oss i länet.

Vad händer näst? Är det så att vi ska se någon sorts åternationalisering av Norrbotten, Västernorrland och Västmanlands län? Vad har

man tänkt? Frågorna har väckts. Det är många frågor som byggs på utifrån förslaget.

Herr talman! Jag vill avslutningsvis här i kammaren understryka att förberedelsearbetet i Norrbotten har kommit långt. Min bedömning är fortfarande att vi – om det skulle visa sig att positiva besked ges och beslut fattas framöver om det regionala utvecklingsansvaret – kan gå i gång med det från den 1 januari 2015.

Med det yrkar jag bifall i enlighet med Phia Anderssons anförande.

Anf. 102 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Till att börja med skulle jag vilja be presidiet om ursäkt. Det gick lite fort. Det är så där när man hoppar in i andra utskotts debatter. Jag drar tillbaka mina yrkanden.

Jag vill ta tillfället i akt att ställa ett par frågor till Karin Åström, med tanke på hennes påståenden. Den första frågan gäller att det kan gå i gång den 1 januari 2015.

1. När ska länsstyrelsen säga upp sin personal?
2. Har du hört något missnöje med hur länsstyrelsen har skött det regionala utvecklingsansvaret?
3. Anser du – vilket du här påstod – att länsstyrelsens tjänstemän har en dålig kännedom om länet?
4. Eftersom det är kort om tid: På vilket sätt har Norrtåg lyckats?

Anf. 103 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Jag vill poängtera för Hammarbergh att det är en väldigt lång planeringsprocess som har legat bakom Norrbottens position att ta över det regionala tillväxtansvaret. Det är ingenting nytt som är påkommet de senaste åren. Så är det.

Problematiken handlar inte alls om att vi på något sätt skulle säga att länsstyrelsen har skött det dåligt. Här handlar det om att besluten i första hand ska fattas av de folkvalda som har blivit valda i våra vanliga val.

Det handlar om att få en större regional förankring ute i länets samtliga kommuner. Det kan jag tycka är en viktig poäng, eftersom det är ett så stort län. Det upptar 25 procent av landets yta. Vi har stora avstånd. Från Piteå upp till Kiruna rör det sig om nästan över 40 mil.

Det krävs att man har ett annat sätt att jobba just när det gäller den regionala tillväxten och det ansvar som ska utövas för det. Jag känner mig väldigt trygg med att vi har tagit ställning och har en bred och stor majoritet som står bakom detta.

Jag är alldeles säker på att de tjänstemän som jobbar på länsstyrelsen är väldigt duktiga. Jag är säker på att de också kommer att finna en ny plats i en ny regional ordning där de också kan ta hand om det gemensamma tillväxtansvaret.

Anf. 104 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik:

Herr talman! Jag är besviken över svaret. Jag fick svar på en fråga. Nej, det finns inget missnöje med hur länsstyrelsen har skött det. Då är min fråga till dig: Vad är det som är trasigt som du just nu försöker laga?

Jag återgår till frågorna. Du behöver inte upplysa mig om länets storlek som ofta kör utefter länets vägar, eftersom jag bor i länet.

Vi kan konstatera att vi har ett splittrat landsting och har haft det under många år. Människor är ganska nöjda med hanteringen och hur saker och ting fungerar.

Jag vill återigen veta: När ska länsstyrelsens tjänstemän sägas upp om det ska vara möjligt att göra förändringen till den 1 januari 2015?

Jag repeterar också en annan fråga: Har Norrtåg börjat fungera ännu?

Anf. 105 KARIN ÅSTRÖM (S) replik:

Herr talman! Låt mig först kommentera att det på något sätt skulle vara ett splittrat landsting som har tagit ställning till frågan. Norrbottensiska väljare har i det senaste valet vi hade 2010 valt socialdemokratiska företrädare i alla våra 14 kommuner och också i landstinget. De har gjort sitt val 2010 utifrån den politik som har bedrivits bland annat i landstinget.

När det gäller denna frågeställning har 85 procent av landstingsfullmäktige sagt ja och samtliga kommuner i hela länet. Där sitter också företrädare för ditt parti med, om än ditt parti är väldigt litet till antal. De finns med i den grupperingen. Det är 85 procent av landstinget som ställt sig bakom detta, och det är en ganska stor majoritet.

Jag vill poängtera att vi har tyckt att det varit positivt i vårt län att regeringen har haft så stort förtroende att den skickade över det regionala ansvaret när det gäller tågtrafiken och kollektivtrafiken och att det byggs upp successivt.

Jag tror att det var Per Bill som sade att det inte går fort att bygga upp och att det får ta lite tid. Men det går väldigt bra, och det går framåt. Dessutom har vi en kulturportfölj där vi lyckats oerhört bra i vårt sätt att driva fram demokratiska processer.

Norrbotten är färdigt och helt redo att ta över ett ansvar den 1 januari 2015.

Anf. 106 EVA SONIDSSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet, och jag ställer mig bakom Phia Anderssons och Vänsterpartiets och Miljöpartiets anföranden.

Den här frågan har dragits i långbänk. Den har rört upp många känslor på många olika håll. I Västernorrland startade processen att bilda region våren 2012 på kommunernas uppdrag via Kommunförbundet. Arbetet med förankringen inom landstinget tillsammans med kommunerna resulterade i en ansökan som alla kommuner och en stor majoritet inom landstinget ställde sig bakom hösten 2012. I början av 2013 kom en departementsskrivelse som tydligt angav att landstinget ska få bilda region 2015.

Bland de landsting som ansökt var även Västernorrland väl förberett vad gäller samverkan med kommunerna.

Eftersom Västra Götaland, Skåne, Halland och Gotland fick permanent ansvar för de regionala utvecklingsfrågorna, och regeringen uttalade att en ändrad ansvarsfördelning mellan staten och den kommunala nivån måste utgå från ett starkt lokalt och regionalt initiativ, måste man ända få

ställa frågan: Räcker det inte med att alla kommuner och majoriteten av landstinget är positiva?

Vi har i nuläget två stora direktvalda regioner, Skåne och Västra Götaland, och dessutom två mindre regioner, Halland och Gotland. Till detta kommer enligt regeringens förslag tre nya regioner att få beslutsrätt denna gång: Gävleborg, Örebro och Jönköping. Senare under våren är avsikten att även Jämtland, Kronoberg och Östergötland ska få motsvarande uppdrag. Till detta kommer ett antal län där samverkansorgan finns kvar under kommande period.

Men till allas vår förvåning kom under hösten det extremt oväntade beslutet, utan rimliga sakskaäl, från regeringen via en debattartikel i DN: Några län ska lämnas utanför. Man lämnar alltså Västernorrland, Norrbotten och Västmanland med en olycklig särlösning, vilken splittrar bilden av den samlade regionala indelningen och styrningen av landet.

Grundprincipen är väl ändå att det bör vara folkvalda församlingar som beslutar över den regionala utvecklingen. Riksdag och regering ska besluta över den statliga nivån, och regionfullmäktige ska besluta om frågor som rör den regionala nivån och det regionala tillväxtarbetet. De regionala förutsättningarna skiljer sig över landet – därav behovet av en regional förankring för beslutsfattarna.

Regeringen har nu möjlighet att förtydliga sitt och riksdagens ansvar för hur landet ska styras. Regeringen har nu ett ypperligt tillfälle att visa på vilket sätt landet ska styras. Det rimliga måste vara att eftersträva en modell som kan fungera i hela landet, inte att ytterligare splittra landet.

I SKL:s styrelsebeslut i oktober 2013 kan man också läsa att de uppmantar regeringen att ompröva sitt ställningstagande och att även dessa tre landsting ska omfattas av lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län.

Jag anser, herr talman, att regeringen snarast bör återkomma med en helhetslösning i denna fråga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

14 § Straffrättsliga frågor

Justitiekottets betänkande 2013/14:JuU15
Straffrättsliga frågor
föredrogs.

Anf. 107 KERSTIN HAGLÖ (S):

Herr talman! I kväll ska vi debattera justitiekottets betänkande om straffrättsliga frågor. Vi har faktiskt två debatter till efter denna.

Nu ska vi titta på det betänkande där utskottet behandlar 115 motionsyrkanden om straffrättsliga frågor. Motionerna har väckts under den allmänna motionstiden 2013, och ett motionsyrkande har väckts med anledning av en proposition. Av de motioner som nu väckts behandlas 69 förenklat, eftersom samma eller i huvudsak samma frågor har behandlats av riksdagen tidigare under valperioden. De behandlade yrkandena rör bland annat frågor om brott, straffmätning och påföljder.

Prot. 2013/14:75
27 februari

Regionalt utvecklingsansvar i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län

Straffrättsliga frågor

Det kan inte nog understrykas inledningsvis att den viktigaste och mest grundläggande rättspolitiska frågan är människors förtroende för och tilltro till rättsväsendet, att människor känner att det finns en rätts-säkerhet och rättstrygghet i vårt demokratiska samhälle och att det finns tydliga signaler om vilka normer och gemensamma spelregler som gäller. Visst är det så att lagstiftning också har en förebyggande och avskräckande effekt.

Vi har därför som riksdagsledamöter ett viktigt uppdrag när vi stiftar lagar. De ska vara förutsägbara, proportionella och välgrundade. Det krävs också att vi följer upp, omprövar, förtydligar och, om behov finns, eventuellt skärper upp lagstiftning som inte fått avsedd effekt. Ny lagstiftning måste till i vårt föränderliga samhälle.

Att skriva motioner är ett sätt att tala om för regeringen vad jag som riksdagsledamot tycker bör och ska göras.

I detta betänkande föreslår utskottet två tillkännagivanden till regeringen, bland annat utifrån motioner som partivänner till mig har skrivit.

Det första tillkännagivandet handlar om ekonomisk brottslighet och skattebrott. Detta utgår från att EU-domstolen i februari 2009 ändrade tolkningen av den enskildes skydd mot att en och samma gärning prövas i två olika förfaranden.

Regeringen svarade då med att göra någonting åt den svenska lagstiftningen utifrån vad EU-domstolen sade, och till slut tröttnade Högsta domstolen. I juni 2013 slog Högsta domstolen fast att en person som påförts skattetillägg inte får åtalas för ett skattebrott som avser samma oriktiga uppgift. Det betyder att man inte kan både få skattetillägg och därefter dömas till fängelse eller böter.

Konsekvensen av detta är att det nu är möjligt att ta upp fall på nytt, vilket kan leda till frigivning för skattebrottslingar och att de kan kräva skadestånd.

Åklagarmyndigheten satte i gång ett gediget arbete direkt efter att Högsta domstolen hade sagt detta och tillsatte en liten grupp som skulle titta på det. Man ringade in det man kallade en högprioriterad grupp, och det var 160 fall. Det var de som redan satt i fängelse eller var på väg in i fängelse. Förutom de 160 fallen finns det 1 000 fall till som åklagaren ska titta på om man begär resning.

Det är inte få brott som vi talar om över huvud taget. Vi ska vara medvetna om det. Enligt Brottsförebyggande rådet anmäldes under 2012 16 000 brott mot skattebrottslagen, 11 000 bokföringsbrott och 3 000 förskingringsbrott. Det är inte få brott vi talar om.

Det som också är intressant när det gäller vad EU-domstolen sade är att man har börjat titta på andra fall när man ska döma. Helsingborgs tingsrätt har till exempel tittat på ett fall med en person som fått sitt körkort återkallat, bland annat på grund av misstanke om grovt rattfylleri. Men det kunde man då inte åtala för. Man tittade på det här. Vi ska vara medvetna om vad detta egentligen innebär.

Regeringens passivitet och väntan har därför varit mycket olycklig. Det är väl därför som utskottet nu i ett tillkännagivande kräver att regeringen snabbt kommer med ett förslag på ändringar i vår lagstiftning. Ekobrott får ju inte bli mer lönsamma, mer lindriga eller uppfattas som mindre riskfyllda, inte heller andra brott.

Det andra tillkännagivandet till regeringen handlar om den stora skada som identitetsstöld kan leda till. Vi tycker att regeringen bör se över om inte respekten för enskildas integritet kräver både straffrättsliga och andra åtgärder mot identitetsstöld. Detta tycker vi mot bakgrund av att just identitetsstöld och identitetskapning har blivit ett stort problem. Bedrägerier är numera ett av de vanligaste brotten i Sverige.

Ökningen av dessa typer av brott är lavinartad, och mörkertalet är mycket stort. Allt fler får uppleva att de får sina personuppgifter stulna av bedragare som köper varor eller söker krediter under falskt namn. Under 2012 fick 65 000 svenskar sin identitet kapad. När någon blir utsatt för identitetsstöld kan konsekvenserna för offret bli långtgående såväl ekonomiskt som psykosocialt, för att inte tala om den enorma kränkningen av den enskildes integritet.

Efter att ha gått igenom de tillkännagivanden som utskottet ger till regeringen vad gäller både ekobrott och skyddet för den som drabbas av identitetsstöld vill jag nu yrka bifall till reservation 2 om kontakt med barn i sexuellt syfte, så kallad grooming.

Straffbestämmelsen för vuxnas kontakt med barn i sexuellt syfte trädde i kraft den 1 juli 2009. Straffet för kontaktbrott är böter eller fängelse i högst ett år.

När vi debatterade frågan här i riksdagen inför att lagstiftningen skulle antas – det var jag som deltog i den debatten; det minns jag mycket väl – var vi socialdemokrater skeptiska till att lagen skulle fungera så som det var tänkt. I propositionen fanns inskrivet att den skulle följas upp efter två år, men vi ville ha en reservation och lade fram en redan då där vi sade att vi ville ha en kontinuerlig uppföljning av lagstiftningen.

Med facit i hand kan vi konstatera att lagen inte har fungerat så som det var tänkt eftersom det är först när den vuxna förgriper sig på barnet som det är straffbart och inte när den är aktiv på nätet för att försöka locka barnet.

Lagen trädde alltså i kraft den 1 juli 2009. Två år senare skulle det komma en uppföljning. Det kom ett regleringsbrev till Brå 2012 med ett uppdrag att följa upp och utvärdera tillämpningen av lagen. År 2013, fyra år efter att lagen trädde i kraft, kom Brå med en rapport. Den visade på att det är få anmälda fall av grooming som leder till åtal. Från den 1 juli fram till slutet av 2012 gjordes 617 anmälningar, men bara fem av dem lagfördes.

Det avgörande för om någon ska kunna åtalas för brottet enligt Brå är tidpunkten för polisanmälan. De flesta polisanmälningar görs i ett mycket tidigt skede, innan man har kommit så långt att man har bestämt tid och plats för möte. Det innebär att det inte finns tillräckligt skäl för åtal för kontaktbrott.

Det är tydligt att lagen inte fungerar som det var tänkt eftersom den gäller först när man har kommit överens om att mötas på en viss tid och plats. Och inte ens det räcker – efter det måste man på något sätt bekräfta att man går vidare genom att till exempel köpa biljett, sätta in pengar på något konto och tala om var man ska träffas. Därför är det oerhört angeläget att lagen ses över och att man tar Brås rapport på största allvar.

Inledningsvis i mitt anförande sade jag att detta att lagstifta om väl avvägda straff och påföljder är ett sätt att ge signaler om vad vi har för gemensamma normer och spelregler i vårt samhälle. Vårt öppna samhälle

bygger ju på demokratiska värderingar om lika människovärde och ömsesidig respekt. Brott kränker rättigheter till liv och egendom, inskränker människors frihet och hotar öppenhet och tillit mellan människor och gentemot samhället.

Viktigast av allt är det dock att bekämpa de bakomliggande orsakerna till brotten. En förutsättning för att förebygga brott är framför allt en satsning på ett starkt gemensamt välfärdssamhälle.
(Applåder)

Anf. 108 MARIA FERM (MP):

Herr talman! Under senare tid har det framförts propåer om behov av skärpta straff. Det har handlat om att alla över 18 år ska behandlas lika när det gäller fängelse som påföljd för brott, om Högsta domstolens praxis i fråga om grova narkotikabrott, om att livstidsstraff ska utdömas som regel vid brottet mord och flera andra liknande saker.

Inte i något av dessa fall finns det vetenskapligt, utredningsmässigt eller annat stöd för att hårdare straff typiskt sett och på en allmänpreventiv nivå kommer att leda till minskad brottslighet.

Tyvärr verkar kraven mest vara av populistisk karaktär eftersom det finns en tro att dessa åtgärder har stort folkligt stöd. Men inte heller det finns det fog för. Tvärtom är det så att ju mer information som ges om brottslingar, desto mer likt blir allmänhetens val av påföljd den påföljd som domstolen valt.

Vad det däremot finns stöd för är att samhället ska rikta betydande insatser mot de unga som uppvisar risk att inleda verkliga brottskarriärer och utveckla kriminella tankemönster samt att så långt som möjligt undvika att unga hamnar i destruktiva miljöer inom slutenvården.

Dessutom finns det stöd för att det inte går att mekaniskt fastställa antal år i fängelse utifrån olika mängdtabeller eller värdetabeller och att varje brott är en unik gärning som måste bedömas från fall till fall.

Sedan är det ett faktum att långa straff i sig många gånger kan ha en preventiv effekt för individen i fråga – den som är inlåst kan ju inte begå nya brott.

I vissa grupper kan det ge status att ha dömts till ett långt fängelsestraff, och det kan hända att personer avtjänar varandras straff som ett sätt att idka byteshandel eller visa lojalitet. I få av de situationerna kommer hårdare straff att leda till minskad brottslighet.

Jag utesluter inte att det finns brott som i dag leder till för milda påföljder. Ett aktuellt exempel är våldtäktslagstiftningen som behöver skärpas genom att ett samtyckeskrav införs. Dessutom bör frågan om oakt-samhet ses över. Det kommer vi att diskutera senare i dag.

Valet av påföljd för olika dömda och olika straff ska däremot inte baseras på subjektiva uppfattningar hos enskilda individer utan på vetenskap och beprövad erfarenhet. Den påföljd som leder till lägre risk för återfall, som minimerar samhällsfaran och samhällets kostnader och leder till minskat lidande för såväl målsägande som dömda ska väljas. Det ska inte vara så att den påföljd som känns bäst eller, givet en viss medial situation, uppfattas som mest populär är den som väljs.

Jag skulle vilja säga några ord om några andra frågor också. Jag vill börja med det som står i reservation 18, som handlar om it-frågor.

Hackare som hjälper till med att experimentera med säkerhetsfrågor och som dokumenterar och åtgärdar dem fyller en viktig funktion så länge de inte gör någon skada och inte har brottsliga avsikter. När någon visar på allvarliga fel och brister i olika it-system för företag och därigenom i vissa fall gör sig skyldig till brott är det rimligt att hen ska behandlas på samma sätt som den som själv agerar för att minska effekten av annan brottslig verksamhet eller som vill förhindra att andra brott begås.

Den som tar sig in i ett it-system för att påvisa allvarliga fel och brister, utan att därigenom sätta människors liv eller hälsa i fara eller genom att själv sprida vidare känsliga uppgifter, kan alltså göra sig skyldig till brott. Det är en sak, men personen kan därigenom många gånger anses göra samhället, enskilda och företag en stor tjänst genom att påvisa säkerhetsbrister om det är syftet. Miljöpartiet anser att detta ska ses som en förmildrande omständighet och påverka det straff som utmåts.

Jag skulle också vilja säga någonting om identitetsstöld. Det är en av de frågor där vi har kunnat få fram ett tillkännagivande till regeringen.

Identitetsstöld har blivit ett stort problem, och bedrägerier i samband med dessa hör numera till de vanligaste brotten i Sverige. Ökningen av dessa typer av brott är lavinartad, mörkertalet är mycket stort, och allt fler får se sina personuppgifter kapade. Därför är det bra att vi nu får ett tillkännagivande till regeringen om att se över om inte respekten för enskildas integritet kräver straffrättsliga och andra åtgärder mot identitetskapning.

Slutligen vill jag också nämna något om hot och våld mot förtroendevalda och respekten för demokratin. Grunden för en demokrati är att åsikter ska kunna framföras och bemötas. Alla måste känna sig trygga att engagera sig politiskt och delta i det demokratiska samtalet. Att vara engagerad politiskt är i grunden viktigt och roligt. Om vi vill ha en levande, deltagande demokrati bör så många som möjligt kunna och vilja delta i politiska debatter och engagera sig för att förändra samhället.

Då är det viktigt att det är låga trösklar in i politiken och att människor känner sig trygga att engagera sig. Därför är det helt oacceptabelt att människor angrips och hotas på grund av sina politiska åsikter. Att myndigheter attackerar är även det oroväckande. Jag tänker till exempel på de attacker mot Migrationsverkets lokaler och boenden som genomförs av både höger- och vänsterextrema grupperingar.

I Brottsförebyggande rådets trygghetsundersökning om politiker framkommer att 16 procent uppger att de någon gång under 2011 utsattes för hot, våld eller trakasserier. Ordförande i socialnämnd och styrelseordförande är särskilt utsatta positioner, och ofta är det just Sverigedemokrater som utsätts för hot eller våld.

Hot och trakasserier mot förtroendevalda politiker och ämbetsutövare är inte bara ett hot mot demokratin utan också en djupt kränkande handling mot den individ och den familj som utsätts för detta.

Jag välkomnar att regeringen genomför en granskning om hur domstolar dömer när det gäller våld och hot mot politiker. Att brott mot tjänsteman och brott mot politiker likställs är något som Miljöpartiet anser behöver övervägas.

Men det räcker inte. Miljöpartiet anser att en bredare översyn egentligen är det som behövs. Det är knappast så att en straffskärpning kommer att verka avskräckande, utan snarare ska det ses som en signal om vikten

av det demokratiska samtalet. Det borde också finnas en handlingsplan på kommunal nivå mot hot, våld och trakasserier där det tydligt ska framgå hur man bör agera och vart man kan eller ska vända sig.

Med detta sagt vill jag yrka bifall till reservation 19.

Anf. 109 RICHARD JOMSHOF (SD):

Herr talman! I detta betänkande stöder Sverigedemokraterna sex reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 3, 4 och 20.

För 15 år sedan röstades sexköpslagen igenom i Sveriges riksdag. År 2005 införlivades lagen i brottsbalken och återfinns numera under dess sjätte kapitel om sexualbrott. År 2011 skärptes maxstraffet för sexköp från fängelse i sex månader till fängelse i ett år. Syftet med skärpningen var att göra det lättare för domstolarna att döma ut straff som verkligen avspeglade allvarliga och grova sexköp.

Trots detta kunde Dagens Nyheter avslöja, efter en granskning av samtliga sexköpsdomar i Sverige våren 2013, att så gott som ingen döms till fängelse för sexköp. Sedan lagens tillkomst har fängelsestraff endast utdömts två gånger, ett fall 2005 och ett fall 2011. Och då ska vi vara medvetna om att det inte är sexköpen i sig i dessa två fall som gett fängelse utan andra brott förövarna dömts för vid samma tillfälle.

I DN:s artikel ges ett talande exempel på hur verkningslös lagen i verkligheten är. När polisen i Göteborg lyckades klara upp en stor trafickinghärva där rumänska kvinnor hölls under slavliknande förhållanden och såldes till hundratals män ledde det till att 141 män åtalades för köp av sexuell tjänst. Av dessa 141 åtalade frikändes 16 och resten fick dagsböter.

Att sexköpare riskfritt kan begå allvarliga sexköpsbrott och utnyttja offer för människohandel, medvetna om att det räcker att betala böter för att få problemet ur världen, är inte en tillfredsställande ordning.

För att lösa problemet med för låga straff och för att göra sexköpslagen mer effektiv föreslår Sverigedemokraterna att ett grovt sexköpsbrott ska införas, med fängelse som minimistraff i straffskalan. Det bör förslagsvis främst vara förbehållet personer som döms för sexköp och som tidigare har dömts för sådan brottslighet eller personer som har köpt sex av särskilt utsatta, till exempel av traffickingoffer, som fallet var i Göteborg.

Men inte nog med det. Det är inte bara så att det finns vuxna människor, företrädesvis män, som är villiga att köpa sex av andra vuxna, utan det finns tyvärr även vuxna, företrädesvis män, som är villiga att köpa sex av barn.

Enligt brottsbalkens sjätte kapitel om sexualbrott kan en person som köper sex av en minderårig dömas för köp av sexuell handling av barn. Till skillnad från brottet sexköp av vuxna, som straffas med böter eller fängelse i högst ett år, ger sexköp av barn ett strängare straff, nämligen böter eller fängelse i högst två år. Straffskalornas skillnader motiveras i förarbetena med att sexköp av barn är ett allvarligare brott med högre straffvärde.

Inte heller i detta fall fungerar dock lagstiftningen som det var tänkt. År 2012 genomförde Dagens Nyheter en granskning som visade att så gott som ingen av dem som köper sex av barn döms till fängelse. Av 542

anmälda fall åren 2006–2010 ledde endast 26 till fällande domar och endast fyra till fängelsestraff. Det är mindre än 1 procent.

Lägger man därtill möjligheten att det finns ett mörkertal av sexköpsbrott mot barn som aldrig kommer till polisens kännedom kan man anta att det är så gott som riskfritt att köpa sex av barn i dagens Sverige. Blir man mot förmodan påkommen kommer man i stort sett alltid undan med böter. Och det, herr talman, är inte acceptabelt. Jag har svårt att leva i ett land där man ser mellan fingrarna med den här sortens brott när vuxna köper sexuella tjänster av barn. Det är vidrigt att detta får förekomma, och då uttrycker jag mig mildt.

För att göra lagen mer effektiv, och för att sexköp av barn verkligen ska ge strängare straff, vill Sverigedemokraterna att minimistraffet ska ändras från böter till fängelse. Det är inte rimligt att en person som köper sex av barn ska komma undan med endast böter.

Herr talman! Mot slutet av 2011 begicks en av de värsta gruppvåldtäkterna i svensk historia. Det är något som jag har tagit upp här i talarstolen vid ett tillfälle tidigare. Det var en svensk tvåbarnsmamma som utsattes för en gruppvåldtäkt av åtta män på en flyktingförläggning i Mariannelund. Under sju timmars tid och i omgångar turades de om att våldföra sig på den försvarslösa kvinnan. Efter övergreppen drabbades kvinnan av allvarliga fysiska och psykiska men.

Lyckligtvis greps alla förövarna och dömdes till förhållandevis långa fängelsestraff för handlingar som enligt åtalet präglades av särskild hänsynslöshet och råhet. Eller rättare sagt, alla utom en av gärningsmännen dömdes. Den åttonde gärningsmannen kom i stället undan med 133 000 kronor i skadestånd. En av männen kunde nämligen inte dömas för grov våldtäkt som de övriga sju – detta eftersom den våldtagna kvinnan hade svårt att exakt minnas alla övergrepp och vem av de åtta gärningsmännen som hade gjort vad.

Det enda som kunde styrkas av rätten var att den åttonde gärningsmannen hade stått bredvid sängen och onanerat när övergreppen mot kvinnan pågick. Denna handling kunde i sig inte klassas som våldtäkt utan som sexuellt ofredande. Och eftersom åtalet inte innefattat sexuellt ofredande kunde den åttonde gärningsmannen inte dömas. För att ha suttit frihetsberövad fyra månader för ett våldtäktsåtal som han inte kunde dömas för gavs i stället den åttonde gärningsmannen en ersättning om 133 000 kronor av staten.

Alltså: Den åttonde gärningsmannen deltar i en av de värsta gruppvåldtäkterna i svensk historia, som enligt rätten präglas av särskild hänsynslöshet och råhet. Gärningsmännen är så många att det inte går att styrka att han genomfört samlag, men det är styrkt att han stått bredvid under den sju timmar långa våldtäkten och onanerat. För det släpps han då fri och får 133 000 kronor i skadestånd.

Jag menar att detta är orimligt. Det är en orimlig ordning. Jag anser att det i detta fall borde ha varit den våldtagna småbarnsmamman som skulle ha tilldelats ett extra skadestånd för att staten hade begått sådana fel att en av gärningsmännen som uppenbarligen var delaktig kunde släppas på fri fot. Därför menar jag att lagen bör ändras så att det är brottsoffret som tilldelas skadestånd i fall som detta och inte brottslingen.

Anf. 110 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Vi debatterar straffrättsliga frågor. Jag kan instämma en hel del i vad företrädarna för Socialdemokraterna och Miljöpartiet har sagt i denna debatt. Jag behöver inte upprepa mycket av de sakerna.

Det är i alla fall glädjande att det är två tillkännagivanden i betänkan- det, ett om ekonomisk brottslighet och ett om id-kapningar.

Jag skulle vilja ägna mig åt en reservation – vi har diskuterat detta många gånger i kammaren. Det är reservation nr 15, som jag också yrkar bifall till. Det gäller avkriminalisering av eget bruk av narkotika.

Jag vill börja med att säga att Vänsterpartiet inte vill legalisera narko- tika – jag hoppas att alla hörde det nu. Det ska vara kriminellt. Vi ska jaga narkotikan och få bort den, men vi ska inte jaga missbrukare som är beroende. De behöver hjälp med vård och stöd, inte bli sedda som krimi- nella.

I mer än 30 år har det varit en tävlan mellan partierna om vem som har den hårdaste inställningen i narkotikapolitiken. Man säger: Det är vi som är mest emot knarket. När vi ser tillbaka på hur politiken har skötts kan vi konstatera att den inte har varit så framgångsrik. Stora problem är olösta.

Kriminaliseringen av själva bruket – det gäller alltså det man har i kroppen, inte utanför – har lett till att man pekar ut människor som krimi- nella. De får en stämpel som stöter ut dem ur samhällsgemenskapen. Det är något som har ett tätt samband med utvecklingen av tungt miss- bruk. Personer med missbruksproblem drar sig även i större utsträckning för att söka hjälp, såklart. Det gäller särskilt dem som har ett riskbruk och som tidigare är ostraffade.

I dagsläget har även de som har haft ett missbruk, men tagit sig ur be- roendet, problem då de ska söka ett jobb. Då blir det stopp, eftersom allt fler arbetsgivare kräver registerutdrag. Till och med den dagen när jag har lämnat beroendet bakom mig ska jag fortsätta att straffas med att inte få jobb, eftersom detta finns i mina registerutdrag.

Jag undrar om det är någon i kammaren som kan svara på frågan: Är det här bra för den som är före detta missbrukare och som blir förföljd av detta i många år?

Regeringens företrädare Maria Larsson lyfter fram Sverige som ett internationellt föredöme och hävdar att Sveriges narkotikapolitik är bättre än andra länders, vilket inte är sant. Sverige har högre narkotika- dödlighet än exempelvis de så kallade drogliberala länderna Nederlän- derna och Portugal. Hur kan det komma sig?

För mig står det helt klart vad den svenska narkotikapolitiken står för. Det är att stoppa huvudet djupt ned i sanden för att slippa ta tag i problem som inte är lösta. Regeringens svar när det gäller dessa allvarliga pro- blem verkar vara att förneka att de existerar. Det har hjälpt föga med nolltolerans, ett narkotikafritt samhälle eller hårdare tag. För att man ska kunna minska narkotikamissbruket och dess baksida måste det faktiskt till en annan politik.

Vi måste först och främst diskutera frågan seriöst för att komma nå- gon vart. Vi har problem. Vi ska inte blunda för dem, utan vi ska försöka lösa dem. Det ska vi göra tillsammans, tycker vi.

Den här lagstiftningen kom 1988, tror jag. Den är inte utvärderad. Det är ganska förskräckligt att man inte har utvärderat vad konsumtionsför-

budet har åstadkommit. Har det varit effektivt? Har det varit bra? Detta skulle vi kunna få en massa svar på. Jag ställer mig frågan: Varför har man inte utvärderat lagstiftningen?

Man måste naturligtvis förstärka den generella välfärdspolitiken, vilket exempelvis innebär en missbruksvård värd namnet. Satsa mer på riktade sociala insatser! Det handlar om att man stöder barn och unga i riskgrupper, framför allt i skolan. Men det handlar också om att stödja deras familjer, som kanske har problem. Det är ju ofta så.

Det finns någonting som alltid förföljer mig: ett besök på Hinseberg. Det var två kvinnor som frågade: Tycker du att det är rimligt att det ska behöva gå så långt att vi ska hamna här innan vi får relevant hjälp? Jag tror att ni i denna kammare är skyldiga dessa kvinnor ett svar.

Anf. 111 JOHAN LINANDER (C):

Fru talman! Det finns knappast något politiskt område som är så väl diskuterat som straffrätten. Vi kan slå upp vilken tidning som helst. Oavsett om det är en morgontidning eller en kvällstidning hittar vi varje dag frågor som handlar om brott och vilka påföljder som har dömts ut. Vi här i riksdagen är också duktiga på att tycka och tänka och lägga fram förslag vad gäller straffrätten. I dag hanterar vi 115 motionsyrkanden.

Vad vill vi då uppnå med straffrätten? Det enkla svaret är väl att den som begår ett brott ska få en påföljd, ett straff, som är proportionell i förhållande till den gärning, det brott, som har begåtts. Det ska inte sammanblandas med att påföljden är en vedergällning, en hämnd, för brottet som har begåtts. Det tankesättet, hämndtanken, tillhör andra århundraden än 2000-talet.

När det gäller vad som är en proportionell påföljd har vi säkert olika uppfattningar. Det är inget konstigt med det. Det sprids ofta en myt om att svenska folket alltid skulle tycka att det döms ut för milda straff, men det finns forskning som visar det motsatta, precis som Maria Ferm tog upp. Jag tycker att det är intressant att nämna något om den forskningen. När slumpvis utvalda personer verkligen fick sätta sig in i hela historien kring ett fall tyckte de inte längre att det var för milda straff som hade dömts ut, snarare tvärtom i vissa fall. Bilden är inte så enkel som många vill ge sken av: att svenska folket bara vill ha hårdare straff.

I kammaren får vi ofta höra, så också i dag, av Vänsterpartiet och Miljöpartiet att vi i Alliansen fokuserar för mycket på hårdare straff. Men i det här betänkandet får vi ett tillkännagivande från alla åtta partier, inklusive Vänsterpartiet och Miljöpartiet, om att regeringen inte får återkomma med förslag i skatteförfarandefrågan som leder till mildare påföljder än tidigare. Det är väldigt intressant att Vänsterpartiet och Miljöpartiet är så tydliga med att det ska vara hårdare straff.

Det får inte vara mildare straff när någon har begått skattebrott mot staten. Men när det handlar om andra typer av brott, narkotikabrott eller misshandelsbrott som drabbar enskilda människor, är det inte lika viktigt med kännbara påföljder. Vi har aldrig sett någon vilja till tillkännagivande att regeringen inte får återkomma med förslag till mildare påföljder. Där får Vänsterpartiet gärna återkomma och förklara varför det är viktigt att markera just i det här fallet, där det är staten som drabbas. Men vi hör aldrig samma markering när det är enskilda människor som har drabbats. Då ser vi inte samma reaktion från Vänsterpartiets sida.

Fru talman! I sakfrågan är vi överens om att det som man i utredningen om förbud i skatteförfarandet har kommit fram till är bra. Vi i Alliansen ser ingen anledning att reservera oss mot yrkanden om bifall till de motioner från Socialdemokraterna och Miljöpartiet som tar upp den frågan. Däremot tycker vi att tillkännagivandet till regeringen är onödigt eftersom regeringen redan jobbar precis med det här. Det har vi tagit upp i ett särskilt yttrande.

Om riksdagen vill tillkännage till regeringen att regeringen ska göra det som regeringen redan gör, så visst, men någon egentlig betydelse har det inte.

Samma sak gäller ett tillkännagivande om identitetsstöder. I december förra året, det vill säga för två månader sedan, kom Egendoms- skyddsutredningens betänkande som bland annat behandlar frågan om identitetsstöld. Regeringen har nyligen skickat ut det betänkandet på remiss, som sig bör, och nu vill oppositionen tillkännage för regeringen att se över frågan.

Det är precis vad regeringen har gjort, och nu fortgår arbetet med att ta fram ny lagstiftning. Vi i Alliansen har samma uppfattning som oppositionen, så vi väljer att inte reservera oss mot utskottets tillkännagivande, men i sak är det helt betydelselöst.

Det är uppenbart att oppositionspartierna har en ny taktik, eller en ny inställning. Det kanske inte så konstigt, för det är ju valår i år. Nu ska det fram så många tillkännagivanden till regeringen som möjligt, även om det handlar om sådant som precis har utretts och håller på att behandlas.

Fru talman! Jag måste nämna en sak som Kerstin Haglö tog upp, ett beslut från Helsingborgs tingsrätt om körkortsåterkallelse. Hovrätten har redan avgjort det fallet och undanröjt tingsrättens beslut. Förra tisdagen kom Hovrätten över Skåne och Blekinge med sitt beslut, undanröjde tingsrättens bedömning och återförvisade målet för avgörande. Slutsatsen att det som gäller i skatteförfarandet även skulle vara tillämpligt i trafikmål och körkortsåterkallelseärenden är inte rätt slutsats att dra.

Jag skulle vilja ta tillfället i akt och nämna två centerpartimotioner som jag tycker är viktiga men där det inte finns tillkännagivanden eller reservationer i det här läget.

Den första gäller människohandel. Det finns inte många vidrigare brott än slaveri, för det tycker jag att det är. Människohandel är slaveri. Det pågår mycket arbete mot människohandel. Bland annat har Länsstyrelsen i Stockholm fått ett nationellt uppdrag. Tidigare gällde det bara människohandel för sexuella ändamål. Nu gäller det även andra ändamål, som tvångsarbete, att begå brott eller att tigga.

Det är jättebra och glädjande att alliansregeringen har lyft fram människohandelsfrågan mer än någonsin tidigare i Sverige, men jag tycker att det finns mer vi kan och bör göra. I en rapport som jag och en norsk stortingsledamot som rapportörer vid någonting som heter Baltic Sea Parliamentary Conference har lagt fram har vi lyft upp det system som finns i Finland och Nederländerna med en oberoende nationell rapportör. Det tycker vi borde införas även i Sverige. Vi skulle också gärna under nästa mandatperiod se en ny nationell handlingsplan mot alla former av människohandel.

Tyvärr kan kampen mot människohandel aldrig ta slut. Det arbetet måste fortsätta, ständigt.

Den andra motion som jag kort tänkte beröra är svenskers deltagande i utbildningar vid terroristorganisationer. Jag tycker inte att det är tillfredsställande att svenska medborgare kan åka utomlands och till exempel delta i al-Qaida-utbildningar i hur man utför terrordåd. Det är en svår fråga och en viktig diskussion. Det pågår inom EU en diskussion om att revidera det rambeslut som kriminaliserar offentlig uppmaning till terrorism, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott så att det även ska gå att lagföra den som åker utomlands för att genomgå den här typen av terroristutbildning. Det är ett första steg till att senare begå terrordåd. Ju tidigare vi kan stoppa den typen av gärningar, desto bättre är det.

Med detta, fru talman, vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 112 KERSTIN HAGLÖ (S) replik:

Fru talman! Jag kan inte låta bli att kommentera även om vi är överens om mycket, bland annat tillkännagivandet. Samtidigt blir jag lite konfunderad över Johan Linanders anförande här. Han börjar glida på det här med tillkännagivande. Ni har skrivit att regeringen redan i dag gör det som den ska göra enligt tillkännagivandet.

Låt oss tala om skattebrotten och det regeringen gör redan i dag. Ja, Johan Linander, det är bra om regeringen har vaknat. Redan 2009 sade Europadomstolen det här. Det är fem år sedan. Högsta domstolen tog det i egna händer därför att de tröttnade. Det handlar om att regeringen har varit passiv. Man har väntat. Det är jättebra att regeringen i dag gör något. Men jag är tacksam över det här tillkännagivandet och hoppas att vi snart får se ändringar i den svenska lagstiftningen i det här avseendet.

Sedan vill jag säga till Johan Linander att jag mycket väl känner till att hovrätten ändrade beslutet om körkortsåterkallelse. Jag ville bara ge ett exempel på hur det kan bli. Det kan bli fler sådana fall. I det här fallet handlade det om körkort och misstanke om grovt rattfylleri. Vad handlar det om nästa gång med dubbel straffbarhet, eftersom lagstiftningen inte har ändrats?

Detta är kontentan, Johan – regeringen har väntat för länge. Men det är bra att den gör något i dag, som Alliansen skriver.

Anf. 113 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag hörde inte en enda socialdemokrat 2009 som krävde att Sverige skulle ta bort skattetillägget med dubbelbestraffning. Socialdemokraterna är säkert jätteduktiga, speciellt på att vara efterkloka.

Efter Högsta domstolens beslut under förra året, speciellt det att det här skulle gälla retroaktivt från februari 2009, uttryckte riksåklagaren, som ju inte är vem som helst, stor förvåning och menade att det inte alls var givet att Högsta domstolens utslag skulle bli sådant. Men regeringen hade varit mer förutseende och redan satt i gång med en utredning. Innan Högsta domstolen kom med sitt utslag hade regeringen alltså satt i gång sin utredning. Den var färdig under hösten, och nu arbetar man snabbast möjligt för att komma fram till en ny lagstiftning.

Man kan inte påstå att det var någon given utgång. Det är lätt att vara efterklok. Nu kan man säga att vi borde ha gjort det här tidigare. Men vi

visste inte det då, och det visste inte ni heller. Man kan påminna om att det var en socialdemokratisk regering som införde systemet med skattetillägg, alltså det som blev dubbelbestraffning, som det senare har visat sig. Om ni hade vetat om det hade ni inte behövt göra det då, kan man säga.

Som sagt är det lätt att vara efterklok.

Anf. 114 KERSTIN HAGLÖ (S) replik:

Fru talman! Det är väl bra att Europadomstolen i februari 2009 visste att Socialdemokraterna i Sveriges riksdag hade infört skattetillägg. Det där, Johan Linander, var ett tufft slag under bältet, tycker jag. Det är inte det den här frågan handlar om. Vi måste kunna prata seriöst.

Jag sade i mitt anförande att det inte är få brott vi talar om när vi talar om skattebrott. Det handlar faktiskt om 16 000 brott mot skattebrottslagen. Det är väl bra att Europadomstolen nu har slagit fast att den svenska lagstiftningen måste ses över.

Om vi bara får till stånd detta, så finns det ju ett mycket bra samarbete i dag mellan Skatteverket och Kronofogdemyndigheten, som upptäcker och anmäler skattebrotten. Ekobrottsmyndigheten, som jag tycker att vi ska hålla högt, är också med i samarbetet. Vi socialdemokrater ansåg att Ekobrottsmyndigheten behöver mer resurser för att kunna lösa fler av dessa fall. Vi går miste om en hel del skatteintäkter som kan gå till vår välfärd. Därför avsatte vi också i vår budget mer pengar till Ekobrottsmyndigheten.

Anf. 115 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag förstod inte riktigt det första i Kerstin Haglös replik, men jag lovar att gå tillbaka och läsa protokollet för att försöka förstå. Det kan bero på att jag är lite trött så här på torsdagskvällen.

Ekobrottsmyndigheten har ju fått ett nytt uppdrag. Tidigare gällde Ekobrottsmyndighetens uppdrag enbart storstadsregionerna. Men från halvårsskiftet – om jag minns rätt – förra året har man i uppdrag att bekämpa ekobrott i hela landet.

Exakt hur mycket pengar som då flyttades från Åklagarmyndigheten till Ekobrottsmyndigheten kan jag inte säga på rak arm. Det är möjligt att vi får återkomma till det, men att det är viktigt att bekämpa ekobrott är ju helt klart, det är ingen tvekan om det. Om man ser på de utdömda straffena för dem som döms för skattebrott, bokföringsbrott eller andra ekobrott är de ganska långa jämfört med straffen för grov misshandel eller andra brott som drabbar enskilda människor. Så att Sverige inte skulle ha kännbara påföljder för ekobrott stämmer ju inte.

Anf. 116 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Det är roligt att lyssna på dig, Johan, när det nu snart är val, och då är man si eller så. När det gäller de två tillkännagivandena tycker du att de är onödiga eftersom regeringen redan gör det här. Det är liksom saker och ting på gång.

Men det är fortfarande så, Johan Linander, att vi inte har sett några förslag. Och då sätter vi blåslampan i baken på regeringen, precis som man ska göra.

Ibland förstår jag inte om du är medveten om att vi har haft en borgerlig regering i snart åtta år. Men fortfarande pratar man om Socialdemokraterna och deras regeringstid, vilket jag tycker är mycket märkligt efter så många år.

Jag hade några frågor utifrån vår reservation om avkriminalisering av eget bruk. Den narkotikapolitik som vi bedriver i dag i Sverige har inte lyckats så väl. Dödligheten är relativt hög.

Kriminalisering av eget bruk infördes 1988, tror jag att det var. Finns det någon fundering hos regeringen om att man ska utvärdera konsumtionsförbudet för att verkligen få reda på vilken effekt det har haft? Hur har man tänkt stärka missbruksvården? Många missbrukare kan intyga att missbruksvården är i stort sett obefintlig. Det är ju i alla fall en väg att gå för att få människor att sluta med droger.

Anf. 117 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag blev lite förvånad av det som sades i slutet, att missbruksvården är obefintlig i Sverige. Alla de som jobbar med missbruksvård – inklusive min egen fru – tycker nog inte att de är obefintliga och att det jobb som de gör är obefintligt. Det tycker jag var ett onödigt eller ogenomtänkt uttalande från Vänsterpartiet.

När det gäller avkriminalisering av eget bruk undrar jag om Vänsterpartiet verkligen har tänkt igenom det så speciellt noga. Ska man avkriminalisera eget bruk måste det ju också vara tillåtet att inneha narkotika för eget bruk. Man kan inte gärna använda det om man inte innehar det. Då får någon annan hålla i det.

Ska vi göra det lagligt att inneha narkotika för eget bruk blir det väldigt svårt för polisen att bekämpa narkotikahandeln. Då kan man alltid säga att det man innehar är för eget bruk. Så det fungerar inte som Vänsterpartiet har tänkt sig.

Jag funderar också på den rödgröna politiken. Är detta en politik som Socialdemokraterna och Miljöpartiet kommer att vara med på att genomföra, om det mot förmodan – men opinionsundersökningarna ser ju inte så jättebra ut för vår del just nu – skulle bli en rödgrön regering efter valet? Det skulle vara intressant att få ett svar på det, men jag har inte så stora förhoppningar. Om man frågar om någonting annat som ni har för avsikt att genomföra tror jag inte att vi får något svar på den frågan heller.

Anf. 118 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Men vi har i alla fall fått reda på Centerns inställning. Johan lyfte ju fram centermotioner som han i samma betänkande själv går emot. Centern har inte fått något gehör för sin politik på det området, så det gör väl detsamma.

Jag tycker inte alls att du ska vara så bekymrad över vår inställning. Konsumtionsförbudet handlar ju om det som man har i kroppen. Det är det som vi inte vill kriminalisera. De flesta som pysslar med detta är ju djupt beroende av droger. En alkoholist får missbruksvård, men en narkoman ska kriminaliseras.

Vi har väl nått till vägs ände här, för vi kommer inte längre. Man måste kunna diskutera på ett vettigt sätt hur man ska åstadkomma en bättre narkotikapolitik.

Är det ett totalt nej till att man skulle kunna utvärdera en lagstiftning om konsumtionsförbudet som infördes för 30 år sedan? Har det haft den effekt som ni ville uppnå? Det tvivlar jag på. Vi brukar ju utvärdera lagstiftning annars, så då förstår inte jag varför man inte skulle kunna göra det i den här frågan.

Jag ställde också frågan om hur det blir den dagen man lämnar sitt missbruk och behöver ett jobb, och livet håller på att rätta till sig. Då kräver arbetsgivaren att man ska visa upp ett utdrag ur registret. Sedan är det i regel stopp. Helst vill arbetsgivaren ha utdraget i ett obrutet kuvert. Ska det vara så, Johan Linander?

Anf. 119 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Nej, vi tittar just nu på när arbetsgivaren ska få kräva att den som söker jobb ska visa upp ett registerutdrag. Jag tycker också att det har gått för långt, för det hindrar människor att återkomma till en normalt, lagligt liv och tjäna pengar på lagligt vis. Det är jätteviktigt att vägen tillbaka till det laglydiga livet står öppen när man är redo för det.

Jag lägger märke till att Vänsterpartiet inte kan förklara hur konsumtion av narkotika ska vara lagligt utan att innehav för eget bruk ska vara lagligt. Hur ska man kunna konsumera narkotika utan att först inneha den? Det fungerar ju inte. Har ni tänkt igenom det här?

Ska det vara lagligt att konsumera måste det vara lagligt att inneha narkotika för eget bruk. Då gör ni det genast oerhört mycket svårare för polisen att bekämpa narkotikahandeln. Så länge de bara har små mängder på sig – och det kommer de att se till att ha – kan de som säljer narkotika alltid säga: Nej, det är bara för eget bruk. Då har polisen bara en chans, och det är att ta dem på bar gärning när affären sker. De kan aldrig stoppa den som har narkotika på sig och har för avsikt att sälja.

Det skulle vara rent förödande för polisens möjligheter att bekämpa narkotika på gatan om Vänsterpartiets politik fick genomslag.

Sedan måste jag också säga att jag inte alls tycker att svensk narkotikapolitik har misslyckats. Vi har i Sverige förhållandevis få unga som testar narkotika, och siffrorna går nedåt. Man gör undersökningar på niondeklassare och gjorde det tidigare när killarna mönstrade. Det visar sig att det är färre som testar narkotika, och det är för övrigt också färre som dricker alkohol, vilket är en mycket positiv utveckling.

Vad blir den rödgröna politiken om ni får chansen? Det är den fråga som vi skulle vilja ha svar på men inte får svar på.

Anf. 120 CARL-OSKAR BOHLIN (M):

Fru talman! Diskussionen om brott och straff kokar i grunden ned till hur och i vilken omfattning samhället ska reagera gentemot en handling som vi gemensamt har bestämt att vi inte kan acceptera. Tydligast och viktigast blir det naturligtvis när det på andra sidan finns ett brottsoffer som kanske får sitt liv slaget i spillror på ett eller annat sätt.

Det har hela tiden varit alliansregeringens ingång att denna typ av handlingar måste mötas på ett tydligt sätt från samhällets sida. Man kan se tillbaka på vad som har skett den gångna mandatperioden. För att åstadkomma detta har alliansregeringen genomfört ett antal straffskärpningsreformer. Vi har därutöver tillsett att vi har fått ett flertal nya kriminaliserade gärningar som ligger i tiden med den samhällsutveckling vi

har sett. Det gäller bland annat olaga förföljelse och kränkande fotografering, som är ett sätt att möta en samhällsutveckling där människor har kommit att kunna kränkas på sätt som tidigare inte var tekniskt möjliga eller vanligt förekommande.

Samtidigt kan vi konstatera att 2010 års straffskärpningsreform inte i alla delar har fått önskad effekt. De straff som utmäts för vissa våldsbrott är i vissa delar fortfarande för låga, och regeringen avser att återkomma med ytterligare straffskärpningar på det området. Då handlar det framför allt om att höja minimistraff när det kommer till allvarliga våldsbrott.

Vi kan i dag konstatera ett minskande antal personer i fängelse. Det beror i huvudsak på den nya narkotikapraxis som vi har sett tona fram i ljuset av Högsta domstolens avgöranden. Det är alltså inte en utveckling som har kommit genom en förändrad lagstiftning. Däremot är det tänkbart att utvecklingen måste mötas med förändrad lagstiftning på sikt, för det har aldrig varit lagstiftarens intention att påföljder för grova narkotikabrott ska bli mildare.

När man tittar framåt frågar man sig vilket arbete som är på gång och vilket arbete som kommer. Just nu pågår arbete om skärpta straff för mord, skärpt vapenlagstiftning, skärpt kriminalisering av penningtvätt, skärpt kriminalisering av tvångsåktenskap, skärpta straff för inbrott och bedrägerier, skärpta straff mot organiserad brottslighet, skärpta straff för allvarliga våldsbrott och, som jag nämnde nyss, skärpta straff för grova narkotikabrott.

Således kan man konstatera ett högt reformtempo i angelägna frågor. Då frågar man sig: Vad vill och vad gör oppositionen i det här sammanhanget? Med en gång, när man har ställt den frågan, inser man att man måste omformulera sig, för frågan bör egentligen vara: Vad gör oppositionerna på det här området? Det finns nämligen ingen gemensam oppositionspolitik över huvud taget.

Det vi kan konstatera efter Alliansens historiska satsning på rättsväsendet är att Socialdemokraterna tycks ha anammat den nya, inslagna vägen för rättspolitik och i grunden går i Alliansens ledband. Utspelen från socialdemokratins sida brukar mer vara på temat ”för sent, för lite, gör mer”.

Tittar man på tilltänkta samarbetspartner vid ett eventuellt rödgrönt regeringsövertagande kan man konstatera att Vänsterpartiet nu, som tidigare nämndes, motionerar om att legalisera narkotikabruk och att Miljöpartiet vänder sig kraftigt mot användningen av hemliga tvångsmedel, som är absolut nödvändiga för att komma åt den allra grövsta brottsligheten. Hur tänker Socialdemokraterna regera med de två ytterlighetspartierna? Det är en fråga som vi aldrig får svar på, men det är en fråga som är viktig att adressera.

De här frågorna utgör grunden för det som brukar kallas samhällets ryggrad, hur samhället ska reagera gentemot gärningar som är felaktiga och behöver beivras. Där står det tidigare regeringsbärande partiet, Socialdemokraterna, helt utan svar. Då får vi den typ av yttringar som vi ser i det här betänkandet: När man inte kan komma överens försöker man greppa efter halmstrån på temat ”för sent och för lite”.

Vi har två tillkännagivanden från ett enigt utskott. De tillkännagivandena rör sådant som regeringen redan arbetar med och har kommit långt i arbetet med. Då kan man fråga sig: Är det utskottets eller riksdagens roll

att reducera sig till ett organ som säger ”Fortsätt göra det ni redan gör” men vill göra det i form av ett tillkännagivande, eftersom man i avsaknad av en alternativ, gemensam rättspolitik försöker slå regeringen på fingrarna så gott man kan?

Jag vill hävda att det inte är ett seriöst sätt att förhålla sig till de här övergripande och viktiga frågorna, och det ger än mindre svar på vad som är alternativet till dagens nuvarande, höga reformtempo på det straffrättsliga området. Där är oppositionspartierna svaret skyldiga.
(Applåder)

Anf. 121 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! Jag måste fråga den moderata företrädaren om den höga fart som man har, reformtempot, med mer pengar till polisen och skärpta straff. Jag vet inte hur många gånger du sade ”skärpta straff” när du stod i talarstolen.

När man tittar på vilka resultat det har blivit är det inte så glädjande. Du tog upp att det sitter färre på anstalt. Det tror jag inte beror bara på detta med narkotikabrott, utan jag tror snarare att man kan hitta en anledning i den årsredovisning som vi har fått från åklagarna: tillströmningen från polisen kanske inte är så stor som den har varit förut. Dessutom sitter polisen med ett it-system där man inte lyckas rapportera.

Jag skulle också vilja fråga: Har du någon idé om några förebyggande åtgärder? Det är väl ändå det som är viktigast, i stället för att hela tiden rabbla upp att vi ska skärpa här och skärpa där. Vad är det för förebyggande åtgärder som ska komma till? Det måste väl ändå vara bra att förebygga, så att vi i mindre utsträckning behöver skärpa straffen.

Anf. 122 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Det är klart att man vid varje enskilt debatttillfälle kan försöka vrida debatten till att handla om någonting som inte är ämnet för debatten. I dag diskuterar vi straffrättsliga frågor, och då är det rimligt att diskutera påföljdernas längd och omfattning. Vid andra tillfällen diskuterar vi till exempel unga lagöverträdare. Om vi hade haft den debatten i dag hade jag sagt att regeringen har satsat kraftfullt på att arbeta förebyggande för att förhindra unga lagöverträdare verksamhet och för att förhindra rekryteringen av unga lagöverträdare till grov organiserad brottslighet.

De sociala insatsgrupperna, som regeringen införde tidigt under denna mandatperiod, är ett exempel på hur man kan få de aktörer som står unga människor i riskzonen nära att samarbeta för bättre resultat på detta område. Men det är inte det som vi diskuterar i dag, utan vi diskuterar straffrättsliga överväganden. Då kan det vara intressant att ställa en motfråga till Lena Olsson, nämligen: Hur blir samhället bättre av att vi släpper ut grova våldsbrottslingar efter halva strafftiden?

Anf. 123 LENA OLSSON (V) replik:

Fru talman! När man debatterar straffrättsliga frågor är det ingen isolerad företeelse, eller hur? Det är ungefär som när vi har en debatt här och tar upp närliggande frågor. Då ska man inte få ta upp dem.

Men nu gjorde du det själv på ett förträffligt sätt när du tog upp de sociala insatsgrupperna och de satsningar som ni har gjort när det gäller

unga lagöverträdare. Jag har faktiskt berömt detta lite grann och tycker att det kan utvecklas och bli bättre. Men forskare som har tittat på detta var inte så nöjda med utvärderingen och hur den har gjorts.

När det gäller att släppa ut brottslingar kan jag nämna tillkännagivandet i betänkandet om skattebrott. På grund av att ni har sölat så mycket riskerar vi att det kommer ut lite folk. Helst vill de ha skadestånd också.

Anf. 124 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik:

Fru talman! Detta kanske är lite symtomatiskt från vänsterhåll, som Johan Linander tidigare nämnde. Jag ställde frågan: Varför är man beredd att släppa ut grova våldsbrottslingar efter halva strafftiden? Då får jag motfrågan: Varför har regeringen sölat med att sätta dit skattebrottslingar eller se till att de inte får en lindrigare påföljd? Det är alltså Västerterns prio ett.

Det som kan vara värt att nämna i detta sammanhang, och som inte har kommit upp tidigare i denna debatt, är att det refereras till utslag från både EU-domstol och Europadomstol, ungefär som att man inte vet vad som är skillnaden.

Det som Socialdemokraterna och även Vänsterpartiet tycks ha glömt bort är att det kom ett avgörande från Högsta domstolen 2010 där det sades att den svenska lagstiftningen inte stod i strid med detta. Det förelåg inget problem. Därefter ändrade sig Högsta domstolen och sade att detta strider mot dubbelbestraffningsförbudet. Regeringen har alltså inte haft särskilt lång tid på sig att göra någonting åt saken, men nu arbetar man med det.

Det kom en utredning 2013 som nu bereds i Regeringskansliet. Jag tycker att det är lite märkligt att man gör denna diskussion till den viktigaste straffskärpningsdiskussionen i Sverige just nu. Det är vad oppositionen har sagt när man väljer att tillkännage detta till regeringen.

Anf. 125 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Detta betänkande berör flera viktiga frågor inom det straffrättsliga området. Tusentals personer hamnar ofrivilligt först hos inkassobolagen, sedan hos kronofogden. De blir kontaktade för att de inte har betalat räkningar för dyra kreditköp. Det kan vara fråga om allt från kläder och musik till elektronik men även krediter från banken. Problemet är att det inte är dessa personer som har beställt varorna utan någon annan. Kreditkort stjäls från brevlådor, id-kort förfälskas, och den enskilde får först flera veckor senare reda på detta för att därefter ägna oerhört mycket tid åt att klara upp detta och rentvå sig. Det handlar om att ringa till polisen, om att ringa till Upplysningscentralen och om att ringa till banken. Sedan ska man kopiera handlingar som ska skickas fram och tillbaka.

Fru talman! Detta är inte påhittat, och jag har själv drabbats av detta. Men precis så här låter många människors berättelser, tagna direkt från verkligheten. Beräkningar visar att det enbart i Stockholmsområdet handlar om ungefär 20 000 fall där förslagna brottslingar använt andra människors identitetsuppgifter för att skaffa sig varor, tjänster och krediter. Det är en utbredd brottslighet. För dem som drabbas kan känslan av denna kränkning och intrång i privatlivet vara precis lika stor som om det hand-

lat om ett inbrott. I det ena fallet är det intrång i bostaden, i det andra fallet är det intrång i ens egen personliga identitet.

Det råder total enighet i utskottet om att identitetsstölder är ett allvarligt problem och att lagstiftningen måste ses över. Det finns redan ett färdigt förslag på regeringens bord, som kollegerna har nämnt. Utredaren föreslår att en ny brottsrubricering, identitetsintrång, införs i brottsbalken för att ta sikte på situationer där en enskild person drabbas av att någon olovligen använder hans eller hennes identitetsuppgifter och utger sig för att vara honom eller henne.

Man kan därför tycka att det är ett kraftfullt slag i luften att justitieutskottet nu har gjort ett tillkännagivande om att regeringen bör se över frågan. Det är just det som regeringen gör, vilket oppositionen är väl medveten om. Men eftersom det har varit oerhört viktigt för oppositionen att få till ett tillkännagivande tänker inte heller Folkpartiet hindra denna fråga, utan tillkännagivandet är alltså enigt.

Detsamma gäller det andra tillkännagivandet, som handlar om kommande lagförändringar för att åtgärda problematiken med dubbelbestraffning i skatteförfarandet. Mina kolleger har på ett förtjänstfullt kommenterat detta.

Det som man kan säga är att det är viktigt att dessa sanktioner samordnas. Och det bör understrykas att avsikten inte är att den samlade reaktionen från samhällets sida ska bli mindre ingripande. Även här finns det ett lagförslag som bereds i Regeringskansliet, och jag har inte hört att något annat parti i utskottet har någon annan uppfattning i sakfrågan.

Jag vill även lyfta fram frågan om lagstiftningen om bokföring. Här finns en reservation om att avkriminalisera försenad inlämning av årsredovisning. Att inte lämna in årsredovisningen i tid är juridiskt ett ringa bokföringsbrott. Jag tror att alla kan hålla med om att det är rimligt att en småföretagare som kanske av rent mänskliga orsaker har blivit lite sen med årsredovisningen inte ska behöva vara orolig för att hamna i domstol.

Därför har regeringen tagit initiativ till en mildrad lagstiftning som trädde i kraft i somras. Vad lagändringen betyder är att åklagare får ta upp ringa bokföringsbrott till allmänt åtal endast om det finns särskilda skäl och är påkallat från allmän synpunkt.

Det kan låta som en helt betydelselös ändring, men utifrån hur lagtexter brukar skrivas är detta en mycket betydelsefull ändring. Som regeringen skriver i propositionen innebär detta en stark signal om att huvudregeln ska vara att åtal inte ska väckas. Detta innebär att företagare som blir kortvarigt försenade inte ska riskera en prick i straffregistret.

Att regeringen vid den tidpunkten inte föreslog en ren avkriminalisering av ringa bokföringsbrott beror på att det kan finnas undantagssituationer där det trots allt kan finnas skäl att åtala.

Företagare som blir kortvarigt försenade ska alltså inte behöva riskera att få en prick i straffregistret. Men vi har alltså undantagsbestämmelser.

Nu hävdar Miljöpartiet i reservation 9 att denna lagändring betyder att en dom från Högsta domstolen från 2004 fortfarande gäller. Då vill jag hävda att Miljöpartiet inte har följt lagstiftningsärendet. Det är genom nya lagar som vi lagstiftare kan förändra rättsväsendets praxis. Poängen med lagändringen var uttryckligen att mildra lagstiftningen: En försenad årsredovisning ska normalt inte leda till åtal.

Reservationen är också intressant eftersom det påstås att lagändringen är ett lagförslag. Detta är inte bara ett lagförslag, utan det är gällande lag sedan nästan ett år tillbaka.

Det är en viktig fråga för många småföretagare. De ska inte behöva oro sig för brev från åklagaren bara för att de blivit lite sena med årsredovisningen. Vi ska fortsätta att underlätta och förenkla för småföretagen, och låt mig säga det i klartext: Om regelförändringarna från regeringens sida inte ger önskad effekt är vi från Folkpartiet beredda att vidta ytterligare åtgärder.

Låt mig säga några ord om Vänsterpartiets reservation 21 om EU:s straffrättsliga samarbete. Eftersom Vänsterpartiet vill tävla med Sverigedemokraterna om att vara det mest EU-fientliga partiet är jag förstås inte förvånad över att Vänsterpartiet vill problematisera det straffrättsliga samarbetet inom Europa. Däremot är jag mycket förvånad över *hur* Vänsterpartiet problematiserar detta samarbete. Läser man reservations-texten i betänkandet ser man att Vänsterpartiet bland annat är bekymrat över att frågor om brottsprevention, alltså det brottsförebyggande arbetet, får låg prioritet i EU:s kriminalpolitiska samarbete. Men det beror på att EU:s samarbete inom brottsbekämpning är strikt avgränsat till de gränsöverskridande frågorna.

Vi i Folkpartiet är starka anhängare av EU. Vi stöttar ett starkt rättsligt samarbete i Europa. Men att EU behövs betyder inte att EU ska göra allt. Vi behöver ett robust samarbete för att möta den grova gränsöverskridande brottsligheten, men det viktiga arbetet i vardagen med att förebygga brott, genom att fånga upp ungdomar med problem hemma och förbättra skolan och tryggheten i bostadsområdena, måste förbli ett ansvar för varje land.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag ta upp punkten om hot och våld mot förtroendevalda. Det är en mycket viktig fråga som inte har debatterats så mycket i kväll, men vi har haft en särskild debatt om det tidigare. Jag delar mycket av det som Maria Ferm sade i sitt anförande. Det är viktigt att regeringen ser över frågan. Det har getts ett uppdrag, och det kommer en rapport från Brottsförebyggande rådet i maj. Nyligen gav regeringen en domare i uppdrag att se över de domar som rör hot och våld mot förtroendevalda.

Det är bekymmersamt, fru talman, att många förtroendevalda inte anmäler hot och våld. En förklaring som Brottsförebyggande rådet påvisar är att förtroendevalda inte upplever att samhället tar tag i anmälningarna och att det i alltför liten utsträckning leder till faktiska konsekvenser. Även om det inte finns några tillkännagivanden eller ställningstaganden i utskottet är vi helt överens om vikten av att regeringen ser över frågan och kommer tillbaka med ett bra underlag.

(Applåder)

Anf. 126 STEFAN SVANSTRÖM (KD):

Fru talman! Den innevarande mandatperioden och fram till valet nästa år har vi kristdemokrater valt att fokusera på barns och ungas uppväxtvillkor. Vi vill försöka spegla varje politiskt område ur detta perspektiv, och med de medel som står till buds tillförsäkra att Sverige ska vara världens bästa land att växa upp i.

Det får en rad konsekvenser på justitieområdet, inte minst på det kriminalpolitiska och straffrättsliga planet, som vi nu diskuterar. Genom våra initiativ har regeringen på en rad områden skärpt lagstiftningen där barn är särskilt utsatta, inte minst inom sexualbrottsområdet. Vi har medverkat till att Sveriges riksdag ställt sig bakom skärpta straff för sexuella övergrepp mot barn, infört grooming som brottsrubricering och gjort det möjligt för barn som utsatts för sexuella övergrepp att driva sin egen talan genom att preskriptionstiden räknas först från att barnet är 18 år, för att nämna några åtgärder.

Men vi kan naturligtvis inte stanna vid sexuella övergrepp. Som Brottsförebyggande rådets statistik visar är barn och unga generellt en utsatt grupp när det kommer till brott. För vissa typer av brott mot enskild person handlar det om att utsattheten bland yngre är mer än dubbelt så hög som bland befolkningen i stort. Unga är också mer utsatta för upprepade brott. Det gäller inte minst brott som unga begår mot andra unga.

Dess värre är den rådande svenska rättspolitiska doktrinen att aktivt leta efter sociala bortförklaringar till lagöverträdelser, och den blommar ut som kraftigast just när det gäller unga lagöverträdare. Där är det personliga ansvaret som varje människa behöver lära sig att ta alltför ofta frånvarande i samhällets syn på unga kriminella. Här söks ofta omständigheter i uppväxtmiljö och skola eller psykosociala faktorer, vilket inte sällan renderar i att den unge kriminelle kan fortsätta på den inslagna banan under lång tid innan rättsväsendet slutligen ingriper med ett kännbart straff.

I den numera klassiska skräckfilmen *När lammen tystnar* uttrycker Hannibal Lecter: ”We covet what we see every day” – vi åtrår det vi ser i vardagen. Det ligger en del i det. Därför drabbar brottslighet oftast de personer som finns i förövarens närhet. Ungas brottslighet drabbar i enlighet med denna logik först och främst andra unga. Det är, speciellt när vi tittar på unga lagöverträdare, viktigt att förstå att brottsligheten hänger ihop. Våldsbrott, stölder, tillgreppsbrott, narkotikabrott – det ena ger det andra och är en del i en logisk kedja. Därför ska bekämpandet av det ena ses som ett bekämpande också av det andra.

Fru talman! Som katalysator för övrig brottslighet finns i stor utsträckning narkotikan. Narkotikabrottsligheten är ett av våra stora samhällsproblem. Dess värre ser vi hur narkotikan breder ut sig i allt vidare kretsar och att de lätta drogerna numera förekommer i samtliga socialgrupper på ett sätt som inte var fallet för några år sedan. Dagens Nyheter hade i december förra året en artikel om Stockholmspolisens operation Höstglöd, som var inriktad på cannabis. Under en knapp månads tid blev 130 skolelever, varav 70 hemmahörande på Lidingö, som knappast är sinnebilderna för en socialt utsatt förort, föremål för brottsutredning.

Missbruk bland medelklassungdomar som inte har en koppling till kriminalitet i övrigt är något vi tidigare inte sett. Deras missbruk är dock minst lika allvarligt då det göder gängkriminaliteten; många gånger är det gängmedlemmarna som säljer de illegala drogerna i miljöer där unga vistas. Därmed finns hela tiden inkörsporren till den organiserade brottsligheten i många ungas närhet. Det behöver vi ha i åtanke när vi bedömer klokhetsen i Vänsterns förslag att avkriminalisera narkotikabruket, som Lena Olsson nämnde.

Fru talman! Att fortsatt hålla en hög ambitionsnivå i kampen mot narkotikan är en av Kristdemokraternas hjärtefrågor. Det kräver att vi bibehåller och skärper den restriktiva lagstiftningen Sverige har på området. Sommaren 2011 avkunnade Högsta domstolen en dom som har kommit att få långtgående konsekvenser. Man omtolkade praxis för straffmätning vid narkotikabrottslighet. Omständigheter som tidigare inte vägts in ska nu beaktas, och enbart mängden narkotika spelar inte längre samma avgörande roll. Det har fått till följd att den organiserade brottslighetens nyckelpersoner sitter kortare tid i fängelse och spenderar mer tid på våra gator och torg.

Det är en utveckling som vi kristdemokrater ser på med stort allvar och vill komma till rätta med. Om domstolarna mot lagstiftarens vilja etablerar liberalare straffrättsliga regler kan vi inte stillatigande nicka bifall. Om lagstiftningen är otydlig får vi förtydliga den. Enklaste sättet att åstadkomma detta är att höja minimistraffen, vilket en utredare nu har i uppdrag att titta på.

Brottskategorierna existerar som sagt inte oberoende av varandra. En liberalare påföljdspraxis på narkotikaområdet riskerar att öka annan typ av brottslighet. Narkotika är försörjningsvägen för de kriminella ungdomsgängen med säte i våra utanförskapsområden. Det är gäng med en omfattande brottsrepertoar som ofta drabbar ungdomar och som sprider otrygghet bland allmänheten. Det visar inte minst de många skjutningarna i Göteborg under det senaste året där flertalet kopplas till uppgörelser mellan kriminella gäng som huvudsakligen sysslar med narkotikaförsäljning.

Fru talman! När vi diskuterar det straffrättsliga området är det inte intressant att bara titta på hur frågorna hanterats och kommer att hanteras av en alliansregering utan att också försöka förutse vad som kommer att hända på detta område om det olyckliga händer att vi får en rödgrön regering efter valet. 40 procent av de socialdemokratiska ledarna runt om i landet vill, i händelse av maktskifte, att Socialdemokraterna bildar regering tillsammans med Vänsterpartiet. Det visar en nyligen presenterad undersökning. Så lär det nog bli om olyckan är framme på valdagen, såvida inte Socialdemokraterna och Miljöpartiet lyckas bilda en majoritetsregering. Det förefaller dock ganska osannolikt, och det är nog få som på allvar tror det.

Vad skulle i så fall Vänsterpartiet lyckas åstadkomma i en förhandling med Stefan Löfven? På detta område är vi, fru talman, precis som när det gäller den ekonomiska politiken än så länge utlämnade till spekulationer. Någon tillstymmelse till gemensamt valmanifest kan man inte utläsa ur det betänkande som vi nu behandlar.

Låt oss för enkelhetens skull anta att Socialdemokraterna står på sig och inte låter Vänstern avskaffa jobbskatteavdraget, återinföra förmögenhetsskatten, överge överskottsmålet eller dramatiskt höja andra skatter. Vad finns då kvar? Vad finns det för ben att slänga till det i grunden extremistiska Vänsterpartiet man i en sådan situation tvingas ingå samarbete med?

Vad kan man göra som inte ytterligare äventyrar statsfinanserna eller raserar tillväxtförutsättningarna för svensk ekonomi? Svaret är naturligtvis frågor som Vänsterpartiet driver som inte är budgetbelastande eller

kanske rent av spara pengar. I denna kategori återfinns utan tvekan de straffrättsliga frågorna.

Vänsterpartiet slår i sin budgetmotion från i höstas fast att det synnerligen liberala systemet med tvåtredjedelsfrigivning bör bli ännu liberalare. Vänstern vill ha halvtidsfrigivning. Och i det betänkande som ligger på kammarens bord i dag finns yrkanden från Vänsterpartiet om att avkriminalisera eget bruk av narkotika, som har tagits upp här tidigare.

Miljöpartiet, den andra av Socialdemokraternas presumtiva koalitionspartner, tar i sin straffrättsliga motion tydligt avstånd från Alliansens inriktning på skärpta straff för bland annat vålds- och sexualbrott. De hävdar att straffrätten i stället ska stå på ”vetenskaplig grund”, vilket de verkar tolka som att straffen i allt väsentligt är för hårda.

Det är drogliberalisering och halvtidsfrigivning hos den ena och allmän påföljdsliberalisering hos den andra. Vid ett maktskifte är det här dina kompisar, Morgan Johansson. Vilka garantier har den svenska valmanskåren för att det inte är just dessa frågor som offras vid ett regeringsskifte? Knarkliberaler och inbitna kåkfarare lär säkerligen nicka bifall, men knappast speciellt många av de andra socialdemokratiska väljarna.

Hur kommer den rödgröna agendan på detta område egentligen att se ut?

(Applåder)

Anf. 127 MARIA ABRAHAMSSON (M):

Fru talman! Lagstiftaren brukar vara intresserad av vad som händer i den akademiska debatten, men bara ibland.

I betänkandet som vi debatterar här i kväll väljer justitieutskottet att avfärda min motion utan närmare motivering – förenklat förfarande. Jag tycker att detta är synd, för här hade utskottet haft en chans att problematisera kring frågan om innehav av tecknad barnpornografi, bland annat mot bakgrund av en nyligen publicerad studie av en av landets mest framstående straffrättsprofessorer. Jag syftar på Petter Asp och hans artikel *Barnpornografibrottet och den svenska rättvisan*, som kan läsas i festskriften till en juristkollega till Asp som heter Josef Zila.

Professor Asp ifrågasätter det rimliga i att kriminalisera innehav av tecknade bilder och att, som lagen nu gör, jämställa fiktiva skildringar av barn med bilder av verkliga barn i sexuella situationer. Och det är precis vad min motion handlar om: att avkriminalisera innehav av teckningar med påhittade barnfigurer.

Jag ska ge en kort bakgrund till att jag nu återkommer i den här frågan.

Enligt gällande rätt omfattas alltså teckningar med barnpornografiskt innehåll av brottsbalkens bestämmelse. När utskottet behandlade den här frågan i fjol menade riksdagen att lagstiftningen är väl avvägd och avtog mitt motionsyrkande med krav på ett tydliggörande.

På tapeten den gången var Svea hovrätts fällande dom från 2011 mot serieforskaren Simon Lundström. Riksåklagaren hade uppmanat Högsta domstolen att pröva hur bestämmelsen om barnpornografibrott skulle tolkas när det gällde tecknade barn. Högsta domstolen frikände Lundström i det så kallade mangamålet men svarade inte på riksåklagarens fråga. I stället förde domstolen ett resonemang där den vägde in manga-

traditionen i Japan och bildernas konstnärliga halt för att så småningom landa i konstaterandet att just i det här fallet, när det gällde Simon Lundström, skulle den grundlagsgaranterade yttrandefriheten väga tyngre.

I praktiken innebär det att HD:s dom har ett väldigt klenk prejudikatvärde nästa gång det dyker upp tecknade bilder på barn i pornografiska sammanhang. Och det var precis vad som hände lördagen den 23 mars, för snart ett år sedan. Dagens Nyheter publicerade då en recension av en akvarell, *The santas*, av Tala Madani. Målningen är en fiktion och föreställer delvis nakna tomtgubbar som står kring en spjålsäng och riktar sina könsorgan mot ett skyddslöst men tecknat blöjbarn. Som DN-prenumerant polisanmälde jag då mig själv för att få utrett om jag gjort mig skyldig till kriminaliserat innehav av barnpornografi genom att innehålla bilden, behålla den i flera dagar och dessutom sprida den vidare till många.

Straffbestämmelsen om innehav av pornografisk bild av barn innehåller nämligen inget undantag för teckningar och målningar med barnpornografiskt innehåll, utom om man tillverkat bilden själv. Då går man fri om det är för uteslutande eget bruk eller om gärningen, som det heter, med hänsyn till omständigheterna är försvarlig.

I mitt fall beslutade alltså åklagaren att inte inleda någon förundersökning med motiveringen att bilden kan antas ha framställts i konstnärligt syfte. Detta begrepp finns över huvud taget inte i lagtexten. Åklagarens motivering kunde möjligen ha varit relevant om det hade gällt att bedöma om det var försvarligt av DN att publicera bilden. Juridiskt sett är däremot det konstnärliga syftet helt irrelevant för att bedöma mitt straffrättsliga ansvar för innehavet av bilden.

Fru talman! Jag uppfattade det som att åklagaren valde att mer lita till sitt sunda förnuft än att ta hänsyn till vad det egentligen står i lagen. Det visar väl i sin tur hur orimligt vidsträckt den nuvarande kriminaliseringen är.

Jag och hundratusentals andra DN-läsare riskerade den där lördagen förra året att bryta mot lagen om man hade tolkat den enligt sin ordalydelse. Liknande händelser kommer att inträffa igen, inte minst genom att mangateckningstraditionen har gjort insteg också i den västerländska kulturen.

Därför tycker jag att det är ännu mer angeläget nu att lagstiftaren en gång för alla gör klart att tecknade barnfigurer inte omfattas av barnpornografilagen. Särskilt angeläget är det med ett sådant klargörande när det gäller teckningar som har tillkommit helt på fri hand utan att barn över huvud taget har förekommit som modeller.

Sist men inte minst är det förstås angeläget att rättsväsendets resurser används till att bekämpa riktig barnpornografi. Den åsikten har också framförts på Svenska Dagbladets debattsida av Rikskriminalens barnpornografigruppchef Björn Sellström, då med anledning av just mangafallet. Sellström var upprörd över att polisen måste ägna kraft, tid och resurser åt att jaga innehavare av tecknade fantasifigurer när det finns ett överflöd av verkligt elände att ta itu med i stället.

Jag tror faktiskt att de flesta håller med mig om att det låter hur tokigt som helst att en teckning av ett fiktivt barn i ett tecknat pornografiskt sammanhang innebär en kränkning av alla livs levande barn. Men det var faktiskt så lagstiftaren resonerade när dagens lagstiftning kom till.

När det nu har visat sig att Högsta domstolen inte har velat eller vågat underkänna denna absurda lagstiftning tycker jag att det vilar ett tungt ansvar på dagens lagstiftare att göra just detta. Det sade jag här i talarstolen i fjol, och jag gör det också i kväll. Jag håller fast vid det, för i en demokrati och rättsstat måste det vara lika tillåtet att skildra fiktiva barn i tecknad form som det är att skildra fiktiva barn i skrift. Men den självklarheten gäller inte i svensk lagstiftning.

Med dessa synpunkter, fru talman, tackar jag för ordet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

15 § Förstärkt tillträdesförbud vid idrottsarrangemang

Justitiekottets betänkande 2013/14:JuU21
Förstärkt tillträdesförbud vid idrottsarrangemang (prop. 2013/14:68)
föredrogs.

Anf. 128 CHRISTER ADELSBO (S):

Fru talman! Ordningsstörning i samband med idrottsarrangemang, så kallad huliganism, har varit ett ständigt återkommande problem under lång tid. Huliganismen drabbar idrotten som sådan, men den drabbar också alla som älskar att gå på olika idrottsevenemang.

Vem vill betala för att gå på exempelvis en fotbollsmatch som kanske avbryts efter fem minuter? Och vem vill ta med sina barn på en idrottsfest som urartar i slagsmål och förstörelse?

Redan för två år sedan presenterade regeringens nationella samordnare mot idrottsvåld delbetänkandet *Mindre våld för pengarna*. I delbetänkandet finns en diger lista med förslag för att minska det idrottsrelaterade våldet. Sedan dess har dock i stort sett ingenting hänt förutom att ytterligare en ny samordnare har tillsatts.

Det är positivt att regeringen anser att det behövs ytterligare åtgärder för att motverka ordningsstörningar och våld i samband med idrottsarrangemang. Det regeringen nu presenterar är en proposition med förslag till en förlängning av tiden för tillträdesförbudet från ett till tre år.

Fru talman! Vi anser att det är långt ifrån tillräckligt. För att tillträdesförbudet ska kunna användas på ett effektivt sätt krävs ett nationellt register. Vi vill dessutom se förslag om maskeringsförbud och inte minst anmälningsplikt. Anmälningsplikt skulle samtidigt lösa problematiken med tillträdesförbud utanför arenan som annars är ganska besvärlig att lösa. Anmälningsplikt skulle hålla bråkstackarna borta från arenorna och omgivningarna runt omkring.

Utskottsmajoriteten anser dock inte att en anmälningsplikt är nödvändig. Jag har svårt att förstå detta. Hur kan man ha något emot att personer som har tillträdesförbud till en idrottsplats även har en anmälningsplikt så att de inte kan ta sig till arenan när det är match?

Självklart ska en anmälningsplikt utformas i enlighet med de regler som gäller i fråga om grundlagsfästa rättigheter och de grundläggande friheterna.

Jag har själv varit aktiv inom fotbollen i princip hela mitt liv som spelare, tränare, styrelseordförande och inte minst som supporter. Därför känns det oerhört tungt att se det ena fallet efter det andra där fotbollsfe-ster förstörs av huliganer.

Jag tycker samtidigt att det är viktigt att alla riktiga och viktiga sup-portrar inte blandas ihop med de våldsverkare som enbart förstör för idrotten och inte minst för de föreningar som de sedan påstår sig stödja.

Vi anser att en anmälningsplikt för huliganer som har tillträdesförbud till arenan skulle vara ett steg i rätt riktning.

Fru talman! En annan oroande tendens som förre samordnaren pekade på är problemen med kriminell infiltration i idrottsklubbarna. Inte heller på detta område finns det något förslag.

Vi anser avslutningsvis att det nu är viktigt att regeringen går vidare med de förslag som presenterades av regeringens nationella samordnare mot idrottsvåld. Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 129 MARIA FERM (MP):

Fru talman! Att människor ska kunna njuta av att se idrottsarrange-mang utan att drabbas av våldsverkare eller avbrutna matcher är mycket viktigt. Det är viktigt att se till att några få inte förstör för alla andra supportrar. Men det förslag vi diskuterar nu leder inte framåt.

Regeringen föreslår att tillträdesförbud vid idrottsevenemang ska kunna meddelas för en period av upp till tre år åt gången i stället för som nu ett år. Detta är ett dåligt underbyggt förslag, och Miljöpartiet anser att förslaget ska avslås.

Den nuvarande möjligheten att utan bortre tidsgräns förlänga tillträ-desförbud med max ett år i taget är tillräckligt för att tillträdesförbud ska säkerställa skyddsverkan mot framtida ordningsstörningar och förebygga brottslighet.

De skäl som regeringen anfört till stöd för förlängning har inte stöd i den utredning som propositionen anges baserad på, SOU 2012:23 *Mindre våld för pengarna*. Någon närmare utredning som styrker eller ens gör regeringens förslag rimligt ur effektivitetssynpunkt lämnas inte, utan motiveringen stannar vid att samhället bör kunna ingripa med tydliga och kraftfulla åtgärder i syfte att förebygga brottslighet.

Det finns ingen utredning som styrker antagandet att en förlängning leder till minskad brottslighet. Jag själv är en stark anhängare av att ha någonting som styrker det som man föreslår.

Kammarrätten i Göteborg, Åklagarmyndigheten och Sveriges Advo-katsamfund har samtliga avstyrkt att en förlängning sker. Mot bakgrund av att det saknas skäl till regeringens förslag yrkar jag avslag på proposi-tionen och bifall till reservation 1.

Anf. 130 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Jag kan instämma till fullo med föregående talare Maria Ferm om bifall till reservationen och avslag på propositionen.

Jag vill ändå nämna några ord om fotbollshuliganism. Det är väldigt allvarligt. Christer Adelsbo tog upp från socialdemokratiskt håll att krim-inella infiltrerar idrottsklubbarna. Vi har under en hel del år vetat att många av huliganerna kommer från kriminella nätverk och organisation-er.

Därför är det väldigt viktigt att man tillsammans med supporterklubbar tar fram förslag till hur man ska förebygga just fotbollshuliganismen. Det är också ett problem bland många ungdomar som kanske ställs utanför stora delar av idrotten och är utanför skolan, och så vidare.

Jag skulle vilja se att man jobbar fram någonting mer konstruktivt som är förebyggande. Kammarrätten i Göteborg, Åklagarmyndigheten och Sveriges Advokatsamfund har samtliga avstyrkt en förlängning, och vi håller med dem.

Anf. 131 STEFAN SVANSTRÖM (KD):

Fru talman! Det betänkande vi debatterar rör en ödesfråga, skulle jag vilja hävda, för den svenska idrottsrörelsen och dess mest framstående klubbar och anhängare, framför allt i de högsta divisionerna. I förlängningen är det också en ödesfråga för några av våra mest älskade nationalidrotters förmåga att hävda sig internationellt och nå framgångar vid olika typer av internationella mästerskap oavsett om det är landslaget eller enskilda klubbar som deltar.

Som framhållits såväl i den proposition som regeringen presenterat som i den utredning som ligger till grund för förslaget är det idrottsrelaterade våldet alltså ett stort problem vid landets arenor inte minst i storstäderna. Vi har i dag ett flertal klubbar som dras med upprepade våldsamheter och ordningsstörningar, vilket inverkar menligt på deras möjligheter att ordna välbesökta och idrottsligt sjysta arrangemang såväl för det egna laget och dess anhängare som för motståndarlag och deras supportrar.

Idrottsvåldet har en märklig psykologi. De som säger sig älska sina lag och sin idrott förvandlas i vissa sammanhang till hatmaskiner som sprider våld, skräck och skadegörelse i sin väg, vilket i förlängningen får konsekvenser också för det egna lagets prestationer. Inte sällan vänds då hatet också inåt mot det egna laget och dess företrädare, vilket dess värre vid upprepade tillfällen skapat en ohållbar situation för såväl spelare som ledare.

Från Alliansens sida är vi fast beslutna att bekämpa huliganism och slå vakt om att idrottsevenemangen i våra högsta serier får bibehålla sin status som folkfester. Vi ser samtidigt att det finns skäl att oroas över vad några av oppositionspartiernas förslag skulle innebära för idrottsvåldets utbredning i Sverige.

Supportrar är en självklar och viktig del av idrotten. De ger själ åt klubbar och föreningar och förstärker upplevelsen för publiken. Men våld och skadegörelse får aldrig tolereras. Huliganism medför stora problem, höga kostnader och skadar idrotten. För idrotten är det en avgörande framtidsfråga.

När våldet tar överhanden svarar den trogna publiken inte sällan med att utebli från matcher eller sammanhang där våld kan förekomma. Ledare och spelare ser i värsta fall ingen annan utväg än att lämna klubbarna för att freda sina nära och kära från de våldsverkande supportrarnas terror. Därmed går svensk idrott miste om såväl skickliga ledare som betydande intäkter. Det skadar Sverige som idrottsnation.

Fru talman! Alliansen har sedan den tillträdde 2006 visat att den tar det idrottsrelaterade våldet på största allvar. Regeringen har under de

senaste två mandatperioderna gjort flera insatser och vidtagit åtgärder för att förhindra ordningsstörningar vid idrottsarrangemang.

Vi har tillskjutit resurser till polisen, och vi har tagit bort kostnaderna för polisnotorna.

Vi har infört lagstiftningen för ordningsstörningar vid idrottsarrangemang, och nu föreslår vi skärpningar. Vi har tillsatt flera nationella samordnare och haft återkommande möten med företrädare för idrottsföreningar och organisationer för att gemensamt hitta vägar för att stärka den positiva supporterkulturen och motverka den idrottsrelaterade brottsligheten.

Genom det förslag vi nu debatterar tas nästa steg i kampen mot idrottsvåldet. Expertisen och idrottsrörelsen är eniga om att den mest verkningfulla åtgärden mot störande supportrar är att helt utestänga dem från matcher genom så kallat tillträdesförbud. Det kan ske vid våldsverkande, ordningsstörande eller allmänfarliga aktiviteter inne på arenorna, som exempelvis olovlig användning av pyroteknik – något som dess värre är alltför vanligt förekommande.

Hittills har tillträdesförbud kunnat meddelas i upp till ett år. Regeringens nationella samordnare för att motverka idrottsrelaterat våld föreslog att den längsta tiden för tillträdesförbud bör förlängas till tre år eller åtminstone kunna sträcka sig över en hel säsong. Det kan det inte göra om det bara gäller i ett år.

Regeringen beslutade tidigare i år om en proposition med exakt denna innebörd. Vi har sett i både remissomgångar och i utskottsbehandlingen att det finns en bred majoritet bakom detta förslag, såväl inom idrottsrörelsen och de rättsvårdande myndigheterna som i kammaren här i Sveriges riksdag.

Det som dock återigen förvånar är den stora oenigheten bland de rödgröna partierna när det gäller denna fråga. Det gäller Socialdemokraternas vilja att gå ännu ett steg längre när det gäller att också införa anmälningsskyldighet för supportrar med tillträdesförbud, men även Vänsterns och Miljöpartiets motstånd mot att genomföra den skärpning vi nu diskuterar.

Fru talman! Jag vill gärna påminna om att regeringens utredare mycket noggrant prövade frågan om en anmälningsskyldighet, där störande supportrar har skyldighet att infinna sig på en polisstation i samband med match. Utredaren visade att en sådan ordning inte enkelt kan införas i Sverige. Den skulle medföra omfattande praktiska problem såväl för enskilda som för polisen. Den skulle också innebära en inskränkning för enskilda som inte står i proportion till vare sig de behov som finns eller de resultat man vill uppnå.

Remissutfallet för utredningen visade vidare att det inte finns något stöd för en sådan åtgärd, varken bland rättsinstanser eller inom idrottsrörelsen.

Till synes oberörda av förslaget många baksidor fortsätter Socialdemokraterna att driva denna fråga som ett av partiets främsta vapen i kampen mot det idrottsrelaterade våldet. Deras framhårdande i denna fråga står i skarp kontrast mot Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som just varit uppe och meddelat att de vill avslå det förstärkta tillträdesförbudet.

Fru talman! Vi i Alliansen menar att detta är både oseriöst och omdömeslöst från de rödgrönas sida. Vi anser att det finns skäl att känna oro för vad en rödgrön politik i praktiken skulle innebära för idrottsrörelsen

och skulle gärna vilja ha svar på vad den gemensamma linjen kommer att bli om olyckan är framme i höst och vi får en rödgrön regering efter valet.

Kommer Miljöpartiet och Vänsterpartiet att tvingas med på den socialdemokratiska linjen, som varken idrottsrörelse eller rättsväsen vill ha? Eller blir det i stället Socialdemokraterna som måste göra en eftergift – kanske i syfte att kunna rida spärr mot de mest omdömeslösa delarna av Vänsterns ekonomiska politik – och därmed svika miljontals anhängare och utövare inom svensk idrott?

Jag tycker att idrottsrörelsen och Sveriges alla idrottsälskare har rätt att kräva besked om hur den rödgröna insatsen mot idrottsvåldet kommer att se ut. Vi kristdemokrater kommer, tillsammans med övriga partier i Alliansen, att fortsätta verka för att samhället hela tiden ska ligga steget före idrottsvåldet och kontinuerligt förbättra möjligheterna att upprätthålla lag och ordning i samband med idrottsarrangemang.

Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

(Applåder)

Anf. 132 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Jag tänkte passa på att fråga Stefan Svanström vad regeringen bygger den här förändringen på. Vilket vetenskapligt stöd finns det för att ett förlängt tillträdesförbud skulle leda till minskad brottslighet?

Anf. 133 STEFAN SVANSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! När det gäller expertis nämnde jag i mitt anförande att det finns en bred enighet om den verkningsfulla åtgärd man kan vidta för att minska det idrottsrelaterade våldet. Det är något expertisen och idrottsrörelsen förordar, och nu ser vi till att det är något man får bättre möjligheter att använda sig av.

En motfråga: Vad finns det för vetenskaplig grund för det befintliga tillträdesförbudet? Ni verkar stödja det, för ni har inte velat ta bort det. Problemet med att bara ha ett års tillträdesförbud är att det bara gäller ett år från det att det meddelas. Om det meddelas i slutet av en säsong, till exempel inom fotbollen, träffas den som får tillträdesförbudet bara av ett fåtal matcher i början av nästa säsong. Därmed blir det mindre verkningsfullt.

Det har visat sig att de flesta tillträdesförbud som meddelas är just på ett år. Det gör att det inte finns någon proportionalitet i skalan så att vi kan få olika bedömningar beroende på vilken typ av ordningsstörning man har utsatt den enskilda matchen för.

Det är dubbla syften: dels att göra det möjligt att avstänga någon en hel säsong, dels att få en större variation i hur långa tillträdesförbud som utdöms.

Anf. 134 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Anledningen till min fråga är att det inte finns någon riktig utredning som styrker att ett förlängt tillträdesförbud skulle leda till minskad brottslighet.

Jag noterade att du nämnde expertisen, Stefan Svanström, och jag skulle därför vilja ha en lite tydligare beskrivning av vilka expertisen är och på vad de grundar sin bedömning att det skulle leda till minskad brottslighet.

Egentligen är det här kanske en lite märklig debatt, för den ordning vi har i dag innebär ju att man kan meddela tillträdesförbud ett år i taget. Det går att förlänga. Varför skulle det krävas att man kan meddela tre år direkt för att få lugnare arenor och bättre idrottsarrangemang?

Som du noterade är vi absolut inte emot att man har tillträdesförbud över huvud taget. Det är klart att man måste se till att personer inte stör för andra och att alla får bra upplevelser av idrotten. Men vad är det som gör att det här skulle vara mer effektivt? Det kan jag inte se några exempel på, och det är därför jag ifrågasätter det.

Anf. 135 STEFAN SVANSTRÖM (KD) replik:

Fru talman! Det går inte att peka på bara en åtgärd som den ensamt mest effektiva åtgärden för att komma till rätta med idrottsvåldet, eftersom idrottsvåldet i sig är ett komplext frågeområde.

Vi vet att insatser på olika håll i samhället kommer att krävas om vi ska knäcka det. Det gäller till exempel det våld som är utanför arenorna, där vi måste se till att polisen har resurser och möjligheter att ingripa mot våldsvärkare i största allmänhet.

Där har vår syn att det ska vara rimliga straff som står i proportion till gärningarnas allvar när det gäller våldsbrott i största allmänhet väldigt stor betydelse för möjligheten att ta de våldsvärkare som inte kommer in på arenorna.

Inne på arenorna är det dock en bedömningsfråga för idrottsrörelsen, regeringens utredare och regeringen som har gjort att vi har landat i att ett förlängt tillträdesförbud kommer att vara verkningsfullt för att få straff som träffar våldsvärkarna under en längre tid. Då behöver man inte ompröva till exempel ett tillträdesförbud som löper ut.

På vilken grund skulle man förlänga ett tillträdesförbud när man från början såg att det skulle behöva vara längre? Då får man gå tillbaka till det ursprungliga skälet till tillträdesförbudet för att konstatera om det är motiverat med en förlängning eller inte. Då är det ju lika bra att utdöma det längre straffet från början så att det verkar över hela nästkommande säsong.

Man har pekat på att det här är viktigt inte minst för de unga våldsvärkarna, som fortfarande har ett mycket stort intresse för idrotten som sådan, kanske mer än de lite mer inbitna våldsvärkarna.

Förhoppningsvis är det här en viktig pusselbit och ett viktigt steg framåt i kampen mot idrottsvåldet.

Anf. 136 JAN R ANDERSSON (M):

Fru talman! *Mer glädje för pengarna* är namnet på den statliga utredning som ligger till grund för den proposition vi diskuterar angående utökat tillträdesförbud vid idrottsevenemang. Jag tycker att det är en bra beskrivning. För de problem som uppkommer i samband med huliganism och andra ordningsstörningar drabbar alla ingående parter.

För det första drabbas klubbarna i den meningen att personer kanske inte kommer och tittar på matcher men framför allt att de får lägga mycket pengar på olika typer av säkerhetsarrangemang.

För det andra drabbas givetvis vi som åskådare och publik. Vi kanske får avbrutna matcher och en miljö som vi tycker är helt oacceptabel. Vi kanske väljer att göra annat än att gå och titta på fotboll eller vilken idrott det nu kan vara på grund av att vi inte känner oss säkra.

För det tredje drar vi på oss stora kostnader i form av polisövervakning. Det är poliskostnader eller polisresurser som hade kunnat användas på ett mycket bättre sätt om vi hade haft effektiva verktyg för att motverka våld och ordningsstörningar.

Därför tycker jag att det är av stor vikt att lagstiftning kan ge effektiva verktyg till de organisationer och klubbar som anordnar idrottsevenemang. Då är det viktigt att man gör detta i samverkan med klubbarna. Där måste jag ge utredaren en eloge som har gjort ett omfattande arbete för att förankra sina förslag och föra en diskussion med hela Idrottssverige.

Jag tycker att utredningen som ligger till grund för denna proposition är grundlig och omfattande. I utredningen pekar man på tre åtgärder som huvudsakligen är viktiga för att ge idrottsrörelsen de verktyg den behöver. En är redan genomförd. Det handlar om arrangörernas poliskostnad vid publika arrangemang, som sedan årsskiftet är avskaffad.

Den andra åtgärden handlar om att personer som visat sig utgöra en risk mot säkerhet och ordning vid idrottsevenemang ska kunna ges ett förstärkt tillträdesförbud i upp till tre år. Det är den frågan vi huvudsakligen diskuterar i dag.

Den tredje åtgärden som utredaren lyfter fram handlar om ett nationellt huliganregister – detta för att det har visat sig att många av länspolismyndigheterna har saknat kännedom om vilka personer som finns med eller som har blivit dömda till tillträdesförbud. Därför är det viktigt att man kan få en god underrättelse inför högriskmatcher exempelvis.

Denna lagstiftning ska enligt regeringens planer vara klar till halvårsskiftet.

Utöver dessa förslag finns det ytterligare förslag som vi vill titta vidare på, bland annat maskeringsförbud på arenor. Det är ingen lätt fråga. Även om det redan finns i exempelvis Fotbollförbundets och Ishockeyförbundets regelverk att det är förbjudet att maskera sig vid idrottsevenemang sker det givetvis ändå, eftersom det är svårt att ha några sanktionsmedel då lagen inte ger stöd för att efterleva dem.

Frågan om maskeringsförbud är svår, för den tangerar våra grundlagsskyddade fri- och rättigheter. Det är inte heller helt säkert vilka effekter en sådan lag kan tänkas få. Att någon skulle anträda en arena maskerad är inte troligt, och det är ganska lätt att förebygga. Men att en person som är i stånd att genomföra något olagligt, exempelvis att kasta en bengal, maskerar sig i samband med det brott han är på väg att begå är svårt att förebygga.

Frågan är då hur lagföringen går till av de personer som maskerar sig och sedan begår ett brott. Att använda pyroteknik är egentligen det stora brottet, och det kommer man inte enkelt till rätta med bara genom att införa ett maskeringsförbud.

Regeringen är trots detta beredd att titta vidare på frågan, som för närvarande utreds inom Regeringskansliet.

Trots allt detta och trots det arbete som har gjorts, som görs och som kommer att göras kommer många av dessa frågor inte att kunna lösas genom en lagstiftning eller genom ett polisarbete. Det är därför viktigt att föreningar och andra aktörer samordnar sina aktiviteter och tar till vara de erfarenheter som alla medverkande aktörer har. I syfte att underlätta detta, sprida kunskap och verka för en god supporterkultur har regeringen nyligen tillsatt en samordnare. Även Brå har fått ett uppdrag att ta fram strategier för att undvika fotbollsrelaterade ordningsstörningar.

Vidare tror jag att den utredning som nu har lagts fram kommer att vara en bra handbok för många av de organisationer som jobbar med dessa frågor. Det finns en hel katalog med åtgärder där man kan titta hur man ska jobba, bland annat när det gäller kriminell infiltration, etiska regler och många andra förebyggande insatser.

Fru talman! Jag skulle vilja säga någonting om de reservationer som finns till förslaget.

I och med att oppositionen står på båda sidor av regeringen här kanske man ska dra slutsatsen att vi har landat rätt. En annan slutsats man kan dra av att den ena sidan av oppositionen vill avslå hela förslaget och den andra sidan vill gå längre är att ingenting alls hade hänt om oppositionen fått bestämma.

Socialdemokraterna säger att man gör för lite och att det är för sent. Jag har svårt att hålla med om det.

Vi har lyft fram de huvudfrågor som utredaren tar upp: utökat tillträdesförbud, nationellt huliganregister och slopade poliskostnader samt maskeringsförbud, vilket utreds.

Andra förslag från Socialdemokraterna är sådant som utredaren på goda grunder har sågat. Jag måste fråga mig varför man går vidare med förslaget om anmälningsplikt när utredaren har tagit upp frågan, har skickat frågan på remiss och samtliga remissinstanser har sagt: Nej, det ska vi inte göra. Hela idrottsrörelsen säger nej. Polisen säger nej. Men Socialdemokraterna tycker att detta är ett bra förslag.

I den andra reservationen, från Vänsterpartiet och Miljöpartiet, vill man avslå hela propositionen. För mig är detta något iögonfallande, då Idrottssverige i praktiken unisont har ställt sig bakom förslaget. Av de knappt 40 organisationer knutna till Idrottssverige som svarat eller haft möjlighet att svara har endast en organisation avstyrkt regeringens förslag. Den organisationen är dessutom, skulle jag säga, kanske närmare kopplad till huligankulturen än idrottsrörelsen.

Om man var elak i denna debatt skulle man säga att Miljöpartiet och Vänstern hellre lyssnar på huliganerna än på idrottsklubbarna. Men det ska jag givetvis inte göra.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 137 JOHAN LINANDER (C):

Fru talman! För mig som hängiven fotbollssupporter är frågan om huliganism något som har engagerat mig under många år, långt innan jag kom in i riksdagen 2002.

Tillsammans med mina vänner hade jag årskort på ståplats på gamla Malmö stadion. Vi stöttade vårt lag i med- och motgång. Vi grät när MFF fick lämna allsvenskan efter en bedrövligt dålig säsong 1999, och vi har gråtit av lycka när det allsvenska guldet har kommit hem 2004, 2010 och 2013.

Idrott och alldeles speciellt fotboll skapar starka känslor. Det är bra – det är bra med engagerade supportrar. Fantastiska tifon skapar en härlig inramning på matcher, och sången som hörs genom hela matchen får publiken i stämning och ger spelarna en extra energikick.

Visst finns det många supportrar som skriker dumma saker, som vrålar när hemmaspelaren blir felaktigt avvinkad för offside. Det får man nog acceptera. Vill vi ha en publik som lever sig in i matchen, som dansar, sjunger och jublar, får vi också acceptera en del mindre begåvade uttryck.

Och 99 procent av supportrarna stannar där. De skulle aldrig någonsin göra någonting för att skada motståndarnas spelare, åskådare eller domare. Men så finns det en liten procent – det är säkert mindre än 1 procent – som kallar sig supportrar men som är huliganer, som påstår sig hjälpa sitt lag men som i själva verket stjälp det.

Det är de personerna vi måste sätta stopp för. Det är de personerna som skapar oro runt arenorna, som maskerar sig, som kastar in saker på plan. Det är de som gör att många barnfamiljer inte vill gå på matcher, speciellt inte på derbyn i storstäderna.

Utmaningen är alltså att behålla den positiva läktarkulturen samtidigt som vi sätter stopp för huliganernas framfart.

Fru talman! Ibland finns det de, både inom politiken och utom politiken, som skriker på mer lagstiftning och som tror att det löser hela problemet. Det är att göra det alldeles för lätt för sig. Oavsett vilken lagstiftning vi har vad gäller tillträdesförbud, register över tillträdesförbud, maskeringsförbud, anmälningsplikt och så vidare måste lösningarna hittas tillsammans mellan föreningarna, supportrarna och polisen.

Vi sätter ramarna med lagstiftningen, men det är inte lagarna som till syvende och sist avgör om det ska hända otrevliga saker på eller kring arenan eller inte.

En av de värsta saker som jag har varit med om på en arena var 2011 när en idiot – förlåt uttrycket, fru talman – sprang in på nya stadion i Malmö och gav sig på Helsingborgs målvakt. Han hade inte tillträdesförbud, skulle inte ha stoppats av någon anmälningsplikt och var inte maskerad. Ändå hände det.

Nu tar vi ytterligare ett steg med en lagändring, som är efterfrågad, som utredaren kom fram till och som idrottsrörelsen vill ha, med förlängning av tillträdesförbudet från ett till tre år.

Den kanske ännu viktigare frågan kommer vi till senare, och det handlar om registret, hur man ska kunna kontrollera att de som har tillträdesförbud inte kommer in. Det är en fråga som behövde utredas vidare. Tyvärr var många av de förslag som vi fick från utredaren mer i form av idéskiss, vad som är önskvärt, och inte en färdig utredning så att vi kunde gå vidare direkt till lagrådsremiss och proposition.

Vi är överens i Alliansen. Vi går vidare steg för steg i den här frågan. På den andra kanten, bland de rödgröna, säger Socialdemokraterna att vi

gör för lite. De vill gå längre. Miljöpartiet och Vänsterpartiet säger att vi gör för mycket. De vill inte förlänga tillträdesförbudet.

Frågan jag ställer mig är vilken politik som skulle bli verklighet om det här hände efter valet och ni fick regera. Jag tror att många vill veta det. Jag vill veta, och jag är helt övertygad om att många av medborgarna också skulle vilja veta. Det börjar bli dags att ge några besked. Det är inte en enda dag för tidigt. Alternativt säger ni till väljarna: Ni får se. Köp grisen i säcken och chansa. Men jag tror inte att det är så väljarna vill ha det, och jag hoppas att de upptäcker det i tid.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på båda reservationerna.

(Applåder)

Anf. 138 CHRISTER ADELSBO (S) replik:

Fru talman! Johan, du har tidigare sagt att lagstiftningen har varit otillräcklig, och du ville införa anmälningsskyldighet för dömda huliganer.

Du uttalade dig för ett par år sedan väldigt klart i de här frågorna. Du ville bland annat, med England som förebild, införa en anmälningsskyldighet för dömda huliganer. Du sade: "Centerpartiet kommer att ta upp det här i alliansen, för att få fram ett förslag så snabbt som möjligt — — vi kan ... inte sitta och vänta på alla åtgärder." Slut på citat från Svenska Dagbladet i april 2011.

Bra sagt, Johan! Jag hade inte kunnat säga det mycket bättre själv.

(JOHAN LINANDER (C): Tack, tack!)

Några av dina allianskamrater har uttalat sig på liknande sätt. Johan Pehrson, Folkpartiet, har tidigare uttryckt sig positivt angående anmälningsskyldighet. Han har bland annat uttalat följande: "En anmälningsskyldighet är inte konstigare än att man måste anmäla vapeninnehav." Vi har länge argumenterat för anmälningsskyldighet.

Även Kristdemokraternas rättspolitiska talesman har uttalat att KD var öppet för en anmälningsskyldighet för att få bukt med huliganismen. Man sade bland annat: "Det engelska systemet har fungerat bra, och jag ser inte det är integritetskränkande."

Det enda parti som hela tiden har sagt nej till anmälningsskyldighet är Moderaterna. Justitieminister Beatrice Ask har bland annat sagt att en sådan lagstiftning skulle begränsa rörelsefriheten för de drabbade huliganerna.

Det är ju precis det som är själva poängen. Huliganer med tillträdesförbud ska hållas borta från arenor och deras omgivning när det är match.

Man ser verkligen, Johan, vilka som bestämmer i Alliansen. Moderaterna är emot, Centern, Folkpartiet och Kristdemokraterna är för, men resultatet blir att Alliansen är emot. Min fråga till Johan är: Hur kan det bli så här?

Anf. 139 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag har ändrat mig. Det är väl ett ganska enkelt svar, och jag säger det utan att skämmas.

Prot. 2013/14:75
27 februari

Vi var många som ville ha anmälningsplikt. Det blev dessutom ett tillkännagivande till regeringen. Den nationella utredaren fick i uppdrag att snabbt se över om anmälningsplikt skulle införas.

Utredaren kom med väldigt bra argument. Han avslog det ganska brutalt – det fanns inte den minsta öppning för anmälningsplikt. Dessutom kritiserade han oss politiskt.

Jag tar åt mig, och jag önskar att Christer Adelsbo också skulle ta åt sig, när man hänvisar till det engelska systemet. I England har det aldrig funnits något anmälningssystem för klubbmatcher, och det är det vi diskuterar nu. Vi har ju inga större problem med huliganism på de internationella matcherna.

Det engelska systemet gäller bara att man inte får lämna landet när det är matcher utomlands eller utanför England och Wales. Det är såklart mycket färre matcher i andra länder och därmed mycket färre tillfällen då man skulle behöva anmäla sig på en polisstation.

Under allsvenskan skulle man behöva anmäla sig 30 gånger under en säsong. Är man supporter av ett lag som även har ett lag i högsta ligan i ishockey är det 55 tillfällen till. Vid 85 tillfällen under ett år skulle man alltså inställa sig på en polisstation.

Du får nog fråga dina vänner i Vänsterpartiet och Miljöpartiet om det. Om de inte accepterar tre års tillträdesförbud har jag lite svårt att tro att de skulle acceptera att personer hindras från att åka i väg med sina barn och bada, åka skidor eller vad som helst för att de måste komma till polisstationen när det är match. Det är ett alltför långtgående ingrepp, och jag har ändrat mig. Det har tydligen inte Christer Adelsbo.

Anf. 140 CHRISTER ADELSBO (S) replik:

Fru talman! Jag måste bara säga att när det gäller England har du inte riktigt rätt, Johan Linander. Vi har ju låtit utredningstjänsten titta på hur det ser ut i England och vad det är man har fattat där.

De har någonting som de kallar football banning order – det är tillträdesförbud på svenska. Den som har dömts till tillträdesförbud kan vara förpliktad att anmäla sig till polisstation i samband med vissa matcher. Att bryta mot förbudet kan innebära upp till sex månaders fängelse.

I lagen specificerar man vilka fotbollsmatcher man pratar om, och det inkluderar såväl klubbmatcher som landslagsmatcher. I England och Wales berörs förutom landslagen även exempelvis Premier League, Football League och Football Conference samt divisioner under dessa. Så är alltså den lagen skriven.

Skulle vi införa detta i Sverige innebär det självklart inte att varenda en och varenda match är berörd, utan man skulle se till att de värsta huliganerna, de med tillträdesförbud, inte fanns i närheten vid matchtillfällena.

Johan Linander, du och jag är inte alltid överens politiskt, men något som vi delar är att vara supporter av – det måste man ju säga här i kammaren – Sveriges bästa fotbollslag, Malmö FF.

(JOHAN LINANDER (C): Precis.)

Båda du och jag har tvingats se härliga fotbollsfester förstöras av huliganer på Swedbank Stadium. Därför är jag inte förvånad över att du *egentligen* anser att anmälningssystemet är viktigt. Då är det ju beklagligt att Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna har fått vika sig för Moderaternas linje i denna fråga. Det måste kännas jobbigt ibland att argumentera mot någonting som du egentligen är för.

Handen på hjärtat, Johan: Om du får chansen att vara kvar i riksdagen nästa period och vi lägger fram ett förslag om det här skulle jag inte bli förvånad om du trycker på bifallsknappen.

Anf. 141 JOHAN LINANDER (C) replik:

Fru talman! Jag kommer inte vara kvar efter valet eftersom jag inte kandiderar.

Vi har inte vikt oss det minsta. Jag har inga som helst problem att erkänna att när jag lyssnar på goda argument och får allting klart för mig kan jag ändra mig. Det tycker jag faktiskt är ganska bra, och det är en förmåga som jag tror att alla partier och politiker skulle må bra av att ha. Men det kanske inte är så.

Jag tänker citera Björn Eriksson, den nationella samordnaren som såg över anmälningsplikten, vad gäller systemet i England: ”I England används anmälningsplikten emellertid endast då landslaget eller engelska klubblag spelar utanför England och Wales. Det har aldrig” – jag understryker aldrig – ”förekommit anmälningsplikt vid matcher mellan klubbar i England och lagen medger inte heller denna möjlighet.”

Du kanske inte tror på Björn Eriksson som utredde det här, men jag tror nog att han hade kontrollerat det väldigt noga innan han skrev så.

För de allra bästa topplagen kan det säkert bli ett femtontal matcher utomlands på ett år om de går så långt som möjligt i Champions League eller Europe League. Men de allra flesta lagen har inte några utlandsmatcher på det sättet.

Skulle man införa anmälningsplikt i Sverige för en huligan som gjort väldigt dumma saker – låt oss säga att han håller på AIK med lag i högsta ligan i både fotboll och ishockey – handlar det alltså om 30 omgångar i fotboll och 55 i ishockey plus slutspelet i ishockey. Vi kanske kommer upp i 100 tillfällen då han ska anmäla sig på polisstation. Var tredje dag ska han springa dit. Det är inte proportionellt. Därför går vi inte vidare med det här förslaget.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

16 § Översyn av våldtäktsbrottet

Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU37

Översyn av våldtäktsbrottet
föredrogs.

Anf. 142 GUNVOR GERICSON (MP):

Fru talman! Sex är glädje, njutning och lust. I dag har många här i Sverige friheten att välja med vem, när och hur de vill ha sex. Det är fantastiskt att den sexuella friheten utvecklas, men samtidigt finns också en utveckling i attityder och värderingar hos vissa män och killar, där sex är en rättighet även om en annan människa kränks.

”Jag drömmer om den dag, då alla barn som föds är välkomna, alla män och kvinnor jämlika och sexualiteten ett uttryck för innerlighet,

ömhet och njutning.” Så sade Elise Ottesen-Jensen 1933, när man grundade RFSU, men den drömmen är lika aktuell i dag. Sexualupplysning och ökad kunskap om sexualitet har varit en grundsten för den sexuella frigörelsen i Sverige, och kunskapen är också grundläggande för att kunna fatta politiska beslut.

För nästan precis ett år sedan stod vi här i denna kammare och debatterade alliansregeringens proposition *En skärpt sexualbrottslagstiftning*. Men den lilla ändring som då gjordes – att ändra formuleringen från ”hjälpplöst tillstånd” till ”särskilt utsatt situation” – har inte haft någon större betydelse. Miljöpartiet har länge drivit på för en lagändring, och vi föreslog det även i fjol. Det behövs en samtyckesbaserad lagstiftning.

Redan då, för ett år sedan, fanns det ett förslag om att lägga till en samtyckesparagraf enligt den utredning som hade föregått, men alliansregeringen valde att inte ta med det i lagen. Hur länge ska vi behöva vänta på en lag som bygger på samtycke? Vi har ju kunskap. Hur länge ska vi behöva vänta på att få en lag som stämmer överens med människors rättsmedvetande? Ett nej ska vara ett nej. Så här kan det inte fortgå i dom efter dom.

Sexualbrott är en av de brottstyper som polisanmäls i minst utsträckning. Knappt en fjärdedel av brotten anmäls, och i de flesta fall då en kvinna anmäler en våldtäkt läggs fallet ned. Frågan om samtyckeslag har debatterats allt sedan 2005, då Europadomstolen kom med en dom mot Bulgarien som tydliggjorde att mänskliga rättigheter gäller. Det ska gå att bestraffa varje sexuell handling som har skett utan samtycke.

Eva och Christian Diesen presenterar i sin bok *Övergrepp mot kvinnor och barn* fakta och analyser av 10 000 förundersökningar och 2 000 domar under perioden 2004–2011. Det är avslöjande läsning. Antalet våldtäktsärenden som går till åtal beräknas vara mindre än 10 procent, vilket är historiskt lågt. Antalet dömda för våldtäkt har varit ungefär på samma nivå under 50 år trots att anmälningarna har ökat tjugofalt.

År 2012 anmäldes 6 320 våldtäktsbrott. Det är 17 våldtäkter varje dag! Lägg därtill 7 600 anmälningar om sexuellt ofredande. Av de över 6 000 anmälda våldtäktsbrotten var det få som gick till åtal. 171 ledde till fällande dom. Det är en siffra som har varit ungefär densamma de senaste 50 åren.

Vi läser i tidningarna om Tenstafallet, där sex unga män i tur och ordning hade sex med en 15-årig flicka som var instängd i ett rum. Vi läser om fosterflickan – en styvfar friades och hävdade att sperma hade funnits på toalettpapper, och den hade flickan på något sätt fått i sig. Kvinnan skrek – han sade att det var dominanssex. Han förstod inte att hon inte var med på det.

Men bakom rubrikerna finns en gärningsman. Om dem skrivs dock ganska lite.

Då kan man undra vad som är skälet till att man frias. Är det samtyckesinvändning – jag trodde att hon var med på det? För att komma åt problematiken med det sexuella våldet måste vi även jobba med destruktiva maskulinitetsnormer och få killar att ta ansvar i frågan.

Vilka frågor får då gärningsmannen? Ja, det är oftast en man. Vilka sexvanor har du? Hur ofta ser du på grov porrfilm? Vad hade du på dig den här kvällen? Hur förvissade du dig om att din partner var med på att ha sex med dig?

Vi behöver kunskap bland poliser, åklagare, domare och nämndemän. Därför vill Miljöpartiet se till att det finns en utbildning för dem som kommer att handlägga de här brotten. Domare och nämndemän tillhör de viktigaste parterna i rättskedjan som säkrar en rättssäker process. Därför tycker vi att det är viktigt att se vidare på detta och välkomnar en utredning om hur man ska kunna gå vidare så att det också stämmer överens med människors uppfattning om rätt och fel.

I den här frågan finns inga ursäkter. Läget är allvarligt om brottsoffer struntar i att göra en anmälan eftersom de ser rättsprocessen som någonting negativt. Allt fler berättar om övergrepp, och det är bra att man vågar berätta och prata om det. Fatta-kampanjen, som startade i maj 2013, är ett bra exempel på att allt fler säger: Nu får det vara nog!

Det är positivt att vi här i kammaren debatterar och så småningom, i nästa vecka, kommer att besluta att tillsätta en kommitté som ska granska varför så få våldtäktsanmälningar leder till åtal och fällande dom. Men majoriteten i utskottet, med socialdemokrater och moderater i spetsen, vill se över lagstiftningen förutsättningslöst. Vi välkomnar som sagt en utredning som tittar på olika alternativ, men vi behöver inte vänta på den del som handlar om samtyckeslagstiftning. Den del som 2010 års utredning föreslog skulle vi kunna införa nu, och därför har Miljöpartiet reserverat sig mot utskottets förslag till beslut i den delen.

Vi tycker att man ska göra detta nu och samtidigt fortsätta med utredningen, så att vi inte riskerar att få ännu fler domar som leder till att tjejer känner att det är hopplöst att anmäla.

Det kan inte fortgå så här i dom efter dom, sade jag tidigare. Det verkar finnas något slags motsättning mellan att göra en lagändring nu och att tillsätta utredningen. Vi skulle kunna jobba vidare med Kanada som förebild. I Kanada är sex utan samtycke straffbelagt. Man har högre krav på den handlande, som på ett rimligt sätt måste ha försäkrat sig om att den andra ville ha sex.

Norge nämns ofta i debatten. Där har man dels en våldtäktsbestämelse liknande den i Sverige, där det räcker med grov oaktsamhet, dels en samtyckesregel, där det krävs uppsåt. Det finns alltså ingen motsättning, antingen eller, mellan ett krav på samtycke i lagen och ett oaktsamhetsansvar, som det har låtit på justitieminister Beatrice Ask. Jag beklagar att ministern inte är här och debatterar i kväll. Det hade varit välkommet.

Ett krav på samtycke är viktigt som signal och normgivare och kan medverka till färre övergrepp. Därför är det intressant att utreda en modell liknande den i Kanada. Men låt oss först ta det beslut som 2010 års utredning föreslog.

Som sagt: Det handlar inte bara om lagstiftning utan också om normer i vårt samhälle. Det handlar om synen på män och maskulinitet och snäva tankebanor om hur en riktig man ska vara. Vi måste våga börja diskutera det också.

Niklas Järvklo, som forskar om svensk maskulinitetspolitik, har beskrivit det här på ett väldigt intressant sätt. Han skriver så här:

För vita män har de senaste decennierna inneburit en historisk utmaning där tidigare diskriminerade grupper som kvinnor, icke vita och homosexuella krävt rättigheter. Grupper som vita män tryggt kunnat definiera sig i motsats till har i dag erkänts rättigheter och en plats i samhället.

Detta leder inte nödvändigtvis till kris för män i allmänhet, men det är någonting som utmanar möjligheten att legitimera traditionella patriarkala värderingar.

Genom att diskutera män, mansrollen och maskulinitet synliggör man också att det inte är bra för någon att vi har det så här.

Män utgör 98 procent av de misstänkta för våldtäkt. Men män utgör också 75 procent av alla som är behandlade för våldsskador. Män har kortare medellivslängd och är överrepresenterade i statistiken för självmord, alkohol- och drogmissbruk och akut hemlöshet.

Vi måste våga börja diskutera mansnormen. Ett första steg är att ha en våldtäktslagstiftning som kräver att man kan redovisa samtycke.

Jag yrkar bifall till reservationen.

I detta anförande instämde Maria Ferm (MP).

Anf. 143 LENA OLSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i vad Gunvor G Ericson och Miljöpartiet sagt. Jag kunde kanske inte ha sagt det bättre själv. Det är inte första gången vi debatterar den här frågan i kammaren. Vi i Vänsterpartiet har motionerat om en samtyckesreglering i många år.

Men jag vill samtidigt säga att det är bra att man nu, genom den initiativrätt som man har i utskottet, tittar övergripande och förutsättningslöst på hela frågan. Det är glädjande, tycker vi i Vänsterpartiet.

Vi har också i många år motionerat om att man ska granska hela rättsprocessen från anmälan ända fram till dom. Där kan man nog hitta mycket som man kan åtgärda.

Det gäller också det som Miljöpartiet tog upp, det här med det maskulina. Vi kan titta på hur pojkar framställs, hur pojkar ska vara och så vidare. Det behöver göras mycket på det förebyggande området när det gäller våra killar och deras syn på det här.

Det blir lite absurt när man nästan framställer killar som lite dumma i huvudet. De förstår ju så dåligt när de sitter i domstolsförhandlingar. De begrep inte att kvinnan inte ville. De fattar inte. Det är ganska allvarligt om man har så dålig förståelse.

Man tar upp Kanada som ett bra exempel när det gäller samtyckesreglering. Jag tror att det är 37 delstater i USA som har det. Man behöver inte bara ta upp England och Nederländerna. Det här finns och används på annat håll.

Om man ska nämna någonting som Diesen har sagt kan man nämna just det här med den normerande effekten. Vi har haft den på barnaga. Vi har den när det gäller sexköp. Det har en normerande effekt som skulle kunna leda till att det blir färre våldtäkter.

Nu ska man också titta på det oaksamhetsbegrepp som finns i Norge. Norge är det enda land i Norden som har en kompletterande samtyckesreglering. Det har den här sexualbrottsutredningen tagit fram och redovisat.

Det jag kan reagera lite på är väl att det ska utredas nu igen. Hade vi fått som vi hade velat hade man tittat på den här frågan för länge sedan. Men nu ska man göra det.

När det gäller samtyckesregleringen kan jag ändå få en liten känsla av att man vill skjuta på saken. Det har ju varit en ganska het debatt. Jag tror att man vill få bort frågan från dagordningen på det här sättet. Men vi i Vänsterpartiet är glada för de tillkännagivanden vi har fått när det gäller granskningen.

Jag hoppas – jag har sagt det i den här talarstolen – att vi inom fem till tio år har en samtyckesreglering. Kom då ihåg vilka det var som stod här och tjatade mest! Var det inte Vänsterpartiet och Miljöpartiet?

Anf. 144 ANNA WALLÉN (S):

Herr talman! Sverige är ett av världens mest jämställda länder, men fortfarande har vi en lång väg att vandra innan män och kvinnor har samma möjligheter och rättigheter. Det yttersta uttrycket för ojämställdhet är mäns våld mot kvinnor. Vi kan nästan dagligen läsa om kvinnor som utsatts för hot och våld av en man.

Många presenterar idéer om hur vi ska få stopp på våldet, men åtgärderna vänder sig nästan uteslutande till kvinnor. För att undvika att bli våldtagna ska de inte dricka för mycket. De ska hålla koll på sina drinkar så att ingen smyger ned några droger i dem, och de ska inte klä sig för utmanande.

Varje år anmäls 6 000 våldtäkter, och av det blir det ett par hundra fällande domar. Det är väldigt få våldtäktsanmälningar som över huvud taget leder någonvart. Då ska man ha med sig att mörkertalet är stort. Det är alltså så att väldigt få våldtäkter och sexualbrott över huvud taget anmäls. Man kan förstå att anmälningsbenägenheten inte är stor när det händer så lite. Det är också tufft för brottsoffer att anmäla en våldtäkt och gå igenom den tuffa process som det innebär. Man får dessutom väldigt lite stöd.

Det totala antalet anmälda våldtäkter har tredubblats under de senaste tio åren. Till viss del beror det på att anmälningsbenägenheten har ökat, men det kan inte uteslutas att det faktiska antalet våldtäkter har ökat. Samtidigt visar statistiken att det är få anmälningar som leder till åtal. Enligt Amnestys rapport *Fallet nedlagt – våldtäkt och mänskliga rättigheter i de nordiska länderna* särbehandlas våldtäktsutredningar i förhållande till andra utredningar. Vi menar i likhet med rapporten att det behövs mer kunskap om varför så få anmälningar leder till åtal.

Situationen i Sverige är allvarlig i dag. Jag skulle vilja använda en del av mitt anförande till att beskriva det. Vi talar ofta om det stora mörkertalet när det gäller personer som inte anmäler att de blivit utsatta för en våldtäkt. För några veckor sedan började detta mörkertal att twittra. Människor delade för första gången med sig av berättelser om övergrepp som de blivit utsatta för. Många beskriver hur deras liv har förstörts av våldtäkter.

Jag vill delge er en beskrivning från två poliser i Stockholm som DN har intervjuat – de jobbar med ungdomar. Poliserna upplever att attityden till sex har förändrats i vissa grupper av ungdomar. Enligt de båda poliserna har det blivit betydligt rårare, särskilt bland unga killar. Att 10–15 tonårskillar samtidigt förgriper sig på en tonårstjej är inte längre ett ovanligt ärende, utan det är händelser som polisanmäls ett par gånger i månaden.

Samtidigt har gränserna för vad vissa tonårstjejer tror att de måste ställa upp på förflyttats. De hamnar i situationer de inte har kontroll över. I många fall filmas de också. Filmerna används av killarna som påtryckningsmedel: Ställ upp igen – annars hamnar filmen på internet!

I ett ärende tyckte en tonårskille, enligt egna uppgifter i förhör, att det var helt okej att dela med sig av sin flickvän till sina kompisar. Under hot om att lägga ut filmer på henne i sexuella situationer fick han, enligt flickan, henne att gå på gång på gång ställa upp på gruppsex. Åtal väcktes aldrig på grund av bristande bevisning.

Det tjugotal unga förövare som har hörts under hösten har flera saker gemensamt. De anser inte att de har gjort någonting fel. De tror sig veta att deras ofta yngre tjejkompisar vill ha sex med flera samtidigt. Att vissa tonårstjejer ändå anmäler förklarar de med att tjejerna bara är ute efter skadeståndet.

Deras inställning är att om en tjej hänger med ett gäng på åtta killar till en park betyder det att hon vill ha sex. De flesta av de förhörda killarna anser inte heller att det är våldtäkt att tvinga någon till oralsex.

Synen på tjejers och killars sexualitet är i dag väldigt skev. Män förväntas vara sexuellt hungriga och aktiva, medan kvinnor förväntas inta en passiv roll, vara passiva, möjligen blyga och lite svårflirtade men ändå villiga. Övertramp på en kvinnas sexuella integritet skylls på henne själv. Kvinnor ansvarar för att skydda sina kroppar, minimera riskbeteende och undvika urringningar och kort kjol. Debatten behöver flytta fokus. Ett nej är alltid ett nej!

Flera friande våldtäktsdomar har uppmärksammats den senaste tiden. Många människor har blivit förbannade, och många uppger att de har förlorat förtroendet för rättsväsendet. Statistiken visar att det är ganska riskfritt att våldta någon. Sannolikheten att lagens långa arm kommer att fånga en är väldigt liten.

Vi socialdemokrater har lyssnat på de starka protesterna. Vi vill förändra det här, och därför har vi lagt fram det utskottsinitiativ som vi nu debatterar.

Vi socialdemokrater vill att regeringen tillsätter en parlamentarisk kommitté för att granska varför det är så få våldtäktsanmälningar som leder till åtal och fällande dom. Kommittén ska utifrån granskningen ge förslag till åtgärder som kan stärka brottsoffrets ställning i processen och som kan förbättra polisens och åklagarväsendets arbete med dessa brott.

Den här kommittén bör också få i uppdrag att se över lagstiftningen när det gäller våldtäkt. Översynen bör göras förutsättningslöst och omfatta olika alternativ. Man bör då se över frågan om så kallad samtyckeslagstiftning och göra en bred analys av erfarenheterna i de länder som har sådan lagstiftning.

Vi är glada för att vi har fått gehör för det här initiativet i justitieutskottet, men det finns fortfarande fler saker att göra.

Vi socialdemokrater vill införa en ny brottsrubricering gällande våldtäkt. Vi menar att det finns anledning att markera tydligare att våldtäkt är ett av de allra allvarligaste brotten. Därför bör det införas en särskilt sträng straffskala för synnerligen grov våldtäkt, där straffet skulle kunna vara sex till tio års fängelse.

Vi vill att målsägandebiträde kommer in redan vid anmälan för att stötta brottsoffret i den jobbiga process som man är på väg att gå igenom.

Vi vill att det ska finnas särskild kompetens på landets akutsjukhus. På Södersjukhuset i Stockholm har man en särskild kompetens att ta emot personer som har utsatts för våldtäkt. Vi tycker att regeringen måste verka för att alla akutsjukhusmottagningar i landet får en sådan kompetens.

(Applåder)

Anf. 145 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Om man vill se det här positivt kan man säga att man är glad för att Socialdemokraterna har svängt och nu kan tänka sig att åtminstone tillsätta en utredning. Vill man vara lite mer bekymrad kan man säga att det tyvärr finns en risk att frågan förhållas.

Jag väljer att vara positiv och se att ni socialdemokrater ändå tar frågan på allvar och har tagit ett utskottsinitiativ. Det är att delvis lyssna på alla de berättelser som bland annat Fatta har lyft fram i ljuset.

Men jag har en fråga om tidsplan. Miljöpartiet tycker att det hade varit mycket bättre om vi hade tagit förslaget från 2010 års sexualbrottsutredning och utrett hur vi skulle kunna göra tilläggen.

Min första fråga är: Vad tänker ni er för tidsplan för att komma med ett konkret lagförslag?

Min andra fråga är: Varför skulle ni inte kunna tänka er att använda det förslag som fanns 2010?

Anf. 146 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Jag tror att Gunvor G Ericson hörde i mitt anförande att vi socialdemokrater verkligen tar de här frågorna på största allvar. Vi är inte här för att förhålla eller gömma någonting, utan vi vill verkligen hitta en lösning så att fler av de framför allt unga tjejer och kvinnor som blir våldtagna ska få upprättelse. Det är det absolut viktigaste. Brottsofferperspektivet är det viktigaste för oss.

När det gäller tidsplanen vill vi att det, efter det att beslutet fattats nästa vecka, ageras väldigt skyndsamt. Vi kommer att ligga på regeringen hårt. Det är upp till regeringen att leverera, inte förhålla. Vi tycker att det är jätteviktigt att det går snabbt.

Gunvor G Ericson frågade varför vi inte tog förslaget om samtyckeslag från utredningen direkt. Vi har varit osäkra på om samtycke är den bästa vägen att gå. Vi vill ta ett helhetsgrepp i de här frågorna och se varför det är så få våldtäktsanmälningar som över huvud taget leder någonvart i rättskedjan. Vi tror inte att samtycke är svaret på den frågan, utan vi måste ta ett bredare grepp, och vi måste se hur man gör i andra länder. Du nämnde, Gunvor, Kanada och Norge i ditt anförande, och det var väldigt intressant. Men att införa en samtyckeslagstiftning nu och sedan se över det, ta fram bra och positiva erfarenheter från andra länder och skjuta till saker blir lite fel ordning. Vi måste ta ett helhetsgrepp, vilket inte har gjorts tidigare, och tillsätta en parlamentarisk kommitté där alla politiska partier ingår.

Anf. 147 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! I praktiken innebär det ändå en väntan. Nu styr varken ni eller vi över Regeringskansliet, utan det är andra partier som har att ta fram kommittédirektiv till en utredning. Jag kommer att ställa samma fråga till dem så småningom.

Jag är bekymrad för att utredningen får vänta på grund av att det finns sådan misstro. Varje vecka får vi höra om fall där man inte har lyckats få fram en tydlig bevisning så att det går att döma efter den lag som finns, eller för den delen om fall där kvinnor inte vågar anmäla. Det är ungefär 25 procent som vågar anmäla. Man tror att det är ett så stort mörkertal.

Norge har en lagstiftning där den samtyckesbaserade delen kräver en form av bevisning, medan oaktsamhetsbrott kräver en annan form. I Kanada är det ännu skarpare än vad det är i Norge.

Det som bekymrar mig är att det här ändå innebär en väntan. Det jag ville höra är hur ni hade resonerat. Det riskerar att bli så att fler kvinnor kommer att drabbas under tiden. Men vi kanske kan hjälpas åt, om Socialdemokraterna i kväll kan utfärda ett löfte att det här är någonting som de kommer att gå till val på. Miljöpartiet kan utfärda ett sådant löfte. För oss är det en valfråga att vi ska genomföra det här så snart som möjligt.

Anf. 148 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Vi är helt överens om att det är väldigt brådskande. Jag vill inte läsa om något mer brottsoffer som till exempel inte vågar anmäla därför att man inte litar på rättsväsendet. Det är ett jättestort ansvar som vilar på våra axlar. Det är bara att skicka signaler till våra kolleger i Alliansen att jaga på regeringen.

Det är en sak till som jag skulle vilja ta upp. Sexualbrottslagstiftningen har reviderats och förbättrats många gånger. Vi trodde när vi hade debatten för ungefär ett år sedan och ändrade ”hjälplost tillstånd” till ”särskilt utsatt situation” att det skulle innebära en förbättring. Vi har inte riktigt sett det än, för det har kommit ganska få domar utifrån den nya lagen. Man trodde att det skulle kunna förändra situationen. Vi är inte helt säkra på att det har blivit så.

Jag tycker att det är viktigt att vi är lyhörda för det som händer och hela tiden driver på för att förbättra lagstiftningen för att brottsoffren ska få ett så bra bemötande som möjligt i processen.

Anf. 149 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Att bli våldtagen är självklart ett av de absolut värsta brott man kan utsättas för. Jag tror att risken för att bli våldtagen är ett av grundskälen till att kvinnor, framför allt unga kvinnor och tjejer, känner en stor otrygghet om de går ut sena kvällar.

I rapporten från Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, *Våld och hälsa – en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatt-het samt kopplingen till hälsa*, som presenterades i går här i riksdagen, kan man läsa oerhört mycket statistik och fakta. Jag skulle rekommendera alla som ännu inte har hunnit titta i den eller skaffa den att göra det.

I rapporten uppgav ca 27 000 kvinnor och ca 11 000 män att de under tiden våren 2011 till våren 2012 utsatts för påtvingade samlag eller liknande inklusive försök och sexuellt utnyttjande då de har befunnit sig i

ett tillstånd utan möjlighet att försvara sig. Dessa fakta bygger på intervjuer med över 10 000 män och kvinnor, så det är gedigna fakta.

Siffrorna stämmer i huvudsak med de skatningar som Brå gör i den nationella trygghetsundersökningen. Det är självklart att det är ett förskräckande antal människor som säger att de har utsatts för våldtäktsförsök, våldtäkter och sexuella övergrepp.

2012 polisanmäldes – som ju flera har varit inne på – 6 320 våldtäkter. Antalet personupplärade brott var 1 390, vilket motsvarar en uppläringsprocent på ungefär 22 procent. Under samma år ledde 171 åtal till fällande domar.

Vi vet att många fall aldrig når domstol, eftersom bevisningen många gånger är svår och åklagaren lägger ned förundersökningen, något som ska ske i vårt rättssamhälle om åklagaren inte tror på fällande dom. Självklart måste vi alltid värna rättsstatens principer om att det för att någon ska dömas ska stå utom rimligt tvivel att den åtalade har begått brottet.

Trots detta kan jag konstatera att när man jämför hur de olika länen klarar av att leda anmälningar om våldtäkt till åtal är skillnaden oroväckande stor. I Södermanland väcks åtal i drygt 52 procent av anmälningarna medan det i Västerbotten väcks åtal i drygt 10 procent av anmälningarna. Riksgenomsnittet ligger på drygt 20 procent. Detta är statistik från Brå.

Det här kan tyda på att man arbetar alltför olika på olika håll i landet, och det blir ju, tycker jag, en viktig del för den kommande parlamentariska kommittén att titta närmare på.

Från utskottet understryker vi att det kan ifrågasättas om det sättet på vilket polisens, åklagarnas och andras arbete bedrivs under förundersökningen på ett ändamålsenligt sätt leder till att bevisning säkras, så att fler åtal kan väckas och leda till fällande domar.

Under hösten och vintern har några av de fall som prövats i domstol och lett till friande domar skapat en mycket stor mediedebatt och debatt i samhället generellt, eftersom många av de friande domarna inte har stämt med människors allmänna rättskänsla. Det är bland annat därför vi är här i kväll och debatterar om en ytterligare översyn av våldtäktsbrotten.

Från den 1 juli i år skärptes lagstiftningen om våldtäkt. Begreppet ”hjälplost tillstånd” byttes ut mot ”särskilt utsatt situation”. Om denna lagstiftning i slutändan leder till fler fällande domar är för tidigt att säga.

Från utskottets sida har vi kommit överens om att det trots den nyligen skärpta lagstiftningen finns skäl för en parlamentarisk kommitté att återigen se över våldtäktsbrottet. Översynen bör göras förutsättningslöst och omfatta olika alternativ. Man bör även återigen se över frågan om så kallad samtyckeslagstiftning och göra en bred analys av de erfarenheter som andra länder med en sådan lagstiftning har. Skälet är naturligtvis att vi har olika åsikter i den här frågan bland de politiska partierna.

Utifrån min utgångspunkt är ett av de problem som uppmärksammas, när det gäller några av de friande domarna som har diskuterats, frågan om uppsåt. Visste förövaren, oftast en man, att han hade en sex med en partner som inte ville ha sex? Det är bland annat detta som jag tycker att kommittén ska fundera över. Kan det finnas skäl att fundera över hur detta med uppsåt kan viktas annorlunda? För min del tror jag att en väg

att gå är att titta på detta med oaktsamhet och vållande. Det här är något som jag tycker, och nu ska det tillsättas en förutsättningslös utredning, så den kommer naturligtvis att ha ett mycket bredare perspektiv.

När vi nu här diskuterar den här frågan och nästa vecka ska fatta beslut kan jag konstatera att justitieministern redan har lovat att en sådan här utredning ska tillsättas, och det tycker jag är alldeles utmärkt.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

(Applåder)

Anf. 150 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att det politiska trycket blev för stort, att Moderaterna blev tvungna att säga ja till att göra den här utredningen, och jag välkomnar att ni svängde i frågan.

Men jag blir lite bekymrad när jag hör att det ska vara en parlamentarisk utredning. Då funderar jag på: Hur lång tid tar den? Det kommer naturligtvis att ta tid innan regeringen skriver kommittédirektiv. Sedan ska kommittéledamöterna tillsättas. Och så ska förslag läggas fram – när då?

Norge har dels en våldtäktsbestämmelse som ungefär liknar vårt förslag där det räcker med grov oaktsamhet, dels en regel där straff kan utdömas när det inte kan bevisas att offret har varit slagen, hotad och berusad, men inte har samtyckt i ord, handling eller på annat sätt. En sådan lagregel kan begränsas genom att det ska krävas uppsåt, det vill säga att den handlande åtminstone ska ha misstänkt att den andra inte ville och struntat i det, eller också kan den omfatta grovt oaktsamt handlande.

Kanadas lagstiftning är tydligare. Där måste den handlande på ett rimligt sätt ha försäkrat sig om att den andra ville ha sex.

Min fråga till Ewa Thalén Finné är: Vilken tidsplan kommer Ewa Thalén Finné att jobba för? Hur ser man på skillnaden mellan att det ska vara ett oaktsamhetsbrott där det inte krävs uppsåt och en samtyckesbaserad lagstiftning?

Anf. 151 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Man kan kalla det politiskt tryck, och man kan kalla det för allmän debatt. Självklart har det varit en allmän debatt i dessa frågor, och det tycker jag är bra att vi har i samhället. Det är viktigt. De allra flesta våldtar inte eller utsätter människor för sexuella övergrepp, men det händer. Tyvärr är det få som polisanmäler. För den som har utsatts för det här brottet är det oerhört tufft. Självklart är detta med bemötande av brottsoffret A och O.

När det gäller våldtäkt har vi gjort en lång resa i det här landet där vi har utvidgat det här brottet ett flertal gånger, och det tycker jag är väldigt bra. Man måste alltid vara medveten om vad som händer och se efter om problemet löstes eller om man behöver gå vidare. Vi tog ett steg förra sommaren för att komma åt framför allt passivitet, att man inte gör motstånd om man är i hjälplöst tillstånd eller i en särskilt utsatt situation. Hur denna lagändring utfaller vet vi ännu inte, även om det har fällt en dom. Jag tycker att det är bra att man går vidare. Det kanske man behöver göra många gånger.

En av de viktiga bitarna tycker jag är att se på olikheten, hur man jobbar för att säkra bevis. Det tycker jag är oerhört angeläget.

Jag skulle vilja ställa en fråga tillbaka, så får vi fortsätta att svara på frågor sedan. Tror Miljöpartiet – och på vilka grunder tror Miljöpartiet det – att vi, om vi får en samtyckesbaserad lagstiftning, får fler fällande domar? Jag tror nämligen inte det.

Anf. 152 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Ytterst handlar lagstiftning om att vi inte ska få brott – inte främst att vi ska få fler fällande domar. Det är vår utgångspunkt. Precis som lagen om barnaga och sexköpslagen handlar det om att skicka signaler om vad samhället tycker är rätt och fel.

Varje dag anmäls 17 våldtäkter. Det är en anmärkningsvärt hög siffra. Jag tycker att det är skrämmande redan som det är nu.

Ewa Thalén Finné svarade inte på frågan om tidsplan. Jag kan förstå att Moderaterna kanske inte har diskuterat det i sin riksdagsgrupp, för riksdagsgruppen verkar inte alltid ha så mycket koll på vad ministern gör. Men har den moderata gruppen i det här utskottet diskuterat vilken tidsplan som ni har, för att pressa på regeringen? Vad vill ni se? Hur lång tid ska utredningen få ta? Det skulle jag gärna vilja ha svar på.

Miljöpartiet vill ha in samtycke i lagen nu, eftersom det fanns ett färdigt förslag. Vi vill också se till att man utbildar domare, åklagare och poliser som handlägger dessa brott. Det är ganska få som har gått utbildning av dem som dömer i de här fallen. Vi vill också ha en debatt om mansnormer och maskulinitet, för att våga lyfta frågan om vad det egentligen handlar om, nämligen synen på människovärdet.

Anf. 153 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik:

Herr talman! Jag ska börja med tidsplanen, eftersom jag inte hann med det i den förra repliken. Planeringen är sådan att regeringen arbetar med ett kommittédirektiv. Det finns en plan för att man ska fatta beslut under våren. Beträffande hur lång tid utredningen kommer att ta: Framför allt den del som gäller detta med bevisföring och säkrande av bevis, hur man jobbar och om man jobbar på olika sätt är en komplex fråga, så jag kan inte säga exakt hur lång tid det tar – man får göra en bedömning. Men jag tycker att det är angeläget.

Sedan skulle jag vilja kommentera ett par saker. Det är mycket angeläget att den som utsätts för våldtäkt vågar göra en polisanmälan. Det är viktigt för rättsstaten och viktigt för oss alla. Det är också viktigt att den kvinna som det med all sannolikhet gäller blir bemött på ett professionellt sätt när hon kommer till polisen, vilket tyvärr inte alltid sker i dag.

Jag tror att vi behöver vidga våldtäktsbrottet än mer. Det är just detta med uppsåt som man behöver titta mycket mer på. Men jag tror också att samtycke inte hjälper. Jag tror att det är en illusion. Till och med Madeleine Leijonhufvud har uttryckt att det nog inte ger fler fällande domar. Det sade hon i en debatt jag var med i.

Man kan naturligtvis ha visionen att om vi skulle ha en sådan här lagstiftning skulle vi aldrig mer få denna sorts brott. Men jag tror tyvärr inte att det blir så.

Anf. 154 JOHAN LINANDER (C):

Herr talman! I dag tar vi ett steg närmare en samtyckesbaserad sexualbrottslagstiftning. Det är en fråga som – det har vi hört här i dag – det har varit en livlig debatt om, och nu tycks alla partier ha förstått att det är en önskvärd väg att gå för att förtydliga sexualbrottslagstiftningen.

I debatten har vi hört det ena och det andra påståendet. Det är nästan lustigt att Socialdemokraterna, som är det sista partiet att förstå behovet av samtyckeskrav, nu har tagit initiativ i justitieutskottet och är jättestolta över det – det är bra – och nu säger att det är brådsakande.

Vänsterpartiet och Miljöpartiet försöker ta åt sig äran av att det är de som har drivit frågan först. Men nej, ni behöver ha lite bättre koll på historien. Jag tänkte berätta lite om hur det har sett ut historiskt.

År 2004 kom den dåvarande socialdemokratiska regeringen med en proposition om ny sexualbrottslagstiftning. Den byggde på Sexualbrottskommitténs förslag, som kom redan 2001. Utredningen hade tillsatts 1998 efter det så kallade Södertäljemålet.

Då 2004, som svar på propositionen, motionerade jag för Centerpartiets räkning och hade bland annat följande förslag: ”Riksdagen begär att regeringen återkommer till riksdagen med ett förslag som uppfyller Europadomstolens krav på att varje sexuell handling som inte bygger på samtycke skall vara straffbar enligt Bulgariendomen.” Den domen diskuterades mycket då.

När vi voterade efter debatten, som var i början av mars 2005, ställde sig Centerpartiets ledamöter, Moderaterna, Kristdemokraterna och tre av Vänsterpartiets ledamöter bakom kravet på att utreda samtycke. Men inte Vänsterpartiet som parti och inte en enda av miljöpartisterna och inte heller Socialdemokraterna eller Folkpartiet gjorde det. Det är jättebra att ni har ändrat er nu.

Herr talman! Jag kan inte låta bli att citera lite från debatten, som nästan på dagen var för nio år sedan. Det känns lite märkligt, men jag tänkte börja med att citera mig själv:

”I dag fattar vi här i Sveriges riksdag beslut om en ny sexualbrottslag. Det hade varit angeläget att redan nu få en lag som bygger på samtyckeskrav, men jag förstår givetvis att det inte kommer att bli så. Därför finns det en reservation om en utredning av en samtyckesreglering. Ni riksdagsledamöter som sitter här i kammaren och ni andra som sitter på era kontor och tittar på tv:n: Tänk efter. Är det rimligt att år 2005 fortfarande ha en sexualbrottslag som utgår från att kvinnan är sexuellt tillgänglig så länge som hon inte säger någonting annat?”

Detta var alltså 2005, för nio år sedan. Tänk efter! Är det rimligt att år 2014 fortfarande ha en sexualbrottslag som utgår från att kvinnan är sexuellt tillgänglig så länge hon inte säger någonting annat? Svaret är givetvis nej.

I debatten 2005 blev det givetvis replikväxlingar, och jag hade ett hetsigt replikskifte med Socialdemokraternas talesperson i debatten, Elisebeht Markström. Dåvarande justitieminister Thomas Bodström var inte på plats, trots att det var en av de största lagändringarna på rättsområdet under den mandatperioden.

Elisebeht Markström sade: ”Med en samtyckesordning, som Johan Linander förfäktar tillsammans med några få debattörer i Sverige skulle jag vilja understryka, är glidningen mot en annan rättsordning uppenbar.

Vi har inget intresse av att införa en sådan ordning och kommer heller inte att göra det.”

Elisebeht Markström, som jag för övrigt tyckte var en väldigt bra kollega i justitieutskottet, slog alltså fast att jag var en av få i Sverige som ville ha ett samtyckeskrav och att Socialdemokraterna inte tänkte införa det. Det tog nio år för er att ändra er – men bättre sent än aldrig.

Men, herr talman, jag måste vara ärlig. Jag var inte först med att motionera i Sveriges riksdag om att införa ett samtyckeskrav i sexualbrottslagstiftningen. Nu i efterhand, när jag satt och sökte lite på riksdagens hemsida, hittade jag en ännu äldre motion i riksdagen som handlar om samtycke. I en jämställdhetsmotion från 1999 kan man läsa att ”frånvaron av samtycke snarare än graden av våld [bör] vara det som definierar våldtäkt.”

Nu sitter alla här och funderar på vilket parti – för det var en partimotion med partiledaren som första namn – som var så förutseende och som redan för 15 år sedan, år 1999, tog upp frågan om samtyckeskrav i sexualbrottslagstiftningen. Givetvis var det Centerpartiet, och det var Lennart Daléus, vår partiledare då, som var första namn i motionen.

Detta är alltså ingen ny fråga. Vi har arbetat länge med den. Från Centerpartiets sida har vi tjatat, får man nog säga.

Herr talman! Gunvor G Ericson från Miljöpartiet tog tidigare här upp en mängd fall. Men jag blir lite orolig när man tar upp denna typ av fall och tror att ett samtyckeskrav i sexualbrottslagstiftningen per automatik skulle leda till en fällande dom. Då gör man det alldeles för enkelt för sig. Samma bevisproblem som finns i dag kommer att finnas även när vi har ändrat lagstiftningen.

Den som säger att kvinnan var med på det kommer att göra det senare också. Och fortfarande kommer åklagaren att ha bevisbördan för att brott har begåtts. Det tänker vi verkligen inte ändra på.

Det finns en del fall som det har refererats till i tidningarna där det sägs att den åtalade inte förstod och därför inte haft uppsåt. Där kanske man skulle få en förändring. Men risken är uppenbar att den åtalade i dessa fall kommer att säga att kvinnan var med på det. Då kommer samma bevisproblem att finnas kvar.

Det viktiga med att ha ett samtyckeskrav i sexualbrottslagstiftningen är inte att det kommer att leda till så många fler fällande domar – men förhoppningsvis några. Det viktiga är signalen från lagstiftaren om att det inte är okej att ha sexuellt umgänge med en annan person förrän man vet att den andra personen är med på det. Den signalen är jätteviktig att skicka.

Jag vill betona att den andra delen av detta utskottsinitiativ som justitieutskottet nu tar är minst lika viktig, alltså hur rättsväsendet kan jobba för att nå fler åtal och fällande domar utan att tumma på rättssäkerheten. I dag vet vi, precis som Ewa Thalén Finné var inne på, att det skiljer mycket mellan olika polismyndigheter. Det är inte acceptabelt. Det är inget i anmälningarna som visar att det skulle bli en så stor skillnad. Det handlar helt enkelt om hur man jobbar. Då måste man lära av de goda exemplen. Det är inte okej att sannolikheten för en fällande dom i vissa län är dubbelt så stor – eller hälften så stor – som i andra län. I och med att vi får den nationella polismyndigheten kommer det att tas ett steg i rätt riktning för en enhetlig rättstillämpning. Jag tror att just detta är vik-

tigare än just samtyckeskravet för att nå fler åtal och förhoppningsvis fler fällande domar.

Det är också att se över brottsoffrens ställning i processen. Att vara utsatt för sexualbrott måste vara fruktansvärt. Jag kan inte veta hur det är eftersom jag lyckligtvis inte varit det, men jag kan tänka mig att det är en fruktansvärd psykisk ansträngning att gå igenom. Därför måste vi göra det så lite jobbigt som möjligt. Det kommer alltid att vara jobbigt att få dessa frågor. Försvarsadvokaten måste ha rätt att ställa frågor under rättegången. Men vi från samhällets sida ska se till att det är så lite jobbigt som möjligt för brottsoffret.

Samtidigt blir jag bekymrad över Socialdemokraternas bild, som Anna Wallén målade upp här, om att man som brottsdrabbad inte skulle få någon hjälp alls. Det är nästan som om ni vill skrämman människor från att anmäla brott. Jag vill tvärtom uppmana alla att anmäla brott. Det är först då som man kan få den rättsliga upprättelsen. Om man inte anmäler kan det aldrig hända någonting. Risken är att gärningsmannen begår samma brott igen.

Herr talman! Jag beklagar att jag överskred min talartid lite grann. Men jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 155 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Det är nästan så att man häpnar när Johan Linander står här i talarstolen och försöker framställa sig själv som Gud. I en tidigare debatt här sade du att det är väldigt fint att ändra sig, och du berömde dig själv för att du kunde ändra uppfattning.

Men jag tycker att man som politiker faktiskt måste vara ärlig, och det är du inte nu. Du säger att du har stridit för en samtyckeslagstiftning sedan 2004. Du kanske har stridit på bloggar och så vidare. Men du har inte gjort någon skillnad här i riksdagen.

Det är mindre än ett år sedan vi hade en debatt här då vi diskuterade ett lagförslag som vi skulle fatta beslut om. Då röstade Johan Linander nej till det. Jag förstår därför inte på vilket sätt du har stridit. Det är ganska oärligt att säga att du vill ha en samtyckeslagstiftning. Men när det väl gäller kan du inte göra någonting. Du kan inte göra skillnad för att du sitter i en allians där man inte vill någonting.

Ni har ändrat er efteråt. Folkpartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet har gått ut och sagt att vi behöver en samtyckeslagstiftning efter att man har fattat beslut i riksdagen. Det är oerhört märkligt att man inte vågar stå upp för sina åsikter när det är skarpt läge.

Hade inte vi socialdemokrater lagt fram detta initiativ för några veckor sedan hade ingenting hänt. Då hade ni suttit där och varit passiva. Ingenting hade hänt, helt enkelt.

Samma dag som vi lade fram detta initiativ – Socialdemokraterna var det sista partiet att ändra sig – var det en debatt i *Aktuellt* mellan Socialdemokraterna och Moderaterna. Moderaterna ville absolut inte göra en översyn av varför det är så få våldtäktsanmälningar som leder till åtal. Jag tror därför att du ska ta en diskussion i Alliansen i stället.

Jag reagerade mycket starkt på detta, och jag var tvungen att begära replik för att ändra på verklighetsbeskrivningen.

Jag undrar alltså på vilket sätt som du har stridit för denna fråga sedan 2004. Men när det väl gäller röstar du nej i riksdagen, där vi stiftar lagar.

Anf. 156 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Anna Wallén tog verkligen till stora ord. Om du ville anklaga Moderaterna för någonting hade du kunnat begära replik när den moderata ledamoten höll sitt anförande här. Men det gjorde du inte. Jag kan inte svara på vad någon moderat har sagt i en tv-studio. Däremot kan jag svara på vad justitieministern har sagt, och det är att denna utredning ska tillsättas och att det ska gå ganska snabbt.

Sedan kan jag svara på vad Centerpartiet och jag har gjort – jag misstänker att den frågan kommer att ställas av Gunvor G Ericson. Som jag sade motionerade vi om detta 1999. Vi motionerade om det även 2004. Socialdemokraterna stod i talarstolen och sade att de inte kommer att införa detta. Ni var helt emot det. Thomas Bodström som justitieminister argumenterade mot det gång på gång.

Vad hände då 2006 när Alliansen tog över regeringsmakten och Centerpartiet ingick i regeringen? Jo, vi tillsatte just denna utredning. Där gjordes en översyn av de lagändringar som tidigare hade skett. Utredaren skulle även se över en samtyckesbaserad sexualbrottslagstiftning.

Utredaren förslög inte att hela sexualbrottslagstiftningen skulle vara samtyckesbaserad utan föreslog i stället ett sekundärbrott om vårdslöshet, alltså att man skulle kunna begå ett sexualbrott genom vårdslöshet.

Det är kanske en korrekt tanke. Men det förslag som lades fram fick hård kritik från remissinstanserna. Inte ens jag, trots att jag har haft denna inriktning under hela min tid i riksdagen, kunde ställa mig bakom precis det förslag som utredningen hade lagt fram. Det var helt enkelt inte tillräckligt bra.

Nu går vi vidare. En parlamentarisk kommitté kommer att ta en viss tid, vilket jag tyvärr måste medge. Normalt tar en parlamentarisk kommitté lite längre tid på sig än en enmansutredare.

Men när ni får tillbaka detta, om Anna Wallén sitter kvar i riksdagen då – jag kommer inte att göra det eftersom jag slutar efter valet – önskar jag er lycka till. Jag hoppas verkligen att det kommer på plats.

Anf. 157 ANNA WALLÉN (S) replik:

Herr talman! Det absolut viktigaste som jag tog upp i mitt anförande handlar om brottsoffren som har utsatts för våldtäkter och andra sexuella övergrepp. Jag som politiker avskyr det djävla politiska käbblet som vi nu håller på med. Men jag är ändå tvungen.

Johan Linander målar upp en bild av oss som är helt felaktig och försöker framställa sig själv i en bättre dager än vad som är fallet. Därför är jag tvungen att ta den här diskussionen.

Man ser också vilket parti det är som bestämmer i Alliansen, och det är Moderaterna. Så är det faktiskt. Du säger att du har drivit detta sedan nästan tio år tillbaka. Men varenda gång som det är uppe till beslut och vi kan stifta lagar vågar inte Centerpartiet stå på sig och rösta för en samtyckeslagstiftning.

Du sade tidigare att du var en politiker som kunde ändra sig. Då kanske det är dags att vara lite ärlig också.

I det förra replikskiftet som vi hade sade du att jag målar upp en mörk bild när det gäller brottsoffer och att jag skrämmer människor så att de inte vågar anmäla att de har blivit utsatta för en våldtäkt. Så är det absolut inte. Men vi måste ändå här våga beskriva den verklighet som finns. Jag vet inte om Johan Linander har mött en person som har gjort en våldtäktsanmälan och gått igenom den processen och det utlämnande som det innebär att inte bli trodd och att vända ut och in på sitt privatliv och skuldbelägga sig själv.

Jag har mött flera av brottsoffren, och det är en dyster bild man får. Bara för att jag vågar ta orden i min mun och i riksdagens kammare beskriva hur det är tror jag inte att det gör att människor inte vågar anmäla. Vi måste diskutera det för att se hur vi kan förbättra situationen. Det handlar också om att vara ärlig och verkligen se hur det ser ut.

Tidigare har Johan Linander röstat ned förslag från oss om att vi vill ha in målsägandebitråde tidigare. Det var uppe till behandling för bara några veckor sedan. Johan Linander säger att han vill stötta brottsoffren bättre, och ändå röstade han emot vårt förslag.

När det gäller en granskningskommission vid våldtäktsärenden är det något som vi socialdemokrater har drivit väldigt länge, och varenda gång har Centerpartiet röstat emot. Det känns inte trovärdigt.

Anf. 158 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Anna Wallén måste verkligen ha problem med hörseln eller så väljer hon att inte lyssna. Ja, Centerpartiet står för samtyckeskrav och har gjort det hela tiden, men vi röstade inte för det förslag som hade fått mycket hård kritik av remissinstanserna. Det är väl inte så svårt att förstå det? Att man vill genomföra någonting betyder inte att man vill genomföra det på ett hafsigt sätt.

Det är möjligt att Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill det, och ni vill bilda regering tillsammans med dem, Anna Wallén. Ni kan väl berätta hur ni skulle komma överens i de här frågorna? Socialdemokraterna lägger fram ett utskottsinitiativ, och två partier reserverar sig. Det är inte vi från allianssidan. Det är inte ens Sverigedemokraterna. Nej, det är de två som ni tänker er att samarbeta med. Det är de som reserverar sig mot ert utskottsinitiativ.

Jag hoppas verkligen att Anna Wallén vid varje träff och i varje samtal uppmanar människor att polisanmäla även om det är jobbigt, för det blir inte bättre av att inte polisanmäla. Det är hur viktigt som helst.

När det gäller målsägandebitråde röstar vi inte för ett socialdemokratiskt förslag om att regeringen ska se över någonting som redan håller på att ses över. Det betyder inte att vi är emot i sak, utan vi är emot att säga till regeringen, vilket ni vill göra gång på gång, att de ska göra något som de redan gör. Den typen av plakatpolitik som Socialdemokraterna för är inte trovärdig.

Förr i tiden var Socialdemokraterna ett regeringsbärande parti. Man kunde lita på att de förslag som lades fram kunde genomföras i verkligheten. Någonting har hänt under de senaste åtta åren. Det är som om Socialdemokraterna har glömt bort hur det är att sitta i regeringsställning. Plötsligt har det blivit ett parti som lägger fram förslag utan att egentlig-

en tänka efter om det kommer att kunna genomföras ifall man får möjligheten. Det är sorgligt att se den utvecklingen hos Socialdemokraterna.

Anf. 159 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! Det är lustigt hur man kan vända och vrida på det som sägs. Vi debatterar ett initiativ som Johan Linander i slutändan har ställt sig bakom. Det var roligt med vurmen för en samtyckesreglering. Vi debatterade frågan för ett år sedan. Då röstade Johan Linander och Centerpartiet emot förslaget om samtyckesreglering.

Stridit för frågan, sades det. Ja, vi har en reservation. Också den föreslog Johan Linander avslag på. Reservationen handlar om just en samtyckesreglering. Han har nog lite grann att reda ut inför dem som kanske sitter och tittar på debatten för att förklara vad Centerpartiet egentligen vill. Om inte det lagstiftningsförslaget var bra, varför har ni då inte lagt fram någonting själva, Johan Linander? Varför har det inte kommit någonting om det nu är så viktigt med en samtyckesreglering? Det har vi inte sett någonting av.

Vi har flera gånger lagt fram förslag om en granskningskommission, den som nu ska se över frågan från anmälan till dom, och då har ni röstat nej. Det som Miljöpartiet tar upp har vi motionerat om för flera år sedan, till exempel att det skulle vara en obligatorisk vidareutbildning för domare gällande sexualbrott. Men nej, man fick inte kräva det av domarkåren, för då kunde de tappa sin objektivitet. Det är mycket som inte går ihop, men Johan Linander säger igen nej till samtycket.

Anf. 160 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Det sista förstår jag över huvud taget inte. Uppenbarligen är det fler än Anna Wallén som har problem med hörseln eller inte vill höra. Vad är det som är så svårt att förstå med det som jag sagt om Centerpartiets arbete för samtyckeslagstiftning både i opposition och under tiden som vi varit i regeringsställning?

Ja, vi röstade emot utredningsförslaget, det som handlade om sekundärbrott, alltså att man skulle kunna dömas för ett sexualbrott på grund av vårdslöshet. Det var inte det samtyckeskravet som jag hade tänkt mig och som jag hade hoppats att utredaren skulle komma fram till. I stället kom han fram till en variant som fick hård kritik av remissinstanserna. Jag tycker inte att det skulle vara speciellt ansvarsfullt att genomföra det på det sättet.

Men vi kan väl gå vidare med en parlamentarisk kommitté – om Vänsterpartiet och Miljöpartiet nu tänker sitta med i den. Ni reserverar er mot att den ska tillsättas, Lena Olsson, men jag hoppas att ni åtminstone väljer att sitta med i kommittén när den utses även om ni är emot det. Ni reserverar er mot att den ska tillsättas för att titta på samtyckeskravet. Om ni missat det har ni reservationen i betänkandet.

Herr talman! Det får räcka.

Anf. 161 LENA OLSSON (V) replik:

Herr talman! Det verkar som om någon är trött i denna sena timme.

Ja, vi har reserverat oss, men, och nu läser jag från reservationen: ”Vi ser positivt på att utskottets majoritet nu föreslår att en parlamentarisk kommitté tillsätts för att granska varför det är så få våldtäktsanmälningar

som leder till åtal och fällande dom.” Vi är positiva, men när det gäller samtyckesreglering tycker vi att det är utrett och klart, och därför är det bara att införa den. Det är så vi tycker.

Jag stod i talarstolen och sade att jag tycker att det är bra. Det har i alla fall lett till det som vi från Vänsterpartiet motionerat om i flera år, att man måste granska polisens, åklagarnas och domstolarnas arbete när det gäller våldtäktsfall.

Så här kan vi inte längre ha det. Vi måste se till att dessa människor får något slags upprättelse och att anmälningarna åtminstone blir grundligt och riktigt utredda.

Anf. 162 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Ska jag vara helt ärlig tror jag att det arbete som polisen och åklagarna själva nu gör beträffande hur de jobbar i olika län betyder mer än en parlamentarisk utredning. De parlamentariker som sätter sig i utredningen kommer inte att kunna ändra på något på direkten, utan allt kommer sedan tillbaka i form av ett betänkande. Det ska därefter genomföras av polis och åklagare. Det kanske trots allt går snabbare att göra som regeringen, säga till polis och åklagare att de själva ska granska detta och se till att de jobbar på samma sätt i alla län.

De resultat som polismyndigheterna i de bästa länen kommer upp till visar inga jättehöga siffror, men det kanske är så långt man kommer eftersom det är en mycket svårutredd brottslighet. Då ska de andra länen också ligga på den nivån. Vi måste se till att de ser på de goda exemplen och frågar sig varför andra länsmyndigheter är bättre än de och hur de kan ändra sitt arbetssätt så att de blir lika bra som de bästa.

Det snabbaste sättet att komma framåt är knappast genom att tillsätta en parlamentarisk kommitté, men vi är med på det. Den parlamentariska kommittén ska också titta på samtycket som vi har debatterat så mycket i dag. Just den delen, att kommittén även ska titta på samtycket, reserverar sig Vänsterpartiet mot. De menar att det redan är utrett och klart. Exakt vilken utredning som är klar och som skulle ligga till grund för en ny lagstiftning är dock väldigt oklart, men det låter bra att säga: Låt oss kasta in den här lagstiftningen. Jag tror att de som sedan ska använda lagen, åklagare och domstolar, är tacksamma om det finns ordentliga förarbeten som de kan gå tillbaka till när de ska tolka lagstiftningen. Det är så vi jobbar i Sverige.

Anf. 163 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Vi kan strida om historieberivningen, om det var så eller om det var så. År 2001 röstade Centerpartiet och Miljöpartiet nej till den samtyckeslagstiftning som diskuterades då.

Johan Linander påstod alldeles nyss här att vi reserverade oss mot utskottsinitiativet. Nej, Miljöpartiet reserverade sig inte mot utskottsinitiativet. Vi reserverade oss mot att inte nu genomföra det som var 2010 års lagförslag, det som vi har motionerat om, det som jag skrev i min motion. Vi välkomnade då att också ta ett utskottsinitiativ om att titta på de här två punkterna.

Det står i reservationen: ”Vi ser positivt på att utskottets majoritet nu föreslår att en parlamentarisk kommitté tillsätts för att granska varför det är så få våldtäktsanmälningar som leder till åtal och fällande dom.”

Översyn av
våldtäktsbrottet

Att Sörmland har lyckats bättre – jag råkar nämligen bo i Sörmland – tror jag handlar om utbildning, kunskap och samarbete. Det är en grund för att man ska kunna komma längre.

När det gäller att nu komma någon vart i den här frågan ville Miljöpartiet anta det som 2010 års utredning föreslog. Johan Linander påstod att det var många som var emot det. Då kanske det är intressant att titta på vilka som var emot det. Brottsoffermyndigheten sade att det här var ett sätt att genomföra det. De som hade brottsofferperspektivet sade ja, och de som stod på den andra sidan sade nej.

Anf. 164 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Jag förstår att det är väldigt besvärande för Miljöpartiet att höra den här historieber beskrivningen.

När vi förändrade sexualbrottslagstiftningen väldigt mycket 2004/05 var det inte en enda miljöpartist som röstade för samtyckeskravet. Det var tre vänsterpartister som var så starka i sin övertygelse att de bröt mot partilinjen, men det var inte en enda miljöpartist som kunde göra det. Jag förstår därför att historieber beskrivningen är besvärande, men det är tyvärr så den är för er del.

När ni säger att det här är färdigutrett förstår jag att det är precis 2010 års utredningsförslag ni vill anta. Det kanske inte Socialdemokraterna vill. Hur ska ni då få ihop det? Kan ni berätta vad ni kommer överens om, vad ni gemensamt vill genomföra? Vi har hört mycket vad den ena och den andra vill, men vad kommer ni fram till tillsammans? Det är intressant för oss men framför allt för väljarna att höra så att man inte hela tiden får chansa. Kan det bli det ena eller kan det bli det andra? Chansa, så får ni se efter valet, är ständigt beskedet.

År 2010 års utredningsförslag fick remisskritik, av vilka remissinstanser? Ja, det är klart att det fanns de som var positiva, som hade brottsofferperspektivet – jättebra. Det är ju därför de är remissinstanser. Men om de som sedan ska använda lagstiftningen, åklagarna, säger att förslaget inte kommer att gå att använda rent praktiskt juridiskt för att nå ett åtal som vi kan ta till domstol, då är det rätt besvärande att få en sådan kritik.

Jag förstår att ni väljer de remissinstanser som talar för precis det ni önskar er, men ni får vara lite hederliga och titta på vad fler tyngre juridiska instanser säger.

Anf. 165 GUNVOR G ERICSON (MP) replik:

Herr talman! Jag måste säga att Johan Linander är lysande bra på att försöka förlöjliga och använda härskartekniker. I ett tidigare replikskifte här användes ett språkbruk som att man inte lyssnade. Om jag skulle använda samma teknik tillbaka till Johan Linander skulle jag säga att Johan Linander inte lyssnade på vad jag sade.

I mitt anförande försökte jag beskriva att det här inte är någon quick fix, men det handlar om lag och också om normer och värderingar. Att det fortfarande kommer att vara svårt att utreda och döma i våldtäktsmål betvivlar jag inte. Det kräver kompetens. Jag sade också i mitt anförande att det är viktigt att ha den kompetensen.

Det är väldigt många manliga jurister som är emot. Av någon anledning är det också väldigt många kvinnliga jurister som är för.

Man kan titta på historiebeteckningen fram och tillbaka, men vi kan titta på hur det ser ut den här mandatperioden. Vilka initiativ har Centerpartiet tagit, om man nu är det parti som verkligen har drivit den här frågan så hårt? Vilken modell förordar Centerpartiet att vi ska ha i samtyckeslagstiftningen? Jag har inte hört ett enda ord från Johan Linander om vilken teknik han vill använda.

Anf. 166 JOHAN LINANDER (C) replik:

Herr talman! Jag beklagar den tråkiga debatteknik som Gunvor G Ericsson har och som vi inte brukar ha när justitieutskottet har debatter. Kanske den värsta härskarteknik man kan använda är att påstå att andra använder härskartekniker. Det är helt omöjligt att försvara sig mot det, så det är ett väldigt uttänkt sätt av debattören att göra så.

Det är ingen quick fix. Då är vi åtminstone överens på ett plan. Men samtidigt säger ni i er reservation: Det här behöver inte utredas mer; det är bara att lagstifta. Men så enkelt är det inte.

Ska åklagaren som ska utreda och komma fram till ett åtal och domstolarna som sedan ska få det på sitt bord och förhoppningsvis, om det är ett brott som begåtts, komma till en fällande dom, då måste de använda den här lagstiftningen. Den måste vara tillräckligt bearbetad och ha förarbeten. I vanliga lagstiftningsärenden är vi väldigt noga med det. Och när det gäller straffrätten är det ännu viktigare, för det går inte att ha några tveksamheter om huruvida det ena eller andra är brottsligt. Finns det några tveksamheter blir det en friande dom. Då kan inte den lagstiftningen användas för att nå en fällande dom. Vi kan inte i efterhand säga: Men vi menade nog egentligen så här, så därför ska du dömas.

All straffrätt måste vara förutsägbar. Man måste veta vilken straffsats en handling är belagd med. Det går inte att komma med något slags oklar lagstiftning och säga: Vi kunde visserligen inte förstå att det var brottsligt, men nu ska ni dömas i alla fall.

Den här rättsordningen ska vi inte ha i Sverige. Vi har den inte och ska inte ha den i Sverige.

Anf. 167 STEFAN SVANSTRÖM (KD):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att vi kristdemokrater ställer oss bakom detta initiativ och så klart även regeringens aviserade utredning om att se över våldtäktsbrottet.

Vi har, som framgått här i debatten, under en lång rad år hävdats att vi behöver ha en sexualbrottslagstiftning där det tydligt framgår att ett nej är ett nej vid alla former av sexuellt umgänge. Vi är glada över att den här frågan återigen kommer upp till behandling och ser fram emot att hantera utfallet av den genomgång som nu ska göras såväl avseende frågan om en samtyckesparagraf som rent allmänt vad som kan göras för att fler av de anmälda fallen av sexuella övergrepp ska få en rättslig prövning och att därmed, förhoppningsvis, fler lagöverträdare kan fällas.

Precis som Miljöpartiet och Centerpartiet anser vi att det följer av Europadomstolens tolkning av Europakonventionen från 2003 att varje sexuell handling som inte bygger på samtycke ska kunna straffas, att den svenska lagen måste ändras.

Jag vill också lyfta fram att vi ser behovet av att pröva frågan om det bör införas ett oaktsamhetsrekvisit i sexualbrottsmål, så att den som inte ens försökt att tillförsäkra sig samtycke eller inte haft uppsåt att våldta men ändå anses ha gjort det ska kunna dömas när ord står mot ord. Vi tror och erfarenheterna från Norge visar att även Sverige bör införa den typen av bestämmelse i lagen.

Herr talman! Den här frågan måste dess värre ses i ljuset av en ganska dyster händelseutveckling där såväl andelen anmälningar som blir personuppklarade som de faktiskt fällande domarna inte har levt upp till vad vare sig allmänheten eller vi som lagstiftare hade förväntat oss. Under den senaste tiden har vi tvärtom kunnat konstatera att rättsväsendet i ett antal domar när det gäller misstänkta fall av sexuella övergrepp eller våldtäkt kommit till slutsatser som vi menar ligger långt ifrån det allmänna rättsmedvetandet. Det handlar om situationer där det är uppenbart att den misstänkte gärningsmannen har förstått eller borde ha förstått att samtycke inte förelåg och domstolen ändå landat i att det inte går att styrka straffansvar.

Det handlar också om situationer där vad de flesta skulle anse vara ovidkommande omständigheter, exempelvis den allmänna synen på att bli smygfilmad i ett sexuellt sammanhang, har använts som förmildrande omständighet. Likaledes har i vissa fall lite väl osannolika förklaringar, som också tagits upp i debatten, godtagits för att frikänna eller radikalt sätta ned straffvärdet på ett konstaterat övergrepp.

Som lagstiftare är det ibland provocerande att höra de motiveringarna när man vet att det finns ett högst reellt brottsoffer av kött och blod som inte alls känner att det finns något förmildrande i det som han eller hon – det är oftast en hon – har utsatts för. Varje gång det händer försöker jag sätta mig in i brottsoffrets situation och förstå den hopplöshet den enskilde måste känna inte bara inför det som hänt vid själva övergreppet utan också inför hur eftermälet blivit när rättsväsendet har försökt att tolka händelseförloppet och de olika parternas utsagor.

Här måste vi självklart ha respekt för att sexuella övergrepp sannolikt tillhör de svåraste rättsfallen som våra domstolar har att hantera. Bristen på bevis är förstås en del av förklaringen. Många gånger finns ju inte mycket mer än två personers berättelser där ord står mot ord. I sådana fall säger vår rättsfilosofi att domstolen hellre ska fria än fälla vilket även i framtiden kommer att leda till att många skyldiga inte kommer att kunna fällas hur mycket vi än skruvar i lagstiftningen.

Denna omständighet kan vi lagstiftare aldrig komma runt. Hur gärna vi än skulle vilja att det gick att på något sätt dokumentera varje övergrepp så att gärningsmannens skuld var odiskutabel i rätten kommer vi sannolikt aldrig hamna i en situation där teknisk bevisning kommer att finnas i någon väsentligt större omfattning än i dag.

Herr talman! Alliansregeringen har gjort mycket på detta område för att skärpa lagstiftningen och se till att dessa brott uppgraderas. Vi ändrade ”hjälpöst tillstånd” till ”särskilt utsatt situation”. Vi har höjt straffen i allmänhet och i synnerhet vid sexualbrott mot barn. Vi har infört ett nytt brott som gäller kränkande fotografering.

Många av dessa ändringar trädde i kraft så sent som i somras. Ändå tycker jag mig se att vi inte får de resultat vi hade hoppats att lagändringarna skulle leda till. Vi måste ställa oss frågan: Vad kan då samhället göra för att fler som blivit offer för sexuella övergrepp eller våldtäkt ska få möjlighet till upprättelse och samtidigt förhindra att nya offer skördas?

Vi kristdemokrater tror det är åtskilligt. Trots att vi svenskar sätter en osedvanligt stor tilltro till rättsstat och rättsväsen måste vi inse att det inte primärt är våra domstolar som formar samhället när det gäller synen på sexuellt umgänge och vad som är okej i sådana sammanhang. Det har betydelse; jag säger ingenting om det. Men det är inte domstolarna som ensamma bestämmer detta.

Menar vi allvar med att det sexuella våldet ska minska måste vi också tala mer om attityder och värderingar. Synen på vad som är accepterat sexuellt beteende formas av hela samhället, inte bara av lagar och domslut. Därför är det viktigt att vi i flera sammanhang fortsätter att markera att sexuella handlingar mot en annan persons vilja är förkastliga även om det i lagens mening inte går att fastställa brott.

För oss kristdemokrater är det en central tanke att det finns grundläggande värderingar som leder varje människa. Till dessa hör respekt och lyhördhet, vilka är goda principer i all mänsklig interaktion, inte minst i intima situationer.

Det är vår förhoppning att en levande diskussion, gärna genom olika former av initiativ från civilsamhällets organisationer för dem som någon gång drabbats av sexuella övergrepp, ska bistå oss som lagstiftare i att uppnå det som för alla borde vara en självklarhet: absolut nolltolerans mot sexuella övergrepp och sexuellt våld och en hundra procentig respekt för att ett nej alltid är ett nej i alla sexuella sammanhang.

Jag yrkar med detta bifall till utskottets förslag i betänkandet och ser med tillförsikt fram mot det viktiga arbete som nu tar vid.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)

17 § Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Redogörelser

2013/14:RJ1 Styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds berättelse över fondens verksamhet och förvaltning under 2013

2013/14:RR3 Riksrevisionens redogörelse om revisionsberättelsen över Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfonds årsredovisning för 2013

18 § Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 27 februari

2013/14:313 Nedsänkningar på Arbetsmiljöverket

av *Cecilia Dalman Eek* (S)

till arbetsmarknadsminister Elisabeth Svantesson (M)

2013/14:314 Kvalitetsutvärderingssystemet för den högre utbildningen

av *Jabar Amin* (MP)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2013/14:315 Kvinnors rätt sin egen kropp

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 27 februari

2013/14:450 Effekterna för näringslivet och industrin i Sverige av ett handelsavtal mellan EU och Kanada

av *Jonas Eriksson* (MP)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2013/14:451 Effekterna i Sverige av ett handelsavtal mellan EU och Kanada

av *Jonas Eriksson* (MP)

till statsrådet Birgitta Ohlsson (FP)

2013/14:452 Effekterna av ett handelsavtal mellan EU och Kanada för miljöarbetet

av *Jonas Eriksson* (MP)

till miljöminister Lena Ek (C)

2013/14:453 Effekterna av ett handelsavtal mellan EU och Kanada för klimatarbete och energiförsörjning

av *Jonas Eriksson* (MP)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2013/14:454 Effekterna av ett handelsavtal mellan EU och Kanada för kulturliv och kulturella näringar

av *Jonas Eriksson* (MP)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

2013/14:455 Dödsdatum

av *Tomas Eneroth* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2013/14:456 Nya censurlagar i Turkiet

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

Förhandlingarna leddes
av andre vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.50,
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.55,
av andre vice talmannen därefter till och med 14 § anf. 109 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 16 § anf. 143 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Anmälan om kompletteringsval	1
3 § Anmälan om subsidiaritetsprövning	1
4 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
5 § Anmälan om faktapromemoria	2
6 § Ärenden för hänvisning till utskott	3
7 § Ungdomars väg till arbete.....	3
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2013/14:AU3	3
Anf. 1 KERSTIN NILSSON (S).....	3
Anf. 2 ESABELLE DINGIZIAN (MP)	6
Anf. 3 MATTIAS KARLSSON (SD)	8
Anf. 4 JENNY PETERSSON (M)	10
Anf. 5 KERSTIN NILSSON (S) replik.....	12
Anf. 6 JENNY PETERSSON (M) replik	13
Anf. 7 KERSTIN NILSSON (S) replik.....	13
Anf. 8 JENNY PETERSSON (M) replik	13
Anf. 9 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	14
Anf. 10 JENNY PETERSSON (M) replik	14
Anf. 11 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	15
Anf. 12 JENNY PETERSSON (M) replik	15
Anf. 13 MATTIAS KARLSSON (SD) replik.....	16
Anf. 14 JENNY PETERSSON (M) replik	16
Anf. 15 MATTIAS KARLSSON (SD) replik.....	16
Anf. 16 JENNY PETERSSON (M) replik	17
Anf. 17 CHRISTER NYLANDER (FP)	17
Anf. 18 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	20
Anf. 19 CHRISTER NYLANDER (FP) replik	20
Anf. 20 ESABELLE DINGIZIAN (MP) replik	20
Anf. 21 CHRISTER NYLANDER (FP) replik	21
Anf. 22 ANNIKA QARLSSON (C).....	21
Anf. 23 KERSTIN NILSSON (S) replik.....	23
Anf. 24 ANNIKA QARLSSON (C) replik	23
Anf. 25 KERSTIN NILSSON (S) replik.....	24
Anf. 26 ANNIKA QARLSSON (C) replik	24
Anf. 27 ALI ESBATI (V)	24
Anf. 28 ANDREAS CARLSON (KD).....	27
(Beslut fattades under 10 §.)	28
Ajournering.....	28
Återupptagna förhandlingar	29
8 § Statsministerns frågestund	29
Anf. 29 FÖRSTE VICE TALMANNEN	29
<i>Arbetslösheten</i>	29
Anf. 30 MIKAEL DAMBERG (S)	29
Anf. 31 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	29
Anf. 32 MIKAEL DAMBERG (S)	30

Anf. 33 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	30
<i>Studenternas ekonomi</i>	30
Anf. 34 GUSTAV FRIDOLIN (MP)	30
Anf. 35 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	31
Anf. 36 GUSTAV FRIDOLIN (MP)	31
Anf. 37 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	31
<i>Folkomröstning om begränsning av invandringen</i>	32
Anf. 38 BJÖRN SÖDER (SD)	32
Anf. 39 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	32
Anf. 40 BJÖRN SÖDER (SD)	33
Anf. 41 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	33
<i>Det privata vinstintresset i skolan</i>	33
Anf. 42 JONAS SJÖSTEDT (V)	33
Anf. 43 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	34
Anf. 44 JONAS SJÖSTEDT (V)	34
Anf. 45 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	35
<i>Den svenska ekonomin</i>	35
Anf. 46 HENRIK VON SYDOW (M)	35
Anf. 47 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	35
<i>Den svenska industrin</i>	36
Anf. 48 CARL B HAMILTON (FP)	36
Anf. 49 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	36
<i>Produktionen av livsmedel i Sverige</i>	37
Anf. 50 ANDERS ÅKESSON (C)	37
Anf. 51 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	37
<i>Mänskliga rättigheter i Uganda</i>	37
Anf. 52 ANNIKA ECLUND (KD)	37
Anf. 53 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	38
<i>Vägtransporterna</i>	38
Anf. 54 MONICA GREEN (S)	38
Anf. 55 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	38
<i>Den privata skuldsättningen</i>	39
Anf. 56 SVEN-ERIK BUCHT (S)	39
Anf. 57 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	39
<i>Restaurangmomsen och anställning av unga</i>	39
Anf. 58 MONTASER ENEIM (M)	39
Anf. 59 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	40
<i>Sveriges internationella klimatarbete</i>	40
Anf. 60 HELENA LEANDER (MP)	40
Anf. 61 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	40
<i>Välfärdens framtida finansiering</i>	41
Anf. 62 GUSTAV NILSSON (M)	41
Anf. 63 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	41
<i>De arbetslösas ekonomiska situation</i>	42
Anf. 64 PETER PERSSON (S)	42
Anf. 65 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	42
<i>Ett framtida EU-medlemskap för Ukraina</i>	42
Anf. 66 HANS WALLMARK (M)	42

Anf. 67 Statsminister FREDRIK REINFELDT (M)	43
Anf. 68 FÖRSTE VICE TALMANNEN	43
9 § Kommunala frågor	43
Finansutskottets betänkande 2013/14:FiU26	43
Anf. 69 PIA NILSSON (S)	43
Anf. 70 MATS PERTOFT (MP)	46
Anf. 71 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	48
Anf. 72 ULLA ANDERSSON (V)	49
Anf. 73 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	53
Anf. 74 MATS PERTOFT (MP) replik	55
Anf. 75 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	55
Anf. 76 MATS PERTOFT (MP) replik	56
Anf. 77 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	56
Anf. 78 PIA NILSSON (S) replik	56
Anf. 79 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	57
Anf. 80 PIA NILSSON (S) replik	57
Anf. 81 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	58
Anf. 82 ULLA ANDERSSON (V) replik	58
Anf. 83 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	59
Anf. 84 ULLA ANDERSSON (V) replik	59
Anf. 85 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M) replik	60
(forts. 11 §)	61
Ajournering	61
Återupptagna förhandlingar	61
10 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde	61
AU3 Ungdomars väg till arbete	61
11 § (forts. från 9 §) Kommunala frågor (forts. FiU26)	62
Anf. 86 GUNNAR ANDRÉN (FP)	62
Anf. 87 ULLA ANDERSSON (V) replik	63
Anf. 88 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	64
Anf. 89 ULLA ANDERSSON (V) replik	64
Anf. 90 GUNNAR ANDRÉN (FP) replik	65
Anf. 91 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	65
Anf. 92 ANDERS SELLSTRÖM (KD)	68
Anf. 93 ULLA ANDERSSON (V)	71
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)	71
12 § Allmänna helgdagar m.m.	72
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU13	72
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)	72
13 § Regionalt utvecklingsansvar i Jönköpings, Örebro och Gävleborgs län	72
Konstitutionsutskottets betänkande 2013/14:KU30	72
Anf. 94 PER BILL (M)	72
Anf. 95 PER-INGVAR JOHNSSON (C)	73
Anf. 96 TUVE SKÅNBERG (KD)	74
Anf. 97 PETER ERIKSSON (MP)	74
Anf. 98 PHIA ANDERSSON (S)	75

Anf. 99 MIA SYDOW MÖLLEBY (V).....	77
Anf. 100 KRISTER HAMMARBERGH (M)	78
Anf. 101 KARIN ÅSTRÖM (S).....	80
Anf. 102 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	81
Anf. 103 KARIN ÅSTRÖM (S) replik.....	81
Anf. 104 KRISTER HAMMARBERGH (M) replik	81
Anf. 105 KARIN ÅSTRÖM (S) replik.....	82
Anf. 106 EVA SONIDSSON (S)	82
(Beslut skulle fattas den 5 mars.).....	83
14 § Straffrättsliga frågor	83
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU15	83
Anf. 107 KERSTIN HAGLÖ (S)	83
Anf. 108 MARIA FERM (MP)	86
Anf. 109 RICHARD JOMSHOF (SD).....	88
Anf. 110 LENA OLSSON (V)	90
Anf. 111 JOHAN LINANDER (C)	91
Anf. 112 KERSTIN HAGLÖ (S) replik	93
Anf. 113 JOHAN LINANDER (C) replik	93
Anf. 114 KERSTIN HAGLÖ (S) replik	94
Anf. 115 JOHAN LINANDER (C) replik	94
Anf. 116 LENA OLSSON (V) replik	94
Anf. 117 JOHAN LINANDER (C) replik	95
Anf. 118 LENA OLSSON (V) replik	95
Anf. 119 JOHAN LINANDER (C) replik	96
Anf. 120 CARL-OSKAR BOHLIN (M)	96
Anf. 121 LENA OLSSON (V) replik	98
Anf. 122 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	98
Anf. 123 LENA OLSSON (V) replik	98
Anf. 124 CARL-OSKAR BOHLIN (M) replik	99
Anf. 125 ROGER HADDAD (FP)	99
Anf. 126 STEFAN SVANSTRÖM (KD).....	101
Anf. 127 MARIA ABRAHAMSSON (M)	104
(Beslut skulle fattas den 5 mars.).....	106
15 § Förstärkt tillträdesförbud vid idrottsarrangemang	106
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU21	106
Anf. 128 CHRISTER ADELSBO (S)	106
Anf. 129 MARIA FERM (MP)	107
Anf. 130 LENA OLSSON (V)	107
Anf. 131 STEFAN SVANSTRÖM (KD).....	108
Anf. 132 MARIA FERM (MP) replik	110
Anf. 133 STEFAN SVANSTRÖM (KD) replik.....	110
Anf. 134 MARIA FERM (MP) replik	110
Anf. 135 STEFAN SVANSTRÖM (KD) replik.....	111
Anf. 136 JAN R ANDERSSON (M).....	111
Anf. 137 JOHAN LINANDER (C)	113
Anf. 138 CHRISTER ADELSBO (S) replik	115
Anf. 139 JOHAN LINANDER (C) replik	115
Anf. 140 CHRISTER ADELSBO (S) replik	116

Anf. 141 JOHAN LINANDER (C) replik.....	117
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)	117
16 § Översyn av våldtäktsbrottet	117
Justitieutskottets betänkande 2013/14:JuU37.....	117
Anf. 142 GUNVOR G ERICSON (MP)	117
Anf. 143 LENA OLSSON (V)	120
Anf. 144 ANNA WALLÉN (S)	121
Anf. 145 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	123
Anf. 146 ANNA WALLÉN (S) replik	123
Anf. 147 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	124
Anf. 148 ANNA WALLÉN (S) replik	124
Anf. 149 EWA THALÉN FINNÉ (M).....	124
Anf. 150 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	126
Anf. 151 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	126
Anf. 152 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	127
Anf. 153 EWA THALÉN FINNÉ (M) replik	127
Anf. 154 JOHAN LINANDER (C).....	128
Anf. 155 ANNA WALLÉN (S) replik	130
Anf. 156 JOHAN LINANDER (C) replik.....	131
Anf. 157 ANNA WALLÉN (S) replik	131
Anf. 158 JOHAN LINANDER (C) replik.....	132
Anf. 159 LENA OLSSON (V) replik.....	133
Anf. 160 JOHAN LINANDER (C) replik.....	133
Anf. 161 LENA OLSSON (V) replik.....	133
Anf. 162 JOHAN LINANDER (C) replik.....	134
Anf. 163 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	134
Anf. 164 JOHAN LINANDER (C) replik.....	135
Anf. 165 GUNVOR G ERICSON (MP) replik	135
Anf. 166 JOHAN LINANDER (C) replik.....	136
Anf. 167 STEFAN SVANSTRÖM (KD).....	136
(Beslut skulle fattas den 5 mars.)	138
17 § Bordläggning.....	138
18 § Anmälan om interpellationer	139
19 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	139
20 § Kammaren åtskildes kl. 21.14.	140

Tryck: Elanders, Vällingby 2014